

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Kossuth Lajos utca 419. sz.	Főszerkesztő: TÓTH ISTVÁN.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Kiadóhivatal: Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«	Főmunkatársak: TÓTH DEZSŐ, NEMES BÉLA, BENKŐ SANDOR.	Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Előljáró beszéd.

Imé, tizennyolczadik évébe lépett a „Sárospataki Ifjúsági Közlöny.” Nagy idő ez egy lap életében. Lapunk ez alatt sok hányatáson, sok viszontagságon ment keresztül. Volt idő, midőn összeesküdött ellene minden. Anyagi szükség s aztán az a fenyegető rém, az az életsorvasztó betegség, a neve: közöny. Meg aztán annyi minden még. De hát ki tudná azt elsorolni. És imé, mégis él. El! Elteti, fenntartja az ifjúság áldozatkészsége, a nagy közönség jóakarató támogatása. Most mi vettük kezünkbe e lapot, mi ápolgatjuk, mi szeretgetjük. Még pedig azzal a nagy elhatározással, hogy a mennyire csekély erőnkől telik, oda munkálunk, hogy ne csak éljen, hanem megizmosodva vallja azt a hitet, hirdesse azt a meggyőződést, a melyet a sárospataki ifjúság vall és hiszen.

Ez a nagy, ez az igaz elhatározás azonban csak úgy öltözhetik testbe, ha pártfogását nem vonja meg tőlünk továbbra sem a nagy közönség, az ifjúság pedig ügyei tekintettel kíséri munkánkat. Igen. Mert mi kérdezzük, kutatva nézünk az ifjúság szemébe s azon keresztül belátunk lelkének mélységeibe. Oda, a hol az eszmék születnek, kipattannak a gondolatok, a hol az akarat van, a hol a vágyak és az ábrándok tanyáznak. Onnan olvassuk ki, mit gondol, hogy érez, gondolkozik az ifjúság, mi az akarata, micsoda a vágya. És, hogy ha látjuk, hogy, érez, gondolkozik az ifjúság, hogy úgy néha-néha felülemelkedik a mindennapiságon, hogy széttekintsen maga körül, hogy vizsgálja önmagát ez új erőt önt belénk, s reménység-gel tölt el.

Te pedig közönség, ne kicsinyeld az ifjúságot, annak vágyait, törekvéseit! Jusson eszedbe, hogy egy nagy örökség vár reá — a jövőndő. S hogyan alkotja meg a jövőndőt ez a nagy kérdés. Feleletet adni nem lehet reá, legfeljebb jelekből lehet következtetni.

Ne fordulj el tőle, de becsüld meg mint egy titkos jövőndő örökösét. Panaszkodol, hogy ilyen rossz, olyan romlott az ifjúság. Pedig tanácsos volna néha-néha magadba szállnod s felvetni a kérdést, vajjon nem magam vagyok-é a rossz példa az ifjúság előtt?

Szállj magadba s kísérd örökös szemmel, aggodalmas tekintettel az ifjúság életét, — hiszen nem méltó hozzád a gyáva panaszkodás. Igyekezzél közel férközni a lelkéhez, hogy lásd azokat a titkos rugókat, melyek gondolatát, érzését irányítják, hogy tiszták, nemesek-é azok?

És, hogy ha látod, hogy megtéveszt bennünket valami hangzatos jelszó, vagy káprázat fogja el a szemünk, légy mellettünk segítő kezdeddel, élettapasztalásoddal. Ha nem hallgatnánk intó szavadra, mely visszafordítja az örvény szélitől, úgy minket ér a

vád, de ha semmit sem teszel, úgy téged ér az s rád támasztja tenlekiismereted.

Titkon, lopva, kósza hír sűgja, hogy az utóbbi években a közönség egy része elhidegült lapunktól, talán a gyakori szerkesztőváltozásért, talán egyébért. Ha be lenne avatva belső életünkbe, ha látná, ha tudná az okokat, bizony e hírnek nem lenne alapja.

Kérjük még egyszer a közönséget, hogy hallgasson meg bennünket, s ha meghallgat most, úgy hiszem, mondom, hogy meghallgat ezután is s felénk fordul szíve, szeme.

Mi az ifjúságot dolgozunk s azért az ifjúság se forduljon el tőlünk. Ez nem méltó hozzá s hálátlanság lenne.

Tájékoztatásul megjegyezzük még, hogy ez évfolyam megindításakor hármasszorosul tűztünk ki.

Az első az, hogy tájékozunk magunkat s tájékozunk olvasó közönségünket a mai ifjúsági élet zűréjében. Mert, hogy zavaros az ifjúsági élet, az tagadhatatlan. Mintha volna valami a levegőben. Új eszmék, melyek felpezsdítik a vért. Némelyik olyan, mint a virág éltet, illatos. A másik olyan, mint a gyom, mérges a lehellete.

A második az, hogy megmutassuk — nem dicsékvésképen mondjuk — hogy a mi ifjúságunk tud komolyan gondolkozni komoly dolgok felett.

A harmadik pedig az, hogy tarlózgassunk a szépirodalom mezején is, már úgy, a hogy tőlünk telik. Hogy lássák, hogy hallják szívünk dobogását. Hogy áldozzunk a szépnek, a kibe olyan sokan szerelmesek vagyunk.

A szerkesztőség.

Október 6.

Oh ne mondjátok, hogy a régi idők jobbak valának! Mennyi vér, mennyi gyász, mily végtelen keserűség! Jöjj, szállj elő emlékezés! Röpülj vissza messze a múlt idők homályába s világító szövétneked legyen a honszeretet. Szárnyalj fel a bércere, suhanj át a síkon, erdők, mezők felett, folyamok hosszában. Ugy-e mintha vérharmat rezegne lágyan, csillogna messze mezei fűszálon, réti vadvirágon?? Mintha egy nemzet síráma jajjongna a pusztai szélben! Mintha a honfibu nyögne, mintha egy nemzet búsult keserve zokogna a bérczi rengetegben, mikor a fergeteg tépázza a százados fák koronáját!

Oh ne mondjátok, hogy a régi idők jobbak valának! Emlékezzél emlékezet!! Suhanj az időben. Oda, a hol legtöbb a gőzölgő vér, oda, a hol legsötétebb a történet, oda, a hol nem hallatszik más, mint halálmadár szárnya suhogása. Hadd fájjon a lélek szörnyen, nagyjon, de ne tudjon feledni!! Mert ha egyszer feledni tudunk, akkor szeretni nem tudunk.

Sem Istent, sem hazát, sem embert — senkit semmit. Nincs hitünk, nincs hazánk. Sújtol az Isten, üldöz a bolyongás megőrjítő átka. Romlott bennünk a szív, gyáva a lélek, nincsen nyugtunk, nem szeret senki, nem szeretünk senkit. Járunk téveteg, keresük a nincsent.

Hadd vágja szívünkbe karmait a honfi fájdalom, hadd szakadjon az véresen, de meg ne tanuljunk feledni!! Emlékezzünk!! Emlékezzünk

Októbor 6!! Két röpke szó. Egy szürke nap tén, annyi sok közül! Nem egy nap ez! Egy fogalom, egy eszme ez! De végetlen tartalmú fogalom, mélységes nagy eszme. Egy nemzet gyásza, a szabadság bukása! Egy nemzet sorstragoediája, melyhez hasonlatos csak ama Krisztusi áldozat lehetett. Ott egy Istenszív szakadt szét, ott egy Isten orozát csufoltak meg, itt egy nemzetet vágtak arezúl s tizenhárom nemes szív dobogása állt el. Csend lett utánna. Olyan csend, hogy az éhes bosszú is megborzadt bele. A halál lehellete járt szét a hazában. Néma volt s mégis az egekig hatott a fájdalom.

Nagy tanuság rejlik te benned október 6!
Nincs örök halál, van feltámadás. Isten agyából pattant ki a szabadság s azért elolthatatlan melengető tűz az, világitó fény az.

Emlékezem. Tizenhárom nagy lélek! Meg akart alázni a porban csúszó gög s felmagasztalt. A nemtelen bosszú, mint elrettentő példa martalékait gázolt a porba. De ime leborúlt elétek a történelem a népek milliója, az igazság s letörölte orozátokról a földnek porát. Megváltóivá magasztosított titeket egy nemzet halája.

Rólatok emlékezem! Tudom én azt jól, érzem én azt nagyon, hogy nem elég méltó emlékezésem, nem elég nagy gyászom. Nem tudja ez a kor ezt se, meg amazt se, úgy, a hogy kellene.

Én is csak úgy írok hidegen — fekete betűkkel, nem úgy, hogy kellene. Nem úgy, hogy kellene, megtépett ruhában, meghamvazott fővel.

Nem úgy, hogy kellene írni az írásom, fekete hollónak fekete tollával, vérrel elegy könnyel.

Nemes Béla.

Október 6-án.

Borongós az égbolt, felleg borult rája,
Az illik legjobban bánatos arczára;
Ne építs itt fészket, szállj el te kis madár,
A hol szebb az élet, a merre öröm vár.

Oh mond el, ha elszállsz messze tájak felett,
Hogy a magyar ember sokat — mindent feled
Oh, de ezt a napot, oh, de ezt a tettet, —
Nem feled el soha tizenhárom szentet!

* * *

Mikor holdas este elhallgat a róna,
S kis furulya hallik csendesen zokogva,
Mikor siró szellő fut végig a sáson:
Tizenhárom hősünk jár a pusztaságon.

Megnézik a hajdan csata-hely virágát,
A vérükből felnőtt szomorú fűz ágát
A krisztusi lelkek összeölelkeznek,
Elmult idők felett könnyeznek, könnyeznek.

Aztán széjjel néznek mosolylyal, vidáman,
Hiszen nyugalom van az édes hazában;
S a miért meghaltak még egyszer megáldva,
Csillagok közt szállnak az égi hazába.

„Igazi“ sárospataki levél.

Sárospatak október hó.

Jó Sorvatag Barátom!

Leveledre szándékozom reflektálni, melyet a mi nap firkantottál az E. L. szerkesztőségéhez, állítólag innen Patakról.

Megbocsáss, de Tamás vagyok én ebben Sorvatag Barátom. Ha úgy négy szemközt kapnálak bizony megmondanám neked: Szent ugye' *nem igazat* mondtál te most Bencze! Nem Patakon irtad, nem Patakról küldted — ott eszelted ki, ott fundáltad Pesten!

Azt azonban nem mondom, hogy egy fikarcznyi igazságod sincsen. Van, hogy micsoda azt te is tudod, én is tudom. De a mint te nevezed a »tanár bácsiknak« is igazuk van ám. Vedd tekintetbe, hogy nem mindenkinek egyenlő kemény a koponyája, s ha még olyan be nem nőtt feje lágyuak ideje előtt tekintenek be az élet zuhatagába, bizony elszédülnek belé.

Engedd meg, ismeretlen Barátom hogy még egy-két megjegyzést tegyek.

Először is, rossz matematikus vagy azt mondom. Még nálamnál is rosszabb, pedig nekem secundám volt belőle világéletemben. Szazig azonban itt-ott el tudok számolni. A te felfedezésed, illetve leleplezésed szegyet ütött a fejembe. Hogy csak 18-an volnánk? Az lehetetlen! Épen Jogász gyűlés volt. Együtt voltunk mind.

Számoltam, számoltam. Már csak 20 kellett volna 100-ig, mikor már nem volt, kit számolni. Tehát nem 18-an, de nyolczvanan voltunk már akkor szept. 17-én. Most azt hiszem vagyunk 90-en. Nem én csáfollak meg, hanem a számok, melyek annyi keserű percet szereztek nekem is, de azt hiszem neked is.

Titkon megsúgom neked, hogy a »tanár bácsik« meg ne hallják, meg ne tudják, hogy épen Náczinál voltam, mikor hozza valaki azt az újságot és mondja, hogy olvassam csak azt a pataki levelet. Olvasom s csóválom a fejem. Mókás egy fiú lehet ez a Bencze mondom. 18, nézem, nézem ezt a számot s kiderül a

Elvakult zsarnokság nem láttad előre,
Hogy e férfiaknak nem bitó a bére?
Nem tudtad, hogy Isten a bünt és az erényt
Bünteti, méltatja bolátáaa szerint?!

Könnyez és örvendez szenvedő nemzetem,
E szörnyű tetti, hiszem, megváltásod leszen,
Egy Krisztus váltá meg az egész világot:
Tizenhárom megvált egy szegény országot.

Könnyez és örvendez, emléküket áldjad,
Szeressed lelkesen édes, szép hazádat,
Mert ha szennyet hagynál e dicső országon,
Megtvetne, elhagyna e szent Tizenhárom.

Parkas Dezső.

Egy régi történet.

A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ eredeti tárczija.

Írta: Nemes Béla.

Kusza, fakult írás, megsárgult levélen, mit olvastam róla, ime, elbeszélem . . .

* * *

Híres gavallér, híres lovas s még híresebb párba, hős volt Nádassy László, ott a mi vármegyénkben.

képe. El kezdek monológizálni. 30 szép lány van Patakon és 18 jogász. Ebből már csak nekem is jut vagy egy, a ki körül tapossam a gyepet. Persze, hogy jut, ide jukadtam ki. És e feletti örömben beljebb mentem két üveg czankóval meg oszt egy szódával. S ime nemsokára kísült, hogy 80-an vagyunk. Barátom Bencze, te engem czudarúl becsaptál és még hozzá költségbe is vertél. Ezt én nem érdemeltem tőled. Különben el ne beszéld senkinek, hogy a tanár bácsik meg ne tudják.

A tolladra pedig vigyázz, a mint látom csetlik, botlik, Patakot ir Pest helyett.

Van még hozzád egy komoly szavam.

Régóta, évtizedek óta sokan igen sokan arra törekedtek s arra törekeshnek, hogy alattomos híresztelésekkel, vagy nyílt ocsmány, rágalommal aláássák a sárospataki főiskola híret, becsületét. A szó szoros értelmében arra törekedtek, hogy azt lejárassák. De nem sikerült s nem is fog sikerülni. A nymbust, a melylyel a történelem körülvtette, nem lehet letépni szentségtelen kéznek.

Barátom Benő! kérlek, figyelmeztetek, hogy ne irj te többé ily pataki levelet Pesten, mert majd az *alattomosok* táborába találnak számítani, a mi egyáltalán nem válnék dicsőségedre.

Vagyok barátod.

Igazi Tamás.

U. i. Engedje meg az E. L. szerkesztője, hogy e pataki levélben hozzá is intézzek egy kérdést.

Kedves Szerkesztő Ur!

Legyen szíves felvilágosítani bennünket arról, hogy, hogy áll annak a *Hivatalos Főiskolai Lapok*-nak az ügye, melynek szükségességét a selmeczi kongresszuson kimondottuk s megindítása határidejéül ez év okt. 1-ét tűztük ki??

Fenti.

Izmos termete, túlömlő egészsége száz esztendő-t ígért. De hát ki tudja a rejtelmes jövődöt. Nem tudott, nem akart félni, ez okozta vesztét.

Már búcsúzófélen volt a legényélettől. Egy nem messze faluban lakott szíve szerelme, egy szelid, gyöngödlelkü leányzó. Jóságos szívével, szelid szavával uralkodni tudott a féktelenül szilaj, de nemes jellemű. S az ifjú szerette is szilaj lelke minden szenvedélyével, érző szíve egész gyöngédségével.

Már ki volt tűzve az esküvő, a lakodalom napja. Menyasszonyi habos selyemruha, vőlegényi dolmány — minden készen. Az ősi kúria kívül-belül szépen fehérre meszelve, újra bútorozva, hogy lássa az új asszony, mennyire szeretik, hogy szívesen látják, hogy haza többé már onnan nem eresztik s talán haza majd ő maga sem vágyik. Olyan közel volt már az esküvő, a lakodalom napja...

Téli szürkület volt. Az ifjú ott ült melázva a kandalló tűzönél. A vágy kergette a vérét, epedés lopódzott a szívébe, látni szépséges mátkáját. Az izzó parázsban az ő arcát látta. Az ő lilium-termetét látta hajladozni, hívni, csábítgatni a fel-felesapódó láng a falon ide-oda tűnő árnyában.

Enyelgett vele, unszolta a tűz ropogása, a lobogó láng beszéde... Ugy-e milyen unalmas így egye-

A materialis és a metafizikai gondolkozás csirái az ifjúság életében.

Tudom, hogy midőn ily probléma megoldásába fogok, subjektive érthető, de objective még nem bizonyított véleményt, mondhatni hypothesis-t kockáztatok. De segítek magamou. Körül bástyázom magam a realis szemüvegen néző kritikus elől. Biztonságban vagyok metafizikai — hogy úgy mondjam — extramundán világomban, a honnan a tényeket vizsgálándó vagyok, mivel előtte az oda feljuthatás fárasztó s az elvont okoskodás hosszú láncolata megvetett s gúnyos mosolylyal kísértetik. A „*Miért?*” az általa realisnak mondott, de általam metafizikai világban levő által „fenomenalisanak” nevezett világban van csakis helyén és érthető. Sajaúalom, mi ok és okozati összefüggésről ebben a noumenalis világban semmit sem tudunk, — illetve nem akarunk tudni! — ép oly kevéssé eme viszony egyenlőség jelét képező „*Miért?*”-ről?

Óh azért ne tessék félni, nem fogom önkényüleg alkotni hypothesis-eknek deklarált itéleteimet; eme tágas világ zürjében útlevelem hiteles, láttamozva az újkori gondolkodásmód és közvélemény széke előtt: s ez a Matematikai s Természettudományi módszer.

De ha mégis akadna vakmerő kritikus, a ki még ily biztosíték mellett is gáncoskodni próbál s hézagot lel gondolkozásomban: Óh csak tessék, majd szépen be fogjuk egymásnak bizonyítani a metaphysika talaján csak tapogatózó, kölcsönös tudatlanságunkat. Bár eleinte veszedelmes czáfolatokkal rontunk egymásnak, de végre is hosszas disputa után, mondhatom hogy egy nagy bölcsész ezen szavaival fogunk egymástól eiválni: „*Minden igazság szarvas hiba, örök igazság botor gondolat.*”

Hogyan fogja pld. megezáfolni nézeteimet materialistikusan gondolkodó agyával, mikor azt állítom, hogy az én világomban nincs ok és okozatról szó, tér és idő formái megszűnnek, mert ezek csak e fenomenalis világ felfogó formái s így nálam, — most ha tet-

dül lenni? Eredj hozzá, hiszen úgy vár, úgy sóhajt, úgy eped utánad!

Talán nem is a tűz mondta, nem a láng beszélte, de a szíve sugta. Az ellen pedig hej, dehogya lehet tenni! Talán félsz a hótól, vagy a zivatartól, mely odakinn tombol? Talán borzadsz a téli éjszakától, mely odakinn setétlik? Így incselkedett valami demon a szívében. Félni én?! Szíve nagyot dobbant erre a gondolatra. Felállt, kiegyenesedett büszkén... S ebben a mozdulatban volt erő, akarat, dacz, bátorság, a mik előtt nincs se veszély, se gát.

Hiábavaló volt özvegy édes anyja esengő kérése, nagy marasztalása. Befogatott s azzal nekiment a setét, zivataros téli éjszakának.

* * *

A menyasszonyi kuriában ezalatt nyájasan világitott a szövétnek, barátságosan lobogott a tűz. Atyafilátni jöttek közel rokonok a messze idegenből. El-emlegették a régi jó idöket, jó bor meg pipaszó mellett. A házi gazda öreg Vári Nagy János bácsi meg azt beszélte el nagy dévajkodással, hogy mikor látta először, hogy szerette meg s vette feleségül a szép fehérhaju, a jó Erzsi nénit azelőtt 30 esztendővel. Az öreg János bácsi olyan ábrándosan néz az Erzsi néni jóságos arcára s édesen évődik, csakugyan úgy volt-e a hogy elbeszélte?

szik — nem az érzetek előzik meg a gondolkodást, hanem minden a tudás tiszta áttetszőségével lép subjektumomba! Hogyan? — szól ő gúnymosolylyal — hisz ez álokoskodás! ez paradox philosophia! — s bukásának csiráját önmagában hordja! — Lehet, de szigorú matematikai módon vezethető s ennek hitelességét ma még ki volna képes kétségbe vonni? Ime! Ha a noumenalis világban nincsen szó, ok és okozati összefüggésről, a tér és idő formáit jogtalanul alkalmaznám itt — úgy de mégis subjektumomban van, hogyan került belé? Metaphysikai objectivatio módjára, a tudás tiszta áttetszőségével. Tehát érezheti fölényemet, jobb, ha enged békével utamra.

* * *

Az egyének általában két csoportra oszlanak már itt körünkben, az ifjúság körében is — már t. i. a mi az ész kultuszát illeti, mely nálunk elkerülhetetlen: teremtő erő-félékre, hogy ne mondjam genialisaknak őket, kikben a Schopenhauer-féle „ösakarát“ a legnagyobb mértékben objektíválta magát és filisterekre.

Mikor válnak külön, azt fejlődésének egész processusán végig kísélni bajos és fárasztó, de néhány fontosabb momentum megfigyelése is elégséges, hogy felfedezze az éleslátó szem amaz elemeket, melyeket a kis világból magával fog vinni az egyén, mint fejlődő csirát ama nagyobbik világba s akkor a kutató elme eme kis világban, eme kis társadalomban, mint reflex tükörben fogja megpillantani amaz iszonyú méretűnek s ijesztő alaknak rajzolt igazi világot, a társadalmat. Csak kiskorú ijed meg nagyhangú szavaktól. Hasztalan állítja az életiskoláját járó egyén, hogy más világ az egészen, mint az ifjúság világa. Lehet, de mindent, mint fejlődő csirát innen vitt át oda.

Mikor már az öntudat szikrája kezd pislogni benne, még mint ifjocszban, ellenállhatatlan erővel szomjazza a tudást s dőreségében, a hasadékon keresztül szűrődő fényvel nem elégszik meg, gyenge szeme pedig a tudás mezejéről áradó egész fényen nem bír uralkodni, nem bír még szabadúlni a mester szavára való esküvéstől, a sok theoriától, mivel tele tömtek fejét, levet-

ték lábáról. „Jót, rosztat úgy vall, a mint gyarló agyának elpredikálták“ (Byron). Nem sejtí ez áltudásnak a természet igazi szemléletével való disharmóniáját s a mit a kontár-bölcs, vagy pedáns tudós fejébe tömött, autodidaxiának veszi. az autodidakta szokott büszkesége tölti el lelkét s bár utálta a diktátori rendszert, melynek segítségével csömörlésig jóliakatták a theoriákkal, még is azután jólesőn pillant végig rajta, nem individualis, egyéniségének megfelelő tudóst óhajt, melyet valóban maga is átél, elég neki a külső, a csinált rendszer, construálva áltudósok gondolataiból s nagy hangon eldekklamálva. Mégis érzi a szellem mindenhatóságát, autonóm és szellemi s erkölcsi tekintetben törvényhozó voltát.

Mondjanak mások valamit rosznak, rá fogom, hogy jó s lelkesülve czélozom megvalósítását, ha czéljaim úgy kívánják, mit felelsz erre álokoskodás? Hiszen „minden nemes tett konyhánk gőze csak“! Ládd mégis mily balgán futsz az ábrándok után „hiszen a rossz, nem rossz önmagában, körülmények között erény, vagy bűn a tett“ (Byron), a mi egyik korban erény volt, halálos bűn lesz egy más korban!

és megnyugtatta dől az élvezet karjába. Az ész mindenható minden téren: a mi eszme, bár ötletszerűen is felvillan benne, mely tán a bűn birodalmába csalogat, mihelyt felvillant: jogos és helyes is, mert a legfőbb forum szülötte: az intelligentiáé. A gyarló test, az anyag produktuma csak arra való, hogy azt végrehajtsa. Mohó szomjjal üríti a kéz poharát. Erős visszahatást, iszonyú hosszútáv látjuk a legszebb korától megfosztott léleknek. Az áltudósok ilyen virágokat hoz, fanyar gyümölcsöt terem.

Sóváran kereste az élvezetet, az élvezet eszközeit — a kielégített kényeztetés undorával dobja el a kiitt kéz poharát, sivárnak üresnek érzi életét. Az intelligentiának mindenható voltában való föltétlen bizalom, melynek irányt érzékei szabtak, a másik végletbe kergette.

Utána nem következik lelkifurdalás, belső meghasonlás. Nála letűnt dolgok ezek. A romok alatt új eszmék csirája fakad: a materialismusé.

Erzsike a szép, a jó, fölrevonulva a társaságtól, elábrándozott. Olyan boldog s imé, most mégis elfogódik a szíve. Itt kell hagyni a vén házat, régi ismerősök s édes jó szüléket. Elrabolja őt innen egy nagy csúf ember, ebből az ő kis birodalmából. Oh az a csúf ember! Nem megyen el vele, nem megyen el innen. Pajkos mosoly játszadozik ajkán. Nem is menne vele, nem is menne innen, de mikor úgy szereti, mikor olyan szép, mikor olyan délezeg! És imé, most ő fog parancsolni annak a nagy, erős, szilaj ifjúnak! Mikor majd elragadja szilaj indulata, zihál széles melle, lángba borúl az areza, haragos lesz a tekintete, mikor reszket előtte minden, — akkor ő odasimúl hozzá, nyakába fűzi lilium két karját s valamit súg néki. Erre az a nagy, erős, haragos férfiú olyan szelid lesz, mint a bárány. Őt erősen, szerelmesen magához öleli s azt dörmögi mély oroszlanmorgású hangján, — te édes, te szent! Milyen büszke, milyen boldog lesz ő akkor!

Mikor? Nemsokára. Rövid egynehány nap s ott a templomban Isten színe előtt, emberek láttára, megmondja, megvallja: — szeretem! S ajka rebegése száll fel a templom kárpitjáig, fel a felhőkön túl, fel egész az égig.

Oh de csúf is az a László, hogy nem jön el, hogy nincs itt, beszélté szíve dobbanása. Hogy kívánsz

ilyet te rossz szív, suttogta az ajka. Te rossz szív nem hallod a vihar ordítását, nem látod, hogy milyen koromsötétség van. Hallgass te rossz szív! . . .

* * *

Itélet idő volt. A négy tüzes ló csak úgy bugdácsolt a hó fuvatagokban. A sivitó fergeteg csak úgy vágta az éles, hideg havat. Pál az öreg kocsis váltig mondogatta ifju urának, hogy térjünk vissza uram, mert vagy eltévedünk, vagy az Isten hidege vesz meg. De hát beszélhetni annak, a kit hajt a szíve indulatja, nagy vágyakozása. A vén Pál megeresztette a lovakat, menjenek ősziönük után. A fergeteg pedig ordítva, hűgva rohant végig a síkon, mintha gyászos előhangja lenne egy rettenetes tragodiának.

Egyszerre csak meg torpan a négy ló. A vén Pál riadtan vont a rövidebbre a gyeplőt, felállt a szánkában s éles szemeivel belemeredt a sötétségbe. Nem látott semmit, pedig a lovak nem akartak menni. Az ifjú kilép a szánkóból, gondolja megnézi a félelem okát. Jobbjában jó vadász fegyvere. A mint a lovak elé lép egy sötét test veti rá magát s erre vállában erős fájdalmat érez. Egy óriás farkas volt a támadó. Az ifjú csak most jutott a veszély tudatára. Nagy erejével lerázta, a vadállatot s nehéz vadász fegyvere agyával szétzúzta koponyáját.

Nem rendszerek keretében mozgó matérialisták ezek: az élvezet minden scáláján végig ment filisterei az ifjúságnak, hanem a jövő, gyakorlati életünk lethargikus közönyben szenvedő egyéniségei. Csak gyakorlati életükre nyomja a matérialistikus felfogás bélyegző vonását, mert elméleti gondolkodásukból nem irtatott még ki, meg van még, habár, mint rideg formalismus a való étellel összhangzásba nem hozott theoretikus tudás pedáns volta, mely most dogmatizmussá merevül, csak halványan világíttatva be az ész mindenhatóságába vetett tultengett hit sugarával.

S fordítva nem ugyanezt látjuk e a philosophiai-lag gondolkodó matérialistáknál, kik sokszor csak rendszerük keretében materialisták s nem mindig a gyakorlati életben is.

Ifjúságunk filisterein kívül, kik csak háttérül szolgálnak, vannak a teremtő erő félek, kik csak a formát kölesözzik kívülről, a tartalom, mint anyag benők volt, csak objektiváció okából kellett e formákba illenie; fordítva, mint mikor a subjektum akarja a külvilág anyagát magába venni — azaz azt megismerni — akkor maga adja a formát. Ezek nem filister módra szedik magukba a teoriát, rájuk nézve az csak „homokba hullt eső;“ mester szavára nem esküsznek. Korán összehasonlítják azt a való étellel. Individualitásuk erősen és határozottan nyilatkozik. A természet erős szemlélete, a való élet megfigyelése nálók is bizonyos autodidakta elbizakodottságot kelt, de ez jogosabb, mint amazoknál s félszégükben is individualitásuk megnyilatkozását látjuk. Ezeket meg a teremtő erejükben való föltétlen bizalom csalja meg. Merészen kalandozzák be a metaphysika határtalan birodalmát. Nem gondolják meg, hogy midőn a dolgok megismerésére törnek — ítéletüket nem a szigorú kritikus szemé pillantja át és hogy sokszor a metaphysika talaján a ki egy lépést tett, nem sokban különbözik attól, ki az egészet bebarangolta. Az egészet? mit mondok. Határt érni tán nem is lehet, hiszen általa az istenség is megközelíthető! Igaz, hogy a kutató elme előtt szédítő mélységek tatognak — melyek annak határt szabni látszanak — de egy merész ugrás s már mö-

göttünk van az. Csak erős fej kell hozzá. Ha néha ily pontokon fel is kiált a teremő elme: *ignoramus*, nem biztos, hogy álljon az: *ignorabimus* is.

Nézzük egy kissé merész processusában a teremő elme vállalkozását. Kutat, töpreng — a távol világok szürke ködébe burkolt téereire függeszti tekintetét — a látás fejét kissé megszedíti — de szive nem remeg — főlebb hatol. Epedve sóhajt fel a nagy bölcsésszel:

*Lesz-e idő midőn a
Tant, mely mostan örültséghez vezet
Szövevényes voltával akkoron
Bár nem tanulja senki, minden érti!*

Igen, fel fog-e emelkedni a metaphysikai tudás, hogy ne az érzetek útján, hanem metafizikai objektiváció módjára, a tudás tiszta áttetszőségével lépjen be minden eszme elménkbe.

A lehetetlen előtt állunk.

Hiszen, ha a tér s idő „fogalmak“ volnának, e világ ennél fogva a megismerő ére nézve realis valami és mi a szemlélők mindezekről passiv tudomást vennénk, talán valaha elérhető volna a cél.

De nem így van. Tér s idő elmém formái s ennél fogva a világ mikor subjektumomba lépett, már alkalmazkodott, hozzá idomult e formákhoz. Tehát nem elmém alkalmazkodik a világhoz, hanem a világ elménkhez; nem elmém teremti ugyan a világot, hanem teremti a világ képét, a mely minthogy a tér és idő formákhoz alkalmazkodik, nem hű mása magának a világnak, hanem első sorban elménk e kép alkotó erejének a bélyegét hordozza magán. (Alexander: Kantról)

A mely már nem tünemény, a noumenon, annak megismerését korunk nagy bölcsésze lehetetlennek mondja. Van-e hát akkor határvonal, különbség fenomenalis világ és „Ding an sich“ között?

Nem jobb volna-e egy csapásra ketté vágni a gordiusi csomót: Bolondság két világról beszélni, nincsen csak egy s ez realis s a subjectumtól absolute független világ. Ez egy kissé túlhaladott álláspont, a középkori avult szagot viseli magán. Miben van akkor ez a realis világ helyezve? Hol van a tér-tere?

A sebet aztán egy közeli csószházban hóval kimoszták s aztán úgy, a hogy bekötötték.

Ejh csekélység gondolta az ifjú. De hát ki is törődne ilyen kicsinységgel, a ki megyen szép szóra, csókra, ölelésre.

Nemsokára megérkezett László a menyasszonyi házba. Az úti kalandról természetesen egy kis szót sem szólott.

Hej, ha tudta volna, ha sejtette volna, hogy a seb nem csupán farkas harapása, de veszett farkasnak halálos marása!!

* * *

Még néhány nap s elérkezett az esküvő, a lakodalom napja.

Ósi szokás szerint, az esküvőt lakoma, a lakomát táncz követte. Zengett a zene. Ingott, hajladozott a menyasszony fátyola, hófehér ruhája. Most már ifjú férje kedve, tornyosodó kedve az egeket verte. Milyen szép pár, milyen délczeg pár mondogatták szerte.

Éjfél elmúlt s még szólott a zene, tartott a mulatozás. Tartott is még azután sokáig. Még azon túl is, hogy a hajnalpir feltetszett az égen.

De ők ketten titkon lopva kiosontak szépen, hogy egyedül legyenek, hogy ne hallgassa senki titkos beszédjüket.

Meg aztán pihenni.

Egyszer álmából felriad László.

Mintha égne a vére, az agya — nagy lobogó lánggal s maga meg izzó zsarátnokon járna, olyan rettenetes lázt, pokoli hőséget érzett. Bódult, homályos volt az agya, szemével nagy verességet látott, mintha égett, lángolt volna s gőzölgő meleg vérben úszott volna minden, minden.

Talán a bortól, tánczról, szerelemtől van ez, gondolta.

Egyszer csak nem tudott gondolkozni, elborúlt az agya. Lánggal ógett ereiben a vér s valami esztelen, pokoli düh viharzott benne.

Nem érzett, nem gondolkozott már, kitört rajta a rettenetes betegség. Veszett volt a farkas, halálos annak a marása.

A bor gőze, tüze, a táncz heve, a zene viharzása, ölelés melege, a csók forrósága — felkorbácsolták, forrongásba hozták megmérgezett vérért s ime, megérkezett a rettenetes rém. Nem férj, nem ember többé.

Fuss, fuss szegény ifjú asszony, mentsd meg magad a borzasztó haláltól.

Fuss, fuss szegény ifjú asszony a feltépett ablakon keresztül, hiszen olyan szép vagy, hiszen olyan jó vagy, kár neked meghalni.

Vagy hova fogna vezetni a Fichte gondolkozása, mely a világot egészen árnyékká változtatta, megfosztván azt teljesen „magánvalójától“?

Megállhat-e ama legszélső fokig idealizált „nem én“? S ha ennélfogva az „Én“ lett a minden az álmyszerűvé változtatott világban, ha hatalmát semmi sem korlátolja, átlépheti e már ekkor a subjektum a „tér s idő“ formáit, hogy nem e formákon, hanem amaz említett „metaphyzikai objektiváció útján szemlélje a tüneményes világot, mely ekkorra már vékony lepelle, sőt ködszerű fátyollá változván, mögötte tán új alaként tűnik elő a „magánvaló“!?

Van-e értelme ilyen esetben a Schelling „absolutumának“, mely már némileg, ha homályosan is, de természettudományi alapon megállható értelmezése a való világnak s fenomenális oldala annak megnyilatkozása. Fel lehet-e ennek alapján kutatni, hogy minek a kifejezői ezek a nyilvánulások?!

Vagy helyesebben látja Schopenhauer a dolgok háta megett az „akarat“-ot merész kézzel szakítván szét a „magánvalót“ betakaró lepelt, mit Kantnak nem volt ereje megtenni, szeme pedig nem tudta azt keresztül látni, elméje némileg áttetszővé tenni?! Az akaratot, mely térbe s időbe nincs helyezve, egy s oszthatatlan.

Furcsa, tér s idő nem sajátja ez ösakarathoz mégis ájtott valahogy a tüneményes világba s objektiválta magát, egyik objektivációja maga az intelligencia is (Alexander kritikája).

Föllebb, tovább.

Örült repüléssel halad a teremtő és kutató elme tovább, keresve a rejtély metaphyzikai megoldását s a metaphyzika ürjében, a Végtelen emez előtornáczában megborzad. Fájva gondol a szép időkre, midőn rajongni tudott együgyű, de szép eszmékért, boldog volt, mikor gyönyörködtette a harmónia, nem fosztotta meg szépségétől az analysis s a *speculatio*. De megállani nem lehet többé a rideg ész felriaszt az álmodozásból:

„Ha eddig tartott csak nagy hősiséged
Ugy térjünk vissza porban játszani.“

Madách.

Erzsike némán, sápadtan nézte a dühöngő embert, a mint tépte magáról a ruhát s belémart saját testébe.

Bénává tette az iszonyat, a halálfélelme elállította szíve verését.

A dühöngő kirohant a ködös hajnalba. Nem látta, nem vette észre senki.

Futott, futott, neki a hidegnek, fagynak hómezőnek. Futott, futott. A szervezet nem bírta tovább. Összerogyott. Egyszerre csak elő jött a parancsoló hideg. Dermedés állta el minden tagját s csendes lett, halott lett. A szél pedig, mintegy enyhülésül, betakarta hóval, szeliden, — lágyan.

Ki beszélhetné ki, egy szerető nő, ki beszélhetné ki egy édes anya fájdalmát?!

A rémes hír szállott szerte. Száj adta szájnak s tovább sugta a részvét.

Soká emlegették azt a szép ifjú asszonyt, a ki özvegy lett a lakodalom éjszakáján, a ki olyan édes nyájas beszédű volt és most szavát is alig lehet venni.

* * *

Ezt találtam írva egy sárgult papíron kusza-fakó betűkkel.

Föllebb mégis tovább!

Ha nem tudja megismerni a való világot a metaphyzika, semmit sem ért el a világ fenomenné való átváltoztatása által.

A tér s idő formáit kell csak tullepni s megvan adva a felelet; a világ nagy rejtélyének kulcsa kezünkben lesz.

Hiszen tér s idő s e fenomenális világ elmém produktumai enyéme s ne bírnék velök?

Daczol velök a teremtő elme. Nem fél, kimondja a legvégső következtetést. Ha az idő és tér s minden mi benne van csak képzet, fenomen, mi gátol, miért ne mondhatnánk a töprengő intelligenciára is, hogy az is csak *fantom*, semmi? Ugyanazon alapon, a matematikai módszer segítségével.

Nincs előttünk csak a semmi. Hasztalan emelte Fichte az „Én“-t uralkodóvá a „nem én“ felett és egyedül ennek realitását ismerte el, ime egy merész metaphyzikai *speculatio*val bebizonyította az elme, hogy tarthatatlan.

Elveszett a határ, a gondolat mistikus homályba szállott.

Te Descartes a magad *cogitójával*, Kant, „magánvalóddal“ Schelling „absolutum“-oddal, te Schopenhauer a magad „akaratával“, Fichte az „Én“ és „nem én“ balga elméletével letűnt dolgok lettetek!

Lármázhattok már! Hasztalan. Nincs a dolgok háta megett semmi, maga a subjektum is semmi.

Egy kicsit a hideg borzongat bennünket, szeretne az elme most már visszatérni. Még így nem bántak a philosophiával s a philosophiában az elmével. Másodrangúvá tették többen, de ennyire nem degradálódott! S aztán hahotára fakadunk, erre a raffinirt *speculatio*ra.

Mi ez? kaczagás, jókedv, honnan a komor eszmék birodalmában? A metaphyzika hazájában? De helyén van. Ez a nevetés romba dönti az egész tákolt alkotmányát az effajta metaphyzikának.

* * *

Hagyjunk fel az ilyen áltudóskodással. Fő, hogy lelki életünk másodrendű valóságává, mázzá, ruhájává váljék az csak, mind a *speculatio*, mind a materialistikus gondolkodás s akképen formáljuk át bennünket, hogy a kettő között nem a középutat, melynek keresésére való buzdítást már oly sokan elkoptatták, hanem ama magasabb szempontot találjuk meg, melyre rálépve szemünk előtt új világításban tűnjék fel magasabb ethikai rendeltetésünk. S megismerjük személyiségünk magvat, ama Plátóni örök eszmét, melynek egymás iránti nemes szeretethen kell objektiválódnia.

Igy gondolom én azt ifjú lelkemmel s ne engedje az ég, hogy az arany csillogás megcsalt légyen s a bányász keserű csalódásával legyen kénytelen eldobni a nemes fémnek vélt kavicsot, keserűen győződven meg, hogy az csak pyrit!!

Böszörményi Sándor.

Krónika.

Krónika címet teszek e néhány sor írás felé. Igen, — mert a multból indulok ki, úgy szemlélem a jelent s tanulságokat vonok a jövőre.

Azt vizsgálom, a mi hozzám legközelebb áll. Az ifjúságot, magamat, meg más is.

Azt mondják „az ifjúság a jövő reménye!“ Való igaz. A férfiak fürteit megüti a dér, majd egészen neki fehéredik s nyomaikba mi lépünk.

De hogyan?! — Nagy kérdés, melyet ezerek szorongó szívének dobogása kísér.

Hogy meyen neki az ifjúság az életnek? Ez hát a kérdés Vajjon derék tudással nemes idealismussal, edzett jellemmel és igaz hazaszeretettel-e, avagy pedig türes fővel, melynek néhány alacsony gondolatát a megélhetés ördöge üzi csupán.

Rossz idöket élünk, — méltó gondolkozni rajta.

Én egy kis körben élek, távol a mai forró párájú élet forgatagától. Itt szemlélem a mi ifjúságunkat és ebben magamat. Hiszen vágyunk, törekvésünk, gondolkodásunk rokon. Innen szemlélem magát a nagy magyar ifjúságot is, még pedig úgy, a mint azt mások és maga-magát elembe állítják.

Se farizeus nem vagyok, se erkölcsbíró nem akarok lenni. Már pedig farizeuskodnám, ha erkölcsbírónak tolnám fel magam. Mi jogon tenném azt? Hiszen hibám, tévedésem olyan s annyi, mint az ifjúságé általában. Az is lehet hogy több, de az is, hogy kevesebb.

Igazán megítélni sem mást, sem magamat, nem tudom. Ugy néha, néha magamba szállok s ilyenkor a belátásnak és a megbánásnak egy pillanata támad bennem.

Látom, hogy nagy bennem a hiuság, — temérdek a hiba.

De bizonyára más is úgy van vele, mint én. Magába száll, belátja hibáit, ballépéseit. De talán mégis van annyi különbség az emberek között, hogy nem úgy s nem azt vonják le tanuságképen és hogy a magunkbaszállásnak ez a pillanata más és más nyomot hagy a lélek lapján.

Beszélgetni fogok még *ez állandó cím* alatt azokról is a mik távolabbról a magyar ifjúságot s közelebbről a mi ifjúságunkat érdeklik.

* * *

Imé kezeink között van egy organum, melyet ránk bizott az ifjúság, hogy ezzel a nagy közönség s különösebben a magyar ifjúság előtt képviseljük, az ő szellemi irányzatát, gondolkodását s általában minden téren való hitvallását.

Anyagilag az ifjúság minden tagja támogatja, szóval az ifjúság maga biztosítja anyagi létezését s ezenkívül természetesen szellemileg is az ifjúság tartja fenn.

Ha nagyképüsködni akarnék vagy némelyek olcsó tetszését hajhásznám arra nézve most több oknál fogva az lenne a legkönnyebb eszköz, hogy nagy fennhangon ellene forduljak az ifjúságnak, kigyót békát kiáltva rá, korholva, kárhoztatva. (Ilyen ok lenne pld. a képviselő választással összefüggőleg az ifjúság magaviselete. Még szó lesz róla.) Nem kómikus lenne-e ez? az ifjúság megkisebbiti magát a saját lapjában!!

* * *

Egy kérdést vetek fel. Vajjon öntudatosan, illetve olyan célzattal tartja-e fenn az ifjúság e lapot, hogy részt vegyen az ifjúsági életben s tájékozza magát annak zürzavarában; vagy pedig csak valami homályos sejtés sugja neki azt, hogy arra nagyon nagy szüksége van, hogy lássák, hogy hallják, hogy él, hogy hirdesse józan gondolkodását s igaz érzéseit?! Ha ez utóbbi áll. úgy már ez is megcáfolja azt a hazug vádat, melyet egyes félmivelt rágalmazók hirdettek, hogy a sárospataki diák érdes és elmaradott. Előttem a benső a fő, a kiknek a kendőzött külső elsőbb — jaj de szegény azoknak a lelke!!

Ha pedig az előbbi áll, a mit mindnyájan érzünk, tudunk, úgy emelt fővel mondom, hogy ez az ifjúság azon a magaslaton áll, hová e hazug rágalmazóknak szemhatára sem ér.

* * *

Azt mondtam az előbb, hogy zürzavaros az ifjúsági élet. Most is azt mondom. Reformálni! ez a jelző. Ujabbnál újabb eszmék vetődnek fel s más és más módok.

Kuruc brigád!! Szép eszme, tetszetős gondolat Nem hiszem, hogy testet öltene valaha.

Itt jut eszembe valami. Az „Egyetemi Lapok“ szerfelett szereti a hyperbolákat. Egan Edét odaállítja Széchenyi István mellé. Ki volt Széchenyi és kicsoda Egán? Lehet-e párhuzamba állítani őket, vagy odahe-lyezni is Széchenyi után. Ennek ellenemondanak a tények, a józanész s megharagudnék érte maga Egán is.

Mintha olyan antiszemita izü lenne az a nagy Egán gyász! Azt még sem érdemelte Egán, hogy ál-orcának használják az ő halotti leplét . . .

* * *

Egyes nagyhangu emberkék megvádolták ifjúságunkat azzal, hogy kihalt szívéből a 48-as eszmékért való rajongás s hogy hűtlen lett a főiskola hagyományos szelleméhez — mert a képviselő választásnál a nép között hangulatot igyekezett csinálni egy szeretett tudós tanára mellett, a ki, — bűn ugyan — szabad-elvű programmal lépett fel.

Szegény nagyhangú kis emberek!! Ennek az ifjúságnak egészséges érzéke van az iránt, hogy tiszteletben tudja tartani egy jellemes ember, egy okos fő meggyőződését és hogy az érdemet többre becsüli a levegőbe való kiabálásnál. Ez az ifjúság ebben a tekintetben most is a régi.

Krónikás.

Szabad természet. . .

*Szabad természet, hozzád vágyom én,
Hogy enyhíthessem lázas homlókomb.
Erdő, mező, virága, illata
Megenyhíti, gyógyítja — gondolom.*

*Szent áhitattal hosszan hallgatom
A lombzúgást, az erdő mit beszél.
S egy bús-fájó mesének értem azt,
Mit szárnyán hoz s titkon suttag a szél.*

*Szellő súgja, tovább adja a lomb,
— Szívemből mély, fájó sóhajtás kél —
Egy édes óra bús regéje az,
A mely elmúlt. Oh arról súg a szél.*

S.

Mindig.

*Mindig csak a Te emléked
Mindig ez a régi nóta.
Vajjon meddig, — vajjon meddig?!
S azt sem tudom, hogy mióta.*

Régi nótát avult húron

Vén cigány hűz, ross cigány hűz.

És én mégis csak a multon

Mélázgatok — gondolkozom . . .

S.

Az október 6-iki ünnepélyről.

A főiskola tanári kara kezét fogva az ifjúsággal a dicsőült vértanuk emlékéhez méltóan akarta megünnepelni a gyászos nap évfordulóját. Gyászünnepélyt rendezett azért, hogy a kegyelet adójának lerovásánál enyhítse a bánatos szívek keservét, oszlassa fájdalmát; gyászünnepélyt rendezett, hogy így külsőleg is kifejezést adjon főiskolánk is, annak a minden igaz magyar által érzett „szentelt fájdalom”-nak, mely társulatok, egyesületek működésében s egyesek ajkain kifejezésre jut e napon széles e hazában. De gyászünnepélyt rendezett mindenekfelett azért, hogy a mai magyartalan korban a megméltelyezett szellemű ifjúságot nagyjaink emlékének felélevenítésével felrázza tespedéséből, eszméltre keltse. Ünnepélyt rendezett, hogy legalább ekkor, elvonulva a világ zajától, eszményeknek élhessen az ifjúság, merenghessen zavartalanul a multak alakjain, álmodozhasson fajszeretetről, régi dicsőségről, vértanú haláláról. Ünnepélyt rendezett s le is folyt az céljának megfelelően komolyan, bánatteljesen. A merengő lélek előtt megelevenültek az Apotheosis istenített alakjai az énekkar borongó, szivetandító előadásában. Hallottuk a „Szent tizenhárom” érdemeit, láttuk fenséges küzdelmüket, vértanú halálukat az ünnepi szónok felolvasásában, hallottuk az álmodó Árpád szíve dobogását a szavalatokban. Hallottunk, láttunk sokat, szépet, lelkesítőt, a kik ott voltunk, de sajnos . . . kevesen hallottunk.

A közönségről nem is szólok, mert az már szinte meg szokott dolog, hogy ünnepélyeinket nem szívesen látogatják, (tisztelet a kivételeknek), de hozzád pataki ifjúság! még van egy pár szavam.

Régen kértük, minden évben kérve kértük az igazgatóság engedélyét az okt. 6. nyilvános megünnepelésére. Nem kaptuk meg, ünnepeltünk magunk. Most az igazgatóság volt a kezdeményező s mi két kézzel, ezer örömmel ragadtuk meg az alkalmat, hogy együttesen nyilvánosan ünnepelhessünk. Ünnepeltünk is, hangzott az ének, hangzottak a szavalatok az . . . üres teremben.

Pataki ifjúság! Miről beszélnek azok az üres padok? Nem döbben-e meg lelketek arra a gondolatra, hogy a Rákócziak szellemének örökösei közönyösek nagyjaink érdemeinek méltatásában?

Feleljetek meg magatoknak e kérdésekre szívre tett kézzel s halgassátok meg lelkiismeretetek szavát!

Az ünnepély programja a következő volt: 1. Apotheosis: Előadta a főiskolai énekkar. 2. Ünnepi beszéd. Tartotta Illyefalvi Vitéz Géza jogtanár. 3. Alkalmi óda. Szav. Ilja G. Nagy Béla II. th. Szerző Sörös János III. jh. 4. Élő őseink hazája: Előadja a főisk. énekkar. 5. Okt. 6. Abrányi Emiltől, Szavalja Farkas Dezső I. jh. 6. Árpád siri álma, Szavalja: Nyitrai Lajos. 7. Himnus: Előadja a főiskolai énekkar. A szereplőknek szíves köszönet az ifjúság részéről.

Jávorka.

Szinészet.

Mikor erről írok, megjelenik előttem, a sárospataki nyári szinkör, illetve játékszín. Szín a szó szoros értelmében. Olyan szín, a mibe lovat szoktak bekötni, hogy megvédje gazdája a széltől, zegernyés időtől. Négy kőfal, rajta zsindey tető, padlás semmi — ez a sárospataki játékszín. Fájdalom, hogy itt kell elhangzani Bank fenséges tépelődésének s Ocskai romboló s önröntő szenvedélyének itt kell viharzani. Patak, Patak, de nem vagy harmoniába a 20-ik századdal!

Szeptember első napjaiba érkezett meg hozzánk Krémer Sándor szintársulata s kitartott egész októberig. Sok jót lehet mondani itteni működésükről. Jó lélekkel mondhatjuk, hogy Patak nagyon meg lehetett elégedve Krémer Sándorral.

Több olyan előadást produkált, mely még a kényebb izlést is kielégíthette, daczára annak, hogy az követelő és nem számol a körülményekkel. Ilyen sikerült előadások voltak: Bánk-Bán, Ocskay Brigadéros, Bor, Suhancz s még egy pár.

Innen Eperjesre ment a társulat.

Lapszemle.

Egyetemi Lapok. E. Hencz Károly főszerkesztése mellett, Nagy József, később Zombory Dezső szerkesztésében már négy száma jelent meg a magyar diákság hivatalos lapjának. A megjelent számok alapján arra a kérdésre, hogy az Egyetemi Lapok tényleg a magyar főiskolák lapja-e, — tagadó választ kell hogy adjunk. Nem egyéb az sem, mint az egyetemi kör s a ma uralkodó Nemzeti párt monopolizált lapja. Ennek a szomorú ténynek nem csupán a lap vezetősége, hanem s jóval inkább, az eszmeszegény magyar ifjúság az oka. Rajtunk mulik az, hogy nem tud-e lap arra a magaslatra emelkedni, melyre országos hivatalos lappá való átalakításakor terveztük, rajtunk mulik az is, hogy jobb s közérdekűbb dolgok helyett, a szerkesztőséget közelebről, de az ország diákságát kevésbé érdeklő dolgokról nagyon is terjedelmesen kénytelen referálni. A vidék főiskoláinak dolgozni nem nagyon szerető ifjúsága az okozója annak is, hogy az Egyetemi Lapok feltűnő aránytalanságba esik. Ez tehette azt, hogy míg a nagy Szilágyi Dezsőről (helyszűke miatt) csak 8 sorban emlékszik meg, Pulszky Ágostról pedig csak 5-ben, addig Egánról három, vagy több helyen, nagyon sok sorban kénytelen zengni dics himnuszait. Úgyszintén bizonyára csak nem törődésünk volt az oka annak is, hogy a múlt éven vörös szallagként húzódo s magyar diákságunkat egymástól elhidegítő, kellemetlen heccz sorozatra újra visszatekintő „Concha beszéd”-ről két számon át volt kénytelen emlékeztetni.

Egyik szám Patak tanárait gorombán támadó levél közöl S. B. álnév alatt. Zöldség biz a s nagyon gyenge tapasztalatra vall; (pld. 6 tanárt említ, holott tudhatná, hogy akadémiai legalább 8 kell) nem is tartanók érdeemesnek reflektálni rá, ha egy tisztázandó, igen fontos elvi kérdéssel nem állanánk szemben. Mi ugyanis a magunk részéről semmiféle személyeskedő czikk álnév alatt, vagy névtelen leadását komoly színű és jellegű hivatalos lapunk hasábjain nem tartjuk megengedhetőnek; a sértegető író lépjen ki, igazság érzetének tudatában az inkognitóból, mert a kuliszák mögül dobálózni az igazság megkerülésével is lehet.

Még csak pár szót. Teljességgel nem látjuk semmivel indokoltnak azt, hogy a címbe ott ékeskedik a „Magyar ifjak iparpártoló szövetkezeteinek hivatalos lapja“ alcím is. A „Magyar diákság hivatalos lapja“ kifejezés teljesen elég arra, hogy az ország diákságának kebelében alakult bármely egyesület, szövetség, sőt egyes iskolák vagy ezek egyletei hivatalos lapjának tekintsék az „Egyetemi Lapokat.“

A különben csinos kiállítású, ügyesen szerkesztett „Egyetemi Lapok“-nak méltán kívánunk szerencsét dicső, szép terve a „Magyar brigád felállítása“ alkalmából. Nagyon derék dolog s mi igen várjuk az értesítéseket, minket szerfelett érdeklő terv megvalósításának fázisairól.

(Ör.)

Fischer Miklós programbeszéde. Örömmel üdvözljük a pécsi jogakadémia ifjúságát. Igen, mert látjuk, hogy ez az ifjuság is élni akar s be akar lépni a küzdő magyar ifjuság soraiba, hogy kivegye részét abból a nemes, de küzdelmes munkából, a melynek végcélja egy egészséges ifjúsági élet megteremtése. Szívesen üdvözljük a „reform-párt“ vezérét.

Gaudeamus. Olyan ez a lap, mint a kameleon. A magyar ifjuság humorának megnyilatkozása akart lenni, mert evvel az intencióval indult meg s ime, mi lett belőle? Egy titkos párt lapja, mely komolyan, sőt bántóan gáncsol mindent, a mit a hivatalos magyar ifjuság teszen. Ebben egyáltalán nincs humor, legfeljebb komikus kissé. Mintha semita ízű lenne ez a mistikus lap. Igen mistikus. Miből él? Ki felel meg erre?!

Debreczeni Főiskolai Lapok. Derék tartalommal jelent meg a *D. F. L.* ez idei első száma. Sem dicsérni, sem gáncsolni nem akarok, ezt előre bocsátom.

A legmagyarabb magyar, a nagy író, Eötvös Károly azt mondja a Szilágyi Dezsőről való emlékezésében, hogy az volt a leghatásosabb szónoklat, mely valaha elhangzott, melyet Atilla követe mondott el a bizanczi császárnak, mint ura izenetét s így hangzott ez: „*Az én uram Atilla azt izeni neked, hogy készített száma számára sátrat, mert jön!*“ A leghatásosabb volt pedig azért, mert e szavak mögött Atilla akarata s a hunok világverő hatalma állott.

Olvastam a *D. F. L.* vezércikkét s őszintén bevallom, az imponált nekem.

Imponált pedig azért, mert tudom, hogy a szavak nem üres frázisok, mert e szavak megett erő van — Debreczen ifjúsága, mely akar, tud, képes.

Szinte kérkedő szavak ezek. Szerintem nem azok s ha azok volnának is, megbocsáthatók, mert igazak, őszinték. Magyar ifjuság mondja magyar ifjúságnak, a mely megérti.

A „*Kolozsvári Egyetemi Lapokat*“ még nem láttuk.

Egyleti élet.

E rovat alatt az egyletek működéséről is referálni szándékozunk.

Ifjúsági egyleteink átestek már az alakulás nehézségein minden nagyobb rázkódás nélkül. Az alapkö le van téve, majd a jövő mutatja meg, hogy fövenyre vagy kősziklára vettetett-e! Az ifjuság jó szelleme öröködjék az egyletek nyugalma, békéje és előhaladása felett!

Az egyletátalakulásokról a következőkben számolhatunk be:

A **főiskolai énekkar** ifjúságunknak e legrégebb, legkedveltebb egylete, ez évben is első volt a szervezkedés munkájában s szept. 13-án tartotta meg alakuló

gyűlését. Az elnök-választás ugyan még mindig vajudik s ennek szerencsés megoldásáig a tanár-elnök volt szíves az egylet vezetését elvállalni. Főprecentor: Korláth Gyula III. é. th. Alprecentor: Erdőhegyi Ferencz III. é. th. Főénekesek: Bartha László IV. é. th. tenor I.; Farkas István IV. é. th. tenor II.; Pósa Péter III. é. th. Bass. I.; Hubay Kálmán III. é. th. Bass. II.

Az **ifj. Olvasó-egylet** szeptember 15-én tartotta alakuló gyűlését, hogy díszesen kifestett, kényelmesen berendezett olvasó- és játék-termeit minél hamarabb rendelkezésére bocsáthassa gazdag könyvtárával együtt a komoly munkát, kellemes szórakozást kedvelő tagoknak. Tanár-elnöke lett az egyletnek hűséges pártfogója, régi barátja: Nagyt. Radácsi György úr; ifj. elnöke: Balázs József IV. é. th.; jegyzője: Zajdó László III. é. th. theolog.; könyvtáros; Farkas István IV. é. th.; pénztáros: Tóth Kálmán III. é. th.; ellenőr: Ráczkövy János IV. é. th.

Az **ifjúsági egylet** ifjúságunk legnépesebb egylete szept. 17-én alakult meg. Elnöke: Tóth István főiskolai szénior. Jegyző: Nemes Béla II. é. th. Pénztáros: Farkas László IV. é. th. Ugyanekkor választotta meg az ifj. egylet Közlönyének szerkesztőit is. Főszerkesztő hivatalból az egylet elnöke. Felelős szerkesztő: Tóth Dezső II. é. th. Munkatársak: Nemes Béla II. é. th. és Benkő Sándor III. é. th. Az okt. 6-iki ünnepély rendezésével megkezdte évi működését.

A **jogász-egylet** szintén szept. 17-én alakította meg tisztikarát. Tanár elnöke: Dr. Szabó Sándor, ez évi dékán. Ifj. elnöke: Erdőhegyi Ferencz III. é. th.; alelnöke: Korláth Endre III. é. th.; jegyző: Nagy Elemér I. é. th.; pénztáros: Mizsák József III. é. th.; ellenőr: Kanta Géza Sándor II. é. th.; könyvtáros: Kocsis Géza II. é. th.

Az **akadémiai ifj. torna-vívó-egylet** ez évben is szíves támogatásban részesül az ifjuság részéről. Tanubizonyossága ez ifjuságunk egészséges szellemének, mely a lélek művelése mellett a test neveléséről sem feledkezik meg s a komoly munkában elpetyhűdt testi erőt rendszeres mozgás által igyekszik felfrissíteni. Tanár-elnöke lett; Dr. Illyefalvi Vitéz Géza jogtanár. Ifj. elnök: Győri György IV. é. th.; alelnök: Keresztessy Lajos II. é. th.; jegyző: Kőrössy Sámuel III. é. th.; pénztáros: Zajdó László III. é. th. Előtornászok a tisztikar tagjai.

A **Magyar Irodalmi Önképző-társulat** ifjúságunknak legmostohább egylete. Szinte kétségbeejtő az aránytalanság, mely az akadémiai ifjuság száma s az Önképző-kör tagjainak száma között van. Ennek az okát nem tudom miben keresni s nem is akarom feszegetni, hanem szálljon önmagába ifjuságunk minden egyes jóra való tagja s fontolja meg, hogy mivel tartozik minden pataki diák a Szemere Bertalan, Erdély János s más nagy elődök emlékének. Az Önképző-Társulat szept. 23-án alakult meg. Tanár-elnöke: Dr. Tüdös István, ez évi theolog. dékán, társulatunk mult évi lelkes vezetője. Ifj. elnök: Tóth Dezső II. é. th.; titkár: Szabó József III. é. th.; jegyző: Benkő Sándor III. é. th. theolog.; pénztáros: Molnár István III. é. th.; aljegyző; Farkas Dezső I. é. th.; ellenőr: Batta Miklós II. é. th.

A **theologiai egylet** szept. 28-án alakult meg. Tanár-elnöke: Dr. Tüdös István ez évi dékán. Ifj. elnök: Beke András IV. é. th.; alelnöke: Farkas István IV. é. th.; titkár: Pósa Péter III. é. th.; jegyző: Szabó József III. é. th.; pénztáros: Zajdó László III. é. th.; könyvtáros: Csabay Pál III. é. th.

A **Zene-egylet** okt. 4-én szervezkedett. Tanár-elnöke: Dr. Meczner Sándor jogtanár. Ifj. elnök: Erdőhegyi Ferencz III. é. th. A primás személyére még nem jutott az egylet megállapodásra. Jegyző: Bakó Károly II. é. th. Kottatáros: Nemes Aladár II. é. th.

Az ifj. Betegsegélyző egyesület választmánya a következő: Elnök: Dr. Kun Zoltán főiskolai orvos; alelnök-pénztárnok: Tóth István, főiskolai szenior; Jegyző: Balázs József IV. é. jh. Bizottsági tagok minden évről, minden osztályból.

A gymn. Erdélyi-Önképzőkör szept. 14-én alakult meg. Tanár elnök: Csontos József gymn. tanár. Ifj. elnök: Veress Károly VIII. oszt. Titkár: Binét Menyhért VIII. Főjegyző: Éles István VII. Könyvtáros: Simon József VIII. Pénztáros: Máthé Miklós VII. Aljegyző, alkönyvtárnok: Háda Sándor VII. oszt. tanulók.

A főiskolai énekkar már a lefolyt rövid egy hét alatt is kivette részét a szereplésekből. Szept. 8-án a gesztelyi templom felszentelési ünnepélyét tette fényesebbé, magasztosabbá énekeivel s a banketten gyönyörködtette a díszes vendégkoszorút világi darabok előadásával. 15-én pedig Gecse Lajosnak a tolcsvai egyházba való beiktatásánál szerepelt. Részt vett az egyházkerületi gyűlés alkalmával boldogult Wurga Lajos emlékére rendezett gyász ünnepélyen, majd okt. 6-án egy pár bánatos nóta előadásával mutatta be hódolatát a gyalázatos halált szenvedett nagyok szellemének.

Pályakérdések a theol. Önképzőkörben. A theol. bizottság folyó hó 7-iki ülésén határozott az évi pályakérdései felett s a következőkben állapodott meg: Bibliai kép. Dija 20 K. Beadási határidő nov. 1. Vallásos elbeszélés. Dija 20 K. B. h. i. nov. 13. Adventi ima. Dija 20 K. B. h. i. nov. 27. Egyházi beszéd Máté V. 43, 44. felett. B. h. i. decz. 15. A Leviticus és Deuteronomium törvényeinek rokonsága és különbsége, Dija 30 K. B. h. i. decz. 15. A Krüpsis és Kenosis vita dogma történeti szempontból. Dija 30 K. B. h. i. febr. 20. Erkölcstani érvek a párbaj ellen. Dija 20 K. B. h. i. márcz. 3. Az ujszöv.-i és egyháztörténeti, valamint a vita tételekre még nem jutott megállapodásra a bizottság. Sz.

H I R E K.

— **Képviselő a pataki főiskolából.** Nagy kitüntetés érte főiskolánkat is akkor, mikor az o.-lisztkai választókerület *Dr. Ballagi Gézát*, jogakadémiánk hírneves tanárát tisztelte meg bizalmával a beálló országgyűlési ciklusra. Mi, tanítványai, némi keserűséggel gondolunk ugyan távozására, de bizonyos büszkeséggel vegyes öröm is hevíti keblünket, hogy tanítványai lehettünk és hogy a rég megérdemelt jutalmat elnyerte polgártársai részéről.

— **Új tanár a főiskolában.** Theologiai akadémiánk egyháztörténeti tanszékére, a theologiai szak ajánlata folytán *Nt. Zoványi Jenő* tiszta-földvári lelkészt hívta meg az egyházkerület. Hogy a választás szerencsés volt és a meghívott méltó örököse boldogult elődje kathedrájának, azt már eddigi működésével is fényesen igazolta. A boldogult Wurga Lajos örökébe nem léphetett volna hivatottabb egyén s jogunk van hinni, hogy a megválasztott mind egyéniségével, mind tudományával csak növelni fogja azt a dicsőséget, melyet kathedrájának nagy elődje szerzett. Magas színvonalon álló, világos, szabatos, mindenek felett a magyarság igaz szeretetétől áthatott előadásaiival, nyilvános szereplésével már eddig is teljes mértékben meg-

nyerte kartársainak, tanítványainak s városunk közönségének szeretettel párosult tiszteletét, nagyrabecsülését. Adja Isten, hogy találja meg Patakon, a mit lelke óhajt!

— **Uj jogi tankönyvek.** A mult hóban hagyta el a sajtót főiskolánk fiatal tudós jogtanárának, jogakadémiánk egyik díszének, az országszerte ismert büntető jogásznak: *Dr. Finkey Ferencz*nek: „*A magyar büntetőjog tankönyve*“ című hatalmas munkája mintegy száz (100) ivnyi terjedelemben. Kapható Budapesten: *Politzer Zsigmond* és fia könyvkereskedésében. Ára 12 korona. — A másik jogi munka, főiskolánk egy ifjú tudós tanárának *Dr. Meczner Sándornak* magánjogi műve, melynek címe: „*A tévedésből alkotott jogügyletek.*“ Irta: *Dr. Meczner Sándor.* Kiadja *Steinfeld Jenő.* Sárospatak 1901. A kritika nagy elismeréssel szól róla.

— **Papi vizsga.** *Lőkös Sándor*, páskaházai helyettes lelkész ifjúságunknak a közelmúltban közkezdveltségű alakja szept. 25-én az egyházkerületi gyűlés alkalmával állotta ki a második lelkész-képesítő vizsgálatot. A sikerhez gratulálunk.

— **Uj gazdászati tanár.** A theologiai szakon az *Abonyi Károly* gazd. sz. tanár áthelyezésével megüresedett mezőgazdaságtani tanszéket *Gyulai Károly* gazd. tanár foglalta el.

Előfizetési felhívás.

Tisztelettel felkérjük ifjúságunk barátait, jóakaróit, hogy „Ifjúsági Közlöny“-ünket anyagi támogatásban részesíteni sziveskedjenek. Az első szám megtartása az előfizetés jele. Az előfizetési díjak a Szerkesztőség címére küldendők.

Szerkesztőség.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Laptársainkat kérjük a cserepéldányok megindítására.
K. E. L. Tavalyi évfolyamotok megküldéséért hálás köszönet.

M. J. (Utrecht). Emlékezünk — emlékezzél!

T. J. (Budapest). A lapot kaptuk, a „Nemzeti idealt“ vártuk, de nem jött. Üdvözlét.

Cs. P. Legközelebb sorát ejtjük.

T. Gy. Terjedelme miatt most nem közölhető.

S. J. Onnan jobbat várunk.

TARTALOM: „Előljáró beszéd.“ — „Október 6.“ *Nemes Béla.* — „Az „igazi“ sárospataki levél.“ — „A materiális és a metafizikai gondolkodás csirái az ifjúság életében.“ *Böszörményi Sándor.* — „Kronika.“ — „Szabad természet.“ — „Mindig.“ *S.* — „Az okt. 6-iki ünnepélyről.“ *Jávorka.* — „Szinészet.“ — „Lapszemle.“ — „Egyleti élet.“ *Sz.* — „Hirek.“ — „Előfizetési felhívás.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — Tárca: „Okt. 6-án.“ *Farkas Dezső.* — „Egy régi történet.“ *Nemes Béla.*

Lapunk jelen számáért a főszerkesztő felelős.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség:
Sárospatak, Kossuth Lajos utca 419 sz.

Kiadóhivatal:
Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«

Főszerkesztő:
TÓTH ISTVÁN.

Főmunkatársak:
ZAJDÓ LÁSZLÓ, MOSKOVITS MÓR, SÓRÉS JÁNOS.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Október 31.

Fájdalom és öröm, bánat és vigasság egymást követik az emberi életben, mint a természet boruját a derű. Még ég keblünkben a honfibu, szemünkben a gyász könnye, még sajog szívünk az emlékezés fájalmának sulya alatt és már is új köny ered szemünkben: az öröm könnye... és túlradt szívünk ajkunkat imára fakasztja. Sirattuk a vértanú hősöket, a szabadságnak lábball tiport eszményét, mely feltamadott... és ma is ezt ünnepeljük, a feltamadást!

Szabaddá lett a lélek. Lerázta magáról a bilincseket, miket gyarló önzés kényszerített rá, megpendült az eszme, mit a sötétség apostolai hasztalan törekedtek elnémítani. Kitért az eszme forradalma, mely tisztító viharoként söpörte végig a világot, megingatva a sötét börtönöket, melyek népek verejtékét, nemzetek szabadságát rejtették. Új messiások támadtak, kik fegyvereiket sikeresen mérték össze a világ hatalmának erejével; sikeresen, mert fegyverük a világosság, a képmutatás ellen küzdő igazság, melyet minél inkább megcsúfolnak és meggyaláznak, a szennyből annál ragyogóbban kerül ki. Mert az igazságot meg nem emésztí a börtön sötétje, a máglya tüze, a hóhér bárdja...

És az eszme jogot nyert a küzdelemre. Küzdelemre, nem csupan önmagáért, hanem mindenkiért, a világszabadságért. Győzött, mert seregét nem az önzés, hanem az emberjogért lángoló isteni szikra lelkesítette. Sokszor megtépett zászlóján a vallásszabadság mellé mindig oda volt írva a népjog, a népszabadság és minden egyes kivívott győzelme után egy-egy nyommal tovább jutott az emberiség Istentől nyert igazának visszahódításában. És épen ez a körülmény teszi a protestantizmusnak várát oly erőssé, ez teszi jövőjét biztossá, ez biztosítja izmosodását.

Lélekemelő ünnepe a mai nap a protestantizmusnak. Ünneplése amultnak, melyben magasztos hivatását nyerte és hiven betöltötte; ünneplése a jelennek, melyben dicső küzdelmeinek éró gyümölcsében gyönyörködhe-

tik; ünneplése a jövőnek, mely az eszme diadalmas előrehaladásával biztat.

De legnagyobb öröme a protestantizmus mai ünnepe, hogy nemcsak a protestáns ünnepli. Ünnepli minden elfogulatlan ember, ki a történeti következetesség fonálán átalakult viszonyokban felismeri annak a szolgálatnak érdemét, mely a protestantizmust az emberiségtől megilleti. Ünnepli minden hű magyar, ki nek szemét az elfogultság el nem vakítja, ki látja azokat a ragyogó betűket, melyekkel a reformatió nevét szeretett hazánk történetébe beírta.

A protestantizmus a mellett, hogy a tulnyomó erő és erőszak ellen létfentartásáért küzdött, a nemzetet is megmentette az elbukástól. Megmentette az irigység, gyűlölség és ármány megannyi támadásai ellen. Gyakran küzdenie kellett a magyarokért, gyakran... a magyarok ellen. S ha megfújták a szabadság nevében a harczi riadót, ott állt csatasorban teljes egészében győzve, vagy bukva, de mindig kitartva. Vértanúi bűnrovatában mindig az volt a legsúlyosabb vád, hogy nagyon szerették e hazát!

Lobogjon tovább is e szeretet dicső fényvel a protestantizmusban, lobogjon zászlaja ép oly dicső diadalal! Ragyogjon rajta dicső glóriával jelszava: az istenért és hazáért! Törekedjenek tovább is a lélek szabadsága mellett a népszabadság és népjog megvalósítására. Zászlójuk lobogása láttán szeretet és bizalom költözzék a szivekbe. Mig a magyar protestantizmus törhetetlen, megalkuvást nem ismerő erélyvel, honszeretettel e zászló alatt halad, addig jöjjenek bármily ádáz viharok, nem féltém e hazát!

Föl tehát, föl, ünnepeljünk! Ünnepeljen minden világosan gondolkodó ember, ünnepeljen minden elfogulatlan honfitárs a protestantizmussal együtt, ünnepeljünk áhitattal, édes reménnyel az iránt, hogy az Ur az őt szeretettel szolgálókat el nem hagyja!

M. M.

Néhány szó a „Nemzeti ideál-“ról.

Ezer magyar ifjú egy lelkes hangú röpiratot küldött szét Pestről „Nemzeti ideál,“ czim alatt Magyarországi főiskoláihoz, melyben dicsőséges küzdelemre, „az erkölcsileg és fajilag megtisztítandó magyar társadalom, a független és boldog Magyarország“ megteremtésére hívja fel lángoló lelkesedéssel nemzetünk virágát, a magyar ifjúságot. Szívünk összes hevével, lelkünk minden érzelmével kell lelkesednünk e czélért s minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy azt megvalósítsuk, mert a kinek füle van a hallásra, hallhatja és a kinek szeme van a látásra, láthatja, hogy csakugyan nem boldog a magyar.

Szívvvel-lélekkel csatlakoznánk is az ezer magyar ifjú mozgalmához és sietnénk azon eszmék és tervek megvalósításával, melyeket hirdetnek, ha nem volna a röpiratnak néhány pontja, melyeket kifogásolnunk kell, a melyek lelkesedésünk tüzeit lelohasztják s melyek azt a gyanut ébresztik lelkünkben, hogy az ezer magyar ifjú tulajdonképen nem azért a czélért szállt síkra, melyet oly hangosan hirdet, hanem valami másért. Őszintén megvallva az a mi gyanúnk, hogy itt tulajdonképen egy újabb keresztes mozgalommal állunk szembe, még pedig egy gondosan eltakargatott, fényes külsőbe burkolt, szent eszmék, magasztos törekvések, milliók lelkében élő ragyogó álmok háta mögé rejtett keresztes mozgalommal. Az a mi gyanúnk, hogy ez a röpirat nem az, a minek magát kiadja, hanem, ha leszadjuk róla a fényes ruhát lényegében nem más, mint egy római katolikus térítői irat. Az a mi gyanúnk, hogy az ezer magyar ifjú a czélnek hirdetett, „erkölcsileg és fajilag megtisztítandó magyar társadalmat, a független és boldog Magyarországot“ csak eszköznek akarja felhasználni — mert tagadhatatlan, hogy hangzatos és szemfényvesztő jelszó — egy jelenleg még gondosan elburkolt czélnek megvalósításához, a kereszt győzelméhez; tehát „Magyarország boldogsága“ csak csalogató jelszó a katolicismus megerősödése, Rómának mindenponton uralomra emelése

érdekében. Ez az erős gyanú támad lelkünkben a röpirat néhány pontja miatt és épen ezért fogadjuk mi gyanakodva a mozgalmat és ezért nem sietünk az ezer magyar ifjú táborába, noha az általuk hirdetett eszmék, tervek és törekvések jó részét, mint a melyek édes álmoként a mi lelkünkben is élnek, hatnak, hevítnek, helyeseknek tartjuk s a mi felfogásunk szerint iparkodunk is azokat életbe léptetni, sőt egyiket-másikat már elődeink meg is valósították p. o. a diákszövetkezetek eszméjét.

Tiszteletre méltónak tartjuk az ezer magyar ifjú azon törekvését, hogy a régi honszerelmet ismét felakarja gyújtani az önzéstől meghidegült szívekben. Teljes méltánylást érdemel az a törekvés, hogy a vidékről Pestre menő száz és ezer ifjú a fővárosi száz és ezer ifjúból igaz, önzetlen barátot, testvért találjon. „Merjünk közeledni egymáshoz, merjünk egymás kezébe csapni magyaros nyíltsággal, az egymásba kapcsolt szemek becsületos nézésével, fővárosiak és vidékiek s a külön vidékről valók“. A „Diák-otthon,“ az egymást segítő intézetek felállítása, a párbaj mánia és aszfalt betyárkodás megszüntetése, a nép egyetem megalakítása, ismerkedő estélyek rendezése, fogyasztási és hitelszövetkezetek életbe léptetése, a honi ipar pártolása, az iparos pályák iránti ellenszenv megszüntetése: mindezek igen szép és megvalósításra érdemes eszmék. Az ezeknek életbeléptetésére célzó mozgalmat nem kifogásolnók mi, sőt önzetlen idealizmussal és lelkesedéssel mi is kezünkbe vennők a cselekedet zászlóját, de kifogásolnunk kell a mozgalom túlságos pápista jellegét, a mely, mint ilyen, nem válhatik az egyetemes magyar ifjúság mozgalmává, mert az egyetemes magyar ifjúság nem csak „keresztény,“ hanem „keresztény“ és még más vallású elemeket is foglal magában. Túlságos pápista jellegű pedig a mozgalom azért, mert túlságos nagy gondot fordít a keresztre, a keresztnek mint jelvénynek viselésére. Egy helyen azt hirdeti ugyan a röpirat, hogy a magyar ifjúság „telekezeti különbség nélkül“ egyesüljön a nagy cél érdekében, de maga magával ellenkezésbe jöve egy pár sorral alább a keresztre, a hitnek (t. i. a katolikus hitnek) bátor

Azt beszélik . . .

AZT BESZÉLIK, HOGY A SZEMBE
KÖNNYET CSAL AZ ÓRÓM, BÁNAT —
S KÉT SZEMEMBE SOHA ÓRÓM,
MINDIG BÁNAT-KÖNNYŰ TÁMAD.

AZT BESZÉLIK, HOGY A SZÍVBŐL
DALT KELT ÓRÓM ÉS FÁJDALOM, —
MÉGIS NEKEM NEM ÓRÓMMAL,
HÍVÁVAL TELE MINDEN DALOM.

AZT BESZÉLIK, A SZENVEDÉS
MEGTŐRI A LELKET VÉGRE —
ÉS ÉN MÉGIS FÁJÓ SZIVEM
HITTTEL EMELEM AZ ÉGRE.

IFJ. CSABAI PÁL.

Csókra, szerelemre . . .

Csókra, szerelemre
Teremnek a lányok,
Meg is dobban szívem,
A hol egyet látok;
Mert ha rá tekintek
Egy-egy szép leányra:
Lánggra gyujtja a szívemet
Két szeme sugarja.

Csókra, szerelemre
Teremnek a lányok,
Ha mosolyra nyílik
Piczi piros szájok,
Miként a méhecske
Virágból a mézet:
Ajkaikról csókot szedni
Engem a vágy éget.

Csókra, szerelemre
Teremnek a lányok,
Oly szent áhitattal,
Tekintek reájok . . .
Bübájos szemeik
Fényes égből nekem
És azokban sötét estén
Csillagomat nézem.

Csókra, szerelemre
Teremnek a lányok,
Meg is dobban szívem,
A hol egyet látok;
S mint a sas az égbe,
Sóvárog a lelkem:
Óh! miért nem lehet mindet
Keblemre ölelnem!
Tóth Gyula.

megvallására, a Szűz Máriás dísz-zászlóra túlon túl nagy gondot fordít.

A mi a kereszt kérdést illeti, igaz ugyan, hogy a kereszt általános jelvénye a keresztyén vallásnak, de sajnos, évszázadok folyamán nyugaton a keresztet ki zárólag Róma foglalta le magának és megfeledezve arról, a ki azon kivégeztetett, megfeledezve azon tanokról, melyeket a megfeszített Isten-ember hirdetett, százszor és ezerszer vértengerbe merítette azt és symbolumává tette egy olyan vallásnak, a mely a mifelfogásunk és meggyőződésünk szerint messze eltávozott a krisztusi alaptól. Már most hogyan csatlakozna a magyar ifjúság egyetemesen egy oly mozgalomhoz, mely kizárólag ennek a felekezetnek jellegét viseli magán; mely mozgalomnak elrejtett főcélja következtetve a túlságos pápista irányból a katolikus hitnek „bátor megvallása,” ezen hit symbolumának egyetemes viselése, vagy más szavakkal: *a más felekezeteken lévők háttérbe szorítása, elnyomása?*! Hogyan csatlakozna egy ilyen mozgalomhoz — bár milyen fényes külsőbe van is az burkolva, bár milyen szép és hangzatos jelszók mögé van is az elrejtve — a protestáns főiskolák ifjúsága?!

Szívesen megengedhetem én azt is, hogy nekik szent hitők és meggyőződésők az, — tehát nem vonom kétségbe lelkesedésök, ideális rajongások önzetlenségét — hogy Magyarországot csakis római katolikus alapon lehet erkölcsileg és fajilag megtisztítani, csakis róm. kath. vagy „keresztyén” alapon lehet boldoggá tenni, de nekünk mozgalomunkkal szemben állást foglalni elengedhetetlen erkölcsi kötelességünk, mert mi a római katolikus alapot nem tartjuk helyesnek, mert az szerintünk nem a Krisztus által vetett alap, mert a mi tiszta meggyőződésünkés hitünk szerint Magyarország „keresztyén” vagy protestáns alapon is lehetne oly boldog vagy még boldogabb, mint katolikus, vagy „keresztyén” alapon

Eme kényes kérdés csakis úgy volna megoldható, csakis úgy csatlakoznánk a mozgalomhoz, ha nem adna annak olyan feltűnő pápista jelleget az ezer magyar ifjú; ha nem hirdetné olyan túl lelkesen, szinte rajon-

gással a kereszt jogát, a keresztnek kabátunkon viselését, a keresztnek a Kárpátok ormára való kitűzését; ha nem hirdetné az ezer magyar ifjú, hogy az Egyetemi kör minden nemzeti és vallási ünnepen szűz Máriás dísz-zászló alatt jelenjen meg; ha nem hirdetné az ezer magyar ifjú, hogy a „keresztyén” (t. i. pápista) vallást érvényre kell juttatni az egész emberiség között; ha nem hirdetné, hogy ne csak magunk merjünk igaz keresztények (t. i. pápisták) lenni, hanem merjük a keresztény (t. i. a pápista) érzést a mások lelkében is erősíteni; *ha nem árulná el az ezer magyar ifjú a zsidók iránt érzett mélységes gyűlöletét*, mert elvégre a zsidók között is vannak derék és lelkes magyarok, máskülönben pedig a gyűlölet nem is Krisztusi alaptól fakadó érzélem. Mondom, *hogyha ilyen eszméket és érzelmeket nem hirdetne az ezer magyar ifjú; hanem eltörölné a mozgalom pápista jellegét, a térítés és ige hirdetés nagy munkáját a papságra bízna*, érvényre emelné a lelkiismereti szabadság szép elvét és nem helyezne a külső ceremóniákra oly nagy súlyt: akkor szívesen csatlakoznánk a mozgalomhoz, szívvel, lélekkel lennénk velök helyeseknek tartott eszméik és törekvéseik megvalósításában egy lélekké és egy testté, hogy lángoló lelkesedéssel elősegítsük mi is, — már a mennyire tőlünk telik — édes magyar hazánk függetlenségét és boldogságát!

Sárospatak, 1901. okt. 28.

Zajdó László.

Őszi gondolatok.

Mindenfelé avar, sivár pusztaság. A tekintet áthatlan ködbe vész, mely szemfödőként borúl a tarolt mezőre. Az őszi szél megmegrázza a koronás dísztől megfosztott száraz ágakat, melyek megannyi fejfák az elmuló természet felett.

Mindenütt az enyészet, elmulás képe — mindenütt mély szendergés, élettelen némaság.

Ime, a kikelet ellentéte; a hervadás, a fejlődés, halála: a meddő élettelenység. Elfogódott szívünket,

Egy szomorú játék.

Kis szobámban ülök; de nem mint a novella hősök dagadó pamlagon s nem is eregetek bodor füstöket illatos havannából.

Csak ülök ütött-kopott székemen itt az ablaknál, párkányára könyökölve s bámulok a szürke semmisségbe. Nem tudom, miről gondolkozom.

A mint itt ülök merev mozdulatlansággal, szemeim előtt csodálatos kis alakocskák czikáznak el. Hasonlatosak a vízben élő phantastikus alakú ázalogokhoz.

Szeretném őket elűzni; de nem lehet. Ha behúnyom szemeimet, még örültebben száguldoznak előttem.

Ezalatt folyvást változnak; nem csak alakjuk, de színük is.

Egymásután változnak vérvörös, fehér, sárga, zöld, fekete s más színűekké.

Kezdek a fejem is bódulni tőlük.

De mint ha halványodnának . . .

Csakugyan.

Fokozatosan halványodnak, mosódnak el . . . No már eltűntek egészen . . .

De ni, ni . . .

Most egy ismerős alak tűnik föl szemeim előtt. Mintha ködből volna szöve, olyan lehetet szerű.

Ez az alak mind bájosabbá erősbül.

Kezdek eszmélni, gondolni.

Miért, miért nem, a közelmúlt jelenései elevenednek föl lelkemben.

Istenem, — gondolom magamban — oly kedvesen ismerős ez az alak . . .

Ah, meg van!

Te vagy az Pirikém! Picziny ajkaidon most is ott játszadozik még az a fájó édes mosoly, mely utolsó volt számomra.

Ismerlek már, hogyne! Jöjj, csak jöjj, siess közelembbe egyetlen boldogságom, édesem, Pirikém!

Igy ni . . .

Most már egészen rád ismerem. Ül mellém Pirikém, lelkem.

De mért pihegsz oly lázasan? Elfáradtál? Sietél hozzám, úgy-e?

No pihenj kis angyal az ölemben.

Igy ni.

Meséljek is? No jó.

A multba ragad képzeletem. Nem sajog szíved, ha föllebbentem róla a fátyolt? Hiszen te is a multé vagy, miként szerelmem, boldogságom . . .

Hát emlékszel még arra a délutánra? Én igen.

Egy kis göngyöleg volt hónom alá csapva, mikor először a director úrnál meglátalak.

megrendült lelkünket a képzelet szárnyai más terekre röpitik: mintha nem is a természet országában járnánk, hanem nemzetünk gondolatvilágában, társadalmában látnók ezt az őszi képet.

* * *

Az emberek egész sorozata az idők és korok folyamán keresztül egy embernek tekintendő, ki folyton él és szünet nélkül tanul, mondja Pascal. De mennyi meddő küzdelem az egyes részek között, avagy éppen tespedés állja útját a haladásnak, az örök fejlődésnek. Így volt az a múltban, így van a jelenben is.

Korunk fiainak a vagyon, jóllét az eszménye. E rejtett czállal indulnak meg a tusák; az ideális gondolkozás emberiséget boldogító fenséges eszményei csak külső cégek, hogy védelmek alatt annál könnyebb legyen az emelkedés a legzöldebb célok felé a magán érdekek elérésére. Kevés az önzetlen, kevés az igaz; mint elkésett virágok őszi tájon. Kéblünkben visszhangzanak Gyurátz püspök szavai: „Nehéz, tespedt korszakot élünk az igaznak fejlesztésében. Az elvek maguk nehezen képesek lánggra lobbantani az igaz eszmét, minden jóval, nemessel szemben annál nagyobb és merészebb a reakció, minél idálisabb a gondolat.“

* * *

A haldokló természet húsomorsága tölti be lelkemet, ha gondolatban a nemzeti társadalmat keresve keresem. Magyar nemzeti társadalom? Csalóka délibáb — magasan lebegő eszmény, mely a messze jövőendő légkörében csillog. Helyette nemzetiségi és osztálytársadalmakat találunk, melyek lankadatlan harcban törnek egymás ellen — céljaik végett legtöbbször megbántva nemzeti érdekeinket is.

Ki nyújtja, miadja komoran sötétlő jellemünkben szebb jövőnek derűjének első sugarát, ha nem a haza reménye, az ifjúság? De nem az az ifjúság, mely sötét mellékcélokra eszközül szolgál, — mely orgiákat ül, ha elfogulatlan honfitársainak jó részét megvetéssel üldözheti, hanem az igazi arany ifjúság, mely ön-

zetlenül küzdve küzd, munkál a jövőn, mikor „a haza fényre derül.“

Nem hamis jelszavak utáni futkározással mentjük meg a hazát, hanem az által, ha sajátos intézményeit megörökíteni igyekszünk, a nemzeti kulturának szolgálatába állunk, a nemzeti nyelvet, viseletet, szokásokat mindenkifelett s mindenkivel szemben megvédjük és megtartjuk.

Ez a tiszta nemzeti ideál.

Vállvetve dolgozzunk, tanuljunk, törekedjünk, hogy levethessük szellemi rabszolgaságunk bilincseit, mit a művelt nyugat kulturája s részben saját élethezességünk rakott ránk.

Ova őrizzük nemzeti nyelvünket, a diszes viseletet, jó ősi szokásainkat, legyünk azoknak jártunkban keltünkben apostolaivá

Felsőbüki Nagy Pál, a múlt század első felében a követi táblának egyik kitűnősége mondá: „az elveszett alkotmányt visszaszerezhetni, de a nemzeti-séggel elhal a nemzet is.“

Ápoljuk nemzeti létünk külső kifejezőit, nemzeti ruhánk viseletét és a többit. Ne tőrjünk meg a magyar disz mellett az idegen rongyot, hangoztassuk az olasz jelszót: Fuori barbari! ekként: El vele, a mi idegen!

Nagy, de szép munka van a komoly magyar ifjúságra. Göröngyös a pálya, de fáradságtalan buzgalom mellett porhanyóvá lesz. Idővel s türelem mellett az eperfa levele is selyemmé válik, mondja egy indus példabeszéd.

Igy oszlatja el az őszi képet nemzeti társadalmunk mezejéről a kikelet napja.

Sörös János.

Sárospataki Diák-Almanach.

— Szemere Bertalan emlékének szentelve. —

Lapunk buzgó munkatársa, Tóth Gyula joghallgató egy megszívlelni való eszmét pendített meg pár

Ah, miért hűnyod le kék szemeidet, miért pirulsz? Éppen, mint akkor.

Az én szívem akkor repesett, újongott! nem azért, hogy a director úr azonnal föl vett a truppha, hanem azért, hogy ezután közelemben érezhetlek. Szemeidben láttam lelkedet, lelkedben világot.

A tied lettem.

Oly biztatólag néztél reám gyönyörű kék szemekkel, hogy pillantásod balzsam lett volna halálos sebeimre is, elszenvedve érted a leggyötrőbb kínzásokat.

Te és bátyád, a kómikus, a ki oly jószívű becsületes czimbora volt, ép úgy kezdők voltatok, mint szegény magam.

Tele dicsvágygyal, nagyra töréssel.

Már egy óra múlva szerető testvéreként fecségtünk hárman kis szegényes szobáskátokban.

Istenem, mily közel hozza egymáshoz a szíveket ez a kóbor színész élet.

S mégis meggyűlöltem. Miért? Fáj a föltépett seb. Hagyjuk azt.

De nem törődtem én már semmivel. Te közelemben voltál. Szerettelek, azt tudom; de hogy menyire, azt ne kerdezd . . .

Te kapsoltál a festett világhoz. Bálványképem és boldogságom igaz volt; nem festett. Ez éltetett.

Oly imadásra méltó leányt, mint te, még nem láttam.

Oly igéző jelenség voltál kopottas égszínkép ruhában, nagy kék szemeid ragyogtak, hófehér orezáid hullamzó arany-sarga hajad s mind ezekhez az a kis porcellanbaba szerű, finnan alkotásu termeted oly csecsebecsenek tüntettek föl téged, mint a minót az urak szekrenyeik tetején diszül használnak.

S e gyönge, lehellet-szerű testben oly végtelenül nemes lélek lakozott.

Te engem szerettél.

Szerelmedben csak engem láttál, értem éltél.

Mily sok tapsot kaptunk, midőn együtt valánk a színen. Csókjaink, kacajunk, öleléseink szívünkéből jövők voltak! könnyeink is igazak voltak,

A közönség tombolt, midőn mi játszánk; óh, mert úgy éreztük, a mit játszottunk.

Boldog volt a director úr, boldogok mindannyian, volt gázsi s kevesebb volt a nyomor.

Kedvenczekké lettünk.

Lehet e jó színész, jó poéta az oly ember, a ki nem szerelmes?

Bizony mondom, nem!

Kisértsetek meg!

Mint futottál hozzám egy-egy fölvonás, vagy jelenés után nyakamat atkarolva.

-- Hogy játszottam, mint tetszettem kedvesem, Gyulám . . .? — kérdezéd tőlem ilyenkor.

— Jól, jól Pirikém, babuskám!

nappal ezelőtt szerkesztőségünk tagjai előtt. Esméje az, hogy a sárospataki főiskola ambiciós és irogatni szerető növendékei tömörüljenek egy gárdává és adjanak ki egy *pataki diák-almanachot*, melynek czálja az volna, hogy a nagy közönség, különösen pedig a magyar diákság mélyebben is megismerhesse a pataki diák életet, a multban és a jelenben egyaránt: egy-szersmint czélja volna az is, hogy a pataki diákságnak a szép, nemes líránti lelkesedése mellett tanúbizonyságot tenne és így főiskolánk jó hírnevét csak fokozná.

Tartalmát képeznék az almanachnak a pataki diák életet jellemző elbeszélések, adomák anekdoták, természetesen az őskori humor és komikum mellőzésével; ezek mellett különféle szépirodalmi termékek, költemények, szabadon választott tárgyú elbeszélések, rajzok stb.

Szerkesztőségünknek a Tóth Gyula eszméje nagyon tetszett s felszólítottuk őt, hogy buzgólkodjék az ifjúság körében, mi mellette leszünk. Tóth Gyula össze is toborzott néhány lelkes akadémistát, hogy egymás véleményét meghallgatva hozzáfogjunk a szép eszme megvalósításához. Megjelentek az értekezleten: Sallay Gyula, Nemes Béla, Tóth Gyula, Mikola Gyula, Farkas Dezső, Hegyi Lajos, Sörös János, Moskovits Mór, Zajdó László.

Az értekezleten, az almanach kiadása felett tartott tanácskozási tűzben támadt Nemes Bélának az a nagyszerű ötlete: Vajjon nem lehetne-e a nt. Radácsi György úr által megpendített Szemere-ünnepélyi kapcsolathoz hozni a diák-almanach kérdését? Ezt a taptos érdemlő ötletet mindnyájan lelkesen fogadtuk, mert benne megtaláltuk az alapot, a melyen fényes álmunk épületét felépíthetjük.

Nemes Béla ötletét mindnyájan helyeselve elhatároztuk, hogy a diák-almanachot Szemere Bertalan emlékének szenteljük. Hogy pedig kiadását lehetővé tegyük, felkérjük a Magyar Irodalmi Önképző Társulatot, hogy a tavalyi Bethlen ünnepély mintájára ez évben Szemere-ünnepélyt rendezzen, felkérjük az ének- és

zenekart, hogy az ünnepélyen közreműködni szíveskedjék; kérelmet intézünk Eötvös Károly országgyűlési képviselőhöz, hogy ünnepélyünk fényének és sikerének emelése végett közöttünk megjelenni és ünnepélyünk programját előadásával országos hírűvé emelni kegyeskedjék. Végül az ünnepély után táncmulatságot rendezünk.

Az ünnepélyből és táncmulatságból befolyó jövedelem első sorban a sárospataki diák-almanach kiadására fog fordíthatni. Ez lett az értekezlet eredménye. Én nem hiszem, hogy főiskolánk hallgatói között volna csak egy is, ki veünk nem tartana, ki nem helyeselné célunkat, a mely nemes és szép és a melynek megvalósítása a mai ifjúsági élet puszkaporos levegőjében szükséges, sőt elengedhetlen. Erősen hiszem továbbá, hogy tanáraink is mindnyájan mellettünk fognak állást foglalni és segíteni fognak minket eszménk megvalósításában. Adja az ég, hogy édes, önzetlen törekvésünk ne legyen hiabavaló!

z—l.

Lant.

M-hoz.

*Én ezen a fényes, ragyogó világon
Kincsre, gazdagságra, hirnévre nem vágyom.
Kincs, gazdagság, hírnév elmulandó semmi!
Én csak egyért élek:
Te anyagi lélek,
Téged szeretnék az enyémmé tenni!*

*És ezen a fényes ragyogó világon
Nem volna én nekem boldogságban párom,
Irgyelnének az anygálok az égben:
Ha engem szeretnél,
Ha az enyém lennél
Fényes napsugaram, egyetlen reményem!* L.

Te csak nekem játszottál, ölelésed, mosolyod szívből eredők az én számomra.

Már nem tudtam nélküled elképzelni sem az életemet.

Mi vagyok én nélküled?

Semmi. Éppen semmi.

Szegény jó Sándor bátyád, a komikus neheztelőleg gyakran mondta, hogy őt már egészen elhanyagoljuk, kizárjuk szeretetünkéből.

Gyakran könnyeket láttam szemeiben csillogni. Hála könnyei vallának azok az ég Urához, boldogságunkért.

Hányszor hallottam nevedet ajkain lebegni álmaiban; oly szerető édes bátyád volt Sándor, a kómikus. Titokzatosak voltatok.

Szerettétek egymást és — engemet; nyomorogtatok, mint — szegény magam, s titeket is ösztökélt a dicsvágy, mint jó magamat.

Mai napig sem tudok többet rólatok.

Mi kényszerített titeket erre a tövises-rózsás útra, nem tudom. Nem kérdeztem, nem mondtatok. Tőlem sem kérdeztétek; nem mondtam én sem.

Vége lett boldogságomnak s ezzel dicsőségem is véget ért.

Már régen magadban hordoztad a sorvadást, az enyészet csiráját.

Fogytál, sápadtál napról-napról; Sándor bátyád, a kómikus szomorúbb, összeesettebb lett napról-napra.

S míg napról napra halványabb lettél, annál jobban ragaszkodtál az élethez, a nyomor, a nemes ambíció s szerelmed feledtetek veled minden rosszat.

Csak nekem, szerelmünknek s a közösen ápoltt művészetnek éltél.

De egy igazi szomorújátékra kellett készülnünk. Közelgett a vég.

Nem bírtad már tovább. Előadás közben vérhányás vett elő; a közönség türelmetlenül zúgott pénzért; Mit bántam én.

Karjaimban ájultan vittelek az öltözőbe: úgy locsoltunk eszméltre. Akkor is reám sugárzott először édes mosolyod; ágyad szélén ülve átlátszó kacsóid kezeimben pihentek; bátyád, a kómikus lábaidnál ült könnyekkel szemeiben.

Észrevetted bátyádnak a velem titokban közlött jeleit. Orvosért küldött.

Te tartóztattál.

— Nem, nem édes bátyám, nem kell orvos; tudod, nincs miből fizetnünk; már megkönnyebbültem, nem kell orvos, ne menj el édes ne . . . ne hagyj el!

Édes szavaid mind inkább elhaltak.

Nem állhattam ki tovább. Rohantam — a zsidóhoz egyetlen jó kabátommal s onnan az orvoshoz és patikába.

Őszzel.

Sivár a sík mező,
Rideg a rét, liget,
Szálló őszi ködre
Száras galy integet,

Merengek e képen
Bú és bánat között —
Hej, ez az őszi táj
Szívembe költözött.

Mert bú ködével telt
Tarlott rét hebelem,
Hervadó virágszál
Benne a szerelem.

Sörös Fános.

Táncz után.

Együtt tánczolánk és a táncz alatt
Mint ha szívembe szállt volna az ég!
Kélt agyamba sok vágy s gondolat
És annyi szépet összeálmodék.

Sötét szemednek bűvös ragyogását
Szívta lelkem, mint nap a harmatot,
Csodálva néztem arcod rózsa pirját,
S csókolni vágytam remegő karod!

Pihető kebled keblemen pihent!
Szíved verését most is érzem!

Gyönyört soha sem értem át ilyen
S átéltelek szenvedélyesen.

Oh te édes, te bűvös pillanat
Miért száltál el sebes szárnyakon!
E rövid éltlen miért nem tarthatlak
Ölve téged édes angyalom!

Bábay István.

Egyleti élet.

A theológiai segély-egylet. Bármennyire elitéljük is a pesti ifjúság mozgalmát annak túlságos pápista jellege miatt, annyit azonban el kell ismernünk, hogy sok olyan eszmét, tervet, törekvést vett fel programjába, a „Nemzeti ideál“-ba, a melyek méltók a komolyabb figyelemre és érdemesek a megvalósításra. Ilyen eszme többek között a „diák-szövetkezetek“ eszméje, mely nálunk úgy a theológusok, mint a jogai szók között marjával ezelőtt megvalósult. A theológiai segély-egylet már elég szép multtal bír, 1888 óta végzi hivatását, mely abban áll, hogy a szegény sorsú, a segélyezésre igazán rászoruló és azt megérdemlő theológusokat egyenes és a jobb anyagi viszonyok között élőkét kamat nélküli kölcsönsegélyben részesíti. Az egyletet a theológiai önképző kör bizottsága kormányozza, melynek hivatás körébe tartozik az egyenes és kölcsön, segélyekért benyújtott kérvények és kötelezvények átvezése és megbírása. Az Egylet vagyonát képezik a sárospataki takarékpénztárban elhelyezett alapítványi forgó tőkék és azok kamatai, az évi tagsági díjakból befolyó jövedelem adományok, mulasztási büntetési pénzek, továbbá a theológiai könyvtár. Az egyletnek jelenleg ötezerhét száz korona vagyona van; ennek azonban csak egy része használható fel, még pedig az alapítványi tőkéknek csak kamatai, ezek is csupán $\frac{2}{3}$ részben míg $\frac{1}{3}$ rész mindig a tőkéhez csatolandó. Az egylet szükségleteinek fedezésére a forgó tőke szolgál, ebből történik a tagok egyenes és kamat nélküli segélyezése.

Már késő volt
Csak búcsúzásra volt még időnk. Nyakamat átkarolva utolsó kétségbeesett csókjaiddal halmoztál el.
Nem is beszélünk már. Rövid volt az idő. Csak könnyeink peregtek.

Ajkaidat ajkaimon érezvén kihűlni.
A szomorújáték utolsó jelenete gyorsan kifejlett.
Az orvos már csak a halált észlelte.

Derék ember volt az orvos. Nem fogadott el pénzt; így aztán visszaválthatam a kabátomat; a zsidó is megkönyörült rajtam, mikor hallotta, hogy a temetésedre kell.

Édes jó Pirikém oly szép halott valál. Hogy mereven néztem reád, szinte elevenedni láttalak s önkéntelenül kis szárnyakat kerestem vállacskaidon.

Hiszen oly bolond voltam akkor.

Azt hittem angyallá lettél.

Oly szép voltál s mégis mélyen a földbe kellett letennünk.

Ott álltunk körötted mindnyájan. Én boldogságot s dicsőségemet sirattam benned Pirikém, mindkettőt elvitted.

Szegény director úr és a többiek!

Sirathattak. Kinek a kedvéért fog a közönség ezután „színházba“ járni? Ki rántja ki őket a nyomorból?

Te hideg maradtál.

Szegény Sándor bátyád mennyire megtörött. Már sirni sem tudott.

Hol van ő szegény czimbora! Nem láttam soha többé. Ketten maradtunk sirodnál, ő és én. Sokáig nem szóltunk egy szót sem; némán dőltek karjaimba egy könny csillogott pilláin, midőn utoljára öleltük meg egymást.

Az a könny most is fáj. A lelkemet égeti . . . Nem tartott már semmi sem vissza. Elhagytam a truppot; égett a föld lábaim alatt.

Szerelem nélkül hogy találnék dicsőséget? Te sirba vitted őket.

Nyomor és boldogság, ez volt részünk. A boldogságot sirba vitted, a nyomor megmaradt.

Szerelmünk virága bimbajában hervadt el.

E szürke órában a mult tarka jelenései újulnak föl lelkemben, ölemben érzem hattyú testedet, mosolyod beragyogja lelkemet, selymes kacsoíd végig czirogatják arcomat s egy könnyet is megszólnak szét pilláimon, a mult emlékei fakaszták azt.

Pihenj, csak nyugodjál Pirikém, szép kis angyalom. Oh ne bontogasd még röpke kis szárnyaid. Fáj a visszaemlékezés? Oh hisz te unszoltál, te akartad! Maradj, ne vidd el e szív, e gyöttrött lélek nyugalmát . . . ne szállj el . . .!

Ah, elrepült . . .!

Isten . . . Isten veled.

Tóth Gyula.

A Magyar Irodalmi Önképző-Társulat megalakulásakor aggodalmunknak adtunk kifejezést a társulat ez évi működése iránt. A legutulzottabb optimizmus sem várhatott a társulattól nagyarányu munkásságot, oly nagy volt iránta a közöny. S ime most, alig folyt le két ülés, aggályaink oszladozni kezdenek, s már örömmel mondhatjuk, hogy a ritkán vetett magból erőteljes növények sarjadoznak ki. Az eddigi szereplések egytől-egyig méltók voltak az első rendű fokozatra, egyszersmind tanúságot tesznek arról, hogy a társulat tagjai nagyrészt tehetséges, irodalmi munkálkodásra hivatott ifjak. Október 5-én Farkas Dezső I. jh. szavalt elismerést keltve, utána Nemes Béla II. jh. olvasott fel egy hangulatos kis apróságot, komoly humorával derítve fel hallgatóit jegyzőkönyvileg szavazott mindkettejüknek a társulat köszönetet. Okt. 12-én Szabó József III. th. olvasott tel ifj. Abrányi „Mi a haza?” című költeményéről egy hazafias érzelmeket tanusító és fölkelő szavalással egybekötött elemzést. A társulat megdicséreléssel jutalmazta. Hasonlóképen megdicsértetett Szabó László I. th. szavalata. A társulatnak a pályatételek megválasztására kiküldött bizottság küldetésének közmegelegedésre felelt meg, a mennyiben olyan tételeket tűzött ki a melyek a társulat minden tagját buzgó munkásságra serkenthetik. A pályakérdések a következők: a) Kisebb költemény. Díja 10 korona; beadási határidő nov. 2. — b) Beszély. Díja 24 korona, b. h. i. nov. 16. — c) Költői beszély. Díja 20 korona b. h. i. decz. 7. — d) Latin műfordítás. Díja 30 korona b. h. i. feb. 10. — e) Aesthetikai tanulmány. Ocskay László alakja, jelleme, tragikumája Jókainál és Herczegnél. Díja 40 korona, b. h. i. márcz. 3. — f) Irodalmi essay. Reviczky Gy. élete és költészete. Díja 40 korona. b. h. i. a husvéti vakáció előtti utolsó nap. — g) Humoreszk. Díja 10 korona, b. h. i. nov. 23.

—a.

A gyorsírásról az ifjuságnak. Igazán szomorú érzéseket támasztott bennem az a gondolat, hogy a gyorsírókör már második éve nem tudott megalakulni. Szomorú tény ez és vád az ifjuságra nézve, hogy ennek a bekövetkezését megengedte. Ennek oka bizonyára az, hogy sokan nincsenek tisztában a gyorsírással s annak céljával. Épen ezért nekünk, kik szerencsések lehetünk abban, hogy a gyorsírást ismerjük használjuk, az a kötelességünk, hogy felvilágosítást adjunk. Mi is tulajdonképen a gyorsírás? Legfelső fokon a melyre kell törekednie minden hivatásos gyorsírónak, nem más, mint művészet; az írásnak ama művészete, mely kellő gyakorlat után arra képesíti a gyorsírót, hogy az élőbeszédet nyomon kövesse s „röptében a térhez igázza. A gyorsírás azonfelül, hogy művészet, egyuttal rendszeres tudomány is; de el lehet mondani azt is, hogy a gyorsírás egy tág ismeretkör, mely a legkülönbözőbb dolgokat foglalja magában. Ilyen ismeretkörök a nyelvtan, szónoklattan. Ismeretkör, tudomány a gyorsírászat azért, mert a nyelv törvényein épülve fel, nem hagyhatja figyelmen kívül a nyelv különféle sajtságait; nem a szó és mondat alkotásokat, a magánhangzóknak s a szavaknak milyenségét, a ragok alkalmazkodását a szavakhoz, a hangzó kilökést, a logikus rövidítéseket, az áthasonlást. Mivel pedig a gyorsírás a nyelv törvényein épül fel, szükséges, hogy magával a nyelvvel legyünk tisztában, mert tanuláskunk csak így lesz ön tudatos; így látjuk meg lépten nyomon azt az összekötő kapcsolatot, mely egyfelől a közönséges és gyorsírás, másfelől a nyelv és gyorsírás közt van; így ismerhetjük meg minden alkotó részét annak az épületnek, melynek neve: egységes

gyorsírási rendszer. S ha a gyorsíró munkáját sikeresen akarja megoldani, a gyorsírással határos ismeretkörökből, a nyelv és szónoklattanból hasznot kell merítenie. Épen azért, mert a gyorsírás alapos elsajátítása ilyen nagy körültekintéssel, feszült figyelemmel jár, a gyorsíró higgadtságot, nyugodtságot kitaratást sajátít el. A mennyiben pedig a gyorsírásnál az író kénytelen tekintetbe venni a betűk helyzetét, a sor alakulásokat, hangzó emelést, a rövidítések különböző nemét, jelvényeket, szó összehuzásokat, emelést, mélyítést, vastagítást stb. állíthatjuk azt, hogy az ifju rendhez, fegyelmethez szokik. Tehát nevelő ereje is van. Ezért mondotta egy német egyetemi profeszor: „Ha egy ifjut látok, a ki képes a stenographiát ügyesen kezelni, annak a jövője felől nyugodt vagyok, mert két megbecsülhetetlen tulajdonságának, szorgalmának és kitaratásának, adta jelét.“ A gyorsírásnak ezek az u. n. alaki előnyei. Anyagi haszna az, hogy 4–5 szörte rövidebb a közönséges írásnál s a mi legfőbb, időt takarítunk meg magunknak s több munkát is végezhetünk. Épen ez oldala az, a mely miatt az ifjuságnak tömegesen kell tanulnia a gyorsírást, alaposan, körültekintéssel s gyakorolva. Nem kell ehhez semmi más, csak egy kis jóakarattal önmagunk iránt s akkor tudatára ébredünk majd annak is, hogy a gyorsírás ismerete, mily nagy lelki gyönyörűséget szerez nekünk. nn hiszem, hogy a pataki főiskolai ifjuság kötelessége tudatára ébred s a gyorsírás apostolává szegődik.

Ifj. Hubay Bertalan.

A gymn. tornaegylet a múlt szeptember hó 24-én tartotta alakuló gyűlését. Az egylet tisztikara Kiss Elek tanárelnök vezetése alatt következőképen alakult meg. Alelnök: Komjáthy Lajos VIII. o. t. Jegyző és pénztárnok: László Kálmán VIII. o. t. Előtornászok: Komjáthy Lajos, László Kálmán VIII. és Szilágyi László és Tariska Lajos VII. o. tanulók. Az egylet heti két órában gyakorolja magát a tornaszat szép és nemes sportjában.

Az Erdélyi Önképzőkör. Csontos József tanárelnök buzgó részvevése mellett becsületes munkával, Erdélyi János szellemében igyekszik megtartani azt a nivót, melyre elődei emelték. A társulat eddig 5 rendes és 1 rendkívül ülést tartott. Szavaltak hárman elemzés nélkül. A szavalatok közt csak a Baksy Józsefé dicsértetett meg. Önként beadott művek száma: 4. Ezek közül megdicsértetett Radács Gyulának „Angyal Bandi“ és Binét Menyhértnek „Ősz“ című költeménye. Sutka István bírálatára megdicsértetett.

Irodalom.

* **Jelenetek.** Egy komoly törekvésű ifjú poéta lépett a nyilvánosság elé ilyen című füzetével. Vértés Ferencznek hívják ezt a tehetséges ifjú embert; tele ambícióval, lelkesedéssel s igazi költői lélekkel. A „Jelenetek“ víg és komoly monológok gyűjteménye. A szerző, mint igazi poéta, a szív embere. Szívéből, lelkéből írta meg darabjait s épen azért férközik a mi szívünkhöz is. Vele kaczagunk, vele sírunk. Víg darabjai szívből kacagtatók; meglepően, élesen veszi szemügyre az élet visszásságait, ferdeségeit s alakjait kitünő ügyességgel szerepelteti. Nem epés gúnnyal ostromoz, de szeretetreméltó csipkedéssel, az élet fonákosságainak föltárásával igyekszik a helyes, igazi útra terelni. E darabjaiban nem az alantas helyzet-komikum, de a magasabb jellem-komikum nyer érvényesülést.

Komoly monológjai, mint Rembrandképek: sötétek, komorak s egy egy fénylő sugárral világítanak be a töprengő, a sors csapásai által lesújtott s vergődő lelkek sötét világába. Megrázzák lelkünket s könyveket csálnak szemünkbe. Amde olvassátok el a füzetet. Az ifjú, a ki ezt kibocsátja, sorainkból való, egy szív, egy lélek velünk. Szerényen szól hozzátok, ifjú társaihoz, „előszavá”-ban: „. . . Nektek irtam. Itéljetez ti meg, hogy nem végeztem-e haszontalan munkát? Legyen bár véleményetek fölmentő, vagy elítélő, tudom, hogy az csakis méltányos lesz s ha netalán palczát törnétek fölötte, az sem fog oly rosszul esni a ti részeteokről, a titeket mindig szerető — szerzőnek. Támogassuk tehát őt lelkesen, bár őt a nemes, szent czél elérésére ambíciója sarkalja, de egyúttal a ti áldozatrakész pártfogásotokra is számít. — Az egyik komoly darabhoz, a „Haynaumelodráma”-hoz igen szép, mély érzésű kíséző zenét írt (violin, cello, stb.) L. Dezső, kedves költői lelkű fiatal ember. E darab eszméje egy oly hegedőssel ismeretet meg bennünket, a ki fiatal kora daczára is már régen túl van a kezdet nehézségein s fejlődésében még nagy reményekre jogosít. A zene és a darab meglepő összhangban vannak egymással. A mű nyelvezete igazi magyaros, költői, lüktető, rohamosan haladó, mint a hegyi patak. A füzet egyszerű, de jó izlésre valló borítékkal van ellátva s az ára oly csekély, hogy bárki is megszerezheti. A zenemű melléklettel ellátott füzet ára portoval együtt 80 fillér. Megrendelhető egyenesen a szerzőnél Miskolczon, Szentpéteri kapu 23. sz. a. T.—a.

Lapszemle.

Kolozsvári Egyetemi Lapok. (Szerk. Antalffy Endre és Dr. Bodor Antal.) Első száma gazdag tartalommal és igen csinos kiállításban jelent meg. Már ebben a számban is tapasztalható, hogy tovább tekint annál a körnél, melyet a szorosabb értelemben vett diákpolitikai ügyek határolnak. Bodor Antal „Ifjúsági Törekvések” című cikkében arról értesít, hogy a kolozsvári egyetemi ifjúság hű marad régi tradíciójához, mely a tudományok művelésében, a honszeretet ápolásában, egymás segítésében és ápolásában áll. Iró ügyesen és lélektanilag igazolja az ifjúságot, a mikor az lelkesedésétől elragadtatva, magas eszményektől hevítve túlesap olykor-olykor a békés haladás és fejlődés korlátain. „Az ifjú — úgymond — egyetemi évei alatt az eszményiségnek magas hegycsúcsára emelkedik, hol tele tüdővel szívja magába az ideálok tiszta levegőjét . . . s e magaslatról szétnézve a mindennapi élet mozzanatait az idealizmus patinájával bevontan szemléli. Ne csodálkozzék senki azon, hogy ha az idealizmus fennsleges magaslátán álló ifjúságot a magasság kissé megszédíti . . .” Bodor Akós arról ír, hogy a kurucz brigád eszméjének bölcsője Kolozsvár és nem Pest. Értesít, hogy a kurucz brigád megalakítását elhatározta az ifjúság s a módozatok megállapítása végett 10 es tagú bizottságot küld ki. Errekes, hogy a gyűlésen két egyetemi tanár is megjelent s az eszmét helyeselte.

Majd az október 6-iki ünnepélyről számol a lap és kivonatossan közli Antalffy Endrének az ünnepélyen elmondott hangulatos, igazságban gazdag beszédét, — Szépirodalmi termékei magas színvonalon állnak. Fráter A. „Emlékezem”, Péterfy Tibor „Pauliné hazája”, Kiss Menyhért „A piros pántlikás kalapról” című beszélye kedves, szórakoztató olvasmány. Farkas Imre, Antalffy

Endre költeményei művelt poétai lelkekről tesznek bizonyosságot. Tudományos része szintén kielégíti azokat az igényeket, miket a szerkesztői program támaszt az olvasóban. Lukinich Imre „A régi szepességi törvénykezési eljárás egy neméről” írt értekezésében elmondja, hogy a szepességen a büntetések egy neméhez tartozott, midőn a hozott büntetésen kívül az elítélt lelkületére is hatni akarván, a büntetést, főleg azonban a bűnből és az azt követő büntetésből levonható erkölcsi tanúságot versbe szedték. Különösen ügyes és csattanós versecskék! A fordítónak igazán gratulálunk! Nagy József: „Alfréd Russel Wallance”-ról ír gondos, komoly bírálatos ismertetést.

A lap apróbb rovatai is a szerkesztők gondos figyelméről tanuskodnak Szerk.

Debreczeni főiskolai Lapok. Hiába idegenkedünk egymástól, mi testvérek vagyunk. Nem hirdünk hegy-rengető eszméket, nem futunk olyan álmok után, a mik meg nem valósíthatók; nem akarunk vezérszerepet játszani ott, a hová az élet nagy iskolájában szerzett gondolatok, tapasztalatok, eszmék szűk-ségesek. A mi jelszavunk: azon kötelességek teljesítése, a miket az iskola szab elénk, — az iskola pedig az életnek nevel bennünket. Egy anyának az emlőit szívjuk — a tiszta, józan kálvini szelleműek ez a szellem azt harsogja fülünkbe: Előbb a fegyvereket szerezzétek meg, melyekkel győzelmesen csatázhattok majd az élet göröngyös csatamezején. Ez a mi jelszavunk és lapotok után következtetve ez a titek is. Balkányi Kálmán vezérezkike az Irodalmi-Társulat programjának kiszélesítését óhajtja és sürgeti a gyűjtést Fazekas Mihály méltó siremlékére, egyúttal azt az eszmét is megpendíti, hogy Fazekas Mihálynak ünnepet szenteljen a debreczeni ifjúság. Zöld Mihály: „A reformatió emlékünneperől” már előre kegyelettel értekeznek s felhívja Debreczen ifjúságát annak méltó és a réginél nagyobb szabású megünneplésére.

„Az akadémiai és egyetemi hallgatók szabadsága” című elmefuttatásban érdekesen rajzolja Csernátony Kálmán azt a különbséget, mely az akadémiai és egyetemi hallgatók szabadsága között van.

Tárczái mind belső tartalom mind külső csin tekintetében megállják helyöket és irodalmi színvonalon állanak. Szathmáry Árpádról, a nem rég elhunyt kiváló színészről kegyeletesen emlékszik meg M. Gy. — Dr. Öreg Jánosné temetéséről prózában írt költeményt ad Szarka Lajos. Apróbb rovatai gazdagok.

Egyetemi Lapok. (Hencz Károly Zombory Dezső) 7. száma, mint az előbbieket, az ifjúság életét mozgató eszmékről és azok hatásáról szól s terjedelmesen ír a rektori banketről. Örömmel olvastuk a banketten megjelent tanároknak Vécseynek, Ilosvainak, Conchának pohárköszöntőit. Nincs azokban felekezeti álláspontnak még árnyalata sem, egy-egy óda az mindenik, a munkának, a tanulásnak dicsőítő ódája. Bár az egyetemi ifjúság is ezt a szellemet szívni kezdte s felekezeti jellegű mozgalmaival ne nyugtalanítaná örökösen a magyar ifjúságot. A lap a vidéki főiskolák életéről is kimerítő tudósítást közöl, a mi haladás az elmúlt esztendőhöz viszonyítva.

Változatos tartalommal jelent meg az Egyetemi Lapok 8. száma. z. d. vezérezkike melyben az egeri kir. kath. jogakadémiáját melynek nagy része a „Nemzeti Ideálban” foglalt eszméket magáévé tette, lelkesedéssel üdvözli, természetesen a „nemzeti párt” felfogását tükrözteti vissza. Épen úgy a lap minden sorában, a mely a diákpolitikára vonatkozik. Margitay Ernő sp. nyol földön szerzett jellemző élvezetes formába öntött

élményei méltán kötik le figyelmünket. Tudósítása a diákjelvény pályázat eredménytelenségéről. Nagy F. tanulmánya, a „Külföldi diákelet“ rovatban egy angol egyetemi polgár afrikai utazásának ismertetése, a „vidéki diákeletben“ Egerről és Kolozsvárról. „Hirek“, „Sport“ rovat változatos élénksége, a „Diákpoézis“ ügyes versei, hangulatos «Diákmeséje». A szerkesztőség munkásainak ügyességéről dicsérendő buzgalmáról tesznek bizonyosságot. Szóval minden tetszik nekünk a lapban, csak egy nem, a mi fájdalom elválasztja őket tőlünk: politikai iránya. m. m.

H I R E K.

— **Olvasóinkhoz!** Sajnálatos körülmény, hogy már a 2-ik számban szerkesztőségben történt változásról értesülnek t. olvasóink a lap homlokán. Vigasztaljon azonban mindnyájunkat az a tudat, hogy a régi szerkesztőség lemondásának oka nem az volt, mintha ifjúságunknak iránta, illetve iránya iránt táplált bizalma csökkent volna. Mi is, kiket az ifjuság bizalma e helyre állított, haladni fogunk azokon az utakon, melyeknek irányát ők kijelölték: a szeretetnek, testvériségnek útjain. Érezzük gyöngeségünket; de erősít, bátorít bennünket az a remény, hogy a közönség és az ifjuság támogatása el nem fog maradni és az a tudat, hogy bennünket e helyre egyéni mivoltunkban való bizodalom állított. Szerkesztőség.

— **Halálozások.** Mint ősszel a levelek elhagyják a fát, úgy hagyott itt bennünket két szeretett lény, emlékeztetve a végzetre, mely utolér nagyot és kicsinyt egyaránt. *Dr. Heiszler József* Istentől nyert tehetségét folyvást kitartó szorgalommal párosítva haladt a tudás mezején. Megszerezte a tudori oklevelet s ezzel odaért, a mely pontnál mások, bevégezve a gyűjtést, a gyűjtöttek használatához kezdenek. Ő azonban itt nem állt meg, képezte magát s önálló gondolkodásának mind több és több bizonyosságát szolgáltatva, kálvinista egyházunk egyik vezéremberévé lett. — Sajnos, csak rövid ideig. Embertársai őt, ő embertársait nem értette meg, meghasonlásba került velők. A tudós férfiú nem érezte többé magát jól a nyilvános életben, félrevonult hát egy csendes kis parokhiára, hol könyveiben találva vigaszát, hátralevő élete munkásságát egyházának és hazájának szentelte. Hosszú életének mondhatni utolsó napjaig dolgozott, munkálkodott, mignem az Ur őt okt. 16-án 82 éves korában pihenésre szólította. A földön annyira óhajtott béke legyen örök kísérelje. — Szomorúan bár eleitől fogva beletörődünk, hogy a mi ezületes, annak az idők teljességében el is kell mulnia, hogy az érdemekben megőszült agg, élte fogytáig küzdve fáradozva nyugalomra tér. De hogy és mikép tudjuk a legfőbb kormányzó szándékait megérteni ha a falevél tavasszal sárgul meg, ha a gyümölcs picziny korában hull le, ha egy szép jövővel biztató élet mindjárt a kezdetén omlik össze? Itt csevegett közöttünk is mi gyönyörködve szemléltük a negyedfél-éves kis *Tüdös Pistukát*. Hiszen ki is gondolta volna, hogy a pajzán kis fiút sem szánja meg az a durva halál? Mennyi, de mennyi ember lett volna, a ki szívesen is elment volna az ártatlan lilionszál helyett, de a halál oda vág, a hol legfájóbb. Nem tekint az ifjú szülők keservét, nem kíméli az ősz nagyapát sem a fájdalomtól, kérlelhetetlenül megsebzett szíveket, hol eddig a kis fiú képe lakott, most csak kínos keserv, egy fájó emlék tölti be. Vigasztalódjanak a jó szülők

a jövő reményében, nyugtassa meg őket a gondolat: „az Urnak angyalkára volt szüksége, kiválasztotta hát a földről a legszebbet, a legjobbat.“

— **Az október 31-ki ünnepély.** Szent komolysággal és lángoló lelkesedéssel szentelt ünnepet főiskolánk tanári kara és ifjusága a reformciónak. A lelkiismereti szabadság, az evangéliom tiszta alapjára visszaállított hit nagy ünnepén megtelt szívünk pünkösti lelkesedéssel, megtelt a múlt fényes és sötét emlékeiből fakadó öröm és fájdalom, hála és bizalom szent érzelmeivel, mely érzelmeknek a délelőtti istentiszteleten egy hatalmas szárnyalású, szívet-lelket elragadó imádságban adott kifejezést Novák Lajos főiskolai lelkész az iskola templomában. A tulajdonképeni ünnepély délután 2 órakor vette kezdetét ugyancsak a főiskolai templomban, mely diáksággal és városi közönséggel zsúfolásig megtelt. Az ünnepély műsora a következő volt: 1. Luther éneke. Előadta a főiskolai énekkar. 2. Alkalmi beszéd. Tartotta Csontos József, főgimnáziumi tanár. 3. A reform. ünnepén. Irta Kun Béla. Szavalta Nyitray Lajos. 4. Zwingli éneke. Előadta a főiskolai énekkar. 5. Az apostolok. Irta Lévy József. Szavalta Molnár István. 6. A gályarab. Irta Bihary K. Szavalta G. Nagy Béla. 7. Gályarabok éneke. Előadta a főiskolai énekkar. Az énekkar szereplése kielégíthette a legkritikusabb igényeket is és hogy ki is elégtette, azt fényesen bizonyították azok a könyecseppek, melyek komoly, felnőtt férfiak arczán végig gördültek. A szavalókat ez alkalommal különös elismerés és dicséret illeti. Nagy hatást ért el Nyitray Lajos szépen csengő, tiszta hangjával és G. Nagy Béla mennydörgő basszusával. r.

— **November hat.** A multon való elmerengés még mindig hasznára volt az emberiségnek, hiszen a multból annyi dicső alak, annyi nemes hős tűnik fel lelkünk előtt, a kik mind egy egy nagy eszmének a bajnokai, képviselői. Ilyen nagy szellem Gusztáv Adolf. A hős, a Szabadító, a protestánsok Gideonja, a 30 éves háború egyik legkiválóbb alakja, a kinek ma emlékét lélekben ünnepeljük. Ki volt Gusztáv Adolf és mit tett ő? tudjuk mindnyájan. S azt is tudjuk, hogy főjellemvonása az erős protestantizmus volt, az az erős protestantizmus, mely nem tekint a külön nemzetiségű hitsorsosokat idegeneknek, hanem testvéreknek. Ez ösztönözte őt arra, hogy segítő baráti kezdet nyujtson a német protestánsoknak, a kiket az ármány már már legyőzött. Nagy volt, mint uralkodó, kiemelkedő mint vallásos fejedelem. A háború bajai közt is szakított időt magának arra, hogy az írásokat olvassa s ez adott királyi erényei mellé kegyességet. Luther a szóembere, Gusztáv Adolf a protestantizmus kardja. Luther egyedül a szóval akart harcolni, mert nem óhajtott, hogy a vallásszabadság vérfürdőben szülessék meg. Gusztáv Adolf pedig hozzátette: nem ijedünk meg a kardtól; ki vonjuk mi is a vallásszabadság védelmére, ha ellenségeink arra kényszerítenek, kivonjuk, mert nagy dolog forog kockán s az igazi lovag csekély és értéktelen dologért nem huzza ki kardját hüvelyéből. Kivonta, dicsőségesen harcolt a protestantizmus érdekében, míg nem a lützeni csatában életét vesztette. Oh bárha ismét élővé lehetne az egész keresztyén egyházban Luther és Gusztáv Adolf szelleme. A lützeni csataterén, emelt emlékoszlopon ez a bibliai szöveg áll: „nem adott nekünk az Isten félelemnek lelkét, hanem erőnek és szeretetnek és józan elmének a lelkét“ (II. Tim. 1. 7.) Ez illet ő hozzá legjobban, ő hozzá a hőshöz, a protestantizmus védőjéhez s ezek képesítették őt ama nemes tettek elvégzésére, melyek fenntartják emlékét. Kérjük mi is a

szeretetnek, erőnek és józan elmének lelkét Istentől, hogy hősök, apostolok lehessünk mindnyájan s ha ezt megnyerjük, akkor a protestantismus újabb és újabb győzelmeknek szentelhet ünnepet.

— „Sárospataki diák almanach.“ Mi hiszünk a halottak föltámadásában. A „sárospataki diák-almanach“ is élt évekkal ezelőtt és virágzott, de meghala. S ime, most föltamad! Föl fog támadni, mert azt akarja több komoly törekvésű pataki diák. Tükör lesz ez a könyv, és a ki belenéző nem magát látja meg benne, hanem a pataki diákság üde, egészséges szellemi életét a tiszta, hamisítatlan protestantismus légkörével, buzgólkodását minden nemes ügy mellett, erős, de nem túl-hajtó nemzeti érzületét; sőt, a ki belenéző ebbe a tükröbe, maga előtt látja majd a régi pataki diák-életet is s ennek kimagasló alakjait a maguk eredeti valóságukban, élethűségükben. Ez ősi Collegiumnak ifjú dalnokai és írói legjobb szellemi termékeikkel kívánják az olvasót gyönyörködtetni a csinos kötetben. Jó lélekkel hisszük, hogy a halottaiból föltámadott még üdebb, egészségesebb léssen, mint annak előtte vala. De sajnós! még hiszünk, egyúttal kételkedünk is — az ifjúság pártfogásában; mert erősen számítunk az ifjúságnak sokszor tanusított megrögzött közömbösségére. Csak rajtatok áll, hogy számításunkban kellemesen csalódjunk. A Kazinczyak, Szemerék, Erdélyiek s a többi dicső ősök szellemei közöttünk lebegnek, ne kelljen pirúlnunk előttük! T—a.

— A diákjelvény ügye, mint értesülünk megint megfeneklett, illetve megvalósítása a közbejött akadályok miatt elhalasztatott. Ugyanis a diákjelvény-pályázatra beküldött munkák megbirálására kiküldött értekezlet, melyek a vidéki főiskolák között csak a kassai kir. jogakadémia és jogakademiánk volt képviselve, kimondotta, hogy a beérkezett 26 pályamunka egyikét sem tartja elfogadhatónak, illetve jutalmazandónak. Mindenesetre sajnálattal veszünk erről tudomást, de reméljük, hogy az újra kihirdetett pályázat eredményesebb lesz.

— Írásbeli tétel a teológia akadémián az 1901—1902. iskolai évben tartandó alap- és lelkészképesítő vizsgálatra. Alapvizsgálatra: I. 1. Jákob végrendeletének (Genézis XLIX.) isagógikai méltatása. 2. Pál ap. megtérése történelmi és pszichológiai szempontból. 3. A gallicanismus története. II. Első lelkészképesítési vizsgálatra. 1. Egyházi beszéd: II, Timóth I. 7. 2. A pásztori levelek eschatológiája. 3. Az Isten-bizonyítékok jelentősége. 4. Jogosult-e az a fölvetel, hogy a IV. evangelium krisztológiája azonos a synoptikus evangeliumok krisztológiájával? III. Második lelkészképesítési vizsgálatra. 1. Gyakorlati írásmagyarozatok készítenők: V. Mózes XXVI. 19—21; Józsué XIV. 6—14; Jób IV 12—19; Pred. XII. 1—9. Máté V. 17—20., Máté XX. 16—22., Márk I: 40—45., Márk IV. 26—29; Márk IV. 1—5; Lukács V. 17—26; János XIV. 2—6., Róm. VIII. 1—9., 2. A helvét hivallás egyház jogi elvei. 3., Az erdélyi prot. helyzete a Leopoldinum kiadásától a türelmességi rendeletig.

— Kirándulás a cukorgyárba. Dr. Szabó Sándor jogtanár, a tanulmányi kirándulások lelkes szervezője, rövid időn belül egy újabb kirándulást tervez a szerencsi cukorgyár megtekintésére. A kirándulást az érdeklődők szíves figyelmébe ajánljuk.

— Kinevezés. A kereskedelemügyi miniszter Szinyei Gerzson sárospataki főiskolai tanárt, a sárospataki agyagipar-iskola elnökévé nevezte ki.

— Zombory Emődöt főiskolánk rajz tanárát mint állami képezdei rendes tanárt a Nagymélt. Vallás- és

közoktatásügyi minisztérium hosszas hivataloskodása érdeméül teljes nyugdíjjal nyugalmába bocsátja.

— Emlékünnep. Hír szerint a főiskola nagynevű tanárának, a magyar szabadelvű teológia egyik buzgó zászlóvivőjének, boldogult P. Nagy Gusztávnak emlékéért egy kegyeletes ünnepélylyel fogja feleleveníteni. Az ünnepi szónok ut. Novák Lajos, főiskolai lelkész, ez évi rektor-profeszor lesz.

— Főiskolai alkönyvtárnok. Minthogy a segéd-tanári állás ez évben betöltetlen maradt vagy talán örökre is megszűnt, az igazgatóságnak gondoskodni kellett az alkönyvtárnoki állás betöltéséről s Danyi József helybeli segéd-lelkészt bizta meg az alkönyvtárnoki teendők végzésével.

— Enekgyűjtemény. Nagytiszt. Fejes Istvánnak, az egyetemes énekügyi bizottság elnökének kiadásában megjelent egy vasos *Enekgyűjtemény a magyarországi református egyház megújítandó énekes könyvéhez*. A teológusokra nézve nagyon érdekes és ajánlatos a megismerése.

— Theológiai alapvizsga. Szeptember 27-én tartott meg a II. évet végzett theologusok első csapatának alapvizsgája. Vizsgálatra állottak 11-en. A vizsga eredménye kielégítő sőt mondhatnók öröndetes. Van három jeles (Pósa Péter, Szabó József, Tóth Kálmán), négy jós, három elégséges és egy javítóra utasított.

— Sorshúzás. A „Magyar Korona Országai Vöröskereszt Egyletének“ sárospataki vidéki választmánya, a nagyméltóságú Pénzügy miniszter úr által engedélyezett sorsjátékot rendez alaptőkéje gyarapítására. A sorshúzáson 4000 korona érték kerül kisorsolásra. A húzás 1902. január 11-én fog megtörténni Sárospatakon politikai biztos jelenlétében. A sorsjegy ára 1 korona.

— Külföld. Főiskolánknak két kiváló növendéke ment ez idén külföldre tanulmányaik bővítésére, ismereteik gyarapítására. Antalffy László mult évi theol. segéd-tanár, ki a berlini egyetemet látogatja s Marton János, ki Utrechtben folytatja theol. tanulmányait.

Szerkesztői üzenetek.

Simon János joghallgató, Budapest. Lapunk legközelebbi számában nem neked szólt a S. J. jegyű üzenet. — Az ígért cikket várom.

B. F. Annyira nem érdekes, hogy tárczának lehetne használni, a vegyes rovatba pedig hosszú és aprólékos. Különben már máshol tudattuk önrel véleményünket és kifejeztük reményünket további munkálkodására vonatkozólag

F. F. Őszi elégia. — Ez a milliószor meglantolt téma Önt is dalra hevítette azonban sikertelenül, mert költeménye üres sentimentális áradás minden lendület és költői eredetiség nélkül.

F. Gy. A balladát borongósabb időre hagyjuk.
Lőkös Sándor úr. Megkaptuk üdvözet!

Tartalom.

TARTALOM: „Okt. 31.“ M. M. — „Néhány szó a „Nemzeti Ideál“ról.“ Zajdó László. — „Őszi gondolatok.“ Sörös János. — „Sárospataki diák-almanach.“ z. I. — „Őszszel.“ Sörös János. — „Táncz után.“ Bábay István. — „M . . . hez.“ L. — „Egyleti élet.“ — „Irodalom.“ — „Lap-szemle.“ — „Hirek.“ — „Szerkesztői üzenetek“. Tárcza: „Azt beszélnek . . .“ Csabay Pál. — „Csókra szerelemre . . .“ Tóth Gyula. — „Egy szomorú játék.“ Tóth Gyula.

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség:
Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal.
Kiadóhivatal:
Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«

Fő- és felelősszerkesztő:
TÓTH ISTVÁN.
Főmunkatársak:
MOSKOVITS MÓR, SÓRES JÁNOS.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Hajnalodik.

Magyarország tudományosságának, művelődésének és előrehaladásának egyik legtekintélyesebb szentegyházából, a budapesti egyetemről számúzték az ifjúság nevelő anyját, a komoly Múzsát, oltárát ledöntötték s helyére egy ujat emeltek egy szemfényvesztő, cifra ruhába öltözött, kezében keresztet tartó, csábító hangjával örvénybe szédítő szirénnek, a Politikának. Fájó lélekkel, könnyes szemekkel nézzük a hamis hangtól elkábított s a magyar társadalom békéjének felforgatására törekvő egyetemi ifjak fanatikus seregét, a kik már annyira elszédültek az új bálvány hamis szépségétől, hogy hiába harsogja fülökbe a vidék józan ifjúsága: „Térjetelek észre, fiúk! rossz utakon jártok, nem így kell Magyarországot függetlenné és boldoggá tenni!” — mondom, mindezeket hiába harsogja fülökbe a vidék józan ifjúsága, ők már nem hallanak, vagy hallani nem akarnak s tovább folytatják nemzet-pusztító munkájukat.

Igen, nemzet-pusztító munkájukat! Mert ne vegye senki mosolyogva azt a mozgalmat, melyet az „ezer magyar ifjú” indított meg s mely futó tűz gyorsaságával terjed széles Magyarországon s elkábítja, megméltelyezi az ifjúság könnyen hívő részét. Ne vegye, mondom senki mosolyogva ezt a mozgalmat, mert ez a könnyen hívő és könnyen lelkesedő ifjúságot lázassá, beteggé teszi, a komoly munka, szorgalom, önképzés és tanulás iránt elhidegíti; hamis jelzavak, hamis zászlók követésére sarkalja és így közvetve Magyarország tudományosságát, műveltségét, előrehaladását óriási gáttakkal akasztja meg. Mert lehet-e egy ország tudományos, művelt és előhaladott, melynek iskoláiban le van döntve a Múzsá oltára, melynek iskoláiból nem tudományosan képzett emberek kerülnek ki, hanem politikai stréberek? Lehet-e egy ország független, hatalmas és boldog, melynek ifjúsága csak a politikához ért, de még ahoz is rosszszúl?

De a budapesti egyetemi ifjúság nemcsak politikát folytat, hanem — a mi még veszedelmesebb — felekezeti politikát, sőt jezsuita jelmezbe bujtatott felekezeti politikát! Hogy ez igaz, azt a józa-

non gondolkodó ifjúság és a szabadelvű fővárosi lapok régen leleplezték. Igaz ugyan, hogy ez a jezsuitás mozgalom már eléggé elvesztette jelentőségét a gondolkodni és következtetni tudó magyar ifjúság és magyar társadalom előtt az újabb időben történt leleplezések s különösen a mozgalom egyik vezető emberének, Kecskemétynek hirhedt sikkasztása következtében, de mint veszedelmes kórtünet ellen még ezután is védekeznünk kell a józanoknak.

Debreczen, Kecskemét, Sárospatak ifjúsága megmozdult. A pesti egyetemi ifjúság el nem szédített kisebbsége (?) is megundorodott a nemzet-sorvasztó mozgalomtól és az ország szívében, a hirhedt „Nemzeti ideál” szülő helyén állást foglalt ellene. Ez az úgynevezett Reform-párt a politikának az egyetemről való örök száműzését, a tisztos Múzsának régi jogaiba való visszahelyezését, a tanulást, önképzést, szorgalmat, egymás szeretetét és segítségét, a vallás-felekezeti teljes egyenlőségét vette fel programjába. Ki ne helyeselné e programot? Hiszen minden elfogulatlanul gondolkodó magyar embernek be kellett látnia, hogy az ifjúság csakis ilyen programmal léphet „még” a haza szolgálatába, csak is ilyen programot vallva mondhatja el magáról, hogy ő hazafi! Teljes szívünkben üdvözljük azt az ifjúságot, mely ezt a programot vallja; teljes szívünkben üdvözljük, mert törekvésükben egy szebb kor hajnalhasadását látjuk. Bár csak ne késnék sokáig a megviradás, bár csak tisztos zászlójuk alatt tömörülne az egész egyetemi ifjúság, hogy így a magyar tudományosság, művelődés és előrehaladás egyik legtekintélyesebb szentegyházából, a budapesti egyetemről örökre ki volna zárva az a csábító szirén, a Politika és ismét elfoglalhatná fényes otthonát az elűzött Múzsá, hogy az egész magyar ifjúság egy lélekké és egy testté lenne a tanulásban, szorgalomban és kötelességérzetben, mert csak akkor valósúlna meg a legtisztább és legfényesebb nemzeti ideál: a magyar haza függetlensége és boldogsága! Hiszünk, reméljük, hogy a reform-párt törekvése diadalt fog ülni a magyar diákéletben s a tanulás és egymás szeretete lesz az a jel, a melyben győzni fogunk. Úgy legyen!

Zajdó László.

Az ifjúság feladatai.

E közismert témának, mivel úgy az ifjúsági lapokban, mint általában a sajtóban időről-időre tárgyaltatik, szinte egész irodalma van. De az ifjúság művelődése és ezzel nagy feladatok megoldására való hivatottsága a társadalom és haza szempontjából kétségkívül oly fontos, hogy e kérdést újra meg újra tárgyalni, illetőleg az ez iránt felmerülő eszmecsereben résztvenni és e régi, de mégis megoldatlan probléma megoldására törekedni, nem tartom fölöslegesnek.

Mi az ifjúság? A nemzet virága, felelünk e kérdésre, bár önkénytelenül magunk elé képzeljük olvasóink mosolyát e definíció olvasásakor. És egyik-másik főiskolában rögtönzött botrányokra gondolva, szinte érezzük a gúnymosoly jogosultságát. De ha meggondoljuk, hogy az ifjúság a társadalomban nevelődik, hogy e szerint ennek hú tükre, melyben helyes vagy helytelen törekvései, morális vagy immoralis érdekei tükröződnek vissza, visszahárítjuk a mosolyt oda, a honnan jött: a társadalomra. Mozgalmaikat az ifjúság szekerén tolatja, a kiáltott jelszó megvalósítására a zászlót legtöbbször az ifjúság kezébe nyomja. Így az ifjúság legtöbbször ártatlanul vádoltatik; méltó felháborodás a társadalomnak azt a részét, azokat az elemeket illeti meg, a melyek felhasználva az ifjú szív hevülékenységét, lobbanékonyágát önző céljaik elérése érdekében vesszőparipára ültetve az ifjúságot, futtatják oly eszmények után, a melyek megvalósítására ez nem is hivatott, de nem is képes. Ha a kísérlet kudarcot vall, tartsa érette az ifjúság a hátát! Ilyenek után az ifjúság elveszti azt a zománcot, mely ragyogóvá tette őt a történelem útjain, mint minden nagy eszmének bátor előharczosát. S éppen a mult dicsőségére gondolva ne hajtsuk le szégyenkezve fejünket azok előtt, a kik gúnyosan az ifjúságot *olyan virághoz* hasonlítják, melynek sem színe, sem illata.*

Kétségtelen, hogy az ifjúságnak belemerülése a napi politika küzdelmeibe nem használ az ifjúságnak, mely szereplési vágy, feltűnési viszketegség, ádáz gyű-

* Dehogy nincs! fekete sárga a színe, tömjén az illata; hála az Úrnak, hogy van kivétel! Szerk.

lölködés miatt s egyéb okokból szinte elveszti azt az ideális gondolkodást, azt a nemes érzést, mely a régi ifjúságot annyira jellemezte; de reméljük, hogy mint a természet felfrissül a zivatar után, mely felhők mögé rejtette a nap világát és ismét kifejti ragyogó pompáját, úgy az ifjúság is belátva azt, hogy helytelen rossz ösvényre tévedt, vissza fog térni arra az útra, melyen az *igazi ideált*, az elmúlt nagy idők fenséges ideálját valószínűleg meg ideális nyomon haladva . . .!

Vázoljuk néhány szóval azokat a törekvéseket, a melyek szolgálatában állva, meg nem értve a kornak komoly munkára hívó szellemét, szózatát, ma az ifjúság szinte kártokozva feccserli természetes erejét, tehetségét.

Egy nagy moloch nyeli el a társadalom összes munkás tagjainak kiválóságát: a politika. Irodalom, művészet, tudomány mind szolgál ennek a molochnak, mely felszívja a nemzetek erejét, elvonja a komoly munka küzdő teréről. Az ifjúságot elnyeléssel fenyegeti ez a moloch, mely testvéri egyetértés helyett izoláló törekvéseivel felbomlással fenyegeti a fennálló nemzetek, a létező társadalom békés rendjét. Így fájdalommal látjuk, hogy azoknak a népfajoknak, nemzetiségeknek körében, a melyeket az államok, megértve a modern jog és méltányosság szellemét, teljes szeretettel öleltek keblükre, az ifjúság államellenes aspirációkkal lép fel, tetszelegve azoknak a jelszavaknak tükrében, melyeket fanatikus agitátorok nekik suggeráltak. Másutt felekezeti törekvések szolgálatában áll, nem gondolva meg, hogy a vallás nem fegyver, melylyel mást támadni, üldözni kell, hanem erősség, melybe menekülve az élet mindennapiságában elfáult kedély, a prózai küzdelemben megkérgesült szív a hitetlenség, a meddő munka, az élet szerencsétlenségei miatti kétségek ellenében megnyugvást talál. „A vallás eszköz, egymást szeretni“ tanítják a vallásalapítók; „a vallás fegyver egymás ellen“ hirdetik az álpróféták, kiknek szavaiban fájdalom, de könnyen hisz az ifjú. De nem csupán azért ítéljük el e törekvéseket, mert a cél, a miért küzdenek, helytelen, hanem különösen azért, mert illetéktelennek tartjuk őt kellő ismeret, tapasztalat híján csekély erejét oly kérdésekért való harcban elfecsérelni, melyeknek megfontolása érett kort, higgadtan fontoló elmét igényel.

Az ifjúságnak első és legfőbb feladata a szellemét

TÁRCZA.

Szabó József sirjánál.

*Mikor a hant zúgva, dübörögve
Eltakarta koporsód örökre,
Sírod szélén, szegény pályatársam,
Vérző szíved, némaabúsan álltam . . .
Kérdő szemmel tekinték az égbe:
Hogy ily korán téged mért tört még le?
Virág-korod óh miért nem szánta,
Kímélettel mért nem volt iránta?
Annyi fényes reménnyel, nagy hittel
Sorainkból a halál mért vitt el?
„Sötét szeme mért nem nézett másra?
Korhadt tölgyre s nem ifjú hajtásra?“*

*Mért szemelt ki áldozatul téged,
Kiért annyi szív dobogott, égett?
Mért nem nézte jó apád- s anyádát,
Kiket a bú majd megöl utánnad? . . .
Kérdő szemmel tekinték az égbe,
Panaszimra feleletet kérve,
Felelet volt a faluból hangzó
Zúgó szélben elhaló harangszó.
Azt zokogta a harang a szélben:
„A jó Isten így rendelte régen!“ . . .
A jó Isten így rendelte régen,
Ő akarta, hogy ott légy az égben
Trónja mellett, hol nincs halál többi,
Hol a lélek vigan él örökké!*

Zajdó László.

fejlesztő és erkölcsöt edző munka legyen. A ház, mit alap nélkül, vagy gyenge alapra építünk, összedől; és a haza jövődő vezető elemének az ország jövődő értelmi osztályának lehet-e majdan bátorsága, lelkiismerete az ő fontos helyét, a társadalom vezető szerepét betölteni, annak tudatában, hogy feladatát, hivatásához szükséges tudás megszerzését elmulasztotta? De meg az olyan embernek, a ki nem csupán iparszerűleg akarja kenyér keresés végett választott pályáján szellemi munkáját végezni, bizonyos általános ismeretek szerzésére is kell törekednie! Ha azonban az ifjúság feladatait csak az ő előírt munkájának elvégzését állítanám, épen úgy túlzásba esnék, mint az a másik szélsőség, mely annyi minden szép és nem szép czélokot akar velünk ifjúságunk rövid évei alatt elérteni, mikre ha időnkét áldozzuk, kötelességeink teljesítésére képtelennk leszünk. A márcziusi ifjak, a pozsonyi országgyűlési ifjúság mozgalmainak, a „burschenschaft“-oknak a német egység elérése érdekében tett törekvései stb. mind igazolják azt a hitünket, hogy lehet olyan rendkívüli idő, a mikor a szabadságot, hazáját szerető, tettvágyó ifjúságnak alkalma nyílik kezébe venni a zászlót és küzdeni érte. A „nagy idők“ melyekben a lelkesedni és lelkesíteni tudó ifjúság a nemzet, a társadalom hangulatát híven tükrözte vissza és az események fejlődésére mindenestre befolyásolólag hatottak, azt bizonyítják, hogy a kérdést filisteri munkára való utalással nem oldottuk meg. Igenis hangsúlyozzuk, hogy vannak olyan, különösen társadalmi kérdések, a melyeknek felvetése és irányítása kell, hogy feladatunkat képezze, a melyeknek megvalósítása alkalmával a mérlegbe az ifjúság is belevesse tekintélyét. Hazánkban pld. küzdelem a társadalom a haza különböző nyelvű, különböző nemzetiségű lakosainak, különböző osztályainak megmagyarosítása, a nemzeti szellem és öntudat ápolása érdekében, nagyjaink kultuszának fejlesztése, születés lakó — és sírhelyeinek emlékekkel való megjelölése czéljából, a kozmopolita iránynak minden mellékgondolat és mellékczelzet nélkül való eltiprása, ennek lelkünk-ből való kiirtása, ezzel szemben a nemzeti chauvinizmusnak a szó nemes értelmében való hirdetése minden téren, minden úton, a felekezetek, osztályok közötti egyenlőség szeretet megvalósítása mind olyan eszmék melyeket felkelteni, fejleszteni, ápolni az ifjúságnak szo-

ros értelemben vett kötelességein kívül feladata. Hangsúlyozom azonban, hogy a napi politikába való beavatkozás, balga, hiú álomképek után való futkosás, hozzánk nem méltó tüntetések „heczczek“ miatt az ifjúság könnyen eljátszhatja tekintélye elvesztével azt a jogot vagy kötelességet, mely egységes nemzeti közszellem és intenzív társadalmi élet létrehozása iránti törekvések keretében őt is tette hívja. Mert én tagadom, hogy ama mai napi politika, melyet egyesek önzésből — legyen az egyén vagy osztály önzése — más osztályok megrontására mesterségesen felidéznek; melyet aztán a haza szent jelszavával felciczomázva tetszetőssé tesznek; méltó legyen arra, hogy a komoly ifjúság nekik felüljön. Van az ifjúságnak módja hazáját szolgálni *egységes munkával, egységes czélzattal. Egy a haza, egy legyen a nemzet!*

Az *egység* legyen az ifjúság vezérelve a szorgalmas munkában és a haza szolgálatában egyaránt!

Moskovits Mór.

Szobrot Kossuth Lajosnak!

... És felhozá Hadur az ítélet napját, hogy látná, kik volnának az igazak az ő népéből, kik pediglen a hamisak. És jöve a megpóáltatás nehéz ideje... Gonoszok támadtanak az ő népére... százan... ezereken... százezeren... De megharsant a harci kürt, rivalva zengett szerte e hazában, hogy lennének a serdülők férfiakká és a vének megifjodnának... Elküldé Hadur az ő prófétáját, hogy bontaná ki az igaz ügy lobogóját, hogy vezetné az ő népet diadalról-diadalra... A próféta szavára felélede a haldokló, csatára kelt a vén, csatára a gyermekifjú... És ismét támadtanak a gonoszok... százak... ezrek... százezrek... És feltámadá Ármány szelleme, hogy meghajtsa az ellen százezreire diadalmaskodó lobogót... S nem lel a honfi honját a hazában... A próféta elment, hogy idegen népeknek hirdesse a szent ügy igazságait, miglen elhala...

Csodás idő, melynek hallattára pezsdül a vér, ki-gyul a szemekben az igazi, a nem farizeuskodó hon-szerelem olthatatlan lángja, lelkünk a dicső multba visz...

A Jehova keze.*

— A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ eredeti tárczája —

Irta: Sallay Gyula.

Sötét felhők tornyosúlnak Izrael egén. A százados ellenség, a filiszteusok fenyegető nagy tábora ott áll a judeabeli Efes Dammimnál, készen arra, — hogy a vele szemben álló — s az amelékíták elleni harcban a Jehova parancsa ellen vétkező Saul király rendezetlen táborát semmivé tegye.

A két tábor egymástól az Élah virágzó völgye s a rajta keresztül cseregdedő kis patak választja el. A filiszteusok nem tartják sietősnek dolgukat. A biztos győzelem reménye mulatozni készíti őket s a táborukban időnként fel-fel hangzó zene- és ének hangok átrepülnek a csekély távolságon keresztül a másik táborba is, a melyeknek hallatára még sápadtabb lesz a zsidó harcosok különben is sápadt arcza.

* A Theológiai Önképző-kör „Bibliai kép“ című pályázatán teljes díjat nyert.

Ez utóbbiak sorai között egy fegyvertelen, egyszerű pásztor ruhába öltözött ifjú jár-kél. Arcza csaknem egészen gyermeteség még, de azért ruganyos lépteiről, kidomborodó, erős mellkasáról s a karjain duzzadó izmokról első tekintetre fel lehet ismerni a puszták edzett fiát, ki pusztá kézzel is képes megvédeni magát és nyáját az ólálkodó fenevadaktól.

Dávid ő, az Isai fia. Három bátyja: Eliáb, Abinádáb és Samma száll táborba Saullal s nekik küldött most atyjok vele rozstot, kenyeret és sajtot.

A táborba uralkodó csend s lehangoltság az ő fiatal kedélyére is nyomasztólag hat. Nem ilyennek képzelte ő a Jehova választott népének seregét.

Egyszerre a csöndet élénk zaj, az ijedség és felháborodás felkiáltásai, rohanó léptek és fegyverek csörögésének zaja váltják fel.

Dávid bár nem tudja a zaj okát, de az össze-viszsa futkosó harcosok arczáról inkább a félelem, mint a lelkesültség érzését olvassa le. Magas homloka bosszús ránczokba rándul s parancsoló arczára a harag és megvetés összevegyült kifejezése ül.

Ebben a pillanatban fut el mellette idősebb testvére Eliáb, észre sem véve őt.

S mintha hallanók a harczi zsvajt, ágyuk bömbölését, szilaj robogó paripák dobogását, hősi leventék csatazaját, — mintha látnók a prófétát, kinek szava egy országot megráz, egy nemzetet talpraállít, mintha látnók a legigazibb magyart, ki hazájának szenteli, áldozza életét, éjjelét, nappalát, egy ország gondjától izzó agyának minden gondolatát, szívének minden dobbanását.

Magyar szabadság vezérlő bajnoka Kossuth Lajos! Te vagy a mi eszményünk, az voltál és leszel minden időben. Szellemed örökös hazád felett, hogy ha viharos idők jönnének kicsiny nemzetedre, újra, mint akkor, megkongasd a vészharangot, életet lehelj az élettelenbe, felrázd az alvó lelket — s magad köré gyűjtven a Te hívő népedet vezeted diadalról-diadalra és „Magyarországot a poklok kapui sem dönthetik meg!”

Mivel áldozunk a legönzletlenebb, legigazibb magyar emlékének?

Szobrot Kossuthnak! Nem egy községben, de tizezerben. Ott álljon, diszelegjen minden magyar faluban, kővárosban. Hadd záródokoljon hozzá az ő népe a szabadság ama nagy ünnepén, melynek szentje Kossuth Lajos. Őlt febegje el a szabad magyar polgár naponkénti hálaimáját, mielőtt munkájából nyugalomra tér. Ott tanulja meg az ifjú szeretni hazáját úgy, hogy kész legyen vérét ontani szabadságáért, mint Kossuth katonái, a névtelen hősök, félistenek. A napi munka fárasztó igáját ledobva, a köznapi élet vásári zajából oda vonuljon, Kossuth Lajos alakjához a magyar polgár, hogy szellemétől megihletve tudjon meghalni a hazáért, de tudjon érte élni is!

Tanuló társaim! A magyar nemzet önmagát tisztelné meg vele, ha legigazabb fiának szél és e hazában a legkisebb zugolyban is emléket emelne. Ez iránt ti tehettek a legtöbbet. Ti, a kik vissza-vissza tértek a nép körébe a különböző vidékekre. Hassatok, tegyetek is ez irányban! Isten áldása legyen cselekvéstecken!

*

A sárospataki főiskola ifusága elhatározta november 16-iki gyűlésén, hogy a város polgárságával karöltve nagyszabású Kossuth-ünnepélyt rendez, a melyre Kossuth Ferenczet és Eötvös Károlyt is meghívja. Az ünnepély jóvedelme a város Kossuth-szoboralapjához csatolatik.

Dávid gyorsan testvére karja után nyúl s erős fogással megállani kényszeríti őt.

— „Mond csak testvér, Jehovának vitéz harczosa! — kérdi tőle élénk gúnnyal s keserűséggel — miért ez ijedség kifejezése a te és a többiek arcán? Talán egy madár, vagy talán a szellő repült felétek a filiszteusok tábora felől, attól futtok annyira?”

Eliáb meglepetten néz reá, aztán durva, bosszús hangon felel neki:

— „Mi közöd neked férfiak dolgához, gyerek; Neked még a juhok mellett a helyed, — a honnan ide szöktél, — nem pedig a halállal szemben álló férfiak között.”

— „Ott sem futnék, mint ti!”

Eliáb ezt a megjegyzést már nem hallotta, mert tova sietett.

Dávid egy másikhoz fordult megtudni a zavar okát.

— „Hát nem tudod?” felelt az. A filiszteusok legyőzhetlen vitéze, a Góth városából való óriás Góliáth mint minden nap, ma is ki jött a völgyi patak partjához s onnan hívja csúfondáros szavakkal páros viadalra seregünk vitézeit. De nem mer vele senki megmérkőzni. Vassal fedett testét nem fogja a szablya, karjának csapásában s kardjának élén a halál lakik!”

Jogos a reményünk, hogy Sárospatakot nem sokára diszítani fogja Kossuth Lajos szobra. Itt fog állani az emléke az „alma mater” közelében, mely egykor őt is keblére ölelte.

Sörös János.

Ábrányi Emil: Mi a haza című költeményének elemzése.*

Mi a haza? Van-e magyar honfi, a ki fel ne tette volna már magának e kérdést? Van-e a kinek szíve ne dobogott volna e két szónak még csak gondolatára is: Magyar haza. Nincs, bizonyára egy sincs; jól esik hinnen, szívem parancsolja, hogy higyjem.

S ha valaki gondolkozott e két szó felett, megmaradhatott e csupán a gondolatnál; Nem ment e tovább lázas sietséggel? Nem támadt e szívében valami kimagyarázhatatlan érzés, vágy, sejtelem?; Nem feszült e keble? Nem repült e lelke multon, jelenen, jövőn át öröm és bánat, remény és csalódás, csüggedés és lelkesedés vegyes érzelmeit hordozva magával. De a gondolat, hogy a vérrel áztatott föld, az enyém, édes mindnyájunké, hogy ez a haza a magyar nemzeté, bizonyára minden honfi szívben feltámasztotta azt a kimondhatatlan valamit: a haza szeretetét. Jól esik hinnen, szívem parancsolja, hogy higyjem.

Mi hát a haza szeretet? Érzés, vágy, gondolat, akarat, hajlam vagy talán ezek összesége? Próbálták már ezt sokan kifejtetni, nagy gondolkozók, lángelkű dalnokok s mit találtak? Megtalálták annak gyökerét a szívben, lélekben, az érzés és gondolat világában, de kifejezni, kimondani nem tudta még senki. Hogy is tudta volna! Hiszen, a ki ezt kifejezésre akarná juttatni, le akarná írni, annak ismerni kellene a madarak nyelvét, a virágok beszédét; a szellő suhogását, a vihar zúgását! Érteni kellene e menydörgés szavát a kalász zizegését, a csillagok ragyogását, a föld dübörgését! Tudnia kellene,

* A korán elhunyt szép tehetségű ifjú utolsó munkája, melyet az Irodalmi Önképzőkörben olvasott fel.

— „Ez hát az ok! — felelt az ifjú felcsattanó hangon — nemes haraggal. De ha nem mertek ti, megmérkőzöm vele én, mert inkább meghalok, mintsem a Jehova nevét és népét egy pogánytól megcsúfolva tudjam.”

— „Igazán mondtad? — kérde egy hang Dávidnak háta mögött.

Az ifjú hirtelen megfordult. A többi harczosoktól elütő fényes öltözetű és fegyverzetű férfi állott előtte egy kis csapat élén. Saul volt Izrael királya kíséretével. Dávid ismerte már őt s tisztelettel hajolt meg előtte.

— „Ifjú! — folytató a király, — azt hiszem előbb a gyermeki meggondolatlanlás szolt belőled. A filiszteus Góliáth harczokban edzett, kemény férfi s a mellett óriás termetű, a kitől seregem legjobbjai félve húzódnak el, te pedig tapasztalatlan gyermek vagy még, a ki bizonyára jobban értesz a hárfa pengetéshez s a pásztorbot, mint kardforgatáshoz s dárda vetéshez.”

Dávid sasszemeiben villámok szikráztak, arcán a lelkesültség pirja gyúlt ki s szavában, mintha a Jehovában vetett erős hit s lelke önbizalmának visszhangja csengett volna, midőn felelt:

— „Uram király! a te szolgálóknak karjai nem egy oroszán, vagy medvétől vették már vissza az elragadott zsákmányt. S bizom a mi bosszúálló Jehova Istenünk,

mit jelent a föld barázdáinak, az erdő fáinak ölekezése, tudnia kellene, mit beszél a bérczek visszhangja s mit susognak egymásnak a hősök sírjain nőtt fűszálak, virágok. Ismernie, értenie, tudnia kellene mindent a mit magában érez, a mit maga körül lát, szemlél, tapasztal. Mert mindeneket együtt átszőve a szív érzelmeivel, megszűrve a gondolkodás szitáján, talán el tudjuk képzelni mi a magyar hazaszeretetet.

Ott van az enyhe szellőben, a mint béke idején átsuhanva az ősök sírjain hirdeti nekik, hogy boldog a magyar. Ott úr a magyar nóta háromszázados keservében. Ott van a mikor zugásában, fájdalmas jajjaiban, az égi háború harsonájában, ha ébreszteni, megrázni kell: Munkára fel! Ott van a magyar föld minden egyes pontján, mint maga az örökké való. Nem is egyéb aztán, mint az Isten lelke beleoltva egy sokat hányatott nép bánatos szívébe.

Csak így lehet ennek a földnek oly vonzó melegsége, csak úgy lehet ennek a légnak oly átható varázs ereje, hogy aki egyszer érinti azt s ezt magába szívja, nem tud többé annak bűvös hatásától szabadulni. Oda van hozzá kötve láthatatlan de erős kötelékkel, mit csak a halál szakíthat el. A ki egyszer látta, el nem feledheti, képe törölhetetlenül vésődött lelke világába. Inkább megrendül a lélek egyensulya, inkább megszakad a szív minden húrja, de azt kivetni nem lehet többé.

Mi a haza? Erre a kérdésre ad feleletet az elhangzott költemény szerzője is.

Egy eszmélni kezdő gyermek korát jellemző tudvágygal azzal a fürkésző, mindent figyelemmel kíséző kérdezősködéssel fordul atyjához, kérdezvén őt a haza fogalmáról. Atyjának feleletei nem elégitik ki s gyermekes ellenvetéseivel mindig határozottabb feleletek adására kényszeríti őt. Midőn így sem képes megérteni még világosabb magyarázatot kér.

Az atya egy példában érzékíti meg a hazaszeretetet, a vágyódást ama imádott föld után, melyet hazának nevezünk. — Egy büszke szivben a sértegetések, üldözések miatt gyűlölet támad a magyar nép iránt. Elhagyja e hazát, idegenbe bujdosik. Erős fogadást tesz, hogy a haza képét kiveti szívéből s idegen Istennek fog abban oltárt emelni. Telik, mulik az idő s a bujdosó látszólag új otthonra talál. A barátkozás jó bűfelejtő. Belemerül

ben, a Seregek Urában, hogy a mint elvettem az orosz-lántól és medvétől zsákmányát, úgy fogom visszavenni a pogány filiszteustól népemnek elrabolt becsületét.“

A királyt és a körülállókat is magával ragadta ez a bizalomteljes lelkesültség.

— „Eredj hát, — mondá Saul — és az Ur legyen veled. S ha sikerül megölnöd őt, nagy gazdagsággal ajándékozlak meg, neked adom leányomat is s atyádnak házáat szabaddá teszem Izraelben. S minthogy fegyvered nincs, neked adom az enyémet. Öltözz fel!“

— „Nem vehetem hasznukat, mert nem szoktam meg az ilyesmit s jární sem tudnék bennök. Engedd meg, hogy csak a magam fegyvereit használhassam. Velem van az Ur s az ő segítsége minden fegyverek fölött való! Merre tartózkodik a filiszteus?“

Megmutatták neki.

Ekkor útnak indul Dávid. A mint a patak partjához ért, a kristálytisza habok közül őt sima kövecskét vett fel s oldalán levő pásztortáskájába csúsztatá azokat.

Nem sokára megpillantá egymást a két ellenfél.

Az óriás gúnyos hahotába tört ki Dávid láttára:

— „Hát te vagy Izrael legvitézesebb s legerősebb férfija! A filiszteusverő Sámson ivadáka! S azt hiszed, hogy én eb vagyok, hogy csak bottal jössz ellenem! Jó

ő is a világ zajába; táncz, muzsika, mámor, mind jó sűrű fátyol a mult elleplezésére. Már azt hiszi, hogy teljesen szakított multjával, azt hiszi, hogy fájdalom nélkül téphette ki szívéből a haza iránti vonzódás minden idegszálát. Vakmerőségében éltet mindent, mindent e világon, csak a haza veszedelmét kívánja: mikor feltűnik előtte az édes haza képe. S ezzel vége az erős akaratnak. Nincs többé nyugta, a föld ég lábai alatt, a légnyommasztólag hat keblére s vágy, epekedés támad szívében a haza földje, levegője iránt. Megy, megy vég erőfeszítéssel s eléri a határt. Ereje kimerült, a nagy vágyódásban elégett a szive, a hazai föld csókolásában elrepült a lelke.

Lehet-e ennél fényesebb bizonyága a haza szeretetnek? Egy erős szív férfias lélek dacolni akar önmagával. Uralkodni akar érzelmein, vágyain, gondolatain, szakítani akar multjával; más világot akar alkotni magának, melyben új elvek vezéreljék, új törvények irányítsák. De ereje megbénul, akarata megtörik, mert a mult vádlólag emeli fel kezét ellene, ujjal mutat reá: Te hűtlen lettél, megcsaltad a legszentebbet, a legnagyobbat. Megcsaltad a dajkáló édes anyádat, eldobtad magadtól azt a szeretettel ölelő kart, mely védett, támogatott, beczézgetett, gyöngye gyermek korodban s ifjúságod sikamlós utain. Magának nevelt szeretetteljes gondossággal s teelhagyta őt, mikor szüksége lett volna rád.

S a távol mult kódében feltűnik előtte az az édesen mosolygó arc, megelevenülnek lelkében a gyermekkori emlékek s ezzel szétpattan a burok, mely eddig körülvette, eloszlik a köd, mely elzárta eddig lelki szemei elől a fényes, a ragyogó multat s egy varázserő vonja feltartóztatlanul vissza a régi körbe. Nincs többé messzeség, mely elrémíténé, nincs akadály, melyen át ne hatolna, mert a megvetett édes anya mosolyogva hívja, tárt karokkal várja, csak siessen keblére haladéktalanul, mindent elfeled, mindent megbocsát.

Ez a költemény tartalma, eszmemenete. Egységes egész, minden szakgatottság nélkül. Az eszmék, a gondolatok láncolatát, sehol sem zavarja meg hanyagúl oda vetett, vagy épen oda nem illő kifejezés. Szükség van mindenikre a nélkül azonban, hogy tulságos tömörre válnék az értelem rovására.

A kül alak méltó a tartalomhoz. Nincs verssza-

hogyan hozod, így megkimélsz attól, hogy kardot húzzak. Azzal foglak szétverni, hogy testedet az égi madaraknak és mezei vadaknak adjam.“

— „Nem úgy filiszteus! — feleld Dávid. — Te karddal, dárdával és paizszsal jössz ellenem, én pedig a Seregek Urának, Izrael seregei Istenének nevével megyek ellened, a kít te gyalázzal illetél s azért kezünkbe fog adni ma tégedet és a te népedet, hogy véres boszszút álljunk az ő nevében és népén ejtett csúfságért.“

Az óriást felingerelték e szavak s elbizakodottan kardját hüvelyében hagyva, pusztá kézzel rohant Dávid felé.

Ő pedig erős hittel veté szemeit még egyszer az ég biztató kékje felé. Aztán gyorsan nyúlt tarsolyába, kivevén abból a kövecskék egyikét, parittyájába tevő azt.

A mint a filiszteus közeledett, állást vett. Mintha a Jehova erőt öntött volna tagjaiba, kar és lábizmai megfeszültek, mint az aczélsodronyok. Égő szemei biztos pillantással mérték az elválasztó tért. E perczen nagyobbnak látszott, mint a vele szembe rohanó óriás.

Egyszerre megforgatta parittyáját s aztán elbocsátá annak egyik szarát. A benne levő kis ködarab fűtyölve szelte a levegőt s a következő pillanatban mélyen fűrődött a filiszteus homlokába.

szakokra osztva, a mi a költemény tartalmának egészen megfelelő. Négy részre oszlik fel. Az első egy egészen sikerült párbeszéd, melyhez hasonlót kisebb költeményben csak Aranyánál láttam. A két személy beszéde gondolatban, kifejezésben mesteriesen szövődik össze, simán, zökkenés nélkül, csaknem észrevétlenül foly egymás után. A második részben a hazájából elüldözött külföldi tartózkodását, megtérését adja emelkedett nyelven, költői formában; a harmadikban a hazatérést küzdelmeivel, fáradtságaival s a lélek állapotok festői rajzával s a negyedikben a két utolsó rész eredményeként rámutat a haza fogalmára.

A költemény nyelvezete hivatott költő kezére vall. A tartalomnak megfelelően most kérő, majd hevítő, lelkesítő, egészen az ódai szárnyalásig emelkedett. Az elbeszélő részleteknél, költői festéseknél lágyan csengő, olykor hangutánzó. Együtt harsog a keserűségében dühögő szív átok esküjével s a bortól hevült lélek mámoros szavával s együtt sír a bánkódó honfival, mikor szívébe nyilallik a megvetett haza iránti őrült vágyódás.

Még egy pár szót a költemény tendenciójáról. A feltett kérdésre ilyen határozott feleletet még senki sem adott. Különbözik a költeményben nyilatkozó hazaszeretet, minden más költeményétől. Más a Szózat szerzőjének megnyilatkozása, mikor még remegni kellett a nemzet életéért. Más a Kölcsey eszményében fogamzott hazaszeretet, mikor végig vonul merengő lelke előtt a magyar történelem minden dicsősége s előtte a jelen süllyedésének egész nagyságában. Más a Petőfi égő hon-szerelmének megnyilatkozása. Mert ők egy sejtelmes, küzdelem teljes kor gyermekei, mikor a nemzet léte vagy nem léte forgott kérdésben. Már pedig minden ilyen költemény magán hordja saját korának bélyegét.

A tárgyalásunk alatt levő költemény egészen a modern kor szülötte. Nincs már mit tartani külső ellenségtől, de annál inkább kell vigyázni, hogy a belső ellenségek, kiket a mi édes anyánk táplál vérehullásával alá ne ássák a magyar haza védő bástyáit.

Ujabb időben szinte napirenden vannak a nemzetiségek fészkelődései. Most a horvátok gyalázzák meg szentségtelen kezekkel a nemzeti lobogót, majd a szerbek rendeznek tüntető temetést a magyarság legvéresszájabb gyalázójának; hangzik a szerbek nemzeti dala,

A rohanó óriás egy pillanatra megállott, aztán kettőt-hármat fordult maga körül s arcczal a földre esett.

Az ifjú győzelemittas kiáltással rohant reá s kirántván az óriás hüvelyben feledett kardját, egy csapással elválasztá annak fejét testétől.

A küzdelem kimenetelét mindkét tábor feszült figyelemmel leste. A filiszteusok elbizakodottan, a zsidó nép fiai csüggedten, a győzelem minden reménye nélkül.

A mint azonban az óriás elesett s Dávid a levágott fejet győzelemittasan fölmutatá, a helyzet azonnal megváltozott. A filiszteusok soraiból a halálos rémület s elszörnyedés, Izrael és Juda fiai sorából pedig a nem remélt diadal ujjongó öröm riadalma tört ki. A filiszteusok fegyvereiket elhánnyva vad futásban kerestek menedéket. De a lelkesültség és diadal mámore kitaróbb s gyorsabb szárnyakat kölcsönöz, mint a félelem. Az üldöző zsidók fegyverei alatt tömegestől hullottak el a pogányok s a Sáraim felé vezető utat egész Góth és Ekron városokig az üldözött filiszteusok vére festette pirosra

* * *

Mint a sebes szárnyú madár a levegő eget, úgy repülte át Dávid győzelmének híre Izrael és Juda városait. Mindenki látni akarta az új nemzeti hőst, az új

leng a sok szerb zászló Magyarország földén s minden lebbenése egy-egy arczúlcsapás a magyar nemzetnek. Itt a román diákok mozgolódnak Magyarország ellen, amott már a szászok, az annyi kiváltsággal dédelgetett szászok hálálkodnak jóltevőjüknek a magyar nyelv elnyomásával.

Ezekre a fészkelődésekre felelet e költemény. De nemcsak felelet, hanem szózat is a magyar ifjúsághoz: Vigyázatok! Résen legyetek! Kötelességeiteket hiven teljesítsétek.

Tisztelt Uraim! Legyünk mi első sorban magyar ifjak s e szózatnak első meghallói. Szabó József.

Szabó József.

Ha már csakugyan igaz, hogy örök álmát aluszsza rövid élet után, kinek neve e szomorú irásom felett áll, azt gondolnám, hogy boldog ember, ki úgy térhet meg Istenéhez, mint Szabó József, bizva, nem félve, tiszta lélekkel. És mégis . . . mégis . . . én Istenem . . . beh fáj nekem, hogy ő már nincs s nekem ilyeneket kell írni róla . . .

A pogány szive is megesnék szomorú-szép sorsán. Hiszen olyan volt, mint a harmat, mit szül a reggel. Teste izmos, ígér sok-sok esztendőket, arcza miért hazudná a rózsavirág színét! A lelkét meg úgy alkotta Istene, hogy legyen jó, becsületes, egészséges eszejárású, Szeresse az embert, a világot, örök nagy eszményeinket, melyek nélkül koldús az élet s tudjon bohókás lázzal érettük munkálni, hevülni, megfáradni s soha el nem fáradni. Papja is akar lenni a boldogító tudományak. Még gyermek, de csupa, csupa édes reménység. Olyan életrelvő, olyan élni való!

Csak Istene akarta másképen . . .

S most nem dolgozik többé az örökké munkás, órára nem megy a nagy szorgalmú, tanárja kereső szeme nem találja szokott helyén. Nem segít senkit a jószívú, a papjelölt bezárta bibliáját. Reménynek is, tervnek is

szabadítót és seregestől tódultak a visszatérők elé. S a mint megpillantották a sereg élén, Saul király oldalán lépkedő Dávidot, ujjongó lelkesültséggel tört ki az ajkán a dal: „Megverte Saul az ő ezerét, Dávid is az ő tizezrét.“ harcosok és nők zene hangjai mellett tánczra kerekedtek s a vigasság általános lőn.

Mindenki vigadt, mindenki örült, csak egy arcz lett sápadtabbá a Saul királyé. S az a sápadás az irigység sápadása volt. Nem felejtette még el hogy az amálekíták elleni harcában nem követte a Jehova parancsát s most úgy érezte, hogy a Jehova bosszúló keze nyúl felé, hogy levegye az ő engedetlen fejről a királyi koronát s egy más érdemesebb fejre tegye fel azt. S iszonyú haragjában, vad gyűlöletében elhatározta, hogy ingadozó trónját megszilárdítja Izrael ragyogni kezdő csillagának elpusztításával, — ha kell — még a Jehova haragjával szemben is.

Gyarló ember! Felfuvalkodott király! Hiszen a Jehova a mint ujjának egyetlen intésével világokat teremthet, éppen úgy világokat is semmisíthet meg s te a világnak egy láthatatlan kicsiny része, egy porszem vagy. Az ő szeretete nagygyá tehet, de haragja megszegyenít és öl.

(Vége köv.)

jövőnek is vége. Rendes, pontos életéhez annyira nem illő a befejezés.

Talán ennyi volt az egész élete?! Micsoda története is lehet a diáknak, a ki meghal?!
 Mi, a kik vele indultunk el az élet furcsa országútján s vele futottunk, vele fáradtunk esztendőkön át közös álmaink után egymást szerető lélekkel, mint a hogy szeretik egymást a testvérek, mi megsiratjuk s búcsúzzunk tőle; nem érve cseppet sem a szomorú „Miért“-tet.

Te talán már értesz mindent, felejthetetlen jó barátunk, ki közülünk először mentél el. S ha utad tőlünk igazán elvált, mert élsz te a halottak között, búcsúzzunk: Isten veled!

A kik szerettünk életedben, szeretünk haló poraidban is s áldást kérünk rád. Legyenek szebb hazádban is, kik úgy szeressenek, mint mi szerettünk. Erős szeretetünk, mint a halál. Jó éjszakát, Isten veled!

Te édes anyaföld, a ki vagy a pthrügyi temetőben, lágyan öleld fiatal, rocsolt testét. Vigyázz reá m.-j.

E cikket a következő levéllel együtt kaptuk:

Kedves barátom!

Egy fekete szegélyű irás halált jelentett nekem Patakról, egy sor irás nélkül. Mit se tudok ma sem az egész szomorú esetről. Bizonyosan igaz s akkor, ha valamiképen tehetné, szoríts egy kis helyet lapunkban az én mellékelt kis emlékezésemnek. A szegény halott nagyon a szívemhez talált nőni életében, végtelenül fáj a halála s egész életemben fájna, ha ennyivel sem adóztam volna emlékének.

Szoríts tehát egy kis helyet, Bárcsak el ne késtem volna véle.

Isten veled! Adjon Isten egészséget mindnyájatoknak
 Utrecht, 1901. nov. 18.

szerető barátod
Mar ton.

Lant.

Reggel.

Fölbredék . . . és óh, átkozott sors!
 Fényes álmaim mind eltűntenek
 S a rút való vigyorog most reám . . .
 Távozz' előlem te rém-kisértet,
 Te vén boszorkány!
 Oly szépet álmodám
 S te rút képeddel mind távolra űzted . . .
 Szép álmaim, — e bájos leánykák, —
 Karjaikkal gyöngén karolták át
 Testem s lelkemet és vitték az égbe,
 Oly boldog valék s egyszerre vége . . .
 Elűzted őket gyilkos szemeiddel
 S estem a földre! . . .
 Atkom fejedre!
 Megyek föllelni lányim szép bonát,
 Távozz' előlem . . .! — Alsom — még tovább . . .!
Tóth Gyula.

Nyújtsd búcsúra . . .

**NYÚJTSD BÚCSÚRA SZÉP FEHÉR KEZED
 S BÚCSÚCSÓKRA ÉDES AJKADAT,
 HOGY MÉG EGYSZER ÁTÉLJEM VELED
 TŰNEDEZŐ FÉNYES MULTAMAT!**

— **HADD LÁSSAM MÉG, HOGY SZEMED RAGYOG
 MINT SZERELMŰNK FÉNYES HAJNALÁN!
 HADD ÉREZZEM ÖLELŐ KAROD —
 S AZTÁN TÖBBÉ NE GONDOLJ REÁM!**

**A LÁNG, — MELYTŐL SZIVÜNK ÖSSZEÉGETT
 GYÚLJON CSAK MÉG NÉHÁNY PERCZRE FEL!
 HOGY FÉNYT SZÓRVA, — MINT EGY HULLÓ CSILLAG
 OSZOLJON A SEMMISÉGBE EL.**

SALLAY GYULA.

Egyleti élet.

A főiskolai ifjúsági egyesület november 10-én népes közgyűlést tartott. Miután *Tóth Gyula* javaslata, miszerint „Sárospataki diák-almanach“ adassék ki, a gyűlés elfogadta (mit különben a nov. 16-iki gyűlés határozatlan időre elnapolt), *Zajdó László* előterjeszté *Sörös János* határozati javaslatát a sárospataki ifjúságnak a „Nemzeti ideál“-al szemben követendő magatartása tárgyában s hosszabb beszédével hívta fel az ifjúságot, hogy fogadja el, mondja ki határozatilag. Ügyesen mutatta ki a „Nemzeti ideál“-ban rejlő klerikális eszméknek veszedelmes voltát. *Tóth Dezső* arra hivatkozott, hogy a sárospataki ifjúság az elmúlt évben sem nyilatkozott a budapestiekkel szemben, ne nyilatkozzék hát most sem. *Sörös János* röviden megokolván javaslatát, elfogadásra ajánlotta, mire a közgyűlés lelkesen, egyhangúlag elfogadta és kimondta, hogy a határozatról jegyzőkönyvi kivonatban a nagyobb politikai lapok értesítendőek. Ennél fogva a kör elnöksége a következő értesítést küldte meg a lapoknak: Kivonat a „Sárospataki Főiskolai ifjúsági egylet“ 1901. nov. 10-ikén tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyvéből: 3-ik pont. *Zajdó László* előterjeszti *Sörös János* határozati javaslatát, mit a közgyűlés több tag hozzászólása után egyhangú lelkesedéssel elfogad: A sárospataki főiskola ifjúsága a „Nemzeti Ideál“ című könyvből foglalt eszméket aláíró és terjesztő budapesti egyetemi hallgatókhoz nem csatlakozik, mert a nemzeti idealban a hazafias, nemzeti eszmék felekezeti, vallásgyűlöleti köntösbe vannak öltöztetve, — mert felekezetieskedés nélkül, a vallásgyűlölet kiirtásával s a felekezetek teljes társadalmi paritásával tartja a nemzetboldogító eszméket tökéletesen keresztülvihetőeknek: E határozat közlés végett a nagyobb politikai lapoknak megküldetik. Sárospatak, 1901. nov. 10. *Tóth István*, ifj. elnök, *Sörös János* ifj. egyl. jegyző. S. J.

A *gimn. „Erdélyi Önképzőkör“*-ben a tanár-elnök *Csontos József* szakszerű és tárgyilagos vezetése mellett szerény, önérzetes munka folyik. A kezdet nehézségein átesve fokozatosan és szemmeláthatólag erősödik az egylet szellemi élete. Elemzéssel szavaltak, illetőleg e helyett önálló munkát olvastak fel hárman. Ezek közül *Binét Menyhértnek* *Kiss Józsefről* irt tanulmánya és *Simon Józsefnek* elemzése *Tompa „A golyához“* című költeményéről megdicsértettek. Elemzés nélkül szavaltak négyen, közöttük egy sem emelkedett oly magaslatra, hogy a társulat a megdicsérés fokozatára érdekesíthette volna. Önként beadott művek száma négy. A nov. 1-én lejárt ballada pályázatra érkezett 3 munka.

Nyertes lett és emlékkönyvbe vétetett Binét Menyhértnek „Mese“ című költeménye. A 4 novella, mely a nov. 22. kitűzött határidőre érkezett, épen most van elbírálás alatt.

Az Akadémiai Olvasó Egylet. Nov. 6-ikán közgyűlést tartott, melyen a meg nem erősített tisztviselők helyére újak választottak. Balázs József elnök helyére Kocsis Géza II. éves joghallgató és Zajdó László jegyző helyére Sörös János III. éves joghallgató választott meg.

Az akadémiai torna egylet pénztárnokának Zajdó László nem lévén megerősíthető, Kocsis Géza II. éves joghallgató választott meg.

A theológusok önképző-köre hivatásának megfelelő komolysággal végzi nemes feladatát. Minden héten tart gyűlést, melynek programját imádkozás, praedikálás, munka-olvasás, szavalás szokta képezni. Munkát olvastak idáig Szabó József, Papp István, Pásztor István. A nemes munkakedv emelése végett számos pályakérdést tűzött ki az egylet. A „bibliai-kép“ című pályatétel kitűzése már eredménnyel is járt, a mennyiben a beérkezett 4 pályamű közül egy teljes díjjal jutalmaztatott, 1 megdicsértetett, 1 méltányoltatott és 1 tudomásul vétetett. A nyertes mű szerzője Sallay Gyula IV. éves, a megdicsértett mű pedig Szolga József II. éves hittanhallgató. Az egylet tisztikarában változás állott elő, a mennyiben néhány tisztviselő nem lévén az akadémiai igazgatói hivatal által megerősíthető, helyükre új tisztviselők választottak. Zajdó László pénztárnok helyére Sarkadi N. Antal II. éves, Csabay Pál könyvtárnok helyére Tóth Kálmán III. éves, és az elhunyt jegyző Szabó József helyére Molnár István III. éves.

A jogászegylet egyik-másik tisztviselőjének meg nem erősítése és hosszas vajadás után végre a következőleg alakult meg: elnök Apostol Emil IV. é., alelnök Szánthó Elek III. é., pénztárnok Mízsák József III. é., könyvtárnok Kocsis Géza II. é., ellenőr Kantha Géza Sándor II. é., jegyző Nagy Zsigmond I. é. joghallgatók. Tagjainak segélyezésére eddig körülbelül 300 kor. kölcsön utalványoztatott ki. November 20-án tartott felolvasó gyűlésen Sörös János III. éves joghallgató tartott „Állam és társadalmi gazdaságtan“ címen előadást, melynek érdekes és tartalmas volta iránt a jogászegylet jegyzőkönyvi köszönettel és 20 kor. jutalommal fejezte ki elismerését. A hézagosnak mutakozó alapszabályok revideálására Uzonyi Imre IV. é. jh. javaslatára egy bizottság küldetett ki. Reméljük, hogy az itt-ott mutakozó differenciák az egylet érdekeit kellő buzgalommal szíven viselő jogászelnök tapintatos vezetése és az őt támogató tisztikar munkás és páratlan együttműködése mellett ki-egyenlítődnek és eltűnnek.

A Magyar Irodalmi Önképző-Társulat. Szigorúan fentartva régi, színvonalát, dolgozik kitartón, bár néha jobb sorsra érdemes termékek is áldozatul esnek e szigorúságnak. November havi működése bár nem a legeredményesebb, de még sem mondható nagyon soványnak. — Nov. 2-án Farkas Dezső költeményt olvasott fel, mely bíráló-bizottságnak adatott ki! „Számi“ című próza és bírálat a társulat tetszését megnyerve megdicsértettek. Mű szerzője: Nemes Béla, bírálat szerzője: Mikola Gyula. Majd Tóth Gyula szavalata szolgáltatott alkalmat érdekes és tanulságos eszmecserére. A nov. 7-iki rendkívüli ülésen a társulat szeretett titkárja Szabó József elhunyt fölért érzett fájalmának az elhunyt iránti tiszteletnek óhajtott kifejezést adni, midőn koszorú küldését és a temetésen való képviseltetését határozta el. A boldogult emlékezetének szentelte a társulat nov. 16-iki ülését, midőn Nemes Béla az elhunytól mindnyájunk lelkébe visszhangot keltő felolvasásában meghatóan emlékezett meg. A boldogult emlékét megőrkítendő a társulat Szabó Józsefnek leg-

utóbbi nagy hatást keltett elemzésével együtt emlékkönyvbe veszi. — 23-án Sörös János olvasott fel hangulatos kis verseket. (Bíráló-bizottság dönt érdeme fölért.) Nagy Elemér pd. megdicsért szép szavalatával szerzett élvezetet hallgatóinak. Végül bírálati előterjesztés olvastatott fel a „kisebb költemény“ pályakérdésre beérkezett művekről. „Széles mezőn néhány sovány kalász“ — így mondá a bírálat. Az érkezett 15 pályamunka közül a pályadíjat egy sem nyerte el, megdicsértetett azonban Farkas Dezső két verse. — Társulat új határidőt tűz ki december 20-ára. Mivel a beszély és humoreszk pályázatra pályamű a határidőn belül nem érkezett, társulat a beadási határidejét mindkét műfajnak nov. 30-ig el napolja.

Lapszemle.

A Kolozsvári Egyetemi Lapokról eddig is sok dicséret mondottunk s ezeket az elismerő nyilatkozatokat az előttünk levő 3. számról megismételjük. Márton Árpád vezércikkének olvasása, melyben a székely kérdésre hívja fel lelkes szavakkal az ifjuság figyelmét, jóleső örömmel töltött el bennünket. Örömmel, mert látjuk belőle, hogy a kolozsári ifjuság érzi missiójának fontos voltát, felbreszteni a közönséget abból a lethargikus közönyből, a melylyel a székelyek jajkiáltása fogadtatik. Igaza van a cikkírónak: „Imádják csak mások hazug ideáljait, örvendjenek muló diadalakon; ne téveszsen minket az meg! „Igen, a lapnak minden sorából a szép iránt rajongó igazi idealismus hangja szól felénk komoly munkával, nemes izléssel párosulva. . . . Pereg a dob, csörög a fegyver, gyül csatasorba az ifjuság a 999 magyar ifju törekvései ellenében. A vidéki ifjuság legnagyobb főiskolájának organuma a „Kolozsvári Egyetemi Lapok“ mond vétőt 4-ik számában nyíltan, férfiasan. Vezércikkje: „Az internacionális diákkongresszus előtt“ követésre méltó szavakban jelöli ki a magyar ifjuságnak, az egységes magyar ifjuságnak kötelesegeit a külfölddel szemben s nehéz, súlyos szemrehányást dob az ifjuság egységének ebben a feladat-terhes időben való megbontói elé: „Ime a ti művetek!“ „S ha az új század népei elé lépünk így szólunk talán? Nézzétek itt az a Magyarország, hol erényszámba megy ideálok fényes, lobogójába tudatlanságot, setétséget és érdeket takarni, hol azt a tényezőt, mely új korszerű eszmék diadalra juttatására hivatott, középkori elfogultság tart karjaiban, hol a hazaszeretet felhasználható, hogy tudatlanság és restség palástja legyen mert a tudomány kozmopolita és a hol, daczára minden honfitűznek, nem resteli az ifjuság gyűlöletet szítani a haza gyermekei között?! . . .“ Ime egy kiszakított rész a vezércikkéből. egy kis tükör darab, melyről ránk ragyog Kolozsvár hazáját igazi hittel szerető ifjuságának képe. Avagy olvasnátok el Ady Lajos elitőlő bírálatát az „Ezer magyar ifjuról és a Nemzeti ideálról.“ Lángol, hevít, tüzel benne a honfihév. A N. I. legtárgyilagosabbnak látszó eszméről is lerántja a gyűlölség, a képmutatás leplét. „Ezt a könyvet — ugymond — nem magyar ember irta. Nem és ezerszer nem! Magyar ember nem teheti azt, hogy mikor sötét gyűlöletet akar szítani, akkor Krisztusi szeretetet említsen! Hogy összehordozon Istenanyát. keresztet, hazát, nemzeti génit, vallási és fajszeretetet, a legszentebb és legnemesebb fogalmakat szemkápráztató és megtévesztő jelzői és egyéb kapcsolatokban egy emberietlen tendenci, az antisemitismus megokolására! . . .“ Hiú törekvés volna ezzel a néhány sorral ezt az igaz magyar lélekkel, benső meggyőződéssel megírt cikket jelezni, fölösleges megjegyezni, hogy ezt vallják, hiszik a tisztánlátó magyar ifjuság ezrei. A lap szépirodalmi és tudományos része, apróbb rovatai mind előkelő helyet biztosítanak neki ifj. lapjaink között. Mindössze hibául azt hozzuk fel, hogy gyakran túl terjeszkedik az ifj. lapok keretén, helyi érdeket szolgál és talán a szépirodalmi

rész, melyben tagadhatlan ügyes dolgokat produkál, szintén nagyobb helyet foglal, mint kellene. Ugyanezt mondhatjuk az 5-ik számról is, a melyben a vezérczikken kívül ifjúsági életre vonatkozó sorokat talán csak a hírek között találunk. Más-különbön azonban tudományos és szépprózájának magas niveau volt, ügyes kiállítása a szerkesztők gondosságát, ízlését dicsérik.

Debreczeni Főiskolai Lapok. Tartalmas, hosszasan tárgyalja (kilencz oldalon) a debreczeni főiskolai ifjúságnak azon gyűlését, melyen a „Nemzeti ideál“-al szemben foglaltak állást. Beszéltek ez alkalommal: Fráter Ernő, Gyökössy Endre, Kun Béla, Görömbey Péter. A vitát Görömbey Péter alapos szavai döntötték el, mire a közgyűlés kimondta, hogy a könyvnek egyes részeit, melyek minden felekezetieskedéstől mentek helyesli, de a budapestiekhez mindaddig nem csatlakozik, míg klerikális elveikkel fel nem hagynak. Szellemes cikk a Szarka Lajos „Históriai, fiziológiai, logikai, aeszthetikai, botanikai, optikai, fizikai, matematikai és mindenek fölött csóktani értekezése A csókról.“ Gyönyörködtet bennünket Oláh Gábornak „Mi volt Magyarország“ és Milotay Istvánnak „Mira“ című költeménye, A lap többi része az ifjúsági élettel foglalkozik, az ifjúsági egyesületek ügyeire vonatkozik.

Magyar Egyetemi Ifjúság (Gaudeámus.)

A vezércikkünkben üdvözölt reformpártnak organuma ez a lap, annak a pártnak nemes eszméivel van tele. Vezérczikke a kecskeméti akadémiai ifjúságot üdvözli lelkes melegséggel, szeretettel, a párt irányát is megrajzolja. Ezután következik a reform párt elnökének Z. Szalai Lászlónak programbeszéde, melynek a legutolsó jottáját is helyesljük, „Virrad már“ című hangulatos cikkben üdvözli a kötelessége tudatára ébredt ifjúságot Ötvös Leó. Szépirodalmi része emelkedett nivón áll. Szellemét, irányát helyesljük a lapnak, csak külső alakja ellen van némi kifogásunk. Már a cím is különös, különös az a széljegyzet, illetve hirdetés is, mely így hangzik: „A Magyar Egyetemi Ifjúságot és a Gaudeamust tandíjmentes egyetemi és főiskolai hallgatók ingyen kapják.“ Jobban szeretnők, ha ez volna a lap czime: „Magyar Egyetemi Ifjúsági Lap.“ és elmaradna a kép meg a Gaudeámus szó.

H I R E K.

— **Szabó József temetése.** November hó 8-án reggel Rohoska József és Pásztor Sámuel tanárok vezetésével 32 gyászba öltözött jog- és hittanhallgató ifjúság ment Sárospatakról Zemplénmegye Pthrügy nevű falujába, hogy Szabó József III. éves theol., a szeretett tanítvány és felejtethetlen jó barát ravatalára koszorút helyezzen, könnyeit hullassa és osztozzék a megtört szülők méltó fájdalomában. Az iskolai énekkar, mely ezuttal tisztán theológus ifjakkól s az elhunyt kedves barátaiból állott, hangos és szivettépő zokogás közepett kezdette meg szép gyászdalával a szomorú szertartást. A gyászbeszédet Zitás Bertalan helybeli ev. ref. lelkész végezte, a mely beszédben az elhunyt ifjú nemes lelkének magasra törő vágyait s meghiusult reményeit hiven jellemezte. A koszorúkkal rakott koporsót 6—6 jó barát vitte felváltva a temetőbe az üres sirig, mely hideg keblére, de édes álomra várta a kiszenvedett. A sirnál Pósa Péter III. éves theol. bucsuzott el a sárospataki hittanhallgatók egylete s a megjelent és távollevő barátok nevében; szivhezszóló, vigasztadó szép szavai sok könnyet sajtoltak ki a szemekből, de e könnyek már nem a vigasztalan fájdalomnak, hanem a kifürkészhetetlen isteni végzésen való csendes megnyugvásnak könnyei valának. Majd Nemes Béla II. é. jh. vett bucsut a sárospataki magyar irodalmi önképzőtársulat nevében, mint a társulat

lelkes tagjától és titkárától. Végül a helybeli ev. ref. tanító bucsuzott el a halottól, mint egykori kedves tanítványától. Az énekkar úgy az uton, mint a sirnál sok, nagyon sok és jól sikerült halotti dalt énekelt. A szép koszoruk között látni lehetett a sárospataki hittanhallgatók egylete által küldött koszorút; a sárospataki magy. irod. önk. társulatét; a III. éves theológusok koszoruját stb. Kik ott voltunk láttuk, hogy az elhunytat mily sokan és mily nagyon szerették!

— **Himen.** Sörös János lapunk egyik főmunkatársa nov. hó 28-án jegyet váltott Rézler Stefike kisasszonnyal N.-Kállóban. Ha távolléte miatt személyesen nem üdvözölhetjük derék kollegánkat, remélünk és kívánunk úgy a szerkesztőség, mint általában ifjúságunk nevében neki és szíve választottjának sok-sok szerencsét és boldogságot!

— **Lapunk felelős szerkesztőjének,** miután Zajdó Lászlót nem erősítette meg a közigazgatói hivatal, Tóth István seniort választotta meg az ifjúság.

— **A theológus-egylet** nov. 21-én tartott rendkívüli közgyűlésén elhatározta, hogy ez esztendőben nem rendez theológus-bált.

— **Farkas István** a régi idők szelleméhez hiven nov. 20-án tartotta meg chorus-elnöki introitusát, a melyen jogászok és theológusok nagy számmal vettek részt. Az introitus igen szépen folyt le, lelkes diktiók, vig és bús magyar nóták nagyszámmal hangzottak el. Az ifjúság ezen alkalommal fényesen bebizonyította, hogy a magyar diák tud ékesen és művelt emberhez illő módon is mulatni.

— **Az Alkotmány szegénységi bizonyítványnak** minősítette a sárospataki főiskola ifjúságnak a „Nemzeti ideál“ ellen hozott határozatát. — Mosolyogtunk rajta egy nagyot, mert hiszen ki venné komolyan az Alkotmányt ott, a hol igazmondásról van szó. Különbön ez a nyilatkozat is csak azt erősítette meg, hogy a „Nemzeti ideál“-t valló keresztes ifjúság annak a testnek a véréből való vér, mely test az „Alkotmány“ mögött áll, attól pedig mentse meg az ég minden jóra való magyar embert. (z.)

— **November 12-én** a nemzeti ideál ellen való állásfoglalásunk alkalmával a budapesti egyetemi reformpárt a következő táviratot intézte Tóth István seniorhoz, mint az ifjúság fejéhez: „Nemes állásfoglalástok egy a magyarság és pártunk eszményeivel. Lelkünk-ből üdvözlünk benneteket! Egyetemi reformpárt.“

— **A Debreczenben** megjelenő Theológiai Közlöny főmunkatársának Hubay Bertalan IV. éves theológust választotta meg a pataki hittanhallgatók egylete.

— **A sárospataki joghallgatók** egylete november 25-én tartott gyűlésén elhatározta, hogy jelen évben nem tart jogász-bált.

— **Felhívás hazánk lelkes tanuló ifjúságához!** 5 esztendővel ezelőtt — 1896-ban — bocsátottuk ki gyűjtő-iveinket, adakozásra hiva fel hazánk közönségét, Zágoni Mikes Kelemen emlékének megörökítésére. Érezzük erőtlenségünket, de mégis merjük állítani, hogy nem a mi buzgalmunkon múlt, hogy az eredmény megközelítőleg sem méltó azon Mikes Kelemen emlékéhez, kire hálával kell gondolnia mindenkinek, a ki csak nagyjában ismeri nemzetünk és irodalmunk történetét. Tudjuk, hogy ily dologban követelésnek helye nincs. Vádaskodni pedig épen nem akarunk. Még sem hallgatjuk el, hogy szent czélú igyekezetünk épen azon körökben nem talált támogatást, a hol ennek méltánylását leginkább remélhetők — és a hol az eszközökben is épen nincs hiány. De ha bizonyos irányban keserű csalódásunk volt is: e homályt be- aranyozta egy biztató, édes jelenség. És hazánk tanuló

ifjúságának meleg érdeklődése, kedves felbuzdulása. Az elért eredménynek viszonylagosan nagyobb része: a tanuló ifjúság gyűjtése, adománya. És reánk nézve, kiket épen nem anyagi érdek, hanem a jó Mikesünkben megtestesült nemes eszmék ápolásának vágya vezérel, ezek az adományok, a tanuló ifjúságnak ez a nemes felbuzdulása azért oly becses, mert ezek azon örvendetes tényt tükröztetik vissza, hogy Mikes Kelemen emléke él és emelkedik tündöklőn hazánk ifjúságának lelkében. Annál inkább óhajtanók, hogy a külső emlék se maradjon el! Hozzátok fordulunk, ismét lelkesedésekre appelálunk hazánk tanuló ifjúsága! Nem kérjük, hogy — a tanulóknak mindig kevés — zsebpénzetektől fosszátok meg magatokat. Igazán csak lelkesedésre, fáradságra kérünk. Arra kérünk: rendezzettek abban a városban, a hol az iskola — ez a jó édes anya — összeölel szerető kebelén, egy bármily egyszerű estélyt a tél folytán a Mikes Kelemen szobrára. Ez által ápolni fogjátok hazánk e hű fiának emlékezetét országszerte a közönség lelkében, ugyanakkor a befolyó — bármily csekély — jövedelemmel segíteni fogjátok a legméltóbb kegyelet lerovását. Az estély programjának beküldését kérjük, hogy azt az adományokról vezetett albumba befoglalhassuk. Hisszük, hogy nem lesz egyetlen iskola, a hol kérő szavunk meghallgatást nem talál. Iskoláink hazafias tanárait, tanítóit pedig nem akarjuk megsérteni azzal, hogy kételkedve kérjük a vezetősök alatt álló ifjúságnak támogatására felhívásunk teljesítésében. Hazafias üdvözléssel: A Zágonyi Mikes-Ketemen-Emlék-Bizottságának, Zágonyban 1901. okt. 20-án tartott gyűléséből: Bodor János elnök, Szóts Albert pénztárnok, Kiss Lajos jegyző.

— **Kivonat** a „Pozsonyi kir. Jogakadémiai Társaskör“ 1901. évi november hó 12-én megtartott rendkívüli közgyűlésének jegyzőkönyvéből. A „Pozsonyi kir. Jogakadémiai Társaskör“ közgyűlése a pozsonyi jogász ifjúság nevében egyhangulag elhatározta, hogy legmélyebb megvetésével sújtja a „Pesti Napló“, „Szinház és Művészet“ című rovatában 1901. nov. hó 10-én közölt pozsonyi levél íróját, a ki a Jókainé Nagy Bella színésznőnek Pozsonyban való vendégszerepeltetése ellen irányuló tüntetésről azt írta, hogy az „nem egyéb, mint a „Nemzeti ideálok“ leplébe burkolt, klerikális eszméknek hatása alatt álló meggondolatlan jogász ifjúságnak kezdeményezése és működése, kik elég éretlenek az előttük elterülő „németiség“ túlsúlyának láttára is — a nemzetiségektől amúgy is szétdarabolt hazánkat felekezeti feszegetésekkel is gyöngíteni s a társadalmat vallási tekintetben is megosztani.“ A közgyűlés kimondta, hogy a legmélyebb megvetést megérdemelte a levélírója 1-ször, a miért a pozsonyi joghallgató létére névtelenül oly becsmérőleg merészelt nyilatkozni a „Nemzeti Ideál“-ról midőn a „Pozsonyi kir. Jogakadémiai Társaskör“ tagjai rendkívüli közgyűlésen egyhangulag elhatározták, hogy a „Nemzeti ideál“-ban foglalt nemes eszmék harcosságainak sorába szegődnek; 3-szor, a miért hazug állításaival a pozsonyi jogász ifjúságot a nyilvánosság színe előtt névtelenül befeketíteni törekszik; 3-szor, a miért a közvéleményt a tüntetés megítélésénél tévútra akarja vezetni, a mennyiben a tüntetést a szerinte „meggondolatlan“ jogász ifjúság kezdeményezésének tünteti fel. A közgyűlés határozatilag mondja, hogy miután a levélírója ismeretlen s így a megtorlás rajta végre nem hajtható, minden tagjának becsületbeli kötelességévé teszi, hogy a levíróját kutassa.

— **Kedves barátaink.** A selmeczbányai magy. kir. bányászati és erdészeti „Akadémiai Kör“ eleget tévén a tavalyi diákkongresszus megbízásának, a diákjelvényre pályázatot hirdetett, melynek határidejéül 1901. október 1-ét tűzte ki. Minthogy azonban a pályázatok egyike sem volt elfogadható, az ország főiskoláinak küldöttéből alakult bíráló bizottság határozata szerint a pályázat

határidejét elhalasztva, új pályázatot hirdetünk: Pályázat. A magyar diákságnak f. év május havában Selmeczbányán megtartott gyűlése egy régen érzett hiányon igyekezett segíteni akkor, mikor kimondotta, hogy készítsék egy jelvényt, mely kifejezze és symbolizálja első sorban azt, hogy annak viselője magyar és másodsorban, hogy diák, — mely jelvény viselése továbbá minden főiskolai hallgatóra nézve kötelező legyen. A diákgyűlés ezen határozatnak kivitelével Körünket, a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémiai Kört bízta meg oly értelemben, hogy hirdessen az pályázatot, és ennek eredményét tudassa az összes magyar főiskolai Körökkel. Ezen határozatnak eleget téve, ezennel pályázatot hirdetünk az említett diákjelvény rajzban való kidolgozására s a pályázat feltételeit a következőkben adjuk: 1. Fejezze ki a jelvény symbolisticusan azt, hogy magyarok és azt, hogy diákok vagyunk; 2. A rajzok, a természetes nagyság megjelölésével, színezett modorban adassanak be; 3. A természetes nagyság olyan legyen, hogy a jelvény pld. gomblyukban legyen viselhető; 4. Csak főiskolai hallgató pályázhatik; 5. A legjobbnak elismert munka jutalma 5 drb. 10 koronás arany; — az ez után két legjobbnak ítélt mű tiszteletdíjja egyenként 3, illetőleg 2 drb. 10 koronás arany; 6. A pályadíjak nem feltétlenül adatnak ki; 7. A pályázat határideje 1902. január 8. napja; 8. A pályázatok jelíges levélke kíséretében a selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémiai Kör elnökségének czimezendők. A midőn mindezeket becses tudomástokra hozzuk, tesszük azt a magyar diákság nevében azért, hogy a benneteket minél nagyobb részvételre kérve, e szép feladatot minél szebben oldassuk meg és vihessük egy jó lépéssel előbbre a magyar diákság ügyét! Hazafias üdvözléssel: az „Akadémiai Kör“ elnöksége.

Szerkesztői üzenetek.

Thurzó Ferencz Budapest. Lelkes üdvözlésedet, — melyet le-másolva az Olvasó-Egylet táblájára is kifüggesztettünk — szívből köszönjük. Örülünk, hogy Pesten is akadnak olyanok, a kik úgy gondolkoznak, mint te.

Marton János Utrecht. Levélbeli ajánlatunkat elfogadod-e?

B. E. Az én szerelmem. Van benne gondolat, van benne érzés, van benne, habár kis mértékben, még bizonyos költészet is, de a kidolgozása kritikán aluli. — Szerelmi elégiát olyan töredékes, rap-sodikus alakban nem szoktak írni.

R. G. Őszszel. Hangulatos, elégiai színezetű kötetmény, a kidolgozása is elég poétai, — de nem aktuális, mert Deczember már tél. Patak partján . . . Nem közölhető.

Tartalom.

Zajdó László. „Hajnalodik.“ — **Moskovits Mór.** „Az ifjúság feladatai.“ — **Sörös János.** „Szobrot Kossuth Lajosnak!“ — **Szabó József.** „Ábrányi Emil: Mi a haza című költeményének elemzése.“ — *m.-j.* „Szabó József.“ — **Tóth Gyula.** „Reggel.“ — **Sallay Gyula.** „Nyújtsd búcsúra.“ — „Egyleti élet.“ — „Lapszemle.“ — „Hirek.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — **Zajdó László.** „Szabó József sirjánál.“ — **Sallay Gyula.** „A Jehova keze.“

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség:
Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal.
Kiadóhivatal:
Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda «

Fő és felelősszerkesztő:
TÓTH ISTVÁN.
Főmunkatársak:
MO-KOVITS MÓR, ÖRÉS JÁNOS.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Uj esztendő küszöbén.

Lehet-e szebben megtisztelni és kitüntetni az ifjúságot, mint mikor azt mondják róla, hogy ő a haza virága és a jövő reménye? Ez a szép elnevezés azonban csak akkor megtisztelő és kitüntető az ifjúságra nézve, ha ezt nem az ifjúság mondja magáról, mert akkor ez semmi egyéb, mint hiú öntetszelgés és lealacsonyító szerénytelenség; hanem ez az elnevezés csak akkor megtisztelő és kitüntető, sőt felemelő, ha komoly, az élet nagy iskolájában tapasztalatokra és bölcsessége szert tett, példás életükkel és munkásságukkal a haza jólétére, műveltségére, boldogságára, egyszóval sorsára befolyást gyakorló egyének mondják.

Most, mikor még az elmúlt esztendő felett merengünk s csendes örömmel szedjük belőle az emlékezet koszorujába a szebb események gyéren található virágait, most, mikor a jövő mint ködös labirintus áll előttünk s mikor a léleknek a különböző hatások következtében szinte elengedhetetlen szüksége az elmélkedés: az én lelkem is visszazáll a múltba, felkeresi annak eseményeit s önkéntelen emélni kezd a felett, hogy vajjon megérdemli-e a mai magyar ifjúság azt a megtisztelő és kitüntető elnevezést, érdemessé tette-e magát arra, hogy őt a jobb lelkek a haza virágának és a jövő reményének méltán nevezhetik.

Minél tovább tűnődöm s minél mélyebben szemügyre veszem az elmúlt esztendőnek, különösen pedig az elmúlt esztendő utolsó negyedének történetét, annál inkább pirul az arcom, s fájó érzéssel csendülnek meg lelkemben nagy Petőfi szavai:

Lesz-e gyümölcs a fán, melynek nincs virága,
Avagy virág vagy te, hazám ifjúsága? . . .

Igen, hát virág vagy te, hazám ifjúsága? . . .
Volnál-e oly merész, hogy elhinnéd, nem utasitanád-e vissza könybeborult szemmel, elpirult orczával, ha valaki azt mondaná szemedbe, hogy te virág vagy? . . .

Mert mi teszi az ifjúságot virággá?

— Én úgy gondolom, hogy a hasonlat is azért állítja párhuzamba az ifjúságot a virággal, mert az ifjúság normális körülmények között oly ártatlan, szerény, tiszta és üde, mint a virág. Mert ha az ifjúság nem ártatlan, nem szerény, nem tiszta és nem üde — akkor már nem virág. Nevezhető ugyan idejére nézve virágnak is, de már ily körülmények között kiegészítés és értel-

mezésképen hozzá kell csatolnunk a virág szóhoz ugyan-csak Petőfi Sándornak a szavait:

Megverte az Isten azt a fát, a melynek
Ilyen virága van . . .

Az elmúlt esztendő tapasztalatai és eseményei azt a szomorú tényt engedik következtetni, hogy a magyar ifjúság élete nem ártatlan, nem szerény, nem tiszta és nem üde. A közöny, túlérettség, világfájdalom, a szebb dolgok iránti lelkesedés-hiány, a nagyzás, urhatnámság, dzsentriskedés, egymás lenézése, megvetése, nem ifju embereknek való s nem ifju emberektől származó veszedelmes eszmékért való beteges rajongás, a párbajmánia, s a mi a legrettenetesebb, a pártoskodás kórtünetei teszik szomorú, szinte virágtalan mezővé a sírbahanyatlott esztendő történetét.

Hol van itt az az ideális világ, a melyben az ifjúságnak élnie kellene? Hiszen ha már ifjukorunkban sem vagyunk idealisták, akkor mik leszünk akkor, midőn az Alma Máter falait elhagyva kilépünk az élet tövises és göröngyös küzdőterére, mely küzdőtér Arany János szavai szerint sokszor Isten ellen zugolódni költ?! Igen, mik leszünk, ha üres és önző, vagy hamis eszményekért hevülő szívvel lépünk a haza munkásai sorába? Lehetünk-e mi így a haza virága s méltán nevezhetnek-e minket a jövő reményének? . . . Bizonyára nem s milliószor nem.

Ha már most keserű szívvel azt kérdené valaki: ki annak az oka, hogy mi, magyar ifjúság, ilyen vagyunk? Én bátorkodom a kérdezőnek némi feleletet adni. Feleletem pedig ez: Nem mondom, hogy egészben, de részben mindenesetre a budapesti egyetemi ifjúság.

Budapest a központ, a szív, az szállította az elmúlt esztendőben az egészségtelen vér nagy részét a tagokba

No de én nem elkeseredést és gyűlölséget akarok szítani, csak azért mutattam rá a betegség kufejére, hogy hol kell a gyógyítást megkezdeni.

Igen, pesti ifjúság, neked kell meggyógyulnod, hogy ismét világoossága, vezérszövétnéke légy a magyar ifjúságnak. Ébredj fel azért és légy újra vezér, tündökölj előttünk életteddel és munkásságoddal. A karácsonyi eszmék és érzelmek bizonyára dobogtatják még szivedet, azokat kövessed! A szeretet legyen a vezető fáklya, azt emeljétek magasra, pesti testvérek; annak a fényét kövessétek, mint egy lélek és egy test; a gyűlölség és politikai pártoskodás fekete lobogóját pedig dobjátok el a poklok mélységes fenekére. Teremtsetek ideális diák-

életet, hogy legyen az egész egyetemi ifjuság egy család, a melynek minden tagja testvérnek nézi a másikat. Ne az után induljatok, hogy ki miként imádja Istenét, hanem hogy miként szereti hazáját és hazafitársait. Az ifjuság pedig akkor szereti a hazát, ha méltatlan eszmékért nem rajong, ha tanul, ha szerény, tiszta és üde. Ezeket kéri tőletek az új esztendő küszöbén a vidéki ifjuság, a mely reméli — már az újabb időben jelét is adtatok — hogy mindenben jó példával fogtok előljárni és ismét méltóvá teszitek és veletek együtt mi is méltóvá tesszük a magyar ifjuságot arra a megtisztelő és kitüntető elnevezésre, hogy mi a haza virága s a jövő reménye vagyunk. Ezzel az édes hittel kívánunk nektek boldog új esztendőt!

Zajdó László.

Visszapillantás.

Mint a jó gazda, a ki év végén összeszámolja munkájának eredményeit, megvizsgálja, gyarapodott-e jólétben, boldogságban, úgy suhanjon vissza bolyongó képzeletünk, kísérjük nyomon az ifjuság ez esztendei működését. Lehet, hogy elfáradunk az úton, lehet, hogy az útszéli tövises megsebzik lábainkat, lehet, hogy itt-ott a tatóngó örvények előtt meg nem állunk a beleszédülést félve; inkább letelepedünk egy-egy virágbokor mellé, gyönyört lel szemünk annak színében, édes illatában; itt-ott a hervadó virágot megöntözzük könnyeinkkel, hátha újra élednének! . . .

Van valami a levegőben . . . puskapor . . . virág-illat. Megkapja a szívet valami kimondhatlan, megnevezhetlen vágy, küzdeni . . . maga sem tudja miért. Egész Európa ifjuságát megkapta ez az érzés. A vihar, a mely felkorbácsolta a szenvedélyeket, maga előtt egy fekete felhőt tolt, a mely elhomályosította a mi egünket; mit rejt a felhő: üdítő esőt-e, mely az ádáz marakodástól tikkadt léget felfrisíti, pusztító zivatart-e, a mely sarával, iszapjával beszennyezi a győzőt is, a legyőzöttet is? . . . Nem tagadjuk az esztendő történetirója az ifjuság ez ideai mozgalmasságára is figyelemmel lesz. Megindult a

múlt év a kereszt botrányokkal, majd a magyar ruha és népegyetem kérdései a túlságosan is ultramontán, felekezetieskedő czivakodásokat némileg háttérbe szorították. A vidék is megmozdult, de működésére mindig rányomta a régi hamisítatlan magyar szellem bélyegét, mely a maga egyszerűségében első hazafias követelmény gyanánt a türelmességet, egyetértést hirdette és megálta a czifra sallangokkal felcizcomázott frázisok és bombasztok mögött a lólábat.

Az igazat megvallva, erős a hitem, hogy a sajtó az ő fontoskodó és szinte túlságos érdeklődésével épen nem javít azon a helyzeten, a melyet a nézetkülömbések, felekezeti harczok ifjuságunk belső életében létrehozna; mert a stréberek, a kik bármilyen úton és eszközzel nevüket nyomdafesték által akarják híressé vagy hirhedté tenni, sajnálatos és az egész magyar ifjuságra kompromitáló módon adnak tápot a szenzációra éhes és minden jelentéktelen dologból politikai tőkét kovácsoló lapoknak. Ez a hitem a múlt esztendő krónikáját nézve meggyőződésemmé érlelődik. Utalok a múlt év diákmovalmainak legkiemelkedőbb momentumára, a selmeczbányai diákkongresszusra, a melyen — legalább tudomásom szerint — ifjú emberekhez szinte csodálatos tárgyilagossággal, higgadsággal vitattattak meg a felmerülő, egész ifjuságunkat érdeklő kérdések. Részletesebben nem foglalkozom e kérdésekkel, miután csak a megvalósítás után lehet azokat igazi jelentőségük szerint mérlegelni. Mindenesetre szükséges volt, hogy a félreértéseket esetleg eloszlassa és azon munkálkodjék, hogy legalább a jelen évi nemzetközi diákkongresszusra való tekintettel a különböző széthuzó elemeket, ha csak lehetséges, egyesítse. Ez utóbbi reményünket azonban a következő események, az év további eseményei, épen nem igazolták; mindazonáltal a kongresszus erkölcsi eredményét eszünk ágában sincs kicsinyelni.

A népegyetem és magyar ruha akció és egy pár lelkes hangú közönyt ostromló felhívás még a konzervatívabb, zárkózottabb vidéki iskolákat is bele vont a forgatagba, így a pataki ifjuság is élénk figyelemmel kísérte a vajudó eszméket, és míg egyfelől elfogadta pártolta azokat, a melyek ifjuságunk életére meggyőződése szerint jótékony hatással lesznek, vagy lennének. másfelől visszautasította azokat a monstruózus terveket, a

Év utólján.

*Mikor egy haldokló végtusáját nézem
S koporsózáráskor szívem fájni érzem
Mikor nyitott sirnál könnyes tekintetem
Vigaszt esdő hittel a nagy égre vetem:
Csak akkor érzek úgy, mint a hogy most érzek,
Sirjánál siratván egy tova tünt évet.*

*Év utólján, e bu-bánatteljes napon,
Fájó sebet érint minden gondolatom.
Nyughatatlan lelkem nyugalmat nem talál:
Mindenuzt változás, enyészet, sir, halál.
Óh hová tekintsek a földi életben,
A mi változhatlant mutathatna nekem?*

*Nincs a földön sehol semmi,
Nem tudok én olyat lelteni,*

*Mi nem változásról beszél.
Fordul az idő kerekén:
Nap nap után, perczre óra,
Bűnre erény, rossz a jóra,
Év évre siratni való,
Szép álmra sivár való,
Kis öröme hosszú bánat,
Sötétségre hajnal támad,
Imádságra átok, panasz,
Hideg télre fénylő tavasz . . .*

*Nincs a földön örök semmi,
Nem tud lelkem nyugtot lelteni,
Nincs itt örök, másítatlan,
A változás változhatlan . . .*

*Megragadja lelkem egy titkos sejtetem,
Szép álmokat látok s nem kell a föld nekem,*

melyeknek megvalósítása az egységes, békés nemzeti élet kiépítését veszélyezteti. A nagy port felverő „Nemzeti Ideál” legnagyobb bűnének azt tudom be, hogy a már szünni kezdő vallások, felekezetek, iskolák szerinti párt-harcot megint lánggra lobbantotta. A brigádról, mint a mult esztendő végén született csecsemőről még nem tudunk ítéletet mondani, bár hosszú életet nem jósolunk neki.

Végeredményül mondhatjuk, hogy a tavalyi ifjúsági törekvések, ha még határozott alakot nem is nyertek, reményt nyújtanak az iránt, hogy az ifjúság megtalálva helyes működési szerepét, az ádáz visszavonást megszüntetve, esetleg leszűródésükben üdvös eredményeket hoznak létre. A felkorbácsolt hullámok, ha el is sodornak néhány parti virágot, megtermékenyítvén az elöntött földet, visszafordulnak a régi mederbe . . .

Most pedig tessük el e száraz búcsúztató után ezt az évet; a halotról, ha kevés jót is mondhatunk, legalább ne mondjunk róla sok rosszat . . . Tessük el minden vétkével, hibájával együtt, tessük el jó mélyen, hogy a rút pártoskodás, a romlást előidéző visszavonás fel ne támadjon többé! . . .

Moskovits Mór.

Kossuth-ünnepély Sárospatakon.

1902. január 12-én.

Talán annak a nagy embernek szelleme, kinek emlékére ünnepet ültünk, hatotta át és vonta be olyan csodás, káprázatos színekkel a Kossuth-ünnepélyt? Talán az a rendkívüli, nagy, szokatlan érdeklődés, az a nagy számu előkelő közönség adott annak igazán ünnepélyes jelleget? Talán a rendezőknek az a választékos, kitünő izlése, a melylyel a műsort összeállították; talán a szereplőknek nagy előkészültséget tanúsító működése tette oly élvezetessé sokak előtt a január 12-iki délutánt, vagy mindezek együttvéve? Ne kérdezzük azt önmagunktól, ne is háborgassunk másokat sem ilyen kérdésekkel . . . Jól tudom és tudja mindenki, a ki csak ott volt, hogy elévülhetetlen az a kép, kitörülhetetlen az az emlék, melyet ennek a gazdag, tartalmas műsornak végigélvezése lelkünk táblájára vésett . . .

*Öntudatlan szállok a csillagok felé
S a mit itt kerestt — ott lelkem föllelé.*

*Fel te nál .d, Isten, óh kimondhatatlan,
Ki csak egyedül vagy örök, változatlan!
Földi utamon már élőkittel járok:
Talál lelkem Nálad örök boldogságot!*

ifj. Csabay Pál.

A Jehova keze.

— A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny” eredeti tárczája —

Irta: Sallay Gyula.

(Folytatás és vége)

Éj borult a Zif pusztájára, Kelet éghajlati viharos, sötét éjszaka. A viharok itt ritkák, de nagyok, mintha a természet hosszú időre akarná kitombolni magát. Villám-villámra gyúl. Mintha az égboltozata lángokban ál-

Patak város közönsége épp úgy, mint azt az egyhangú, mindig csak „pad”-ban töltött életet változtatni vágyó diákság, régóta érezte egy kedves, szórakoztató napnak és estvének (éjszakának?) hiányát . . . És ime! Távrolról halvány fény közeledik . . . minden lépéssel, melylyel közelebb jön erősebb-erősebb sugarakat bocsát ki magából . . . s midőn előttünk van: midőn szemünket behunyjuk annál az ösztönnél fogva, melynek következtében minden igyekszik megvédeni azt, a mi előtte drága: szívünkbe hatol egy sugár és lánggra gyújtja az érzelmenek azt a kis szikráját, a mit vágyódásnak nevezünk. Egyik szívében nagyobb, másikban gyengébb lánggal égett a szikra, de érintetlenül senki sem maradt. Ez a tűz úgy égette szívünket; ez a vágy annyira sarkalta, ösztönözte lelkünket valami édes, valami olyan megnyugtató dolognak a kivitelére, hogy ellentállani képesek nem valánk. Nemcsak mi nem tudtunk ellentállani, mi, a kiknek szívünk úgy is mindig ég; nemcsak mi, hanem mások sem.

És megszületett a Kossuth-ünnepély eszméje. Ez az eszme volt az a fény, melynek közeledő sugarai lánggra gyújtották szíveink érzelmeinek azt a kis szikráját, a mit vágyódásnak nevezünk . . . Erős, ellenállhatatlan volt a vágy, mert égi sugár gyújtotta lánggra: kellemes és gyönyörűsége volt annak megvalósulása.

És megtelt a főiskola imaterme zsúfolásig.

Vajjon gondolt-e valaki arra, hogy midőn ezt az ünnepélyt tartjuk tulajdonképen imádkozunk? Imádkozunk azzal a szent áhitattal, mely egy nemzet szívéből fakad? Azzal a szent érzéstől áthatott imával, mely egy nemzet boldogságáért száll fel a földről az eget Urához? Vajjon gondolt-e valaki arra???

Egyszerre csak csend lesz mindenütt . . . Feszült figyelemmel várja mindenki a történelemkövet, hiszen a zenekar „stimmol!” Kezdetét veszi az ünnepély; s ha valaki még akadt is eddigelé olyan a kit hidegen hagyott a „stimmelés,” most bizonyára fellelkesül, felbuzdul *Erkel F. „Hunyadi induló”*-jának szívet lelkét átható dallamán. Az ifjúsági zenekar megállta helyét, mert daczára annak, hogy aránylag kevés tagja van: elég erős volt és kellemesen hatott szereplésével mindenkire.

Majd *Dr. Lengyel Endre* megható „*Elnöki megnyitó*”-ja következett. Sejtelmes hangon beszélt . . .

Időnként a földrengető ropogás, csattogás között egy hosszú fényes nyelv nyúlik ki a mennyei lángtengerből a Hakila halma fölé, a hol a Dávidot üldöző Saul háromezer emberével táborot ütött. A zordon harczosok félve húzódnak sátraikba, hogy ne lássák a Jehova haragját s nem veszik észre, hogy két ember közeledik a táborhoz s azt sem látják meg, a mint merész ugrásokkal szökkennek át a táborot körülvevő sánczokon, — s végre is bejutnak abba.

A két férfi merész elszántsággal halad előbbre a sátrak között s vizsgálódva tekintget szét s végre meglátják, a mit keresnek, — a király diszes, közepén felállított sátorát s arra tartanak. Nesztelenül lépnek el az alvó örök között s a mint a bejárathoz érnek, fölemelik az azt eltakaró nehéz függönyt s belépnek.

A táborban égő mécs gyöngye fénye ráesik arcukra, fölismerhetővé tevén őket.

Az egyik Dávid, a másik az ő hűséges kíséreinek egyike, Abisai a Seruja fia.

— „Nézd Uram! — fordul ez utóbbi Dávidhoz, a fekhelyén nyugtalanul hanykolódó, alvó Saulra mutatva — mily nyugtalan. Mintha álmán keresztül is érezné, hogy az igazságos bosszú órája elérkezett.”

mintha a visszaemlékezés édes büvkörében ringatott lelkével együtt egész alakja, hangja is messze . . . messze lett volna tőlünk . . . S a biztató látomány, melyet az agg homályosulni kezdő szemével látott: mintha nagyon is tisztá lett volna: a haza él és élni fog, míg Kossuth szelleme örökös felette! Harmadszor szerepelt a *főiskolai énekkar. Mértly N.-nek „Kossuth induló“-ját* énekelte el, azzal a gyönyörű harmoniával, erővel és lelkesedéssel, mely sohasem hiányzik a „sárospataki chorus“-ból. E napon fényes bizonyítványát adta annak a komoly buzgó törekvésnek, melyet nyilvános szereplése alkalmával kifejtteni soha el nem mulasztott.

Következett *„Eötvös Károly szabad előadása.“* Őt kellett volna legelőbb emlitenem: Eötvös Károlyt a kiváló szónokot, jeles politikust és az országszerte kitűnő hírnévnek örvendő író. Beszéde, előadási módja annyira kellemes, oly meggyőző és természetes, hogy az ember úgy érzi magát, mintha valami csodás erő hatalma által volna meg fogva, lebilincselve. Magvas, tartalmas előadása Kossuthal való megismerkedéséről oly eleven színekkel rajzolt s annyira közvetlen volt, hogy mindenkint elragadott lelkének ragyogó szárnyain oda, hol bámulatraméltó szellemének csillogó fénye sugárzik felénk: a történet világába. Ítélete meglepően, mély gondolkozásról tesz tanúságot; érvelése, bizonyításai kézzelfoghatók, világosak és érthetők.

Mint író, egyike irodalmunk legjelesebb alakjainak: Magyar érzéstől, magyar gondolkozástól áthatott sajátosságos, utánozhatatlan és eredeti irálya kedvelté tették őt már régen az irodalommal foglalkozó közönség előtt. Most is minő áhitattal függeszti rá mindenki szeméit, mily feszülten várja minden szavát. Egyik meglepetésből a másikba esünk és meglátszik arcukon, hogy nem tudnánk, nem volnánk képesek őt nem hallgatni: annyira vonzó, annyira magával ragad. Sokat, nagyon sokat kellene róla írnom, róla, ki már oly sokat írt!

Nem tudom eléggé megdicsérni Hidegkövy Margit úrhölgy művészi játékát. (Magyar ábránd. Zongorára szerző Székely V.) Hiszen ha ennyit mondanék: „Szép volt, gyönyörű volt!“ semmi esetre sem fejezném ki azt a hatást, melyet talán az egész közönségre gyakorolt. Mintha most is hallanám azt a fájó dallamot, mely lopva, titkon suhant be a fülön át a szívbe, a lélekbe, hogy

— „Mire czélzol te Abisai?“

A kérdezett meglepetve néz Dávidra.

— „Remélem, hogy nem azért jöttünk ide vészszel, viharral és halállal daczolva, hogy csupán megnézzük őt s aztán eltávozzunk innen, talán azért, hogy a következő nap kardra hányasson mindannyiunkat, hanem azért, hogy végre valamára megszabaduljunk tőle. Nézd — folytatá aztán — a sátor félrevont függönyén kimutatva — nézd, mintha a Jehova maga hívna fel bosszúnk végrehajtására, az éj sötét, az örök alszanak s a kint tomboló vihar elfogja nyomni ellenünk halál hörgését, mit habozol hát?“

— „Ne kísérts Abisai, mert ez hasztalan. Már egyszer kezemben tartottam életét, midőn az Eugedi kőszikláki közt halálra kerestem, éppen mint most s akkor mondtam neki, — „Saul, te az Urnak felkentje vagy s én nem emelem fel kezem ellened, mert tisztelem benned a Jehova akaratát. Az ő igazsága legyen közted és közöttem a bíró.“

— „Miért jöttünk hát ide?“

— „Azért Abisai, hogy bebizonyítsam neki még egyszer, hogy sem trónja, sem pedig élete ellen nem török.“

abba a jól eső, semmisülni vágyó álomba ringasson, melynek élvezése oly jó! Hatodik pont *Debreczeni Jolán urhölgy* szavalata volt. *Farkas Imrénének „Vén cigányát“* oly drámai erővel, oly kellemes hangon szavalta, hogy látszott minden mozdulatán s észrevehető volt minden szaván az az érzés, mely e gyönyörű költemény szavalása alkalmával áthatotta. Hasonló nagy hatást ért el „A kis kadet“ cz. költemény elszavalásával is. Hetedik pont. *„Tavaszi elmúlt“* dalfűzér Lányi E.-től. Előadta a főisk. énekkar. Hallottuk aztán *M. Kovács Gyula* remek költeményét „*Árpád siri álmát,*“ szavalni. Mondjam-e, kell-e mondanom, hogy *Nyitrai Lajos* kellemesen csengő hangjával s azzal az érzéssel, bensőséggel, a melylyel szavalt, mindenkit magával ragadott? Kilencedik pont: „Te szívem piczi kincse.“ (Magándal). Éneklő Rimanóczy Ella urhölgy Hidegkövy Margit urhölgy zongora kíséréte mellett. E kedves dal eléneklése által óriási hatást ért el Rimanóczy Ella urhölgy; ékebben szólóan dicsérte őt az a tapsvihar, mely éneke után felhangzott, mint ez a kis toll, melynek szerzését még szomszédom sem hallja. Ezután *Eötvös Károlynak „Az utolsó szó Istenhez“* cz. elbeszélését mondta el Ráczkövy János, az ő kellemes basszus hangján. Majd „Magyar népdalokat“ adott elő tilinkón *Dr. Meczner Sándor*, zongorán kísérte Hidegkövy M. urhölgy. Mindenki meglepetéssel csodálta azt a művészetet, azt a művészi játékot, a mit Dr. Meczner Sándor azon az egyszerű, igénytelen kis tilinkón produkált. Tizenkettedik pont *Hymnus.*

Táncmulatság. Mintha távoli zenének elhaló hangjait hallanám . . . És a mint ezek a hangok szívemet, igen, lázasan dobogó szívemet valami kedves emlékekkel vonják be megújulnak lelkemben azok a gyönyörűséges percek, melyeknek bűbájos varázsa — mint a tavaszi szellő legelső lehellete a betegre — úgy hat rám. Ujuljatok meg lelkemben ti, a rózsás időnek szédítő illatától áthatott pillanatok! Lebegjetelek előttem csábos leánykák, szívet-lelket bódító észbontó lengéssel lebegjetelek előttem . . . úgy . . . úgy . . . Árvay Ilonka, Buza Mariska, Brzorád Mariska, Debreceni Jolán és Ilonka, Demjén Boriska és Mariska (Liszka) . . . tovább . . . tovább . . . Farkas Mariska, Hidegkövy Margit, Hodinka Irén, Horkay Jolán, Maklár Margit, Markó Mariska, Mitrovits Margit, Radácsi Ilonka, Rimanóczy

— „S hogy akarod vele tudatni, hogy itt voltunk?“

— „Vedd a dárdát és a vizes korsót feje mellől.“ Abisai megtette, a mit Dávid parancsolt.

— Most menjünk. A többit majd elvégzem én! Az éj sötétjének oltalma alatt csakhamar észrevétlenül kijutának.

Gyorsan haladtak egy darabig. A mint olyan távolságba értek, honnan az esetleges üldözés elől könnyű lett volna már a menekvés, de a hang elérhetett még a táborig. Dávid visszafordult és Saúl fővezérét hiva kiáltott:

— „Abner! Abner!“

Hangja az időközben elült vihar által megtisztított levegőn át tisztán, csengőn repült a táborba, talpra állítván Saul alvó vitézeit s magát Sault is.

— „Ki hívott engem? kiálta vissza a vezér s ki vagy te vakmerő, hogy Izrael királyának álmát háborgatni merészeled?“

— „A te kötelességed lett volna a király álmát jobban őrizned, Abner! mert tudnod kellene, hogy az álom nagyon közel áll a halálhoz!“

A király megösmerte Dávid hangját. Szívében a káröröm pokoli lángja lobbant fel. Ime a gyűlölt vetély-

Ella, Sarkady Amália (Kenézli) Sarkadi Erzsike, Szánthó Sarolta, Székely Margit (Liszka), Szinyei Mariska, Sztankovics Margit, Trócsányi Juliska, Verebélyi Anna. . . . Mintha a visszsemlékezésnek egyetlen érintésére is megújulna előttem igéző szemeiteknek ragyogó tükre és látnám ismét azt a tündérvilágot . . . Óh be kár, hogy csalóka fény, csalárd káprázat az egész . . . Ti ragyogó szemű, tánczban fáradhatatlan leányok, gondoltok-e, avagy fogtok-e gondolni arra a csillogó fénynyel kérkődő estvére? Arra az estvére, mely szemeiteknek fényével kérkedett? . . . Felejteti . . . óh! miért is tudtok ti olyan hamar felejteti. Sz. J.

Eötvös Károly beszéde a Kossuth-ünnepélyen.

Tisztelt közönség! Azon az ünnepélyen, a mely most itt folyik, szívesen veszek részt én is, mert az egész nemzetnek érzését érinti, egész hazánk érdekében áll, mert nagyjai legnagyobbja iránt való kegyelet nyilatkozik meg abban, hogy Kossuth Lajosnak szobrot akarnak itt emelni. Szükséges ez, mind a jelen, mind a jövő nézvére nézve, szükséges, hogy Kossuth Lajos emléke ne csak láthatatlan eszmékben és érzelmekben, hanem látható művészi alkotásokban is fennmaradjon. Kossuth Lajos nagysága felől nem is, hanem annak személye felől talán eltérők a vélemények, talán vannak még akikben a pártos felfogás nem aludt ki egészen. Nem hiszem, hogy volnának még ez országban, a kikben a pártos indulatok tüze még fennálljon. Nem a párt felfogás teszi nagyságának, személyének a felfogását, hanem talán a magyar történetírás feladata azt megállapítani, hogy Kossuth Lajos működésének emlékezete hazánk, mai életébe is befolyik, én is, mint a nemzetnek mindenkor hű fia, magam is körülvagyok, hogy Kossuth Lajosnak történelmi nagyságáról miként lehet elfogadható felfogást alkotni, a mely az összehasonlítással együttjáró s másokra s talán önmagára vonatkozólag is hibás tartalmú ne lenne. Mert a nagyokat összehasonlítani így szokták, mert összehasonlítani őket, hogy az összehasonlításból valamelyikre árnyék ne háruljon,

nem lehet, nem is szabad, mert nem lenne igaz. Történelmünk legnagyobb alakjait sem egymással sem másokkal összehasonlítani nem célszerű, mert egészen hiába való lenne. (Éljen.) Nemzetünk minden nagyságát, nemzetünk történetéhez való viszonyával kell meghatározni. Én is ismertem a mult század három legnagyobb férfiát: egyiket ugyan csak látásból, Széchényit, halála előtt néhány hónappal 1859. december havában; a másikkal, Deákkal már közelebbi ismeretségben voltam, társaságában sokszor megfordultam, közvetlen működését alkalmam volt sokszor megismerni. Törekedtem Kossuth Lajost is megismerni. Hosszú tünődés után határoztam magam arra, hogy bujdosásának idegen államban talált fészkében őt felkeressem. Sokáig tünődtem. Sajátságos okom volt rá; az ő történelmi nagyságának képzeletében nőttem fel. Azt gondoltam, hogy az a kép a melyet az én képzeletem róla megalkotott, az a kép el fog halványulni, ha a megtört, a sirjához közelgő embert látom. Utóbb az országos körülmények azokban az én szerény szerepem rákényszerítettek arra, hogy meglátogassam. Félreértés volt közöttünk! Talán nem tökéletesen adtak neki értesülést hazai viszonyainkról. Bizalmatlan volt eleinte irántam és barátaim iránt, a kikkel együtt én ő hozzá Torinó városába mentem. A hogy komoly kérdéseket intézett hozzánk, észrevettük, hogy neki kétségei vannak az iránt, hogy vajjon a látogatás, melyet mi nála tettünk, csakugyan az ő célból történt a minek én neki előadtam, észrevettük, hogy kétségei vannak az iránt, hogy azon eszmék bajnokai állnak-e előtte a mely eszmék bajnokaként talán engem ismer itthon a nemzet. Arról a társalgásról, a mely három nap folyt, számot adtam valamelyik irodalmi művemben, a mely talán pár nap mulva napvilágot is lát. Már az első napon a társalgás folyamán erős, de már akkor rekedt hangjával talán nem is elég alkalomszerűleg azt a szót ejtette ki ajkain: „én nem tartom magam nagy embernek,“ E szó egész figyelmemet felkeltette. Első pillanatra mindjárt azt gondoltam, hogy nem felelek erre a szóra, mit felelnék? Hízogó lenni nem akarok, mert nem tudok (Éljen) pedig ha én előtte kifejttem azt, hogy az ő történelmi nagyságáról mi az én nézetem, talán azt hízelgésnek vették volna: ő és barátaim. Nem feleltem, mondom, mert nem is tudtam még bizonyosan, mit akar ezen ki-

társ maga adja magát kézre. Lázás sietséggel adta ki rendeleteit üldözésére.

Dávid azonban a pusztákon nőtt fel. Éles hallását nem kerülték ki soha a nyájára leskelődő fenevadak óvatos lépteit sem. Most is észrevette a készülődő harcosok fegyvereinek zörgését.

— „Megállj Uram! Saul király! Minek küldesz annyi embert. Arra, hogy dárdádat s korszódat visszavigye, elég lesz egy is.“

A király tagjait a sejtteni kezdett veszély borzállya futotta át.

— „Igen Saul, — folytatá Dávid — tőled jövök. Aludtatok mind, te és embereid. Saját dárdáddal verhettem volna keresztül a te bosszúvágyó szivedet, én, Dávid, a kit te hűsége daczára üldözöl, mint a fenevadat hegyen-völgyön s pusztákon keresztül.“

— „Inkább azt tetted volna, mint sem hogy nagy jelkúséggel ennyire megszegyeníts. Vétkeztem ellened fiam, Dávid! de feledd el s jőjj vissza hozzám, nem cselekszem többé gonoszúl veled.“

— „Hanyadszor ígéred ezt nekem? Bosszúd most elaludt, de egy pillanat, egyetlenegy gondolatod felébreszti azt. Te jobban félsz Saul koronád elvesztésétől,

mint magának a Jehova Istennek haragjától, mert nem kimélted az ő felkent papjait sem, azt híván, hogy velem s ellened tartanak. Magad kényszerítettél arra, hogy ne bizzak ígéretedben. Csak azt akartam még egyszer megmutatni, hogy én miattam nyugodtan ülhetsz királyi székedben. A Jehova adta azt neked s ő el is veszi, ha akarja. Most pedig el megyek olyan helyre, a hol a te haragod utol nem ér!“

Ezzel Dávid intett Abisainak, s eltávoztak. Saul is visszatért megszegyenülve városába.

* * *

Gilboa hegyén a fű Izrael fiainak véréből piroslik.

Saul és három fia, Jonathán, Abinádáb és Halkisua vitézeik élén úgy küzdenek mint igazi hősök. Egy-egy pillanatban úgy látszik, hogy halált megvető elszántságuk győzedelmeskedni fog. De hasztalan minden. Saul egymásután látja elhullani fiait a vad filiszteusok csapásai alatt. Előbb Malkisua esik el, aztán Abinádáb. Végre seregének lelke, a hős Jonathán is aláhanyatlík.

Izrael népe megadózik, végre a túlnyomás ellen elől vad futásban keres menedéket.

jelentéssel. Az nap este beszélgettünk erről a szóról. Abban állapotam meg, hogy megvárom, visszatér-e még erre a szóra. Kísérletet teszek magamban, rájönni nyitjára annak, miért mondja ő ezt a szót? Másnap ismét komoly vitatkozás közben szintén ezt a szót ejtette ki a száján az agg ember: „én nem tartom magam nagy embernek.“ Ekkor már arra a gondolatra jöttem, hogy egy kilenczven éves agg, a ki nemzetünk történetének egyik legnevezetesebb fejezetét alkotja, joggal kíváncsi arra, hogy az utána következő nemzedék mint vélekedik róla; mert hiszen Kossuth Lajos nagysága csökkenne meg, ha azok az eszmék, a melyeket képviselt, halála után nyomban elenyésznének, tehát neki jogában áll az iránt tudakozódni, vajjon az utána következő nemzedék miként vélekedik róla, eszményeiből mennyit tart meg, szenvedélyeiből mennyit őriz meg. Meg is mondtam az nap este barátainak, hogy nem volt váratlan ez a szó, de megvárom a harmadik napot és ha kiejti e szót, megmondom neki szemtől szembe, hogy őt történelmünk legnagyobb alakjai közé sorzom, én őt nagyra tartom és azok közé sorzom. Egyik barátom azon véleményben volt, hogy nem fogja többé kiejteni e szót, én azonban azt állítottam, hogy ki fogja azt ejteni harmadszor is. Ugy is történt, ezt a szót kiejtette: „én nem tartom magam nagy embernek.“ Székén ült íróasztalánál — akkor már 91 éves volt — hátgerince meg volt görnyedve egy kissé, jobb oldalra hajolt és a nagy kort érő embereknel oly gyakori hurut kissé rekedtté tette hangját. Arcza nem a régi erélyt ragyogta, szemei épek, tiszták, hatalmasak, tekintete szigorú. Félrehajolva kiejtette azt a szót. Erre én azt mondtam, a mit itt most csaknem szórul-szóra elmondani fogok, hogy bárki bármint vélekedjék Kossuth Lajosról, vélekedésének tetemes része ez legyen. Azt mondom: „Én pedig önt kormányzó ur nagy embernek tartom, nemzetünk egyik legragyobb fiának, de nem azért, a miért talán otthon a nemzet, nem is azért, a miért a mi irodalmunk nagyra tartja, az én befogásom egészen más! Felköltötte az ő érdeklődését is ez a kijelentés. Figyelemmel a nélkül, hogy egy szót közbeszólt volna, hallgatta végig fejtegetéseimet, azt mondván:

„Az egykorúak a mai nemzet és irodalmi alkotások mind önnek nagyságát abban látják, hogy az ország

alkotmányát átalakította 48-ban, hogy a nemzetnek mind azt a rétegeit, a melyek az alkotmányon kívül álltak, az alkotmány keretébe bevonva, a jogegyenlőségben és a törvény előtti egyenlőségben a nemzet minden rétegét egyenlővé tette, hogy a mikor idegen és bitor erőszak, a királyi trón körül szőtt cselszövény a nemzetet megtámadta külső hadakkal és belső lázadókkal, akkor ön kormányzó ur a nemzet összes erőit kifejtve, a nemzet becsületét megvédelmezte. (Lelkes éljen.) Ez a véleménye a nemzetnek, az irodalomnak, nekem pedig nem ez a véleményem. Az én meggyőződésöm, hogy a törvény előtti egyenlőség, társadalmunknak a jogegyenlőség alapjára való fektetése, később talán több év múlva, de a nemzet vezérférfiai által kivivatott volna! igaz, a nemzet becsületét megvédelmezte kormányzó ur, de ebben a dicsőségben önnek osztoznia kell dicső honvédhadseregünk minden tagjával, mert a nemzeti becsület megmentésében hadvezéreink, az ön által félisteneknek nevezett honvédek, azok ép oly érdemeket szereztek nemzetünk fennmaradása érdekében, mint a kormányzó ur, tehát azt a nagyságot, a mely egyedül Kossuth Lajost illeti, én ebben nem látom, hanem látom abban, hogy visszagondolok a mult, a mely század történetére. Tudjuk azt, hogy 1741-ben az az államszövetkezet, a melyet Auszriának és Magyarországnak nevezünk ma, nagy vészben volt. A Habsburgok férfi ága kihalt, asszony került a trónra, Európának minden nagy hatalma támadta meg a szövetkezetet Rövid idő, alig 28 év választott el attól a naptól, a melyen az utolsó kurucz tábor itt Szatmár terén letette a fegyvert, Alig pár év múlt még el, mikor szabadságunk legdicsőségesebb hőse, II. Rákóczy Ferencz ott a márvány tenger partján behúnyta szemét. De még az utolsó kurucz le sem hunyta a szemét, még sajogtak a sebek és mégis az ország összes vezérférfiai közt 1741-ben nem találkozott egyetlenegy igaz ember, egyetlenegy bátor ember, a ki azt mondta volna az asszonykirálynak: megvédelmezzük trónodat, gyermekeidet, megvédelmezzük téged, de csak Magyarország árán (Éljenzés). Voltak nevezetes örök, híres excellentiás urak, sok milliomos urai az országnak de *férfi* egy sem, a ki az ország helyzetét felismerte volna és nem nyomorultul és gyáván áldozta volna fel a nemzet életét és vérével oly birodalmi szövetkezés meg-

Fut Saul király is. Testéből a nyilak által ütött sebeket keresztül patakzik a vér. A vérről fogy az ereje is mindig lassúbb-lassúbb lesz futása. Hű fegyverhordozója nem hagyja el s támogatja őt. Tántorgó, öles alakja messze kilátszik a futók közzül, — czélul szolgálva ez üldöző filiszteusoknak.

A tér egyre kisebb lesz közöttük.

Végre megáll a futó király. Ereje végképen cserben hagyta már:

— „Jehova! seregeknek Ura! — szól az égre feltekintve — érzem, hogy te vertél meg s te üldözl engem, nem a pogány filisteusok. Most álsz bosszút Dávidért! Hű szolgálóm! — fordult aztán fegyverhordozójához — vond ki fegyveredet s verj által engem vele, hogy élve ne jussak a pogányok kezei közzé, hogy meg ne gyalázzanak.“

A szolgáló könnyezve vonakodik.

— „Ne tedd hát, megteszem én magam,“ — szól Saul, — erejének maradékát összeszedve, kirántá öve mellől saját fegyverét.

— „Jehova, seregeknek Ura! Dávid! s mindazok, a kiknek vétettem, bocsássatok meg nekem“ — fohász-

kodott fel. Parancsoló, királyi alakja még egyszer felmagaslott, mint akkor, a midőn Izrael seregeit győzedelmes csatákra vezette még, aztán teljes súlylyal rávetette magát földhöz támasztott kardjára. A hegyes acél átfurta szívét s az örökre megszünt dobogni.

* * *

Izrael népe nem sokáig maradt király nélkül. A Saul zsarnok uralmát már megunt nép királylyá kente fel az ő üldözött hősét, Dávidot, s alatta nagyobbá s hatalmasabbá lett Izrael és Júda népe, mint valaha volt.

* * *

Mert a Jehova keze erős és hatalmas. A bűnt eltiporja, az erényt felemeli. A királyok, kiknek fejét ragyogó korona ékíti, a Jehova előtt csak emberek, éretnyesek vagy bűnösök, s keze éppugy sujtja vagy áldja őket, mint az ő legutolsó szolgálójukat.

védelmében, a mely átka volt mindig és átka marad nemzetünknek mindörökké. (Lelkes éljenzés.) Honfiai nagy érdemnek szokás magyar őseinknek dicsőségét felemlgetni, hogy ime vitam et sanquinem, életét és véréát áldozta a nemzet, hogy megvédelmezze államát és királyát. Szép eszme, gyönyörű kép a történelem nagy vásznán. Előttük szép lehet, dicsekedhetnek vele azok, a kik nem értik azt, a mit ez a nemzet 350 esztendő óta érez, (Halljuk!) Mert boldok, buták és vakok voltak azok, a mikor a legegyszerűbb hazafiúi kötelesség azt parancsolta volna, hogy vérüket és életüket áldozzák fel a királyért, de azon az áron mentsek meg Magyarország függetlenségét. (Éljen.) azt mondja egy nagy költő sokszor énekelt és dicsőített dala: „Mebühödte már e nép a multat s jövendőt.“ Nincs igaza annak a költőnek. Ezt a szót ki akarom törölni a nemzet emlékezetéből, ez a nemzet nem volt bűnös soha. Én magam is összehasonlítottam egyéb nemzetek történetével, a mi nemzetünk sose volt gyengébb, bűnösebb, mint akármelyik nemzet, csak ellenségei voltak többen, csak szerencsétlensége volt nagyobb.

Mebühödnünk nem kellett semmit, de az 1741-iki vaktságot bühödni kell ma is, a mit ma is nemzeti erénynek hirdet a vak és buta nemzeti történet. 1791 ben azaz épület fedőlék, eresz, megint csikorgott, a kapsok megindultak lefelé. Egy nagy szellem támadt nyugaton, a mely az egyenlőség, testvériség jelszavával a régi korhadt államok alkotásait összetörte, hogy összetörje, azt egyenest céljául tüzte ki. Akkor volt egy pár fiatal ember, egy pár férfi, a ki nem felszólalni, de legalább sutogni mert, a ki nem parancsolni, de legalább sohajtani akart, hogy mi lesz hát a nemzettel, hogy több nevet ne említsek, egy Laczkovits, nemes volt — nem kutyabőrös nemes. (Derűtség.) A bitón végezte életét.

A nemzetnek egyetlen rétege sem jajdult fel, a nemzetnek egyetlen hatósága sem kiáltott fel a hatóságokhoz, hogy azt mondta volna, miért véreznek azok el, hiszen mi a megtámadott állami szövetkezet védelmére egész erőnkkel kelünk fel s ime a nemzetnek jogaiért már sohajtani sem szabad? Már akkor az utolsó kurucz is behunyta a szemét az 1713-tól már sok választotta el a nemzetet. Élő tanubizonysága nem volt már akkor a függetlenség véres harcainak, de mikor az 1790-iki országgyűlés összejött, nem találkozott egyetlen igaz bölcs vezére sem a nemzetnek, aki mely azt mondta volna, megvédelmezzük birodalmadat, de mikor vérünket, éltünket áldozzuk érted, a szabad és független Magyarországot megvárjuk, megköveteljük tőled (Éljen.) Pedig céljukat elérhették volna, de nem mertek.

Következett 1848. Sokkal kevésbé volt alkalmas ez az idő a nagy nemzeti cél elérésére, mint akár 1741, akár 1790. De volt a nemzetnek egy embere, a ki azt mondta: áldozz, de ne ingyen, hiába; öntsd véredet, de jobblétedért ne emlegesd a multat, de el se felejtse; ha alkalmas van, erőd árán szabadságod vivd ki. Az a férfi ön volt, kormányzó úr, ebben látom én az ön érdemét. Sem Széchényi, sem Deák nem lett volna arra képes, a mire 1848. tavaszán Kossuth Lajos képes volt. Egyiknek sem jutott volna eszébe azt az ígét kimondani, azt az eszmét feltámasztani, a mely 136 esztendeje vár megoldásra.

Azt az eszmét, a mely az utolsó kurucz elhunytával, mintha örökre elaludt volna azt a szentséges nagy szenvedélyt, a melyre minden nemzetnek szüksége van függetlenségeért, szabadságáért egyik se lett volna képes felkelteni százados nyugtából, ezt csak Kossuth Lajos vette meg, ebbe nincs párja, a ki vele osztozzék, ebben

egyedüli magyar nemzet történetében az ön nagysága, ebben áll. Ez volt az én meggyőződésém.“

Az az eszme, a melyet Kossuth Lajos feltámaszta, az a szentséges szenvedély ma is él. Se élete, se halála Kossuth Lajosnak nem volt nyomtalan mind élete, mind halála ennek az eszmének szolgált, ezt a szenvedélyt erősítette meg. Ezt mondtam el Kossuth Lajosnak. Nekem nem felelt egyebet, csak annyit: „ezt még nem hallottam, nem is olvastam!“ Ekkor ma is élő nővérét Kossuth Luizát és gróf Károlyi Gábort megölelte, megcsókolta és azt mondta köszönöm, hogy elhoztátok hozzám Eötvöst. (Lelkes éljenzés és taps)

Tisztelt közönség! Ez a meggyőződésém változatlan és azt hiszem, változatlan marad mindvégig. Minden nemzetnek kell valami különös céljának lenni a mi az ő egyéniségéhez van szabva, a mi az ő világtörténelmi helyzetében neki különös célt ad. E célt nekünk a gondviselés és nem mindig áldó, hanem gyakran sujtó kezével abban tüzte ki, hogy a szabadságért, függetlenségért küzdjünk mindaddig, a míg azt vissza nem vivjük (Éljen). De ezt a célt elérni okoskodással, törvényhozással, sőt még szobrok emelésével sem lehet. Elérjük csak úgy, ha az a nagy eszme, a mely nem ellensége a királyi trónnak, az a nagy szenvedély se nem lankad, se nem hervadoz, se nem alszik el többé.

A nagy függetlenségi harczok után elaludt, de annak többé elaludnia nem szabad soha. 48-ból nem sokan élnek már. Nem él Kossuth Lajos sem, hanem az általa új életre keltett eszme él, dolgozik, nem ellenségeként a koronának, de hű barátjaként saját magyar fajunknak, nemzetünknek. (Éljen.) Kossuth Lajos élete áldásos volt, az ő történelmi működésének ez a java. A mit az ország minden része ért, imád, a mi mindenütt megnyilatkozik, az az eszme nyilatkozik meg itt is midőn önök szobrot emelni készülnek Kossuth Lajosnak, habár kicsit, nem százazrekre terjedő költséggel, de a mikor megnyilatkozik a törekvés, hogy Kossuth élőképét láthassák és szemlélhessék azok, a kik mi utánunk születnek, az a nemzedék, a mely már nem látja őt és a mely azután jó mi utánunk, hogy élő alakjában láthassa őt, ez a törekvés nagy hazafiúi kötelesség és nagy hazafiúi cselekedet. A mely nemzet multját meg nem becsüli, elmúlt nagy idők nagy hőseit örökké nagy hőseiként nem tiszteli, az a nemzet, a melynek emlékezete hervadt lenne saját multja iránt, annak a nemzetnek a jövő iránt sem lehet igazi reménye. Egyik a másiktól él, a jelen a múltnak dicsőségén táplálkozik. Szívesen jöttem el, hogy részt vegyek az önök ünnepélyén. A gondviselés adjon sikert működésükhöz. Az ország keleti részének, különösen ifjúságának szolgáljon a felállítandó szobor buzdító, intő, lelkesítő jelül, a mint az én előttem szolt öreg nemes barátom* szépen elmondta volt. Járuljanak oda az Ifjak e munkának napjaiban, de a szünidőnek óráiban is, nézzék el azt az arcot, akár öreget, akár fiatal fog mutatni az, nézzék el azt az alakot és jusson eszökbe mindenkor, hogy mi a nemzetet fenntartja, a mi neki a nagy célt kitűzte, a szabadságnak és függetlenségnek tiszta eszméjét, mindig égő szentséges szenvedélyét neki köszönhetjük. Áldja a gondviselés, hogy a nemzetnek akarata, igaz tiszta, szent akarata annyi századok után valahára a teljes diadalt érhesse el. (Többször megújuló lelkes éljenzés és taps.)

Stenographáltak: Trócsányi József és Hubay Bertalan.

CSARNOK.

Az első hó.

Tavasza volt, szép szelid tavasz. Együtt gyönyörködtünk a nyíló virágokban, s gyermekes örömmel futkároztunk a szép zöldelő pázsiton.

Oh mily jó volt aztán együtt megpihenni a vén fűz lombjai alatt, mily gyermekes bizalommal hajtotta szép aranyfürtös fejét ölembe.

Körültünk méla csend s nem zavarta más, mint a madárcák fel-fel hangzó majd édes, majd fájó panaszos dala, alkotva bűvös harmoniát.

Ugy elkalandozott a lélek, s szabad röptében ki tudja miről álmodozott!

Oly kimondhatatlan, oly édes volt e méla csend, a belevegyülő fájó panaszos dallal . . .

Oly kimondhatatlan boldog voltam, s két kezembe fogva a szelid gyermek fejét csókjaimmal borítottam el arcát s aranyzőke haját . . .

Mily szeliden s bámulva nézett rám nagy melázó kék szemével, átkarolva karjával nyakamat; gyermek volt s szabad volt neki . . . Mint suttogták fülembe édes ajkai, Miklós, édes Miklós, ugy-e ilyen a menyország is, ugy-e ott is nyílnak a virágok, a szép zöld lomb között ott is dalolnak a madárcák édes, andalító éneket. Ugy-e ott is együtt fogunk majd játszani a szép zöld pázsiton. Oh mily jó lesz ott!

Hogy kacagtunk aztán a bohókás szavakon és kergettük egymást újra a zöld pázsiton, kipirult arczczal. Szegény édes gyermekem, mily boldog volt, s ha tudta volna . . . Nem gondolt semmire, élvezte a jelent s a jövőnek képzelmével se birt.

* * *

Gyors szárnyakon repül az idő tova el. Elhervadja kinyílt virág s kopár lesz a nemrég diszes mező. Oh természet, oh pusztulás, hogy mindennek oly hamar vége van . . .

Iszonyu enyészet, hát romboló munkádnak nincs határa?! . . .

Nem kiméled meg a legszentebbet sem, s mi még csak nem rég menyországot ígért, most zsarnok karodba dől!

* * *

Ősz volt. Hervadt a rózsza, lehullott a lomb, elhallgatott a madár fájó, panaszos dala, az enyészet, a halál fuvalma érinté a tiszta szűz liliomot . . . Láttátok őt elhervadni? . . . Én láttam! . . . S e hervadt liliom magával vitte lelkem felét . . . Utoljára pihent meg keblemen, vállamra hajtva szép fejét, szeliden ölelt át két karjával . . . Lehunyta selymes szempilláit . . . Szétbontott aranyzőke hajával csendesen játszott az esti szellő. Halvány angyal arczára szeliden verődtek vissza a lemenő nap megtört sugárai s ajkai elhalóan susogtak: „Beteg, nagyon beteg vagyok, oh elmegyek nemsokára, érzem, egy szebb, egy jobb hazába, hol örök tavasz lesz, hol örökké nyílnak a virágok s hol a csacska patakok nem szűnnek meg regéket beszélni egymáshoz.

Ugy-e te is eljössz? Együtt gyönyörködünk majd a nyíló virágokban, együtt hallgatjuk majd a patakok csacsogását, kis pacsirta zengését . . . ott ama örök tavasz, örök lét honába . . .

Lázasan pihegett melle, s egy percre szokatlan tűz égett szemeiben . . . aztán . . . átszellemült szelid arcát arczomhoz szoritva, mégegyszer egy fájó, édes csókot lehelt ajkamra s aztán csendesen lehunyta szempilláit egy szép, egy örök álomra, melyből nem ébred fel többé s egy halk sohaj . . . s szép lelke felrepült a csillagok közé s most ott álmodozik szerelemről, örök boldogságról . . .

* * *

Mulnak az évek, feledés fátyola borul a multra le. . . . Hisz mindent lehet feledni, mindent . . . Fent gyászolnak felettünk halotti ének zeng, aztán minden a régi lesz, a hön szerető hitves fátyolt borítva a multra, más ölelő karjai közt élvezni a jelent . . . Igen, mindent lehet feledni, mindent, de egy emlék a multra s mit feledni véltünk, újra ébred az.

* * *

Tél van. Szállong a hópehely, Az első hó, s mily szép halotti lepel. Ott bolyongok a hideg, néma sirok közt . . . Metsző hideg szél vágja arczomba a havat. . . . Mit törődöm vele!

Másutt jár gondolatom. Megállok egy kicsiny kőfejfő előtt, úgy vonz valami hozzá, talán az az öt betű, melyből összes felirata áll: „Vilma,“ hogy boruljak arra a néma sirra, öleljem át azt a hideg követ s könnyeimmel áztassam s csókjaimmal halmozom el annak az öt betűnek mindenikét, a melylyel összes boldogságom van ott eltemetve . . .

Odanyomom forró arczomat a hideg, érzéketlen kőhöz . . . Nincs már gondolatom, nem érzem az arczomba csapódó, hulló hópehelyt . . . Ugy tetszik, mintha az az aranyfürtös fő nyugodnék vállamon, mintha angyal arcza érintené arczomat . . . Ugy-e eljössz? . . . hangzik fülembe . . .

Oh mint vágyom oda hozzá, hol örök a tavasz s nem hervad el a nyíló virág . . .

* * *

Hull a hó; az első hó, szállong a hópehely . . . Fehér halotti lepel borul a földre . . . S ma egy sírt borít, melyben egy boldogság van eltemetve . . . holnap tán egy másikat . . .

Hegyi Lajos.

Annyi fűszál nincs a réten . . .

Annyi fűszál nincs a réten.
Annyi csillag nincs az égen,
Mint a mennyi sóhajom száll
Utánad, te illomszál.

Te vagy mindig az eszemben,
A napot csak átmerengem,
Éjjel meg a csendes álom
Visz el hozzád szép virágom.

Szivem mindig érted dobban,
És szeretlek mindig jobban.
Mindig jobban, nagyobb hévvel —
Lelkem örök szerelmével.

L.

Lapszemle.

A Kolozsvári Egyetemi Lapok mult számunk megjelenése óta előttünk levő 7., 8., 9., 10. száma mindazon az emelkedett niveau van, a mire az elfogulatlan néző Kolozsvár törekvő, higgadt, hazafias ifjúságát helyezi. Ugy lát-szik, hogy e lap nem annyira az ifjúsági politikát, mint inkább az ifj szépirodalmat akarja kultiválni. Ifj. Bartók György, Ady Lajos, Ravasz László cikkei, különösen ez utóbbinak cikksorozata „A kurucz dandárról“ nem csupán elismerésünket vivja ki, de meggyőződésünket is, hogy az ifjúság tud helyesen is gondolkodni — ha akar. Jól tenné kolozsvári laptársunk, mint a legnagyobb vidéki főiskolának sajtó orga-numa, hogy ha a vidék ifjúságának szellemi életét nagyobb figyelemmel kísérené s ilyen módon a már sűrűgetett, a kongressusi határozat dacára még mindig meg nem indult, tárgyi-lagos, pártatlan hivatalos lap helyét pótolná. A mi azt a kifogásunkat illeti, hogy a diákpolitikával keveset foglalkozik, az igazság kedvéért megjegyezzük, hogy az ifjúság élete sohase annyira mozgalmas (és adja Isten, hogy ne is legyen) hogy egy hetenként megjelenő lapot megtöltene. Különben ugy lát-szik, hogy a lap a kolozsvári társadalom és ifjúság összemű-ködése terén teljesít missiot.

Debreczeni Főiskolai Lapok 5. és 6. száma szintén azt a józan, munkás életet tünteti élénk, mely Debreczen egészséges szellemének élénk bizonyosságául szolgál. Örömmel üdvözljük az Akadémiai Kör alakításának eszmé-jét; majd adandó alkalommal részletesen megemlékezünk róla. A milyen kétkedéssel, de még is megdöbbenéssel értesültünk az Egyetemi Lapokból Debreczen „állítólagos“ hangulatáról, épen olyan megnyugvással töltött el bennünket az a pár helyre igazító sor, a mely visszautasítja ezt a feltevést és kijelenti, hogy „mi dolgozni akarunk és nem veszekedni.“ Karácsonyi mellékletük méltó a laphoz és Debreczen ifjúságához, a melynek szellemét — erős a hitünk — semmi féle kísértés meg-rontani nem fogja.

A Magyar Egyetemi Ifjúság lapszámról lap-számra haladványszerűleg fejlődik. Ötvös Leó, Szekula Jenő, Détsy István stb. cikkei apróbb karczolatainknak és rovataik-nak szellemessége nem csupán egy szerény ifjúsági lap, de egy nagyobb igényű lap színvonalát is megüti. Karácsonyi száma czimlapján a Názárethi Jézus Krisztus képével az igazi keresztyéni szeretet áhitatával hatott ránk. Ennek nevében munkálkodjanak tovább is és akkor azoknak támogatása, a kiknél a Megváltó neve és tanai nemcsak az ajkukon, hanem a szívükben lakozik, el nem fog maradni.

— **Az Egyetemi Lapoknak** 10., 15. számáról a lap eltévedése miatt csak most referálhatunk. Szerencsétlen gondolatnak találjuk a 10. számban a debreceni ifjúságnak a Nemzet Ideál ellen nyilatkozó gyűlésén elmondott beszédeket kommentárral kíséreni, a mire azok nem is szorúlnak, de a mely kommentár nem magyaráz, hanem inkább félremagyaráz. Általában hibáztatjuk, hogy a lap minden sorát, mely lap el-végre is az „Egyetemi Kör“ és nem a „nemzeti párt“ lapja, a pártsemponatok annyira uralják. Ügyesnek tartjuk a „Kül-földi diákelet“ rovatát, a mely az előttünk ismeretlen külföldi diákelet mozgalmait mutatja be. Szép és tartalmas karácsonyi száma tanúságot tesz azon nézetünk mellett, hogy az egye-temi ifjúság kétes értékű ezivakodások helyett az együttmű-ködés, egyetértés fenntartásával, mindkét „párt“ erőinek az Egyetemi Kör és az ifjúság javára való felhasználásával vissza-nyerhetné, azt a tekintélyt, a mely az ifjúság központját kü-lönben megilleti.

Egyleti élet.

A jogász egylet teljes buzgalommal igyekszik tagjai segélyezésén kívül tulajdonképeni célját, a jogi képzést megvalósítani. Decz. 3-án újra egy felolvasó gyű-lést tartott, a melynek tárgyát Kocsis Géza II. é. jh. „A nők feletti gyámság a római jogban“ cz. szabad előadása képezte, melyben egyuttal ügyesen vázolta a római polgárnő állását, decz. 7-én tartott vitatkozó gyű-lésben Finkey Ferencznek a büntető jog tanárának jelen-létében Szánthó Elek j. e. alelnök és Korláth Endre mérték össze érveik fegyverét, a bűncselekmények fel-osztása felett. Szánthó a kettős, Korláth a hármas fel-osztás mellett foglalt állást és mindkettő nagy készült-séggel, alaposzággal védte saját álláspontját. Ugy a Kocsis szabad előadását, mint Korláth és Szánthó vitat-kozását a jogászegylet 20—20 korona jutalomban része-sítette. Kiutalványozott eddig segély és kölcsön gyanánt kb. 900 koronát. Az eddigi békés munkálkodást látva. nagy reménnyel nézünk a jogászegylet további műkö-désé elé.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat tagjainak 1901. nov. 30-án egy olyan munkában volt alkalmuk gyönyörködni, a minő e társulat működésé-nek keretén bizony ritkán lát napvilágot. **Nagy Károly** III. jh.-nak Erdélyi János irodalmi működéséről irt szép tanulmánya volt ez, mely szerzőjének efféle munkásságra való hivatottságáról, aesthetikai és irodalmi képzettségé-ről, tárgyának buzgó tanulmányozásáról nyujt fényes bizonytságot. Decz. 7-én két kísérlet; egy vers és annak bírálata olvastattak fel, de eredményt felmutatni nem tudtak. Ugyanezen az ülésen azonban **Batta Miklós** meg-mutatta, hogy szép tehetségével — szavalatával — nemcsak gyönyörködtetni tud, de hallgatóságának való-sággal szívéhez szól. — Mozgalmas volt a decz. 17-én d. u. tartott kettős ülés, melynek első szakában a ver-senyen ismét, mint fénypont ragyogott Batta Miklós. Nagy hatással és művésziiesen előadott szavolata után az egybegyűlt közönség élénken megtapsolta. Kivüle még 3 pályázó volt. A bíráló-bizottság a 12 kor. díjat 20 koronára felemelvén, Batta Miklós és Nagy Elemér közt, a kinek szavolata szintén keltett elismerést egy-enlően megosztotta. A vig versenyszavalatot a bíráló-bizottság általában eredménytelennek tartotta, mint hogy azonban versenyszavalatról volt szó, a 10 kor. díjat Farkas Dezsőnek ítélte oda. Az ülés második szakában egy csomó bírálati előterjesztés olvastott fel. A kisebb költemény pályadíjat 10 koronáról 20 korra felemelvén, a bíráló-bizottság az 5 pályamű közül kettő közt egyen-lően megosztotta. Mind a kettő a Farkas Dezsőé. A humoreszk 10 koronányi pályadíjára a bíráló-bizottság a két pályázó mű közül az egyiket érdemesnek találta. E mű azt az új humorisztikus irányt követi, mely fő-kép az ötletekre fekteti a fősúlyt. Szerzője: Nemes Béla, Beszélyre 4 szerző pályázott, a díj azonban egyiknek sem volt kiadható. Az egyik meglehetősen érti az elő-adás módját. beszélyt írni azonban még nem tud, a másik közelebb jár a beszélyhez, mesélje is kerekébb, de nyelvezete terjengős és szétmálló. Ilyenformán a pá-lyázat eredménytelen volt. Sörös János verseiről olvas-tott fel még előterjesztése elismeréssel adózva a szer-zőnek, 4 versét megdicsérte egyet méltányolt a bíráló-bizottság.

Az Erdélyi Önképzőkörben a tagok munkás-sága még mindig a régi, ernyedetlen. Ez a komolysága tól áthatott munkakedv, a tehetségeknek versengése, feltétlen tárgyilagosság az összetevők, melynek ere-

dőjeképen csúcsonylik ki az a jóleső haladás, az a pezsgő munkásság, az a határozott föllendülés, melyet a társulat ez idén produkál. A múlt számban már említett novella pályázatból győztesen került ki Barcsa Endrének „Királygyilkosság” cz. és mint a II. díj nyertese Karászi Benő „Paraszt szerelem” cz. novellája. A decz. havi ülések valamelyikén Radácsi Gyulának „Egy őszi napon” cz. hangulatos kis verse megdicsértetett, Jakab Viktor pedig „Simon Judit” elszavalásával nyerte meg a társulat tetszését. Az új évben megtartott egy ülés keretéből két kiemelkedőbb mozzanatot ragadhatunk ki: Komjáti Lajos a „Szép Batóné” cz. balladát szavalta el nagy hatással, Binéth Menyhértnek pedig „Kósa András” cz. költeményét dicsérte meg a társulat. E napokban várható a négytagú bíráló-bizottság döntése, mely a beérkezett két latin műfordítás felett ítélt.

A Theológiai Önképző-Körben Simon József tartott lendületes, alapos készültségre és gondos tanulmányra valló felolvasást Arany János: „Fiamhoz” című költeményéről. Művét a kör megdicsérte. Az Adventima pályázaton a díjat Pósa Péter III. éves theológus bensőséggel, a lélek és igazság hangján írott, bibliai zamatú imádsága nyerte el.

Hirek.

— **Dr. Finkey Ferenczet**, jogakadémiánk e kiváló és tanítványai által annyira szeretett tanárát a jogászegylet, mint az alább közölt s jegyzőkönyvi kivonat tanúsítja, a decz. 5-ikére rendkívüli közgyűlésen egyhangulag titkos szavazással tiszteletbeli tagjává választotta, ezzel akarván soha el nem múló hálájának, szeretetének kifejezést adni, melylyel a jogászegylet érdekében kifejezett fáradozásaiért viseltetik. A jegyzőkönyvi kivonat így hangzik: „Elnök előterjeszti 48 tag indítványát, mely azt tartalmazza, hogy válassza meg a jogászegylet Dr. Finkey Ferencz jogtanár urat tiszteletbeli tagjává. Az egylet örömmel ragadta meg a kínálkozó alkalmat, hogy hálájának, tiszteletének ez úton is kifejezést adhasson szeretett tanára Dr. Finkey Ferencz iránt, ki a munkálkodásra való lelkes buzdítása, az egylet felolvasó és vitatkozó gyűlésein való szives megjelenése, vitatételek kitűzése és azok jutalmazása, könyvek adományozása és sok egyéb ténykedésével úgy is mint tanár, úgy is mint ember már nagyon sokszor tanujelét adta az egylet iránti jóságának; egyhangulag nagy lelkesedéssel fogadta el a 48 tag szívből fakadó, őszinte szeretetről, háláról s tiszteletről tanuskodó indítványát s Dr. Finkey Ferencz jogtanár urat tiszteletbeli tagjává választotta.” A jegyzőkönyvi kivonatot egy a jogász-elnök vezetése alatt kiküldött ötös bizottság vitte el Dr. Finkey Ferencz tanár úrhoz s ezt Apostol Emil j. e. elnök egyszerű kezeslevelen meleg szavak kíséretében nyújtotta át. Az ünnepeket nagy megilletődéssel fogadta el a szeretet eme nyilatkozatát, biztosítván a jogász ifjúságot, hogy mint eddig is, úgy ezután is jóakarója, barátja kíván maradni. A jogászegylet üdve, jóvolta érdekében kívánjuk, hogy úgy legyen!

— **A Selmeczbányai M. K. Bányász- és Erdészakadémiai Kör** elnökségétől a következő levelet kaptuk, a mit érdemesnek tartunk közölni annak illusztrálására, hogy a világ szemébe való, porhintéssel miként lehetett a „nemzeti ideálistáknak” harczukat olyannak tüntetni fel, mint a mely a magyar ifjúság helyesléseivel találkozott volna. Reméljük, hogy a felhangzó tiltakozás beláttatja velük küzdelmük téves és helytelen voltát. A levél

így hangzik: „Az „Akadémiai Kör” közgyűlésének megbízása alabján tudatom a tisztelt Szerkesztő úrral, hogy a budapesti egyetemi ifjúság egy pártjának azon hivesztelésére, hogy a selmecz, m. kir. bányász- és erdészakadémia polgársága *ragyogó szemekkel tapsolt az általuk kibocsátott „Nemzeti Ideálnak”* akadémiai körünk f. é. deczember hó 12-én tartott közgyűlésén határozatilag kimondotta: A „Nemzeti Ideál” cz. röpiratban foglalt eszmék egy részét, mivel a faji önérték ápolását és a keresztény Magyarország kiépítését czélozzák, alapjában véve helyeseknek tartja, á kivitel módzatainak, azonban csak azt a részét vallja magáénak, mely a magyar ifjúság munkásságát szükségesnek tartja a magyar hazai vagyoni gazdagodására, (iparpártolás, hitelszövetkezet). Egyben határozottan kijelenti, hogy a „Nemzeti Ideál” kibocsátóihoz *nem csatlakozik*, már azért sem, mert e röpirat minden őszinteséget nélkülöz s azt a látszatot kelti, hogy a benne foglalt szép eszmék rejtett czéljak: a felekezeti gyűlöletnek eltakarására irattak, a mi ellen minden magyar embernek küzdenie kell. A határozat hitelül: Pethe Lajos, az akad. kör elnöke.”

— **Elhalasztott sorshuzás.** Az országos „Vöröskereszt egylet” sárospataki fiókja tudvalevőleg sorsjátékot rendezett; olvasóközönségünk, különösen az ifjúság nem csupán az értékes nyeremény tárgyakra, hanem a jótékony czélra való tekintettel is, vett ilyen sorsjegyeket. Ertesítjük tehát t. olvasóinkat, hogy a sorshuzás január 11-éről okt. 1-ére halasztatott.

— **Zemplénnvármegye alispáni hivatalától** egy hosszú értesítés érkezett lapunk szerkesztőségéhez, melyben értesítenek, hogy a s.-a.-ujhelyi Kossuth-szobor bizottság a szobor helyéül azt a helyet állapította meg, a hol most az insurgensek szobra áll. Továbbá arról is értesítenek, hogy a farsangi időnyben a szobor-alap javára egy nagyobb szabású s jövedelmet biztosító összejövetelt (vagy táncmulatságot, vagy hangversenyt, vagy színelőadást) fognak rendezni s az eszme megvalósításával a szobor biz. elnöksége a bizottság Ujhelyben lakó tagjait bizta meg.

— **A sárospatai Jogászegylet** a selmeczbányai diákjelvény pályázatra a bíráló bizottságba Apostol Emil j. e. elnököt küldötte ki.

Szerkesztői üzenetek.

T. S. igazán sajnáljuk, de nem tehetünk róla.
A. fi L. ó Jéna! A lapot kívánsága szerint küldjük. Emlékezzék meg rólunk is.
Selmeczbányai Olvasókör. A reklamált számokat elküldtük, reméljük, hogy megkapták.
S. J. Miskolcz. „Jelen” számunkból kimaradt.
B. M. Dolgozatod ebből a számból kimaradt.
N. K. A megígért cikket kérjük és várjuk.
Hubay Bertalan és Trócsányi József. Szives közléseik köszönjük és kérjük lapunk ifjúságunk érdekében további munkálkodásukat.

Tartalom.

Zajdó László. „Uj esztendő küszöbén.” — Moskovits Mór. „Visszapillantás.” — Sz. J. „Kossuth-ünnepély Sárospatakon.” — „Eötvös beszéde.” — Hegyi Lajos. „Első hó.” — L. „Annyi fűszál nincs a réten.” — „Lapszemle.” — „Egyleti élet.” — „Hirek.” — „Szerkesztői üzenetek.” — ifj. Usabay Pál. „Év utólján.” — Sallay Gyula. „A Jehova keze.”

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség:
Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal.
Kiadóhivatal:
Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«

Fő- és felelősszerkesztő:
TÓTH ISTVÁN.
Főmunkatársak:
MOSKOVITS MÓR, SÓRES JÁNOS.

Előfizetési ár:
Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségnek küldendők.

KOVÁCSY SÁNDOR.

Ki egész napon át teste verejtékével, lelke erejével igyekezett vállalt feladatát jól megoldani, nyugodt lélekkel és boldog öntudattal tekint vissza este munkájára. Boldog öntudattal, mert az napi cselekedeteit bátorító reménységgel vetheti lelkiismeretének ítőlete alá; mert *kötelességét teljesítette.*

De a ki az isteni Gondviselés által kitűzött és általa megszeretett hivatásának terheit, kötelességeit egy negyed századon át teljesítette híven és hivatása betöltésén felül még fenmaradt idejét embertársai javának, békéjének előmozdítására és ápolására, a felebaráti szeretet hirdetésére és gyakorlására szentelte, az nem csupán lelke nyugalmit és önérzete megnyugvását állapította meg, de kiérdemelte embertársainak hálaát, elismerését és magasztalását is. Megérdemelte azt az osztatlan szeretettel teljes ünneplést, melylyel Kovácsy Sándort, a negyedszázados jubilánst a minap körülvettük. Kovácsy Sándor önzetlensége nemesak hogy nem várja a hálaát, elismerést és magasztalást. hanem ismert szerénységével elrejtőzik előle. Kovácsy Sándor mindenütt ott van az ő zajtalan munkásságával, hol a tudás és tapasztalat, szeretet és áldozás segítségére szükség van és e zajtalan munkálkodása bizony hatásosabb, eredményesebb sok nagy hangu lármás kapkodásnál, melylyel modern korunk szokta a népszerűséget hajhászni. A hol a gyöngét erősíteni, az ingadozót támogatni, a gyámoltalant gyámolítani kell, mindig ott találjuk őt.

Ha 25 éves működésének képét az én avatatlan tollammal, de meleg szeretet és őszinte ragaszkodás érzelmével vázolni akarnám, beszélni kellene róla ugyis mint tanárról, ugyis mint emberről, pedig benne mind a kettő olyan harmonikusan egyesül. Ha nem tudom a képet kidomborítani úgy, a mint kellene, úgy, a mint lehetne, nem az én hibám, mert hiszen az érzelem heve a némát is ékesszólóvá teszi; de gátol engem az a tudat, hogy, ha az ő érdemeihez méltó módon méltatni találnám, nagyon meg találna

rám haragudni. Ki annyira kerüli a fényt, a ragyogást, ki annyira gyűlöli a magasztalást, nem venné szívesen nagy-jó tulajdonságainak rovancsolását. Pedig ha tárgyilagos historikus módjára írnék is, a tények maguk glória fénynyel sugároznák be nevét.

Mint a vallás és irodalom professora, nem csupán a vallás tételeivel, történetével ismerttet meg, nem csupán a magasröptű szellemek műveinek feltárásával tanit és művel, hanem megtanít bizni, hinni, nevelni; megtanít bennünket a bajban megnyugodni és vigasztalódni. Megtanít bennünket, hogy *embertársaink, felebarátaink* egyúttal, hogy apáink hitéhez való ragaszkodásunk mellett egyúttal másokat is erősítsünk az övékben és ne káromoljuk a más meggyőződését, azt hirdetvén, hogy: „mindenki idvezül a maga hitében.” Megtanított és megtanít bennünket hazánkat szeretni a nagyok tetteiben és alkotásaiban. Így a szoros kötelék nem csupán az előadás alatt fűzte és fűzi az ő jó szívet tanítványaihoz, hanem ott van mellettük mindenütt, hol tanácsra, segítségre, vigasztalásra van szükségük.

Mint ember visszavonulva él, kerülvén a nyilvánosságot, de munkálkodva a közért. Merem állítani, hogy nincs Patakon ember, kinek oly kevés ellensége, irigye és haragosa lenne, mint neki; mert *jóakarata mások rosszakaratát lefeqyverzi.*

Embertársai szeretete és tisztelete felkereste őt félrevonultságában is. A főiskolai igazgató-tanács tagja és jegyzője, a sárospataki takarékpénztár igazgatóságának tagja volt és még sok más egyéb köztisztséget ruházott rá a megérdemelt bizalom, de ő, a hol lehetett, kitért előle; szerénysége megrögzítette benne azt a tévhitet, hogy mások talán inkább képesek megfelelni e tisztségben foglalt kötelességeknek . . .

Sugározza be éltét a boldogság derűje! A szeretet imádságszerű hangján óhajtjuk mindnyájan, a kiknek lelkében hatalmas lánggal ég a hálaadásnak

és megemlékezésnek ezen alkalnából a ragaszkodás és szeretet tüze, melynek szikráját az ő lelke gyulasztotta szívünkben. Adja az Ur, hogy földi utain még sokáig kiserhesse embertársainak leendő, mostani és volt tanítványainak áldást kérő imája!

—s—r.

Semester kezdetén.

Megkezdődött a szorgalomszak. Megnyílnak a tantermek, melyekből rajzik az ifjuság, mint kasból a méhek. Vajha mentül több lenne a dolgozó, mentül kevesebb a here!

Megkezdődött a szorgalomszak — és tovább folyik az áldatlan küzdelem a magyar főiskolai ifjak között. Nem is lehet másként. A társadalmi evolutio harezterén vagyunk mindannyian; annak hatása érezhető a társadalmi, politikai — s épen úgy az ifjusági életben. A középkori lovagvár utolsó szegletkövei inognak a proletárok támadására — a terjedelmes latifundiumok hatalmas, rangos urai és a sötétség lovagai utolsó próbára egyesülnek a rendiség romjainak, maradványainak megőrzésére, lehető kiépítésére.

A középkor szelleme kísért. Idejét multa eszmetörekvés, mely, mint a késő tavaszi rideg szél csakhamar eltűnik és a haladás fájának rügyéből zöldelő levél fakad.

A májusi fagy felenged — és a megpuhult föld megsokszorozza a befogadott magot.

Ki a sors kerekébe ragad, hogy megakaszszsa, vigyázzon, mert az ellenállhatatlan erővel veri le, hogy eltiporja.

A szabad elvek apostolait nem akasztja meg az érdekkörök hasztalan csatazaja, hanem küzdve küzdenek a testvériség szent eszméje által lelkesítve az egyenlőség elvének érvényesítésével a nemzet felvirágzásáért, az emberiség boldogulásáért.

Kósa András.

Sötét felhő, sűrű felhő tornyosodik fenn az égen
Dörömböznek, kopogtatnak éjfél tájt a faluvégen,
Falu végen egy kis házban, egy kis háznak ablakában
Sötét sűrűn lefüggönyözött, rozmaringos ablakában.

Dörömböznek, kopogtatnak éjfél tájt a faluvégen:
„Édes szülém, Kósa Eszter, nyisson ajtót gyorsan nékem.”
Özvegy asszony csak felrezen, az ajtóhoz odalebben,
Odarebben a fiához, szellőnél is sebesebben.

Odaborúl sirva rája, száz csókot hint az arcára
Reaborúl a fiára, megered a könnye árja
„Édes fiam, Kósa András, miért jöttél, miért éjjel
Éjfél tájba mint kísértet, ködbe burkolt sötétséggel?”

Kósa András a sikkáját félredobta a sarokba
Alig-kardját, pangánétját, feloldotta, lecsatolta,
Búbánatos, nehéz fejét lehajtá a könyökére
Két oldalt a halántékán tüzel, éget, forr a vére.

Természetes az, ha az ifjuság élénk figyelemmel kísérve a társadalmi mozgalmakat, hazafias érzületének olykor-olykor kifejezést ad. És szép, megragadó látvány, mikor az ifjuság, a jövő reménye, a jövő társadalmának oszlopa, eszméinek irányítója a hazaszerelem dicsfényével körül sugározva harcol a haza virulásáért, — s tiltakozik a haladás meggátlása ellen.

Vétkeznek azért azok, kik eszközül használják az ifjuságot saját céljaikra, — bünt követnek el azok, a kik nem engedik, hogy az ifjuság nemes szenvedélye a meggyőződés tüzeben égve, tisztulva nyilatkozzék meg, hanem elleplező jelszavakkal érdekeik szolgálatára kárhozatos irányba terelik.

Egy bizonyos csoportot megtéveszteni lehet, de port hinteni az egyetemes magyar ifjuság szemébe: hiábavaló iparkodás, hasztalan törekvés.

A budapesti egyetemi ifjuság „nemzeti pártját” sikerült a klerikális törekvések hálójába keríteni. Ezt hangzatos frázisokkal elleplezni nem lehet. Diszmagyarjok alól kikandikál a papi szoknya. Vak, a ki nem látja. Ez ifjak jó hizsemű része is kiábrándul, ha most vagy később belátja, hogy az eléjük tűzött elv, mint vezérfény, nem tündöklő csillag, mely biztos irányban vezet, hanem lidércfény, mely tévedések ingoványába, vészterhes következmények süppedékébe csalogat.

A budapesti egyetemi ifjuság, míg minden felekezeties elfogultságtól ment nemzeti ideálokat nem tűz ki maga elé, ellenében fog bennünket találni. De hisszük, hogy a klerikális elvek a józan gondolkodású magyar ifjak előtt mihamar esődöt mondanak. Mert a józan ifjuság a fővárosban erős párttá tömörült és reformpárt czímen kibontotta zászlaját, mely az egyenlőségnek, a szorgalmas munkának a lobogója

Áldás kísérje e lobogót, győzelem kövesse a szabad elvek küzdelmét!

Sörös János.

„Pecsetes levelet kaptam, nagy betűkkel írva rája:
Kósa Andrásnak adandó kezébe, a kaszárnyába.
Gyászos fekete téntával, hollótollal beleírva:
Sándor Rózit legnap tettük hat lábnyira le a sírba!”

Özvegy asszony csak kifordul a szobából az udvarra
Reá borul két kezére, két kezével meg a falra,
Két kezével, kötőjével könyes szemét eltakarta,
Nagy jajszóval, zokogással kedves fiát megsiratta.

Veti ágyát özvegy asszony a fiának éjszakára
Jó magasra, jó habosra, komótusra, jó puhára —
De ha köből von' a párna, a takaró jéggé válna
Oly hideggé, oly keménynyű, oly nehézé hej! nem válna.

Dörömböznek, kopogtatnak éjfél tájt a faluvégen
„Kósa Eszter! nyissál ajtót, a fiadért jöttünk négyen.”
Özvegy asszony csak felrezen, a fiához odalebben
Odarebben a fiához szellőnél is sebesebben.

„Édes anyám, Kósa Eszter, öltöztessen gyócs fehérbe,
Fenyőfából a koporsóm festesse be feketére.

Tandem aliquando . . .!

A budapesti „Egyetemi Kör“-ből legutóbb egy életrevaló, megszivlelendő eszme pattant ki s ezzel végre valahára egy olyan eszme, a mely nélkülöz minden mellékes czélatot, mely arra van hivatva, hogy egy szent czél elérése érdekében egyesítse hazánk valamennyi főiskolájának ifjúságát: Indítson akciót Magyarhon ifjúsága a II. Rákóczy Ferenczet hazaárulónak nyilvánító 1715-iki 49. t-cz. eltörlése érdekében.

Az „Egyetemi Kör“ s az ezzel azonosítható „Nemzeti Párt“ viselt dolgai ismeretesek. A tavalyi „kereszt hecsez“, a 999 magyar ifjú zöld füzetkéje, a „nemzeti ifjak“ legutóbbi politikai szereplései nyilván megmutatják, kiket kell keresnünk a hátuk mögött! Nem is lehet csodálni, ha eleve gyanakvással fogadunk minden új dolgot, mely innen kiindul. De most oszoljék el a gyanú, mert itt egy valódi hazafias törekvéssel állunk szemben.

Az elfogulatlan pataki ifjúság felfedezi az alattomos czélatokat s azoktól felháborodással fordul el, de viszont elismeréssel adózik a tiszta szándéknak, bárholnan is induljon az ki . . .

Meg kell vallanom, hogy e czél nem a legpontosabban illik bele az ifjúság feladatainak keretébe. De az a nagy fokú nemtörődomség, melyet e kérdéssel szemben államférfiaink időtlen idők óta tanúsítottak, most már egyenest ráutalja az ifjúságot a kezdeményező lépés megtételére az iránt, hogy elegetelt szolgáltatassunk Rákóczy szellemének.

Rákóczy Ferencz . . .

A szertecsapongó gondolatok megfagynak agyamban e név hallatára, keblemet valami magasztos, ünnepies érzés tölti be, szívem kitárul imára . . . Megjelennek előttem a 200 év előtt letűnt képek . . . a rabigába gönyedt magyar nemzet: a sanyargatott föld nép a hazája sorsán aggódó, remények híján csüggeteg magyar nemesség. Csüggedt, de a kanócz már készen, s im jó a szikra! . . . Szikra? . . . Egő csillag az! Tüzes üstökös! . . .

Harmatozza be az orczám hulló könnye harmatával,

A koporsóm hintse tele szagos muskálly virággal

Négy-négy legény ünneplőbe vigyen ki a temetőre,

Kakukfüves, kövirózsás, nyugodt csendes temetőre

Sándor Rózi oldalához; a siromra sok virágot —

Mindszentekkor, ne sajnálja, gyújtson rajta gyertyalángot.“

Dörömböznek, kopogtatnak éjféltájt a faluvégen;

Özvegy asszony holt fiának rabbilincset hoztak négyen.

Bínét Menyhért.

Hulló levelek.

(Napló töredék.)

Szeptember 16.

Még nem jött semmi hír; még egy kis szócska sem — pedig már éppen egy hete, hogy irtam neki! Egy hét! Milyen hosszú idő az, mennyit lehet irni, élni egy hét alatt! Vagy talán csak egy csalóka fény sugar volt az az általa küldött levél, mely reményt gyűjtött egy sokat szenvedett szívbe, hogy

Rákóczy Ferencz! Ez a név éltet önt a csüggedőbe, ez lángra gyújtja a magyarság kebelében szunynyadó tüzet, a szabadság kürtje felharsan — megszólal a tárogató s „rajta kurucz! rajta!“ megy a magyar diadalról-diadalra s égő falvak lángjánál „tokos“ labancz eszeveszett futásában gyönyörködik.

Aztán elkövetkeznek a gyásznak, siralomnak napjai . . . Ronda, kufár lelkek ott hagyják a szabadság zászlaját s harezolnak édes hazájuk, tulajdon testvéreik ellen! — Hej Ocskay! . . . A tárogató búsan tolmácsolja a nemzet kétségbeesését: „Hej Rákóczy, Beresényi!“ — Rákóczy elmegy, gyógyírt keresni hazája fájó sebeire, orvosságot, melylyel tán még vissza lehetne neki adni életerejét: a szabadságot. Hiába! Éjszak országában, a kancsukák hazájában nincs termő földje a szabadságnak. Mire visszatér, széles Magyarországon nincs egyetlen kis csapat, mely még egyszer tűzbe menne, nincs egyetlen zászló mit még egyszer felemelnének a hazáért . . . minden elveszett, csak a kegyelemnek egy vékony fonala nyulik felé. Kínálnak neki arany kalitkát, visszakínálnak neki mindent, a mi hajdan az övé volt, s cserébe mindezért csak egyet kívánnak: a megalázódást. De a nagy embernek nem kell a mézes madzag; — bár szive megszakad belé, elhagyja szolgáltságba hajtott, imádott hazáját, itt hagyja mérhetetlen vagyonát, szerető kedves feleségét, édes gyermekeit. Megy, bujdokol, csak hogy ne kelljen látnia többé honfitársainak keservét, ne kelljen önmagát is alávetnie a megalázó szolgáltságnak.

Ez volt Rákóczy Ferencz! nem ember, hanem szent, . . . félisten, kinek méltó párja csak egyetlenegy van a világon: Kossuth Lajos! És ezt a Rákóczyt, ezt a félistent merészelték a szolgálalkü rendek meggyalázni! Ocsmány hálátlansággal hazaárulónak nevezték azt, a ki mindent áldozott, a mit csak ember áldozhat — egyedül honáért, honfitársaiért. A gyáva söpredék nép így fizetett annak, kinek emléket szive mélyén kellett volna hordoznia s minden napi imájába befoglalnia!

Rákóczy emléket be nem tudták mocskolni! A rá dobott sár örök átok képen hull vissza a dobá-

asztán ennek kialvásával újra kezdesse azt, a mi — bár rövid ideig — véget ért: a könnyek fájó hullatását?

Sokan vannak olyanok, a kiknek fogalmuk sincs arról, a kik nem tudják megérteni, hogy szerethet egy fiatal szív oly nagyon. Hiszen a szív olyan, mint a virág: egyik hamarabb nyílik ki, a másik csak később; némelyik nem sokára kinyílása után elhervad. Másik virágzik és él sokáig. S vajjon nem így van-e az ifjú szívvel is?

De egy különbség még is van a kettő között. Mert elmúlik a tavasz s jön a nyár perzselő heve, majd a bús ősz, a maga hideg fennségében, a virág elszárad, levelei lehullanak. Egy édes reménység azonban még is marad számára: hogy nem mindig lesz így; eljön ismét a tavasz s életét újra élheti. De ha az emberi szív virágjára lehelt rá az ősz szele, nincs remény a feltámadásra.

Ha sokáig tart így, még az én szívemre is rá nehezedik egy lelket facsaró, szomorú ősz, aztán — lesz e tavasz?

November 9.

A fák már mind lehullatták sárga leveleiket s az ablakom előtt levő eperfa lombjain már alig csügg

lódzóra — de még is — irtsuk ki, pusztítsuk el e botránykövét, e gyalázatfáját a magyar törvényhozáshoz, ne maradjon még csak nyoma se, hogy e honnak egykor ilyen hitvány fiai voltak!

Sárospatak nemes ifjúsága! A mozgalom megindult. Tekintsünk el most a pártszempontoktól, tekintsünk el e mozgalom megindulóinak, eddig ránk nézve ellenszenves irányzatától, magatartásától. Hiszen mi a békét szolgáljuk! Ragadjuk meg e jobbot mit most már önzetlenül nyújtanak felénk! — Ott egyetértést akarnak! Ragadjuk meg az alkalmat, midőn egy valódi nemes ezél vezérli őket, csatlakozunk hozzájuk! (ki tudja, vajjon nem a megjavulás útjára tértek-e?) s mi, a Rákóczyak iskolájának ifjúsága legyünk az elsők közt, kik törvénykönyvünket a Rákóczy Ferencz emlékét beszennyezni akaró piszoktól megtisztítani akarjuk!

Magyarhon diákjai!

Én érzem, hogy ti is belátjátok e mozgalom nemes irányzatát. Csatlakozzatok hát hozzá mindannyian! Tartsunk együtt most mindannyian, fogjunk össze szívvel-lélekkel s ne nyugodjunk addig, míg törvénykönyvünknek e szennyét meg nem semmisíti a magyar törvényhozás, míg el nem távolítatik a botránykő!

Mikola Gyula.

Minden pontjában helyeseljük Mikola Gyula barátunk lelkes czikkét. A budapesti Egyetemi Kör elnökétől, ifj. Dániel Gábortól ebben a tárgyban, t. i. Rákóczy emlékének glorifikálása tárgyában a következő lelkes hangú felhívást kaptuk:

Émlékezzünk régiekről!

Hej Rákóczy, Bercsényi . . .
Hová lettek, hová tűntek? . . .

Magyar Ifjak! Testvéreink!

(Döözlet Tinéktek!)

Magyar lelkünk forró érzésit, felbuzdult szívünk testvérkiáltását küldjük Tinéktek, Testvéreink!

egy néhány árvalevél, mint egy megtépedt, kinzott léleknek utolsó foszlány darabjai. Az is lehull nem sokára.

Valami bántó, nehéz köd ereszkedett alá a vidékre — vagy talán nem is köd az, hanem felhő, mely eltakarja szemem elől a világosságot, — megtört lelkemnek forró könnyekké vált felhője? Mint az a csendes, nyári alkony, mely észrevétlenül lepi meg a fáradt természetet: úgy suhant be lopva, titkosan egy vágy szívembe, édes és mégis fájó vágy: elmerengni az elmúlt felett . . . Elővettem tehát emlékeimet, egy pár elhervadt, féltve őrzött virágot s egy néhány levelet. Nem sok ez; de drágább előttem sok mindennél, mert bennök és szívemben vannak elrejtve azok a gyönyörűséges álmok, csodás remények és édes csalódások, melyeket újra, meg újra átél az ember, ha a természetre nehezedő fojtó köd egy része reászáll a szívre is.

Boldogsággal és szerelemmel telt időről álmodom én is.

Elém tűnik a rét, a mező bódító illatárral, tarka virágainak szemképráztató szinompájával, az erdő álmodozásba ringató suttogásával . . . Majd lá-

Emlékezzünk régiekről!

II. Rákóczy Ferencz!

Tudjátok ki volt! A kinek magyarul kellene, annak ereiben a magyar vér egyetlen cseppje sem buzog. Nevének hallásán minden magyar szív forrva buzdul s a szabadságért lángoló lélek az imádat fenéges érzetével omol le emlékezte előtt.

És a magyar haza a magyar szabadság e szent hőseinek és társainak emlékezte a szabad magyar nemzet törvényeinek lapjain a legátkozottabb bűnek, a hazaárulásnak mindennél irtózatossabb és sötétebb szennyével van megbélyegezve, pellengére állítva.

Olvassátok:

(Decretum I. Anni 1715. — articulus 4 . §. 2.)

„Quia tamen ad praefixum Terminum, consequenterque amplectendam Amniystiam, et Gratiam, ipse *Rákóczius* et *Berchinius*, ac nonnulli etiam alii non redissent; imo in *nefando atrocis Perduellionis Crimine*, in praesens etiam pertinaciter perseverarent; Ideo Universi, et singuli, qui se usque ad praestatum Terminum absentarunt, vel modalitate praevia non rediverunt, adeoque etiam de praesenti abessent. una cum suis praenominatis Capitibus, et Antesignantibus, Tanquam *legitimi suis Regis et Patriae, publici Hostes, Perduelles*, veraeque *Libertatis Everstos*, vi praesentis Statuti legitime *proscripti*, et ubique ad infligendam ipsis demeritam Juris Poenam persequendi, et captivandi: Bona vepo eonendem *mobilia et immobilia* universa, *Frisco Regio applicanda* decernuntur et declarantur:

§. 3. Cum quibus omnis *Correspondentia*, et *Dommerciam*, de simplici, et plano, Universis et Singulis Regnicolis *sub poena Criminis laesae maiestatis* interdicatur.“

Tehát a törvény szerint *II. Rákóczy Ferencz* és hűséges társa *Bercsényi Miklós hazaárulók!* Ezt mondja a törvény.

S mit mond a ti szívetek? Mit hirdet az egész magyar nemzet szentséges hite, a hazai és a világtörténelem igazsága?

tom, a mint senkitől sem követve csak ketten sétálunk a nagy mindenségben. Felettünk a tiszta kék ég (nem volt akkor soha ilyen borús idő, folytó köd) körülöttünk mindenütt örömmel teli élet, melyet vágyó mohósággal sietett felhasználni minden a reszkető fűszáltól, a zúgó kalásztól az óriás cserfáig . . . Méhek, madarak zümmögéssel, csengő dallal örültek a létnek . . . És boldogok voltunk mi is, de még mennyire! Mi volt a madarak dalos kedve az enyémhez képest? Mi az éneklő pacsirta boldogsága a miénkkel összehasonlítva? Nem kellett leborulnom előttem, hogy sóvárgó szívem epedését, olthatatlan vágyát feltárva, valljam meg mély, határtalan szerelemmet: érezted te azt, hangom lassú reszketésében és szemeimnek szinte lázas csillogásában, midőn Téged láthatott . . . Ugy-e Te is szerettél? Tudom, mert éreztem én is. Szíved vallomása csendes volt, de még sem oly néma, hogy meg ne éreztem volna.

Aztán — elmentem — messzire . . .

És néha-néha, midőn egyedül holygok a letarolt mezőn, vagy a csendes, kihalt erdőnek kopasz fái között a csörgő-zörgő avaron komor őszi délutánonként úgy tetszik nekem, mintha a természetnek ez az ijesztő szótalansága életem oda lett, drága re-

Hogy magyar erő, magyar hősiesség, magyar szabadság, magyar dicsőség: egy az ő szent nevükkel.

Együtt dobban-e szivetek a miénkkel? — Érzitek-e, hogy megrendül magyar lelketekben a hit, mikor a magyar törvénykönyv lapjain olvassátok, hogy hazaárulásnak itéli a magyar történelem legnagyobb szabadság- és honszerelmének csodálatos tisztaságában és nagyságában páratlan alakját.

Testvéreink!

A budapesti egyetemi „Nemzeti párt“ mozgalmat indított a legnagyobb szabadsághős, a dicsőséges erdélyi fejedelem és hős társai emlékének a megbélyegzés szennyétől való megszabadítására; s legmélőbb eszményi glorifikálása végett feliratot terjeszt a magyar törvényhozás elé. Hogy a mozgalomnak teljes sulya legyen, esatlakozásra szólítja fel az ország ifjuságát.

Az „Egyetemi Kör“, elnökének indítványára és a „Nemzeti párt“ felajánlására egyhangú lelkesedéssel magáévá tette a mozgalmat. Elhatározta, hogy az ösz-szes ifjuságunk felszólításával közös memorandumot intéz a képviselőházhoz. Azonkívül külön memorandumot terjeszt Pestvármegye törvényhatósága elé s a főiskolák ifjuságát is felhívja, hogy saját törvényhatóságukhoz hasonló memorandumot intézzenek.

Ezért fordulunk Hozzátok Testvéreink!

Muljon el minden ellenkezés, hallgasson el minden kisszerű zaj, a haza és szabadságszeretet fel-emelő érzésétől áthatva cselekedjünk együttesen, szóljunk apáinkhoz; a hon atyáihoz, hatalmasan, méltóságosan! Bizonyítsuk be, hogy a magyar ifjuság méltó nagy és dicsőséges elődeihez.

Országgyűlés elé terjesztendő memorandum szövegét most készítjük, kérünk, tárgyaljátok az indítványt minél előbb és járuljatok ahhoz szívvel, lélekkel.

Budapesten, 1902. február hó 13.

Az „Egyetemi Kör“ határozatából:

ifj. Dániel Gábor,
elnök.

ménycit és szívemnek be nem teljesedett, kedves álmaim sajtáságos lemondó hangon súgná fülembé.

S mikor a fájdalom és keserűség összeszorítja szegény szívemet és az idő borúja, levelek hullása, a fojtó köd és ama mélységes csend, mely alkonyattájon őszszel a természetén ül, életem czéltalanságát, elhagyatottságomat juttatja eszembe: előveszem akkor emlékeimet s azok között is azt az elszáradt, kis virágot, a melyről csak én tudom megmondani, hogy rózsza volt-e, szegfű volt-e . . . vagy pedig az én árva lelkem reménytelen szerelmének korán lehullott, hamar elhervadt virága!

Deczember 14.

Már beletörődtem mindenbe . . . szívem sem zaklatja oly erős vágy utána, az ő szive után: volt — nincs! Hiszen olyan sok dolog van ezen a világon, a mi volt s nincs. Mit is tehetnék? Sirjak tán? Könnyeimet régen mind el sirtam. Vagy búsuljak? Nem tudok. Lelkem már olyan fásúlt, olyan érzéketlen, hogy se fájdalmat, sem örömet érezni nem tud. Oh ez az élettelenység azért több a halálnál! Mert ha az ember meghalt, nem fáj semmije: boldog, de ha nem él s még is kinokat kell állania. Az éjjel rémes álmom volt. Valami szörnyű vágy, sejtelem szállott

Válasz az Egyetemi Lapoknak.

Az „Egyetemi Lapok“ 17. számában meglep bennünket az az ifj. lapjainkban eddig ismeretlen hang, a melylyel a vele, illetőleg a „nemzeti párt“ elveivel ellentétesen gondolkodóknak neki megy. De azért nem tartanók szükségesnek erre felelni, ha a patakiakról irt néhány sorában a tények erőszakos elferdítésével a tájékozatlanokat meg nem téveszthetné. Máskülönben legyen meggyőződve a pesti lapkollega, hogy bennünket az effajta „kirohanások“ egy cseppet sem bántanak. Nevetjük azokat a csodabogarakat, miket rólunk, patakiakról ir; itt Patakon a „Nemzeti Ideál“ eszméit magáénak valló többséget lát. Kedves lapkollega, ez csalfa és remélhetőleg elérhetlen Ideál! Hogy ez vagy tévedés vagy valótlan-ság, hogy Patakon az általános hangulat mindig ellene volt a hazafias mezbe burkolt, de valójában klerikális törekvéseknek, legjobban tudná bizonyítani új szerkesztőjük Toma István, a ki maga is ifjusági gyűléseinken az ifjuság osztatlan helyeslése között többször kikelt a pestiek klerikális törekvései ellen. . . . A mi a mi hazafiságunkat illeti, azt mi nem a haza felett krokodil könnyekkel telesirt plakátokban igyekszünk e magasztos érzelemhez ilyen egyáltalában nem méltó módon kifejezésre juttatni és hazafiságban tanitást — önöktől — nem fogadunk el. A mi bírálatunk a pesti állapotokról jóhiszemű és ifjuságunk közhangulatát tolmácsolja; azt a czélt igyekszik előmozdítani, hogy a félreértések tisztázásával a magyar ifjuság annyira óhajtott egysége megvalósuljon, mert a mi meggyőződésünk szerint egyes örökös okvetetlenkedések nem is képezik az ifjuság feladatát és csak az ifjuság egységének, békéjének felzavarására szolgálnak. És e veszélyre figyelmeztetni az eltévelyedetteket inteni hazafias kötelességünknek ismerjük. Mi, a kik távol állunk azoktól a bizonyos előttünk sok tekintetben komikus „párt“ mozgalmaktól, támogattuk és ezután is támogatni fogunk mindent, minden erőnkéből, a mit ifjuságunkra, imádott hazánkra nézve üdvösnek vélünk, másfelől nem titkoljuk el aggodalmainkat sem, ha erre az aggoda-

reám . . . Úgy kinezott, úgy gyötört valami Miután jó félóráig hiába törekedtem álomra hunyni le szememet, mintegy gondolattól megragadva öltöztem fel és mentem ki a folyosóra. Az ablak nyitva volt, a hideg levegő megcsapta arczomat és én látam a tiszta kék eget ezer, meg ezer csillagtól pompázva, míg a hold szelid fénye olyan bánatosan nézett le rám. Valami semmisültni vágyó, öngyilkos gondolat nehezedit lelkemre. Előtűnt lelki szemeim előtt szópen, sorban, — gyermekkoromtól mostanig — az az idő, melyről azt mondják, hogy átéltem. Atéltem . . . szörnyű volt, a mi átéltem, de vajjon túl élelem-e? S most? Jaj! hideg fut végig minden részemen, mert érzem, mindig így fog tartani.

Február 9.

Hazudtam, mikor azt irtam, hogy beletörődtem mindenbe, hogy elfelejtettem őt.

Vannak perczek, midőn az emberi sziv pillanatnyi hatás alatt egészen megváltozva érzi magát, van idő, mikor az életben egy-egy tárgy vagy személy annyira megragadja képzeletünket, hogy szüntelen vele foglalkozik lelkületünk s feledni látszik még azokat is, kik hosszú időn át lebilincselve tar-

lomra okunk van, nem hallgatjuk el még akkor sem,
ha izetlenkedő támadások megkísérlenek ebben ben-
nünket megakadályozni.

Tóth István,
felelős szerkesztő.

Lant.

Nirvana.

(Egy ilyen című sorozatból.)

Kihalt lelkemből az örök vágy,
Mely élni sarkal . . .
Minden nappal
Kinosabb a lét . . .
Megsemmisülni örökre!
A siri rögre
Nyugodtan nézek.
Feltámadni! . . . Minek? . . .
A lét törpe, hideg . . .
A mennyei boldogság
Ott túl a határon!
Képzlődés, csalóka álom . . .
Az én vágyam porrá lenni
S porral élni tovább,
Mint hullámmoraj,
Üde vad virág;
Feledni minden emberit,
Mosolygó napsugárban,
Türemelő habban
Élni a mindenségben
Öntudatlan . . .

Percz-percz után sammisül meg . . .
Az én rövid életemnek
Napjai elsietnek . . .

Alvófélben szenvedély, vágy . . .
Ábránd, álom, remény elhagy.
Sok hiábavalóság!

ták egész lényét. Az ilyen benyomás nem állandó.
S valamint a fát könnyen megfoszthatja a vihar
ágaitól, leveleitől, de a törzs, mely hosszan szívta
magába a föld éltető erejét, csak súlyos fejsze-
csapásoknak enged: úgy van az a szív emlékeivel is.

A kép, mely erősen bevésődött lelkünkbe, me-
lyet mi magunk is gonddal, szeretettel ápolunk, nem
oly gyorsan vész el, mint az, mely futó hatás követ-
keztében keletkezett. A szomorú fűz törzsét eltakar-
hatják, ellephetik a leomló ágak . . . a ház falát is
befuthatja a szederinda, de megmaradhat az és erő-
sen áll: így a régi emlék mellé is újak csoportosul-
nak, de a régiól s más helyét el nem foglalja.

Visszafoglalta az őt megillető helyet szívében
az, a ki hivatva van ezt a helyet mindvégig, a sirig
betölteni. Látom azokat a bűvös kék szemeket, me-
lyek tengernyi mélységükkel, drága fényükkel reám
tekintenek . . . Látom azt a lemondó, bánatos arcot,
mely még akkor is, midőn hallgatott az az aranyos
száj, még akkor is oly sokat, annyit szépet beszélt,
Te vagy itt mellettem, előttem, lelki szemeim előtt.
Te, kiről nekem még álmodni is csak félve szabad!

Szolga József.

Közeledik az alkonyat . . .
Mindenik jel arra mutat;
Sirodhoz visz az utad . . .

Nem busít, hogy fiatalon
Mosolyogva kell meghalnom,
Dallal az ajkamon . . .

Magam vagyok minden oka . . .
Nem bánom meg soha-soha,
A mit tettem, önfeledten . . .

Elmélázom a tónak
Sima tükre felett . . .
Szemlélem a mederben
Fordított képemet . . .

Lelkemét megragadja
Egy kinos sejtelem . . .
Látom a lét valóját
Tul időn, téreken . . .

És mint csavargó széltől
A nyárfa levelek;
Merész gondolatomtól,
Ugy összerezzenek:

Csalóka kép a világ . . .
Tükör a képzelet.
A dolgok mibenléte
Áll a tükör megett . . .

Ernyi.

Néma éjjel . . .

Nézem a tenger csillagot
A mindenség mélyén milyen szépen ragyog . . .
Mind-mind egy-egy világ . . .
Egyik most születik, a másik már meghalt . . .
Soknak tán most készít a végzet ravatalt . . .
Minden lesz és mulik! . . .
A kérész és az izzó nap
A létből egykép' pillanatot kap . . .
A balga hit s az önhitt szellem
Hiába küzd a természet ellen . . .
Minden tartalma, vége semmi! . . .
Legjobb öntudatlan születni . . .
. . . Nyomor a lét, álom a tudat . . .
Untalan csalfa délibábot mutat . . .
Reszket a lelkem, mint a csillagfény,
Nem bírom soká a mélység peremén . . .
Törpeségem a tiprott röghöz von,
. . . Csöndesen zokogok embervoltomon . . .

Ernyi.

Örökké a tied . . .

Viharos februári este volt. A kis város gyéren
világított utcáin végig zugott a szél.

Az utca zaja lassankint elcsendesül, csak itt-
ott hangzik még vidám zeneszó, egy-egy későn ha-
zaterő léptei vagy egy kocszi zörgése.

Egy kivilágított épület előtt egy öreg anyóka

halad esendesen, önmagával beszélgetve Egyszerre megbotlik lába valami puha tárgyban, lehajol, megnézi, vajjon mi lehet? . . . Fájdalmas nyöszörgés felel az anyóka érintésére s az épület ablakain át-szűrődött lámpa fényénél felismeri az öreg anyóka egyik fiatal lakóját . . .

„Kidobták . . . Hej pedig ezelőtt pár héttel, milyen szelid, jó fiú volt . . . s aztán . . . Tudja Isten, napról-napra iszik, borba fojtja bánatát, hiába . . . nagyon szerette.“ Így beszélt önmagával az öreg anyóka s aztán megszólította lakóját: „Jöjjön fiatal úr, haza vezetem!

Tompa, fájdalmas sóhajjal felel az ifjú: „Nem tudok, minden részem össze van törve; vezessen haza.

*

Az utcza tulsó oldalán egy ablakon keresztül halvány fény dereng s függönyein néha egy-egy árny suhan el. Egy alig 18 éves, kedves, vonzó arcú, szőke fürtű, világos kékszemű lányka járkál fel s alá; arca a szokottnál halványabb volt, szép vonásai dúltak s mozdulatlan szemei tekintet nélkül meredtek a szoba szőnyegére. Egymásután hallotta a toronyóra ütéseit. Öntudatlanul számolta a tizenkét érezhangot . . . Éjfél . . . Még fülébe zúgott az elhangzó moraj, mikor az óra kalapácsa ismét ütött.

Egy óra éjfél után . . .

Feljedt tompa merengéséből, letörülte homlokáról az izzadságot s szemébe két könnyesepp szivárgott, lassan folyt alá halvány arcára . . . „Oh mennyire szerettem és nem lehetek az övé! „sójajtott, nem tudok már sírni se, pedig holnap után visznek esküvőre.

*

Szomorúan szól a kis város harangja; a nagy utcza szegletén egy halottas menet kanyarodik be . . . Vajjon ki lehet? . . . Ki tudja? Talán ő, az öreg anyóka, meg az a másik, az a szép fiatal lányka . . .

Szép, daliás ifjú volt még pár héttel előbb, szerette mindenki. Az előkelő körök hangadója ő volt, hölgyekkel szemben imádásra méltó és megnyerő; modora kellemes, mely nem a nagy világit, hanem a tiszta, nemes érzelmű embert árulta el. Talán épen az volt a baja, hogy nemesen tudott szeretni?

Egy bál alkalmával ismerkedett meg azzal a szép szőke fürtű leánykával; egyik barátja, a kis város ügyésze mutatta be neki s ezután folyton körülötte forgolódott, megszerette őt tiszta nemes szíve egész hevével; nyugalma elszállt, folyton csak a kis kék szemű angyalról álmodott.

Szerelmet vallott . . . A lányka szemérmes, földre szegzett tekintettel, pirulva nyujtá kezét az imádott férfinak . . . örökké a tied!

Nem így lett.

Jött egy gazdag, előkelő gavallér, a ki már rég óta udvarolt a leánynak s megkérte a leányka kezét. A szülők szívesen adták leányukat neki.

Kit visznek ott az esküvőre? Itt a gyász . . . ott az élet . . . Nem tudta megérni ezt a napot, azt hitte, ha borba fojtja bánatát elfelejti őt . . . Nem, nem tudta elfeledni . . . Haladt a lejtőn lefelé . . . Kidobták . . . meghült . . . Lázás betegségében is csak ő róla beszélt, hogy mennyire szereti s nem lehet az övé, hogy boldogtalanná lett.

A szomorúan zúgó harang hangját a lanyha fuvalom elhossa a lakadalmi menetig . . . A szép menyasszony szíve megremeg s fájdalmas zokogás-

sal áll az oltár előtt, ott is csak azt rebegi ajka: örökké a tied . . .

Hervad, . . . fonnyad a szép virágszál, hullanak arczrózsái s ki tudja, vajjon neu új sir domborúl-e nem sokára kint a temetőn, nem szólal-e meg még fájdalmasabban a kis város harangja. Kovács Lajos.

Születésem napján.

— Február 23. —

Szólt a szívem, midőn e nap megérkezett:
„Ejnye Gyula pajtás ez már még se járja!
Bú fellege miért borítja képedet
S mért jársz-kelsz oly dühvel föl s alá szobádba’
Születésed napján?“

„Elrémülök tőled, ha a képed látom,
Oly mogorva most az szerelmes barátom;
Dühöngsz, mint oroszlán szoros ketreczében,
Vagy tán nagy eszméket fontolgatsz merészen
Születésed napján?“

„Ejh te bohó fiú, talán megbomlottál?
Félre most a búval, vagy a nagy eszméssel,
Dobd sarokba őket, vigye el a tatár,
Most az öröm vár rád habzó serlegével
Születésed napján!“

„Pohárt ragadj fiú vig ezimborák között,
Most a vigság üljön tort a bánat fölött . . .
Vidám zenezónál a rózsákat szedjed
Lánykád orczáiról, kiért hevül kebled
Születésed napján . . . !“

Igy beszélt a szívem s volt is igazsága,
(S én az igazságot mód nélkül szeretem!)
Keztem is hajolni mindjárt szép szavára
S már el is indulék, hogy ez mind így legyen
Születésem napján.

Ámde megállított s kedvem el is vette
Ármánykodó eszem szívemnek felelve:
„Bolond vagy sziv pajtás, jobb, ha hallgatsz szépen,
Hisz’ egy fillérje sincs a kilencz zsebében
Születése napján!“
Tóth Gyula.

Egyleti élet.

Az Erdélyi Önképzőkör. Ovidius „Tristium libri V.“ 3-ik könyv 3. elégiájának alak- és tartalom-beli hű fordítása: ez volt a még decemberben lejárt pályakérdés. Pályázott két munka. Az egyik jobb technikával, csiszoltsággal, könnyedtséggel az előadásban, de a latin poéta szellemének felületes tanulmányozásával és kevésbé ragaszkodik az eredeti szöveghez, a másik inkább igyekszik az eredetit men-
nél hivebben visszaadni, de helyett latinismusokat ültet át és döcögő versmértékében burjánzanak az értelmetlenségek. A bíráló-bizottság egyiket sem érdemesíti a jutalmazásra, de az előbbi művet megdicsé-
csérte. Szerzői: Barcsa Endre, Veres Károly. Ugyancsak Veres Károlynak „A kompodit tiszteletes“ cz. prózája megdicsértetett; tárgyát kevés leleménnyel, elmosódó vonásokkal, de sok helyt elég ügyes komikummal adja elő. Éles István „A honvéd özvegye“ elszavalásával gyönyörködtet; elemzését a kör szinte

megdicsérte. Barcsa Endre sok érzéssel szavaltta el E. Kovács Gyula „Hajnal uram“ ez. költeményét. Binét Menyhértnek „Visszavárlak“ ez. költeményét a kör megdicsérte; e legutóbbi ülésen pedig Keresztesi Ferenc bizonyult egyes szavalónak. Történeti pályakérdés lejárt jan. 24-én; aestheticai lejárt febr. 21-én.

Jogász-egyleti pályatételek. Miután a colloquiumok leteltek, alkalomszerűnek tartjuk, hogy figyelmeztessük a jogász egyleti tagokat a kijelölt s a közgyűlésen kihirdetett pályatételekre.

A tételek a következők:

Rónai jog: Fejtessék ki a szerződés fogalma, jelentősége a kötelmi jogban: adassék elő a szerződés lényege tekintettel a szerződő felek képességére, a szerződések alakjára, megkötésére és tárgyára nézve.

Jogbölcselet: A nők jogi helyzete a sociologia világitásánál s a házasság jogbölcseleti alapja.

Jogtörténet: Adassék elő a magyar birtokszervezet fejlődése a legrégibb időktől az ősiségig.

A pályaművek tisztán, idegen kézírással, bekötve, lapszámozva, a források megjelölésével május hó 1-ső napjáig adandók be az egylet alelnökéhez.

A jogász-egylet ügybuzgó alelnöke főiskolánk köteléköből eltávozván, a jogász-egylet miután általános szeretett volt alelnökének Szánthó Eleknek kitartó pontos munkásságáért jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánította, helyébe j. e. alelnökül Nagy Károly III. éves joghallgatót választotta meg. Bizottsági tagoknak a IV. évről az eltávozott b. tagok helyére Balázs József és Farkas László választattak meg. A félévi pénztári jelentésben kitüntetett deficit tekintetében megnyugtató bennünket az a tudat, hogy semmi fölösleges kiadás nem fordult elő.

Lapszemle.

Kolozsvári Egyetemi Lapokról kell, hogy most is az első helyen emlékezzünk meg. Nincs telve meddő ezivakodásokkal, vagy egyenetlenséget vizsályt provokáló kétes értékű ingerkedésekkel, nem merül bele a napi politika szennyébe, hanem a mellett, hogy futó pillantást vet ezekre felhív bennünket, az ifjúságot, közelebről Kolozsvár ifjúságát érdeklő és hozzá méltó kérdésekre, áldoz a szépnek, tág tért nyit a tudományos buvárkodásnak. Komoly cikkei, szép versei novellái, sth., mind híven szolgálják Kolozsvár speciális viszonyainak megfelelő szellemi életét. Egyes csoportok gyűjtik a Múza mezején termett virágokat, és nem keresgéli a töviseket, a miknek múltó sebet okozó szúrásaival úgy sem törődik az ember.

Debreceni Főiskolai Lapokról szintén csak jót mondhatunk. Dicsérendő ~~non~~ követésreméltó hazafias törekvésekről ad hírt. A magyar ruháról, magyar tánczról zeng a lelkesítő szózat és a mint a lapból értesülünk, élénk viszhang kél nyomába. Így szeretjük mi az ifjúságot ha kötelességei teljesítése mellett nem veti el magától az élet örömeit, ha lelkesült azokért az eszmékért, a mik minden jó hazafinak érző szívét megdobogtatják, ha lelkesedése tiszta, minden párt és önérdektől ment. Csak arra kérjük, hogy ne higgyenek az ördögnek, ha angyal képébe is közeleg felőjük. A köv. 8. számban Boross Lajos,

Dr. Baczoniról írott megemlékezés keretében mond el sok megszívlelendő dolgot. Gyökössy Endre hangulatos szép versén kívül még sok ügyes cikk, vers azt mutatja, hogy a testvérkollégiumban akarnak és tudnak is dolgozni.

Hirek.

— **Akadémiánkon** a félévi colloquiumok jan. 10-től kezdve körülbelül febr. közepéig elhúzódtak és általában elég jó eredményt mutatnak. Február 10-én ismét megnyitak a tantermek és megint megindul a munka. Kívánjuk akadémiai polgártársainknak, hogy e munka eredményes legyen!

— **Dr. Balagi Géza**, orsz. képviselőt hivatása megakadályozván abban, hogy e félévben tárgyait előadhassa, helyette a közjogot Dr. Finkey Ferenc és a nemzetközi jogot Dr. Hlyefalvi Vitéz Géza ny. r. tanárok adják elő.

— **Hangverseny.** Főiskolánk jóhírű énekkara e hó 8-án N.-Mihályban az izr. nő egylet által rendezett hangversenyen vett részt. A programnak három pontja volt az övé, a melyeknek mindegyikét az egybegyűlt fényes közönség kívánságára egyszer-kétszer meg kellett ismételnie. Különösen a kurucz dalokkal aratott szép sikert. De ha méltó volt az énekar jó hírnevéhez viszont a N.-Mihályi közönség is bizonyosságát szolgáltatva annak, hogy még nem vezett ki a magyarnak ősi erénye, a vendégszeretet. Az az igazi sziveslátás s szeretet, melylyel körülvette az énekkart, ismét erősebbé tette azt a kapcsolatot, a mely főiskolánk és a vidék között kell, hogy meg legyen. Vajha a vidék gyakrabban szolgáltatna alkalmat ennek a kapcsolatot erősítésére.

— **A diákjelvény pályázat** ismét kudarcot vallott. A jan. 19-én összeült bíráló-bizottság, melyben Sárospatak *Apostol Emil* jogász elnökkel volt képviselve, a beérkezett 56—60 pályamű között nem talált olyan abszolút becsü munkát, mely a pályázat követelményeinek minden tekintetben megfelelt volna. Voltak igazán szép kidolgozások, de eszmenélküli művek, viszont voltak szép eszméjű művek, de gyengébb kidolgozásban. E miatt, továbbá mivel az egri joghallgatók levelükben a pályamunkák megbírálásának elhalasztását kérték, a bíráló-bizottság a díját nem adta ki, azonban megdicsérendőnek tartott s meg is dicsért a beérkezett pályaművek közül 6 dbot. A kérdés további sorsáról pedig úgy intézkedett, hogy a diákok közt többé, — mivel a diákságtól nem vár, de nem is várhat olyan alkotást, mely a kívánalmaknak minden tekintetben megfelel, — nem hirdet pályázatot. Hanem felkér egyrészt egyes művészeket, hogy a megdicsért művekből kiválasztva a jót, annak segítségével új rajzokat készítsenek, másrészt megbizzza a „Selmezbányai Akadémiai Kört,“ hogy lépjen érintkezésbe egyes gyárosokkal, hogy teljes kivitelben — bronzból, vagy egyébből — készítsenek munkákat s ezeket döntés végett a tavasszal egybegyűlendő diákkongresszus elé terjessze.

— **Jubileum.** Kovácsy Sándor, gimn. tanár febr. 11-én töltötte be hivataloskodásának 25. évét. Ez alkalommal a főiskola tanárai testületileg keresték fel lakásán a jubiléumot, kit Novák Lajos közigazgató üdvözölt meleg szavakkal, mire az ünnepelt meghatva kö-

szönte meg kartársai szives megemlékezését. A szeretett tanárt mostani és volt tanítványai, ifj egyletek képviselői, elnökei is felkeresték és kifejezték szerencse kívánatukat.

— **Corda Fratres.** Éltrevalóbb, helyesebb törekvés alig szülemlett még meg az ifjuság czéljainak, hivatásainak elérésére irányuló kísérletek között, mint a Corda Fratres Nemzetközi Diákszövetség, a mely az egész művelt világ diákságának egységessé tételét tűzte feladatául. A szövetség magyar osztálya ifjuságunkhoz a hozzá csatolt alapszabályval együtt a következő felhívást intézi: „Kedves Barátaink! A párisi világkiállítás alkalmából ugyanott megtartott nemzetközi kongressus óhaja értelmében legközelebbi kongressusunknak a jövő év tolyamán Budapesten kell megtartatnia. Az előkészítő bizottság mindent meg is tesz a kongressus sikerének érdekében. De igazi erkölesi eredmény csak úgy lesz elérhető, ha e czélért az egész ország ifjusága vállvetett munkával csatlakozik, ha minden egyes — ha csak csekélységgel is — hozzájárul az eredmény létesítéséhez; ha külföldi vendégeinknek azt mondhatjuk, azt mutathatjuk: nézőtétek, nálunk az eszme már átment az életbe, meg van valósítva, már áldásthozóan működik. Hozzátok fordulunk tehát és kőrünk, hogy az intézmény megvalósítására velünk kezét fogva működjétek közre; mert hiszen kívánalmainknak csak úgy lehet a kellő erkölesi súlyt megadni, ha joggal hivatkozhatunk arra, hogy a „Corda Fratres“ magyar osztálya mögött az egész magyar ifjuság áll. Felkérünk tehát titeket, hogy a Corda Fratres tagjai közé álljatok be, a beállottakat pedig, hogy magukat újabb és újabb tagok gyűjtésével tüntessék ki. Alakítsátok meg a konzulátusokat, hogy magatok is és a központ is szerveket nyerjen azokban működésének eredményessé tételére. A belépés módozatait, a konzulátusok megalakításának módját, azok hatáskörét és feladatait a csatolt alapszabálykivonat és belépési nyilatkozatok teljesen megvilágítják. A mennyiben bármire nézve is kételyetek merülne föl, forduljatok a központhoz (Corda Fratres nemzetközi diákszövetség magyar osztálya [Elnökség vagy konzulátus,] Budapest, IV., Kaplony-utca 1. sz. hol is minden fölvilágosítást a legnagyobb örömmel és készséggel megadunk. Együttal megjegyezzük, hogy a Corda Fratres tagjai részére különféle kezdemények elnyerésére (vasutak, színházak, mulatóhelyek, vendéglők stb.) már megtettük a lépéseket, s reméljük, hogy legközelebb már az elért eredmények hosszú sorával állhatunk elétek. Természetesen a kedvezmények egyaránt megilletik a Corda Fratres minden tagját, akár a fővárosban, akár máshol tartozkodik. Fel tehát és szervezkedjétek! Tömörüljön az egész magyar ifjuság a Corda Fratres zászlaja alá, melyre meddő és az ifjuságot pártokra szakasztó politikai jelszavak helyett a becsületes munka, a nemzetek közti béke, az ifjuság közti barátság aranyiszavai vannak írva. A konzulátus megalakításáról okvetlenül küldjétek értesítést. Terjesszétek fel a konzuljelöltek sorát, hogy kinevezhetők s a belépett tagok sorát, hogy törzskönyvezhetők legyenek. Együttal megemlítjük, hogy a budapesti konzulátus, E. Hencz Károly igazgató konzul vezetése alatt már működik (IV., Kaplony-utca 1. sz.) s hogy mindenkinek, ki bármily kérdéssel is fordul hozzá, készséggel ad felvilágosítást. Baráti üdvözléttel Dr. Szemenyei Kornél, a magyar osztály főnöke.“

— **Üzenet.** Az „Egyetemi Lapok“ 10. számában egy nyilatkozatot tettem közzé, melyben határozottan visszautasítottam ama vádat, melylyel engem az Egyetemi Lapok lapszemlése, Margitay Ernő (?) illetett, — hogy én a közlönyünk 3. és 4. számának vezércikkeiben a budapesti nemzeti idealista ifjuság erkölesi nivóját támadtam meg és nem az általuk kibocsátott politikai hitvallás eszméit és elveit Nyilatkozatomra Margitay Ernő szintén nyilatkozattal felel; erre a nyilatkozatra vagyok bátor a következő megjegyzéseket tenni: Az Ön nyilatkozata, kedves Margitay úr, feledtetni velem ama krisztusi mondást, — hogy a ki téged kövel dob meg, te dobd vissza kenyérrel — és így nyilatkozata miatt támadt bosszankodásom arra a térre vezet, a melyről Ön (?) lövöldözi reám egy idő óta keserű gúnyoroskodásainak nyilait, t. i. a személyeskedés terére. A személyeskedés terére lépve bátor vagyok kijelenteni, hogy ha az Ön nyilatkozatába sajtóhiba nem eszűszott be, akkor Ön mindjárt a nyilatkozata elején nem méltóztatik igazat mondani; mert ha tényleg Ön volt megbizva a Magyar Egyetemi Ifjuság és a Sárospataki Ifjúsági Közlöny felett való szemléskedéssel, akkor hogy állíthat olyat, hogy a mi lapunk 3. és 4. számának vezércikkei alatt az én nevem nem szerepel! Tessék csak átnézni, igenis ott van a szerző neve a cikk alatt; mert nem természetem „névtelenül bujkálva“ intézni támadásokat, hanem őszintén, nyíltan mondtam meg Önöknek a véleményemet, a mely együttal a sárospataki főiskola ifjuságának is a véleménye, kivéven egy-két embert — az Önök politikájáról. Tessék csak átnézni azokat a számokat, kedves Margitay úr, igenis ott találja a nevemet. És mivel ott van a nevem, Ön pedig azt mondja, hogy nincs ott, mi következik belőle? Vagy az, hogy Ön a Sárospataki Ifjúsági Közlöny ama számain nem is olvasta, tehát a lapszemlést nem Ön írta, hanem más valaki; — Önt pedig csak azért állították most velem szembe, hogy kálvinista küzdjön a kálvinista ellen. Vagy pedig az, hogy Ön olvasta ugyan azokat a lapokat, hanem a természettől olyan gyengeséggel van megverve, a mely gyöngeséget „rövid emlékező tehetség“-nek szokták nevezni, a mi miatt pedig fogadja legmélyebb sajnálkozásom őszinte kifejezését. A mi pedig azt az akadémikuskodását illeti, hogy „én Önöknek predikációkat tartottam, a mikor arra engem senki se kért s szónoki képességeimre egyikök se volt kíváncsi.“ Hát erre vonatkozólag megjegyzem, hogy nekem eszem ágában sem volt Önöknek predikációt tartani, hanem csakis azokat az eszméket mondtam el, melyeket mi, patakiak, a kik bizonyára vagyunk oly jó és lelkes hazafiak, mint Önök — a budapesti egyetemi ifjuság körében szeretnénk megvalósúlva látni, mert a budapesti egyetem nemcsak az Önök egyeteme, az ott történő dolgok felett nekünk is jogunk van kritikát gyakorolni. Azt hiszem kedves Margitay úr, ezt még Ön sem vonhatja kétségbe. De ama predikációnak nevezett cikkemben még a kifejezési mód, vagy modor sem kifogásolható, mert hiszen a szeretet hangján szólottam, a szeretet hangján mondtam el azokat a feltételeket, melyeknek teljesítése által létrejöhetne a kibékülés, hogy magyar a magyart ne bántsa, hanem szeretettel nyújtsunk egymásnak jobb kezét. A vivó mester féle hasonlatára pedig megjegyzem, hogy nem vágott meg, mert gyöngé az Ön kardja, kedves uram, csak ijacsakából lövöldöz vékony, tühöz hasonló nyilatkat, melyek nem vágják meg az embert, csak csik-

landozzák és bosszantják. Találkozni nem igen fogunk nem is epekedem a találkozás után. Társaságára pedig egyáltalában nem vagyok kíváncsi. De ugyan miért is hozta Ön azt fel? Ki volt kíváncsi arra, hogy Ön milyen társaságokban szokott megfordulni? Ki kérdezte azt Öntől, kedves Margitay úr? Vajjon ezzel is nem dolyfét és hiúságát árulta-e el? Máskülönben ég vele és gyöngyharomat! Mulasson nagyon jól abban a társaságban, a melylyel még hirlapokban is kérkedik, hogy ilyen uton is növelje személyi kultuszát. Zajdó László, ev. ref. hittanhallgató.

— **Felhívás előfizetésre.** Debreczenből a következő lelkes hangú felhívást kaptuk, a mit olvasóink szives figyelmébe és jó indulatába ajánlunk: „Öten állottunk össze, mint testi-lelki jó barátok, hogy együtt adjuk ki fiatal szívünknek, magyar lelkünknek esztendőnk során át táplált reményeit, vágyait. Bokrétába kötöttük azokat az egyszerű virágokat, a melyeket a költészet mesgyéjén szedegettünk. Nem cifrák, nem divatosak, nem csinált virágok, de a kinek tiszta a szive, érintetlen a lelke: az megtudja őket becsülni, megtudja tán szeretni is. Nem világra szóló dolgokról regélünk, csak elpanaszoljuk azt, a mi mindünknek fáj, elmondjuk örömlünk, bánatunkat. S barátságunknak, összetartásunknak ezt az egyszerű jelét vegyék az irántunk érdeklődők úgy, mint lelki kapcsolatot közöttünk és közöttük. Költemény-kötetünk „Bokréta“ czimen jelenik meg husvét napjára. — Kérjük az előfizetőket, hogy a könyv díját és az előfizetési íveket február utolsó napjára Maday Gyula czimére (Debreczen, Gönczy-utca 3. szám) sziveskedjenek beküldeni. Könyvünk ára 1 korona, diszkötésben 2 korona. A ki tíz előfizetőt gyűjt: tiszteletpéldányt kap. Debreczen, 1902. január havában. Baja Mihály, Gulyás József, Gyökössy Endre, Madai Gyula, Oláh Gábor.“

— **A jogi oktatás reformjáról** szóló törvénytervezetet olvasóink részletesen megismerhették a napi lapokból. Mindazonáltal bár elkésve, nem tartjuk fölöslegesnek azokat a megmérhetetlen előnyöket néhány szóval kidomborítani, a melyeket ez a javaslat a jogi képzés, a jogi képzettség szempontjából tartalmaz. Gyakorlatiasabb iránya mellett még kétségtelesen érdeme, hogy azt az úgynevezett „tanszabadságot“ egyetemeinken korlátozza annyiban, a mennyiben az óralátogatás és kolloquimok kötelezővé tétele által kötelességévé teszi a tanulónak, hogy elsősorban tanuló legyen; a bírói, ügyvédi, közgazgatási hivatalnokaink képzését egységesíti; legnagyobb örömmel üdvözölhetjük azt a decentralizációs törekvést, a mely szerint vidéki akadémiáinkat az őket megillető nívóra helyezi. Szerintünk is minden vagyonnak, tudománynak, hatalomnak, iskoláknak a fővárosba való összehalmozása veszélyt rejt magában. A nemzet testének egy tagját sem szabad a többi rovására annyira ápolni, fejleszteni. Az a tulságos szabados szellem, a mely a tudomány-egyetem tanítási rendszerét jellemzi, keservesen megboszúlja magát. Ezzel szemben áll vidéki akadémiáink előnye, mely szerint az előadó tanár közelebb állván általa személyesen ismert hallgatóihoz, nem csupán azok gondolkodását ismeri, de azt tanácsával, gyámolításával előhaladásra buzdítja. Nemzeti érzését is inkább ápolja a vidék történelmi nagyságoktól, hagyományoktól, emlékektől erősen áthatott

szelleme, míg a főváros erősen kozmopolitikus életével igen kevésbé kidomborodó nemzeti karakterével, sokszor nagyhangú üres strébereivel egyáltalában nem az a légkör, a melyben a fejlődő plánta üde virágokat, később nemes gyümölcsöket érleljen.

— **A Kossuth-ünnepély anyagi sikere.** F. év jan. 12-én tartott „Kossuth-ünnepély“ s az ezzel összekötött táncmulatság anyagi sikeréről nem számolhatunk be mult számunkban, most azonban a rendelkezésünk alatt álló adatok alapján örömmel hirdethetjük, hogy ez az ünnepély nemesak erkölcsileg, hanem anyagilag is igen szépen sikerült. Szóljanak azonban magok a számok: Összes bevétel; 1467 kor. 45 fillér; összes kiadás: 433 kor. 30 fill.; tiszta jövedelem: 1034 kor. 15 fill. Ez összeg létrejövételéhez hozzájárult nagyszámú felülfizetőink áldozatkészsége is, kik fogadják e helyen is legőszintébb köszönetünket nemes lelkü adományaikért. Felülfizetőink névsorát már több lapban közöltük s így itt csak azok közlésére szorítkozunk, a kiknek felülfizetése előbbi közlésünk óta jutott rendeltetése helyére. H. Kiss Kálmán 2 kor., Igaz József 5 kor., Hallgató János 5 kor. Fogadják hazafias áldozatkészségükért köszönetünket.

— **Halálozás.** Dr. Bacsoni Lajos debreczeni jogakadémiai tanár életének 51-ik évben január hó 29-én meghalt. A megboldogult mint sárospataki jogakadémiai tanár városunkban is kedvelt egyéniség volt.

Szerkesztői üzenetek.

Kérdező. A gyorsíró-egyletet mi is törekedtünk a részvétlenség sírjából feltámasztani, de az érdeklődők csekély száma miatt nem sikerült. Pedig ez az egylet igazán elkélne, vezetésre hivatott emberek is volnának, csak egy kicsit erősebben kellene felkarolni a dolgot.

y. n. Nem közölhető.

Konkolyos Péter. Levelét a Tekintettös Kiszörkesztő urhó, a melyben a „kurutz birkádról“ ir egyet-mást jó ízű humorral, szivesen besoroztuk volna, ha nem lenne idejét multa és ha bennünk megvolna a hajlandóság czivakodni. De így is igaz magyar gondolkodását visszatükröző levelében, higye el kegyelmed nagy gyönyörűséget találtunk.

a. e. Hangulatos, lendületes, érzelmes novella, de a mértéket nem üti meg.

Sz. L. Ebből a számból kimaradt.

Tartalom.

s—r. „Kovácsy Sándor.“ — **Sörös János.** „Semester kezdetén.“ — **Mikola Gyula.** „Tandem allquandó.“ — **Tóth István.** „Válasz az Egyetemi Lapoknak.“ — **Ernyi.** „Nirvana.“ „Néma éjjel.“ — **Kovács Lajos.** „Örökké a tied.“ — **Tóth Gyula.** „Születésem napján.“ — „Egyleti élet.“ — „Lapszemle.“ — „Hirek.“ — „Szerkesztői üzenetek.“ — **Binét Menyhért.** „Kósa András.“ — **Szolga József.** „Hulló levelek.“

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szénióri hivatal.	Főszerkesztő: TÓTH ISTVÁN.	Felelős szerkesztő: ZAJDÓ LÁSZLÓ.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Kiadóhivatal: Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«	Főmunkatársak: MOSKOVITS MÓR, ifj. CSABAY PÁL.		Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

Márczius 15.

Dicsőséges nagy nap, Isten hozott ismét! Ünnepi érzéssel, ünneplő ruhában fogadunk tégedet, ünnepet szentel néked az egész magyar nemzet, az egyenlőség, testvériség nemes érzetében egygyé olvadva, mint egy lélek és egy test . . . Ünnepel a kastély, ünnepel a kunyhó, ünnepel az ország kicsinye és nagyja: ünnepel igazán, szent lelkesedéssel, szabadságszerető igaz magyar szívvvel

Egy nap sincsen a magyar történelemben, melynek emlékére méltóbban szentelhetne ünnepet a magyar nemzet, mint 1848. márczius 15-ike. Ennek a napnak az emlékezetét minden esztendőben harangzúgással és istenitisztelettel kellene megünnepelni, mert ez a nap krisztusi szellemű nap; ezen a napon krisztusi eszmék krisztusi úton arattak diadalmat. Egyenlőség! Testvériség! Ki hirdette e nagy igéket legelőször? Ki hirdette volna más, mint amaz egyetlen egy, ki lett nekünk istentől igazságunk, bölcsességünk, váltságunk! És ki hirdette azt, hogy eme megváltó eszméket nem erővel és hatalommal, hanem az istenség lelkével kell és lehet megvalósítani? Ki hirdette volna más, mint a szelídség példányképe, a Krisztus. — És nézzétek márczius 15-ét! Apostolok ajkán felesendülnek a megváltói eszmék és piros vértől nem ázik a mező pázsitja, — nem eseng a kard, nem dörög az ágyú, fújó paripák sem rohannak holt testeken át, hanem az Istennek lelke, ez a megdönthetetlen hatalom vezeti a magyart a nagy diadalra, az Egyenlőség és Testvériség nagy diadalára. — Igen, ez a nap krisztusi szellemű nap; krisztusi eszmék krisztusi diadalünnepe. Ezt a dicsőséges nagy napot harangzúgással és istenitisztelettel kellene ünnepelni minden esztendőben . . . Mondjam-e, mi történt? mondjam-e, hogy történt?

Ötvennégy év óta erről zeng a nóta Duna, Tisza táján. — Ötvennégy év óta még a gyermeknek is erről a nagy napról zeng bűvös regéket a ringató dajka mesemondó ajka . . .

E napon ültettek el egy fát, a mely 54 év óta nagygyá, erőssé, hatalmassá, megdönthetetlené nőtt, melyet számtalanszor megrengetett a zivatar, számtalanszor megrázott az égi háború, melynek gyökerét köny- és vércseppel áztatták meg apáink, de annyi zivatar és égiháború között megállott e fa rendületlenül, mint szirt a habok közt. — Tudjátok-e, mi a neve ennek a fának, melynek árnyékában mi most

gond nélkül pihenünk? — Ez a viharedzett, kidönthetetlen fa: a magyar szabadság! Ezt a fát 1848. márczius 15-én ültették el ama régi százados tölgy helyére, mely a majtényi sikon omlott össze és a melyet aztán a szű, a féreg megőrölt, az idő szétforgácsolt, elpusztított.

Márczius 15-ike tehát az egyenlőség, testvériség, — eme krisztusi eszmék diadalának és a magyar szabadság születésének emlékünnepe. Azért teszünk mi e napnak tisztességet minden esztendőben, azért ünnepeljük szent lelkesedéssel, — szabadságszerető igaz magyar szívvvel.

Tegyünk is e napnak tisztességet mindenkoron. Legyen ez a magyar nemzetnek örökké nemzeti ünnepe, mert míg egy igaz magyar szív lángol e hazán, míg lelkünk a nemesebb eszményekért hevülni meg nem szűnik, addig e nap észrevétlenül el nem suhanhat a többi szürke napok között, hanem mennél messzebb és messzebb marad a múlt ködében, annál fényesebbnek, annál sugárzóbbnak látszik, mint valami egetverő lángoszlop. — Ünnepelje e napot a magyar nemzet mindörökké, mint az Egyenlőség, Testvériség, Szabadság szentháromságának nagy ünnepét. Ünnepeljük szívvvel, ne csupán zászló-lengéssel és hangos ajakkal. Nemes eszméit szívjuk lelkünkbe; hőseitől tanuljuk meg, hogy mire képes a valódi lelkesedés. Tanuljuk meg, hogy miképen kell a hazát igazán szeretni. S valahányszor alacsony érdek- vagy párt-harcz emészti, sorvasztja hazánkat — sajnós, ez már eredendő bűnünk — legyen e nap mindannyiszor figyelmeztető jel arra nézve, hogy hajtsuk el az egymás keblének irányított szuronyokat és legyünk egy lélekké és egy testté az Egyenlőség, Testvériség, Szabadság szent jele alatt, mert egyet érezve, egyet akarva, — a mint Kossuth apánk mondta, — a magyaron még a poklok kapui sem vehetnek diadalmat.

Legyen e nap figyelmeztető jel különösen nekünk, magyar ifjúságnak. E nap fénye sugározza be lelkünket s őrzi el onnan azokat a rémeket, a miiket embertelen emberek csempésztek oda. Űzze el e nagy nap fénye a gyűlölködésnek, pártoskodásnak, viszálykodásnak átkos szellemét, legyen e nap a mi életünkben is a megújulásnak, a téves eszméktől való megtisztulásnak, egy szóval a kibékülésnek derűs ünnepe. Mert ha nem az lesz, ne szenteljünk mi e

napnak ünnepet, ne borúljunk mi le nagy apáink sirhalmához és áldó imádság mellett ne mondjuk el az ő szent neveiket, mert megfordúlnak sirjaikban.

Zajdó László.

Mozogjunk!

„Vesd le saruidat, mert a föld,
melyen állasz, szent hely . . .“

Szent a föld, a melyen állunk. Szentté avatta ezer év vére, könyhullása. Szent a halmi készülőnek, mert utolsó pillantását erre a földre veti, a hol életéveit eltöltötte, a hol az ő tetemei nyugodni fognak; szent a világra jövőnek, mert első tekintete, első mosolya, első sirása itt szülemlik meg. A mult emlékezete, a jelen öröme és fájdalma, a jövőndő reménysége elszakíthatlan lánczczal köti össze a szívet ezzel a földdel. Ha megrándul a kötelék, elvérzik, belehasad a szív . . .

Emlékezzünk! De jó is emlékezni . . . A mult nagyságának elénk varázsolásával feledtetjük önmagunkkal a törpe jelent. Lapozgatni a történelem könyvében, könnyet hullajtani, a hol gyász és siralom van feljegyezve; vigasztalódni, a hol a sokszor elbukott nemzet önerejéből ismét talpra áll . . . hallani vélni a trombiták harsogását, paripák dobogását diadalról-diadalra. El-elfeledi az ember, hogy a vigasság lapjai mögött ott vannak a keserv, a gyász, a szomorúság lapjai is, a nagyság mellett a törpeség, a dicső küzdelem, győzelem, kitartás mellett a vizálgodás, egyenetlenség nyomai is, mert a mult ragyogó napjai elkápráztató fényükkel láthatatlanná teszik a foltokat, mint központi napunk a többi álló csillagot. De jó is elmerengni a mult felett és megálmodni a jövőt; a mult fáklyájával bevilágítani a jövőndő homályába. Ha erőt vesz a lelken a csüggedés gyáva érzete, ha a jelen keserveit, sivárságát látva, félve a jövő nehézségeitől, hatalmába ejt a kétségbeesés, térjen vissza az emlékezet a multba, erőt fog abból meríteni lelkünk, tápot fog nyerni a jövőre.

Emlékezzünk! De jó is emlékezni . . . feltámasztani azokat, a kik voltak, elenyésztek és mégis vannak, mégis örökké élnek. Megóvni a feledéstől azokat, a kik a mult napjai voltak és letűntek, de a világosság, a mit terjesztettek, ma is világít. „Tiszteld atyádat és anyádat“ — mondja az irás — hogy hosszú életű légy a földön! — Tiszteld őket, légy érdemes, méltó hozzájuk, hogy téged is tiszteljenek utódaid és így a te neved, a te emléked is túlélje halálot, hogy hosszú életű legyen emléked, élvén unokáid ajkán. Ha tehát megbecsülsz a multat, biztosítod magadnak a jövőt; tisztelvén az őseket, önmagadat is becsültté teszed.

És mégis ha figyelemmel vizsgáljuk a dolgokat, mintha azt látnók, hogy az anyagi lét biztosítása iránti törekvés mintha kiölne az emberekből minden lelkesedést, minden idealizmust, a mult nagyságainak megbecsülését; a zsidvásári zaj elhallgattatja a szív hangját. Kihalni lát-szik az érzék minden iránt, mely anyagias értelemben

vett eredményt közvetlenül nem mutat; mindaz a mi csak a szív húrjait hozza rezegésbe, hidegen hagyja a számító ész révén az egyént. A „ma“ embere vagy vad mohósággal éldeli a jelen gyönyöreit vagy pedig verejtékes homlokkal tör előre a jövő sikereit küzdve. Sem a jelen éldelője, sem a jövő munkása nem tekint vissza a multra, mert hiszen, csak jelenben vagy a jövőben érheti el törekvése célját.

Jelszavuk: „A mi elmúlt, úgy sem jó többé vissza!“ Pedig az a nemzedék mely érzéketlen a mult iránt, már a romlás jegyében él, már nem érdemes, már nem méltó az elődökre, nem éri meg a jövőndőt.

Ebben az ijesztően anyagi világban az ifjúságra nagy nemes feladat várt mindig és vár ma is. Mert azoknak, a kiké a jövőndő, azoknak kell ápolni a multat. Az ifjúságé a jövő, a jövőé az ifjúság. A történelem könyvében lapozgatva láthatjuk, hogy dekadens korszakaiban az ifjúság volt az idealizmus első harczosa, mely felrázta a veszniinduló világot fásultságából, mely ha ereje birta megmentette a nemzetet az elbukástól, a zsarnokságtól; nem csupán véres harczokban, hanem nagy eszmék hirdetésével, terjesztésével.

A magyar ifjúság érzi ezt a hivatását, de kevéssé ismeri fel. Sejtí kötelességét, de azt, hogy ezt a magasztos kötelességét mi módon teljesítse nem tudja. Keres ideálokat, melyekért küzdjön, de nem találja azt, melyet csakis nemzeti történelmünk fonalán kellene keresnie. E fonalon indulva úgy a magunk buzdítására és megerősítésére, mint a külvilágra való hatás biztosítására első és legérdemlegesebb eszköznek mutatkozik nagyjaink kultusza. E téren nem tagadjuk, az ifjúság helylyel közzel teljesíti is kötelességét. Megünnepli a nemzet nagy ünnepeit, feldíszíti a hősök sirját az emlékezés koszorújával, beleplántálja a szívbe a kegyelet és hála érzését azok iránt, a kik a hazát ezer éven át életükkel megtartották; arra törekszik, hogy ezeknek emlékezetét nem csupán a szív mélyébe zárva őrizze meg a jelenkor, hanem érdemeiket kőbe, ércbe vésse és a késő nemzedék is áldva emlegetvén buzdításúl, irányítóúl szemlélhesse állandóan, hogy erőt merítsen belőle ezer éves multunkon alapuló jussunk követelésére, ha kell kivívására. Mert ha a jelen sivársága kétségbeejt, vigasztalódjunk, mert az ezeréves mult bizonyosság mellettünk, hogy jogunk van a jövőndő boldogságára. Emlékünnepekkel ébren tartja a nemzeti érzést. Annál inkább megszorító, hogy a nagy világban lábrakapott realizmus egyéni érdekhajhászás, (vagy talán rosszúl felismert politikai tekintetek?) is távol tartják a nagy közönséget ama szent tűztől, a melynek ápolói mi ifjak vagyunk, a melyből a nemzet összességének állandóan kellene hevülnie.

Az ifjúság szabadságszomjas lelke, különösen a szabadság nagy alakjait, hőseit, vértanúit rajongja körül. Az ifjú lélek bilincseket nem tűr, korlátokat nem ismer. Így a történelem azon alakjainak áldoz legszivesebben, kik bilincseket béklyókat törtek szét . . . a zsarnokság béklyóit; kik korlátokat döntöttek le . . . a szabadság torlaszait. Rákóczi, Kossuth, Petőfi nem is félistenek már, hanem

isteni fogalmak, mikkel össze vannak kötve a szabadság, egyenlőség, testvériség isteni fogalmai . . .

Emlékezzünk! A mit eddig az emlékezés, az emlékeztetés terén tettünk, ha tettünk, kevés volt és nem minden; sohase lehet eleget tennünk. Elfogultság nélkül mondhatjuk, hogy a német népnek nincs annyi történelmi nagy alakja, mint nekünk és mégis ott léptenyomon egy egy szobor, egy-egy emlék hirdeti a mult dicsőségét; nálunk minden talpalatnyi föld nagy események színhelye és csak itt-ott találunk évek hosszú során nagy nehezen összegyűjtött pénzen egy-egy fertelmesen rossz szobrot. Avassuk nemzeti ünnepeinket ünnepi köntösbe, ünnepi érzellemmel általános ünnepekké, hogy mindenki együtt érezzen, hogy mindenki együtt örüljön és gyászoljon velünk e hazában; vigyük be ezeket az ünnepeket minden magyar szív naptárába, tegyük ez ünnepeket minden magyar lélek közsükségletét képező táplálékává. Ha akad olyan ember, a ki konok lélekkel, nemzetellenes érzéssel nem akarna velünk ünnepelni és hálátlanul, kegyeletlen szóval akarná azt a szentélyt lerombolni, mit a hála, kegyelet, öröm és imádás érzése épít szent érzelmekből, kiáltunk reá a menydörgés hangján: „dobb le saruidat, mert szent a föld, a hol állasz!”

Moskovits Mór.

Szabadságharczunk és a magyar nők.

Édes hazánk történetében sok oly esemény van, a melyek nagyszerűségükkel ellenállhatatlanul hatnak a lélekre, a melyeken szívesen elmerengünk, de egyetlen egy sem bír oly varázserővel, mint az 1848/49. nagy események s azoknak előzményei a „vérnélküli forradalomban.” Mindig visszatérünk ehhez honszerelmet s lelkesedést meríteni; forrás ez, melyből merítve úgy érezzük, mintha egy percze ama „félisteneknek” nevezett honvédek lánglelke szállana le reánk s képesek volnánk mi is ama nagy tetteknek az elvégzésére, melylyel ők az igaz magyar szívbe kitörölhetetlenül beirták nevüket.

Lelkesedés és honfiúi gyász foglalják el még ma is lelkünket; lelkesedés a nagyszerű események, diadalmas harcok, gyász a vesztett csaták emléke alatt.

Csodálatos varázsa van a honszerelemnek. Erőssé teszi a gyöngéket, bátrakká a gyávákat; a honvéd, kit még csak ma vittek harcza, a tűzkereszttségbe, holnap már mint rettegett hős lesz ismeretes az ellenség előtt; honfitársai büszkén tekintenek rá, az utókor félistenekként emlegeti.

Csodálatos ereje van a honszerelemnek. Gyermekek, serdülő ifjak, kiket a szabadság édes vágya ellenállhatatlan erővel ragadott meg, sietnek a harcza s egyik-másik Schvechátnál, Bodrog-Keresztúrnál, Piskinél (Már István, Veres Jancsi, Gál Laczi stb.) igaz hősköz méltóan — s a haza szent nevével ajkukon — halnak meg.

A honszerelem tüze megérintette, foglyúl ejtette a nők szívét is. És a nők, kiknek egész lényük gyöngödség, csupa finomság, a kiknek lelkületéhez az izgalmas, borzalmas események nem illenek, a férfiakkal versenyeznek a hazaszeretben s közöttük nem

egy volt, ki halált megvető bátorságával, miként Débora Báráknak példát mutatott a harc izgalmai közepette. Gyöngé nő közben gyilkoló fegyver; a szelidség, gyöngödség képviselője a harczen, hol az idegek megkeményednek s hol a halál angyala szedi a maga áldozatait: nem érezzük-e a lelkesedés, a büszkeség pirját arcunkon arra a tudatra, hogy az egrí nőknek, Rozgonyi Czecziliának a példája mint talál követésre? Nem dobog-e meg szívünk arra a szívet-lelket emelő gondolatra, hogy nekünk is van Deboránk, ki a bibliai hős Deboraként lelkesen hangoztatta: „tapodj meg én lelkem minden erőt!” Voltak hősnők; de hál' Istennek, nem volt köztük Delila egy sem!

De hát mit keresnek ők ott, a hol a gyöngé nő idegeit megrázó események folynak? Mit tesznek ők a gyöngé nők a harczen?

Történetileg beigazolt tény, hogy a bécsi kormány törvényszegéseivel, a jogtalanságok elkövetésével s erőszakosságával a nemzetet odakényszerítette, hogy ez szabadságának, alkotmányának megvédésére fegyvert fogjon. Midőn aztán a koczka el volt vetve: úgy tüntette fel szabadságharczunkat, mint közönséges lázadást az uralkodóház ellen. A körülöttünk élő, de Magyarország testéhez tartozó nemzetségek ellenünk bujtogatva: igen hálás „eszköz”-nek bizonyultak a kamarilla kezében. Ellenségünké lettek tehát, kiket eddig keblünkön melenggettünk s fenétek ellenünk a gyilkos fegyvert. A magyar haza, ez a szerető édes anya gyermekeihez kiáltott ismét. A magyar nőnek nem lehetett tétlenül nézni a hon siralmas helyzetét. Érző, szerető lelke azt sugta neki: menj vagy a harczenre küzdeni s majd diadalmas hősként térni vissza, vagy meghalni hősileg; avagy segíts más téren, hisz annyi, meg annyi alkalom nyílik előttd. Sebeket kötözgetni, könnyeket törölni s felszarítani, betegeket ápolni: mind, mind tehozzád, gyöngé nőhöz illő. És a nő ment.

Főúri hölgyek s polgárnők minden osztályból együtt voltak. Nem volt közöttük rangkülönbség, válaszfal; ledőltek azok; megszüntette a közös érzés: a haza iránti köteleesség. Oh! a honszerelem nagy erősség!

A márcziusi események már magukkal ragadták a nőket. Az események szerencsés alakulása, majd Petőfi „Talpra magyar”-ja s a „Mit kíván a magyar nemzet?” a nők lelkét is erősebb hullámmásba hozzák. Ott vannak mindenütt. A „Talpra magyar” kiosztásánál is ott látjuk a nőket s midőn Petőfi ezernyi ezer főből álló tömeg előtt elszavalja e költeményét, melybe izzó lelkét, mintegy belehelte s a mely úgy hatott, mint a közelgő forradalom előhírnöke, ott vannak a nők s együtt esküsznek a férfiakkal: „A magyarok Istenére esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk.”

Ettől kezdve ott látjuk a nőket szabadságharczunkon keresztül mindenütt, mindaddig, míg csak a túlnyomó többség vitéz hadseregünket le nem győzi s a világsi fegyverletételre nem kényszeríti: mindig szerepelnek a nők. Agyúdörgés, puskaropogás, harci paripák nyerítése, haldoklók halálhörgése nem félemlítették meg. Ha honvéd volt — mert ilyenek is voltak — fájdalmas pillantást vetett elesett bajtársának testére s azután . . . „ment előre!” Ha betegápoló volt, a borzalmak, a megcsonkított tetemek s a veszedelmek akkor sem riasztották vissza: jótékonyságával, szeretetének melegével, édesen beszélő ajkai biztatásával résztvevően nyújtott segílyt a sebesül-

teknek. Ha nem lehetett a harcmezőn, akkor szobájának négy fala közt tépést csinált, vagy polgártársait lelkesítette.

Szabadságharcunk mozgalmi előre haladott állapotban voltak, a nemzetiségek is mozgolódtak már, midőn a kormány elhatározta, hogy pénzügyeinket is függetleníti Bécestől, mint megannyi másat s megveti alapját egy magyar nemzeti banknak. Ennek a tervét, keretét Kossuth Lajos igen szépen kidolgozta; de volt egy baj: nem volt „érezfedezet.“ A meglevő éreztények, úgyszintén a bányák jövedelmei is elégteleneknek bizonyulván: nem maradt más tenni valója a kormánynak, mint a magyar nép hazaszeretetéhez fordulni. Szemere Bertalan belügyminiszter lelkes felhívást bocsátott közre az országban. „Hazánk gazdag. Fiai birnak áldozni . . .“ „Megvárjuk a haza és nemzet nevében, hogy mindenki szívesen és becsülettel teljesítse hazafiúi kötelességét.“ Így végződik a felhívás. Széthatott ez az országban mindenütt. A haza iránti kötelesség megnyitotta szívét a gazdagnak, megnyitotta a szegénynek. A gazdag főurak századok óta kegyelettel őrzött családi ereklyéiket s kincseiket, a szegények megtakarított filléreiket vitték a haza oltárára.

A nők innen sem maradtak el. Ott voltak a „jó kedvű adakozók“ körében: ékszereiket, fülöngyöket tették le a haza oltárára. Ime egy fiatal leány, kinek arcán a kora tavasz látszik, az urnához lép s egyetlen drágaságát: arany-amulettjét veti bele. Egy pécsi honleány a „Pesti Hirlap“ szerkesztőségéhez arany nyaklánczát és fülbevalóját küldötte be. Ismét egy kedves jelenet. E. Tóth Mariska debreczeni honleány, ideáljával egy hős magyar honvéddel jegyet váltott. Jó honfiak voltak: nem akartak vigadni akkor, mikor a hon gyászol. Elhalasztották az esküvőt boldogabb időkre, midőn szabad hazában szabad, független nép lakik. Ez a nemes honleány, hozzá is eljutva a haza oltárára való adakozás iránti felhívás, jegygyűrűjét, szerelmének zálogát következő szép sorok kíséretében küldötte Pestre. „Itt küldöm a szeretett hazának egyetlen és legbecsesebb kincsemet, jegygyűrűmet. Vőlegényem honvédek állt be s melőtt távozott, megfogadtuk egymásnak, hogy majd csak akkor lakodalmazunk, ha édes hazánk túl lesz a veszélyen s hogy ez mentől hamarabb megtörténjék, én is hozzájárulok e csekély adományommal. Fogadják olyan szívesen, mint a minő örömmel én adom.“

Az események aztán fejlődtek tovább. A nemzetiségek nyílt lázadásban törtek ki ellenünk s a hűség és eskü tartozásait, valamint az élvezett jogokat mind feledve s a hűséggel nem törődve: harcoltak ellenünk. Vitéz honvédeink küzdöttek ellenük s a honvédeknek a küzdelemben segítettek a nők. Halált megvető bátorsággal harcoltak a férfiak oldalán. Ott látjuk Fehértemplom ostrománál, melyet a Szerviánusok ellen Maderspach védelmez. A küzdelem erős; Maderspachnak ágyú golyói elfogytak. Itten is a nők munkálkodnak. A Szerviánusoknak a magyarokra lövöldözött ágyú golyóit összeszedik: bátor lélekkel s haláltmegvető bátorsággal segítenek a veszélyeztetett pontokon. Elhullt egy honvéd: nem maradt üresen a helye; a gyöngé nő vette kezébe az elesett hős fegyverét s küldte a haláltosztó golyókat az ellenségre. Fehértemplom felszabadult. Mily édes öröm s honleányi boldogság tölthette el keblüket akkor, midőn megtudták, hogy győztek s ebben nekik is nagy részük van.

Midőn a nemzetet Szemere Bertalan felszólította, hogy az „érezfedezet meglegyen, Erdély is megmozdult. Itten is lelkesedés, felbuzdulás minden felé. Két fiatal leány, Szilveszter Zsuzsi és Balázs Kata — házról-házra mentek Kolozsvárhoz s úgy gyűjtöttek a haza oltárára. Általában a nőknél is azt a lelkesedést, azt a bátorságot találjuk, mint a férfiaknál. Nem volt gyöngélelkű a nő, midőn elébe állt férje vagy gyermekei s kijelentették, hogy harcba mennek. Büszkéek voltak s a székely nő, midőn három fia elébe állt s szándékukat elmondották: arcza könybe borult; de csakhamar felmagasztosultan mondá nekik: „Jegyezzétek meg, hogy csak úgy lesztek székely apátoknak és hazátoknak méltó fiai, ha ellenségeket legyőzve tértek vissza.“

Talán elég is volna már ennyi? Nem! Menjünk be a harcba, nézzük a főúri nőket! Emlékek előtt tisztelettel kell leborúlnunk. Említsünk meg egy nehányat s szívünkben emeljünk oltárt számukra.

Osányi László kir. biztos, az ország hölgyeire felhívást intéz: „Készítsenek a honvédség számára tépést s fehéreneműeket.“ Felhívása nem marad eredménytelen. Az első között is legelső Kossuth neje; mellette van Kossuth nővére Meszlényiné. Az ő nemes példájuk lelkesített. Nyomukban voltak: gróf Batthyány Lajosné, gróf Károlyi Györgyné, Damjanichné, gróf Teleki Blanka stb.

Lelkesedés, honszerelem mindenütt. És ismét egy nagyszerű jelenet: gr. Károlyi Györgyné, mikor az első magyar huszár az osztrák had kitakarodása után Budapestre érkezett: oda ment a napbarnított vitézhez és megcsókolta a kezét. — Legyen ez a köszönetem, hogy a hazáért harcolsz, — szölt elragadtatással.

Aztán voltak, kik a háború izgalmi daczára sem rettentek vissza attól. Férfi ruhát öltve magukra, a honvédek soraiban küzdöttek. Köztük egyik-másik bámulatraméltó hősies magatartásával vont a figyelmet pld. Horváth Anna, kit a napi parancsban Perczel Mór külön kiemelt, a Titelnél vívott ütközetben tanúsított hősies viselkedése miatt. A kolozsvári hölgyek külön ezredet akartak alakítani; de az nem engedtetett meg. Egyesek úgy is beléptek közülök a hadseregbe pld. Lebstüek Mária, „Károly“ álnév alatt a tápió-bicskei csatában, mint hadnagy harcolt.

És most zárjuk be e sorozatot egy kedves, megkapó képpel. Lévai Mariska, szép, lugosi menyecske-nek dúsgazdag férje volt. Lévai Mariska keserűséggel látta, hogy más nők férjei mennek a harcba s a nők mily büszkéek harcából hazatérő férjeikre; ő neki ebben sem lehet része, mert férje gyáva s nem megy a harcba. zívében honszerelme és férje iránti szerelme tusára kél; ez utóbbi gyöngébb, amaz erősebb s ő elválk férjétől. Beteljesedett rajta: „Szabadságért feláldozom szerelmemet.“ Milyen kedves, megható kép.

* * *

Voltak tehát nemeslelkű, honszerető magyar nőink, a kik a szenvedő magyar hazának segítettek. Hányan vannak, kik a névtelen hősökkel együtt jeltelen sirban nyugosznak s csak a természet gondozza sirjukat. Tettükkel, bátorságukkal példát mutattak az önfeláldozásig menő honszeretetre s bebizonyították, hogy a gyöngé is erőssé lesz a honszerelem hatása alatt. Mi, az utókor gyermekei csak hálatelt szívvel gondolhatunk azon magyar nőkre, kik honvédeink

mellett ott voltak szerető gondoskodásukkal s példájukon lelkesülhetünk úgy szeretni a hazát s úgy szenvedni érte, miként ők szenvedtek.

„Oh édes, istenítő hazaszeretet, van-e nálad fenségesebb érzélem a világon.“

Ifj. Hubay Bertalan.

Szabadság ünnepén.*

E dicső napon minden igaz magyar,
Midőn a mult emlékének áldoz,
Vigye a hála babérkoszorúját
A szent szabadság szent oltárához!
Mámoros lázban reszkessen a kebel,
Lobbanjon lángra, mint milljó fáklya
S a megdicsőült hősök feje köré
Glóriát fessen lobogó lángja!

Örömkönnny hulljon! . . . Forrjon a szív vére! . . .
Zengjen Hozsánna, diadal-ének!
A veszniindult Jeruzsálem szabad!
Dicsőség a népek Istenének!
Meglőtt, mi után millió szív vágott:
Háromszáz évre a Feltámadás;
Biztosítá az első ezer évet
A második, egy új honfoglalás.

Rettentő idők! . . . Haldoklott a haza
S az éhes varjak, lelketlen lelkek
Nem irgalmazva, sebeit tépve
Szörnyű kínjában örömet leltek.
Szégyen, gyalázat! Megraboltak csüfűl,
Megcsalták népünk, meglópták jogunk,
Behörtöznék a gondolatot, érzést,
Arczülverték, meggyalázták honunk.

De jön egyszer egy langyos tavaszi szél,
Balzsamot hoz a sajtó sebekre,
Tavaszbredésről, örömről beszél
S reményt gyújt a csüggedő kebelbe.
Dalos madarak dalolnak fölötte
Szent szabadságról lelkes éneket,
A haza szíve földobog a dalra
S élni kezd egy új, egy szebb életet.

Talpra áll! . . . Fölpezsdül megaludt vére!
Harsona harsan, lobogók lengnek!
S mintha az Úr tartna végítéletet:
Bósz csatára hős daliák kelnek.
Párducz küzd az óriás kigyóval,
Erény a hünnel, joggal a gázság,
Fölstenek a pokol szörnyeivel,
Caesar és Brutus, dőllyl és igazság.

Aldozatul a honfiak vérüket,
A nők csillogó kincsüket adják.
Mindem nő küldi szíve kincseit is:
Jegyesét, férjét, testvérét, atyját . . .
. . . Hiába az ármány! Győzött a szent eszme,
Melyért anyyi hős örömmel hala;
A piros vérben megtört napsugárban
Földderült a szabadság hajnala.

* A márcziusi óda — pályázaton jutalmat nyert. Szerk.

Magyar honfiak! Magyar honleányok!
Értünk ontott anyyi hős anyyi vért!
Álljunk meg hát a szent szabadságban:
Tudjunk meghalni s élni a honért!
Lelkesüljünk szent elhatározásra,
Hogy nem lesz többé rab a mi népünk;
Esküdjünk szívvel és egy akaratval,
Hogy csak szabad magyar földön élünk!

Örülj, magyar nép! . . . Ime sejtő szemmel
Belátok a jövő századokba
S csillagfényéből, napsugárból rakott
Tűzbetűkből ezt olvasom onnan:
Bizzunk ne másban, csakis önerőkben
S a hontvédő erős Istenségben,
Akkor szabad lesz magyar hazánk, míg csak
Ember él földön s Isten az égben!

Ifj. Csabay Pál.

Az első és utolsó csók.

— Az Ifjúsági Közlöny eredeti tárczája. —

Erdőszlén, egy kis patak partján, melynek befagyott vizét fehér hólepel fődte, állt egy kis erdész lak. Nem messze tőle, egy dombnak lejtős oldaláról büszkén tekintett le a völgybe Krasznaváry báróék ősi kastélya, háta mögött félkörben terült el K. falva.

1846-iki év szilveszter éjszakáján megesendült a kis falu lélekharangja. Csengése csaknem elveszett a zugó szélvészben s a kastély falu felé eső homlokzata kísértetiesen verte vissza a tompa, fájdalmas hangokat, melyek néha-néha, mint a vészharang csengése a tomboló viharban, eljutottak a kastélyig.

Szomorú ujév virradt a kis erdészlakra. Az öreg erdész ott feküdt a terítőn. Egyetlen fia összekulesolt kezekkel ott állt a ravatal mellett.

— Atyám! atyám! miért akartad így?

Sápadt arczát kezébe rejtve egy közeli székbe rogyott.

— Atyám! . . . testvérem! . . . atyám!

Most már igazán árva vagyok . . . s végakaratom szerint őt sem szabad többé látnom!

Halála előtti este az öreg erdész magához intette fiát s halkán beszélgetett vele.

— Fiam! érzem, hogy nem sokára meghalok, vágyom már oda hozzájuk, anyádhoz s testvéredhez. Mindennap várom őket s úgy érzem, ma eljönnek értem. Utolsó kívánatom, hogy kerüld őt, felejtse el.

— Gondold meg, te szegény fiú vagy, ő pedig büszke bárói sarjadék.

— Menj vissza oda, hová kötelességed hív, élj hivatásodnak, tanítványaid közt a munka szeretete majd elfeledtetik őt veled.

— Követni fogom végakaratom atyám, ha szívem hasad is meg!

. . . Elmegyek.

A szél süvöltött, a fák recsegték, ropogtak s a vihar egyre jobban tombolt, mintha a végítélet napja lett volna.

Jól érezte az öreg erdész . . . eljöttek érte.

Még egy utolsó istenhozzádót mondott fiának s azután elaludt örökre, esendesen.

Csak a szerencsétlen ifjú állt ott kétségbeesve. Úgy érezte, hogy boldogsága elszállt örökre.

Még sokáig tombolt a vihar, meg-megrázva a bezárt ajtókat. El-elesendesült, meg újra kezdte a zúgást s az ajtók feszegetését. A százados fák nyögtek, sirtak, mintha valami haragos lény korbácsolná őket.

Reggelre elvonult a vihar.

A nap vidáman mosolygott be a kis szobába s mintha még egyszer életre akarná kelteni az öreg erdészt, ott pihent meg jéghideg arcán.

*

Dübörögve hullott a fagyos hant a koporsóra. Az ifjú összeszorulni érzé szívé.

— Hárman vagytok már . . . itt hagyatok engem . . . miért? Ugy sem lehet az enyém soha! Nem jobb volna e nekem is ott pihenni lent a sir mélyében?! Szegény atyám, mennyire kértél, hogy kerüljem őt, felejtsem el.

— Kerüljem?! Felejtsem, mikor itt áll sirodnál jó atyám. De hát ki is tagadhatja meg attól a jó szívű, kedves leánykától, hogy öreg erdészük sirjára koszorút tegyen?

— Senki?!

Nem! . . . Ott állt a szép szőke gyermek s jó-ságos madonna arcán egy könyesepp szivárgott alá csendes.

Koszorút helyezett a sirra, azután az ifjunak nyújtotta kezét, reszketett, szíve hangosabban dobogott, de ajkára nem jött szó, csak nézett bánatosan az ifjura.

— Elmegy? . . . itt hagysz?

Mennyi vád, mennyi fájdalom volt e nézésben.

Az ifjú megértette, pedig sohasem mondták egymásnak: „szeretlek.“ Könyvelt szemében ott volt a válasz:

— Elmegyek . . . itt hagylak.

Nemsokára csendes lett minden, csak egy kis hóvirág sirt csendes a sirok között. Vajjon a lélek harang csengése fájt neki vagy talán a két szerető szeméből fakadt könnyű esett rá s az csillogott ott? Ki tudja?!

* * *

Az ifjú engedett atyja végakarátának. elment, hogy soha se lássa őt többé.

A szép Margit igen sokat változott. Sokszor sóhajtott fel fájdalmasan:

— Gyöngye vagyok! . . . Nagyon szeretem!

Igyekezett most is vidám lenni. Minél jobban fájt a szíve, annál többet mosolygott, dalolt, hogy meg ne tudja senki az ő szívének csendes fájdalmát.

Ha más nem látta: sirt csendes.

Álmában sokszor látta őt, beszélgetett vele, kint jártak a kis patak partján a suttogó fűzek közt s olyan boldog volt ilyenkor. Azután változott a kép. Elment az ifjú, elhagyta őt. Ilyenkor sokszor felzökögött álmában a szép Margitka s reggel odaborult virágai közé s halvány arcán csöndesen gyöngyöztek alá könyei hófehér keblére.

Csendes, titkolt fájdalom volt az övé, mely lassanként emésztette. Ott hagyta arcán is a rózsákat, ajkán a vidám mosolyt, szemében a tüzet. Csak keble szenvedett s ott száradtak ki lassanként a boldogság gyökerei.

Elteltek lassankint a téli napok is. A nap melegebben kezdett sütni. A kertben nyilottak már az ibolyák és a jáczintok.

Gyakran sétált a kertben virágai közt, vagy a folyandárral benőtt kis kerti lak padjára ült le, a párkányra hajtván fejét, mint a hervadó virágok.

A ritka lombok közt beszűrődő napsugár be-aranyozta fürtös fejeeskéjét s ott játszott kedves kis arcán, csókolgatva arcát, piczi kis száját.

Gondolatai messze-messze kalandoztak.

— Hogy is volt?!

Ugy tetszett neki, mintha tegnap lett volna, mintha tegnap hallotta volna:

Árva vagyok, nincsen anyám

Ne sirj! . . . ne sirj, kis csalogány.

— Tegnap . . . nem . . . egy év mult már.

— Igen, ott járkáltam az erdészlak körül. Az öreg erdész kint ült fiával a verandán.

— Valamiről beszélgettek; talán az elhunyt anyáról és a testvéréről, mert mindkettőnek szemében köny csillogott. Vagy talán a halálról beszélt az öreg erdész, hogy féllába már a sirban s itt kell hagyni fiát? Nem tudom, csak láttam, hogy azután az ifjú reszkető kézzel nyúlt vonója után.

— Milyen varázs hangok voltak! Istenem, de fájt a szívem, mikor húzta keservesen:

Árva vagyok, nincsen anyám,

Ne sirj! . . . ne sirj, kis csalogány.

Valami szívhöz szóló, valami megható volt e dalban, hisz' az erdők szíve, a kis csalogány is abba-hagyta énekét.

— Ott volt már akkor a szívem a hegedűben, annál a hegedülő ifjunál.

De szép is volt, mikor húzta bűvös varázsszal önfeledten:

Úgy is nagyon fáj a szívem,

Itt hagyott, a kit szerettem.

Azután egyszerre, mintha valami láthatatlan lény kapott volna a hurokba, vagy mintha a szív megsokalta volna fájdalmát . . . ne tovább, mert meghasad e szív! . . . A hur elpattant . . .

Hogy is volt azután? . . . Osszerogytam, a szakadó hur zengése magával vitte lelkemet.

Odajöttek hozzám, felemeltek.

Mikor magamhoz tértem, ott állt ő is mellettem, nagy fekete szemében még akkor is ott rejtőzött egy könyesepp.

Milyen boldog is voltam akkor! . . .

Sokszor találkoztunk még azután a kis patak partján s utoljára a . . . sir felett . . .

Hej! . . . azóta . . . Elfeledni?! . . . Nem! nem lehet! Azóta sokszor esendült az a nóta:

Árva vagyok, nincsen anyám,

Árva! ? . . . Vajjon találkozunk-e valaha?

*

A második év 1848 volt. Egy éve már, hogy az öreg erdész szelleme távol tartotta egymástól a hű szeretőket.

Jöttek a nagy idők, dicső napok.

Fegyverre! . . . a haza veszélyben van!

E kiáltás az ifjút ott találta a tanári székben.

Elment ő is, mert a haza úgy kívánta. Fegyvert ragadott a kezébe, hogy megmentse a hazát s azt a másikat . . .

Gyakran lehetett látni, ha a csatariadó szólt, a kigyúlt őrtüzeknél egy halvány arcú, bánatos ifjú

kapitányt, a mint nézte a tűz pattogó lángját, vagy az égen a csillagokat.

Ott harczott mindig, hol legsűrűbben osztották a halál csapásait. Vakmerően rohant az ellen sorai közé, katonái bálványozták, felebbvalói szerették.

Egy este az őrtűznél ült, tenyerébe eresztett fővel; egyszerre csak megszólal a csatakürt, pergett a dob, felhangzott a szózat: „Fegyverre!”

„Az oláhok felgyújtották a közeli K. falvát.” Az ifjú kapitány szive fájdalmasan megremegett.

— Szent Isten! Mi lesz velünk?!

A parancs kiadatott: „a lovasság, élén az ifjú kapitánnyal siessen az oláhok garázdálkodásának véget vetni s a szorongatott lakosokat megmenteni.”

Ejjel 2 óra tájban érkeztek meg.

A szemök elé borzasztó látvány tárult. Az egész falu lángban állott; a csőceselék vipera fajzat öldöste, gyilkolta a védtelen lakosokat.

Csak a kastélyban védtek még magukat, azonban már az is lángban állott. Mint a méhkest úgy özönlötték körül az oláhok s vad ujjongásban törtek ki ördögi munkájuk szemléletében.

Az ifjú kapitány szive elszorult e látványra, majd a nemes harag fénye lobbant fel szemében s egyik kezébe a zászlót ragadta, másikban a kardot villogtatva, rohamra vezényelt.

Igy még senki sem látta őt harcolni. Minden csapása halálos volt. Katonái nem bírták követni s egyedül állt a vad csőceselék közt. Feje körül golyók süvöltöttek, de egy láthatatlan lény óvta, védte őt, ott repkedtek körül anya, testvér, atya . . . hadd menjen érte úgy is nem sokára itt lesz közöttünk!

Arcát is befecskendezte már a vér, több sebből vérzett, midőn a kastély ablakában egy halovány nő jelent meg.

Az ifjú kapitány megismerte s fogyni kezdő ereje újra visszatért.

Megyek angyalom! . . . megyek! . . . Bocsásatok! . . .

Az égő lépcsőn felrohant, a szoba ajtaját betaszította. A szoba levegője már egészen fojtó volt. Az ablak alatt kívülről hullt az égő zsarátnok a tetőről, egy-egy égő darab fennakadt az ablak párkányán s már az ablak is lángolni kezdett.

Ott térdelt a lányka az imazsámolynál, össze kulcsolt kezére hajtva fejét. Anyja eszméletlenül elterülve a szőnyegen feküdt.

— Margitom! . . . szerelmem! . . . kiáltott az ifju. Szavait irtózatos dőrej végezte be, az égő lépcső leszakadt . . . Nincs menekülés! . . .

Az ifjú kapitány odalépett az imádott lánykához . . . szemei le voltak csukva, arcza halálsápadt volt, csak pihegő keble árulta el, hogy él még.

Az ifjú kapitány megragadta kezét. Egyetlen ut volt még a szabadulásra, az ablakon keresztül, de ott is csak a halál várt volna rájuk.

Még egyszer magához tért a szép Margit. Bágyadt fényű szemei felnyitlaktak, ajka lázasan reszketett . . . Nézte-nézte bánatosan az ifjú kapitányt.

— Így kellett találkozoznunk?!

Az ifju keblére vont a lánykát, ajkát ajkára szorította.

— Enyém vagy végre! enyém a halálban!

A lányka nem ellenkezett, engedte, hogy megcsókolja az ifjú, hisz' annyi vágy, annyi átsiratott éjszaka álomképe valósult meg e perczben . . . boldogok voltak . . .

Kivülről felhangzott a győzelem kiáltása. Szó-

lott a kürt, pergett a dob s a győzelmi zajba, mint távoli ágyúdörgés hallatszott az összeomló épület tompa zuhanása. Ott lelték halálukat a romokban s az első csók volt az utolsó. . .

Kovács Lajos.

Krónika.

I.

Ha egy futó pillantást vetünk a jelenlegi magyar diákélet mezejére, lehetetlen, hogy el ne szomorítsa lelkünket az a szomorú kép, mely ott szemünk elé tárul. A magyar ifjúsági élet mezeje jelenleg harcmező; a magyar ifjúság pártokra töredezve elkeseredett harcot vív önmagával; mindenünnen kardesörtetés hallható. Pesten az ifjúság két pártra bomolva, mint kibékíthetetlen ellenség küzd egymással. Az egyik párt most nem régen Patakkal kezdett áldástalan küzdelemben, — de ez a küzdelem hála Istennek, már elcsendesedett. Legujabban azonban Kolozsvárral tűzött össze; sőt Debreczen is harci lábón áll Kolozsvárral. A pártviszály sötét szelleme dühöng a magyar ifjúság életében. A pártoskodás, úgy látszik eredendő bűne a magyarnak, — most az ifjúságot vitte kísértetbe. Meg van mérgezve az ifjúság lelke, egymás iránti általános bizalomról, szeretetről ez idő szerint szó sem lehet. Czivakodás, marakodás, pártoskodás, politizálás; ezek jellemzik a leghivebben a magyar ifjúság mostani életét. Szomorú dolog ez nagyon. A külföld diákjai majd szép emlékeket visznek magukkal rólunk. És mindez, pestiek, ti miattatok van így, ezt még tagadnotok sem lehet. Rosszúl esik látni Kolozsvár és Pest csatározását, de különösen fáj Kolozsvár és Debreczen viaskodásának a látása. Fiúk, az ég áldjon meg, legalább ti ne bántátok egymást! Azt mi is észrevettük, hogy Debreczen engedékenyebb lett Pest iránt, mint volt régen, de hogy kézfogas volna készülben, azt mi nem hisszük. Ne bántátok hát ti egymást fiúk! Nem tartjátok elég bajnak, hogy Pesttel mind a hárman hadi lábón állunk s még az egymás iránti bizalom és szeretet kötelékeit is lazítani kezdtétek?! Fiúk! aggódva nézünk a küzdelmetekre. Óh általános egyetértés, mikor jön már el a te országod?

II.

A Nt. Dr. Tüdös István úr ifjúságunkhoz intézett felhívása, melylyel a haldokló Akadémiai Irodalmi Önképző Társulatot, lapunk édes anyját, kívánta visszaadni az életnek, nem lett kiáltó szó a pusztában. Számosan siettek a haldokló egylet megmentésére és az sikerült is, a mennyiben most már újult erővel folytatja szép hivatását. Azonban a jelek ismét arra mutatnak, hogy a pártoskodás, mely a sir szélére juttatta ezt a fényes multú egyletet, emelgetni kezdi hydra fejét, — félünk, hogy ez az átkos szellem ismét a régi állapotokat idézi vissza; félünk, hogy nem sokára konstatálnunk kell, hogy az egylet iránt ezúttal megnyilatkozott lelkesedés nem volt egyéb, mint a kialvó tűznek utolsó fellobbanása. Az pedig szomorú és szégyenletes dolog lesz.

III.

Főiskolánkban a mártiusi óda-pályázaton ez idén nagy versenykedv nyilatkozott meg, a mennyi-

ben 9 óda versenyzett a koszorúért, mely száma a megelőző évek versenyeihez viszonyítva meglepő. Három sikerült munka volt a pályaművek között, a Csabay Pál és Szolga József ódája, melyek között a pályadíj megosztatott és a Szabó Lászlóé, mely megdícsértetett.

IV.

Szent komolysággal végzi nagy hivatását a magyarországi protestáns teológiák hivatalos lapja, a Debreczenben megjelenő „Közlöny.” Eddig napvilágot látott 13 száma hivatásának megfelelő magas színvonalon áll. Theológusokat érdeklő közlemények, vallásos elmélkedések, nagy buzgalomra valló, alapos teológiai tanulmányok, szívet-lelket nemesítő, szebb-nél-szebb vallásos költemények és elbeszélések, sőt olykor-olykor valóságos gondolat-gyöngyök teszik minden számát nagy értékűvé és mindenki által gyönyörűséggel olvashatóvá. — És még is! Valóban meg kell döbbernünk, midőn ilyen szép munkásság mellett a szerkesztőség a miatt való panaszkodását olvassuk, hogy a magyar protestáns teológusok kevés érdeklődést mutatnak az ő lapjuk iránt s anyagilag szinte a megsemmisülés szélére juttatják azt. Ilyen körülmények között — bármilyen különösen hangzik is — teljesen helyénvalónak tartjuk a lap ügybuzgó és fáradhatatlan szerkesztőjének: Nánássy Lajosnak azon véleményét, hogy a küszöbön álló teológus konferencián a Közlöny megrendelését minden magyar protestáns teológusra kötelezővé kell tenni. Megérdemli ez a lap, hogy minden prot. teológus olvassa, mert ez a lap igazán nagy missiót teljesít. Nagy missiót teljesít többek közt az által is, hogy a két protestáns felekezet leendő papjai közösen írják és közös hivatalos lapjuknak tekintik; így eme lap révén is közelebb férkőznek egymás szívéhez. Már pedig ha a két testvérfelekezet leendő papjai közel állanak egymás szívéhez. — a mi nagyon is szükséges — ez a körülmény a magyarországi protestántizmusnak csak előnyére válik. Egész bátran kimondhatjuk azért, hogy a teológiai Közlöny a magyarországi protestántizmus megerősödésének egyik jelentékeny munkása s mint ilyen annál inkább érdemes a támogatásra.

Iringó.

Márczius 15.*

Daloljatok ti visszatért madárcák
Gyönyörtől ittas, lelkes éneket!
Zengjétek el, mit ma ötvennégy éve
Egy nemzet szíve büszkén érezett
S te föld! Mely télnak zord uralmát nyögted
Szakítsd le mind az átkos lánczokat!
Örülj, örülj! Az ébredés hevében
Feledd el fájó, gyötrő álmodat.

Mily nagy nap volt! Sok évnek szenvedése,
Emésztő, terhes gond és sajtó kín
Eloszlott, mint a fojtó köd homálya
A fényes napnak tűz-sugárain . . .
A mit heves, nagy háborúk zajában,
A véres harcok lángjai alatt,
Elérni képes nem volt küzdő népünk:
Meghozta azt egy lázas pillanat!

* A márcziusi óda versenyen jutalmat nyert.

Szerk.

Szabadság! Óh! Nem érzed-e varázsát?
A szó magában lángra gyújtani kész:
A szív zajong tűzének szent hevében
És gyáva módon hátrál meg az ész!
Ha csak nevét is említeni hallja,
Omoljon porba minden hü magyar!
Szent eszme ez! Csodás, szép búvkörében
Számunkra új, dicső jövőt takar.

Egyenlőség! Hulljon le minden korlát,
Mely eddig úr és jobbágy közt vala,
Mert együtt küzdött mindakettő, bátran,
Ha dúlt hazánkban vészek angyala . . .
Mily égi kép tárul elének e szóban
Valóvá téve népünk álmait!
Nagy eszme ez! Védzárnyai alatt egy
Új hon szívében él tovább a hit!

Testvériség! Kapcsoljon minket össze,
Egy szent, egy forró testvér-érzelem!
Hisz egy anyánk van . . . lelkesüljünk érte,
Szeressük szenvedélylyel, végtelen!
Világot rejt e drága szó magában,
Elöntve fénynyel szívet, lelkeket . . .
Szép eszme ez! Belőle hajt virágot
Az olthatatlan, égő szeretet!

S ha volt szívünknek régi, mély fájdalma;
Ha volt sebünk, mely gyógyulásra várt,
És szenvedénk sok századon keresztül,
Mert dúlni láttunk ozmánt és tatárt:
Feledtük most! E napnak tündérfénye
Sötét bút és emléket eltakart . . .
Örömben sirtunk . . . A világ nem látta
Ily boldognak soha még a magyart!

Oh áldjuk! Áldjuk azt az ifjúságot,
Mely ezt a hont ily boldoggá tevő . . .
Oh áldjuk, áldjuk azt a nemzetet, mely
Ez ifjúságot szülte s nevelé . . .
Borúljunk térdre buzgó áhitattal,
Az Úr előtt, rebegve hő imát . . .
Választott nemzetét, hogy el ne hagyja
E második, szebb ezredéven át . . .

S ti messze földről visszatért madárcák
Daloljatok hát lelkes éneket!
Zengjétek el mit ma ötvennégy éve
Egy nemzet szíve büszkén érezett . . .
Te föld pedig, mely tél uralmát nyögted,
Szakítsd le mind az átkos lánczokat . . .
Örülj! örülj! Az ébredés hevében
Feledd el fájó, gyötrő álmodat!

Szolga József.

Állásfoglalásunk a Rakóczy mozgalomban.

Kivonat a sárospataki főiskolai ifjuság 1902-ik évi márcz. hó 1-én tartott rendes közgyűlése jegyzőkönyvéből. Folytatólagosan tárgyalatik a „Budapesti

Egyetemi Kör“ Rákóczy és Bercesényi glóriifikálását sürgető átirata. Az ifjúsági gyűlés hosszas eszmecsere után egyhangú lelkesedéssel a következő határozatot hozta :

„Annak a főiskolának, melyet nem csak a multban neveztek, hanem még ma is sokan neveznek a Rákóczyak iskolájának, a hol nemesak az elmék és szivek, hanem még a kövek is a Rákóczy név nagyságát és dicsőségét s az ahhoz fűződő, attól elválaszthatatlan eszmék. örökké szent hagyományok kultuszát hirdetik, — a sárospataki főiskolának mostani ifjúsága is hódoló tisztelettel, rajongó lelkesedéssel csüng II. Rákóczy Ferencznek, a magyar szabadság és függetlenség, a magyar nemzeti önállás elsőrendű bajnokának, a magyar honszerelem örökké irigylésre és követésreméltó áldozatának emlékéen.

Ez a főiskolai ifjúság lelkesedéssel, önmegtagadással, önfeláldozással kész csatlakozni minden mozgalomhoz, ha az a mozgalom ennek a szent névnek s a hozzáfűződő nagy eszméknek, érzelmeknek dicsőítésére, szolgálatára és megtestesítésére alkalmas. Mindig örömmel látja ez az ifjúság, ha a Rákóczy név szent varázsa a többi főiskolai ifjúság szívet-lelkét hatalmába ejti; örömmel látja e név hatását a budapesti egyetemi ifjúság „nemzeti-párt“-ján is, örömmel szemléli azt is, ha az „egyetemi-kör“ lelkesülten csatlakozik a II. Rákóczy Ferencz dicsőítéséhez; igaz benső örömmel lát minden oly mozgalmat, mely a Rákóczy-kultuszt Rákóczy szellemben szolgálja és erősíti.

Amde az „egyetemi-kör“ mostani mozgalma a Rákóczy szellemet nem a II. Rákóczy Ferencz szellemében szolgálja, nem az ő szellemében terjeszti. II. Rákóczy Ferencz sohasem harczolt a magyar alkotmány, a magyar törvény ellen, II. Rákóczy Ferencz épp ezekért harczolt a kényuralom ellen, e szent harczolat áldozata lett ő és mikor őt nemzetének törvényhozó-testülete rút hálátlansággal számkivetette, hazaárulónak bélyegezte: vérvő szívvvel hajolt meg e törvény előtt s mondhatatlan gyötrelmeivel avatta Rodostót a saját Golgotájává.

Épenezért a sárospataki főiskola ifjúsága kimondja, hogy a budapesti egyetem „nemzeti-párt“-ja által megindított s az „egyetemi kör“ által terjesztett mozgalomhoz, úgy, a mint megindult, nem csatlakozhatik, mert a mozgalomnak egyik czélja, az 1715. 49. t.-cz. eltörlése, a Rákóczy szellem területén kívül esik és mint ilyen a II. Rákóczy Ferencz emlékének dicsőítésére alkalmatlan. Annak a törvénynek ott kell maradnia a magyar törvénytárban sértetlenül; ott kell maradnia az akkori törvényhozás s a szolgává tett nemzet önmagukat megcsufoló kényurainak örök szégyenül; ott kell maradnia a Rákóczy Ferencz tragikus sorsának gyászos pecsétjeül; ott kell maradnia az égrekiáltó igazságtalanság sötét mementojául és ott kell maradnia a magyar nemzet által viselt töviskorona egyik mérges tüskeszálául. Hadd fájjon a magyar szívnek mindig, a mi Rákóczy Ferencznek fáj! A fájdalom ében tart és emlékeztet és a nemzeti nagy eszmék, nagy érzések, nagy elhatározások a legtöbbször nagy fájdalmak gyermekei.

De ha az „egyetemi kör“ a nevezett t.-cz. törlésének szándékától eláll, — hiszen az a törvény a történelemből, a szivekből ki nem törölhető soha, — sőt maga a törlő törvény másodszer is beiktatná azt a törvénytárba; ha a mozgalom tisztán arra irányul majd, hogy Rákóczy Ferencznek és társainak érdemei törvénybe iktattassanak: akkor a

sárospataki főiskolai ifjúság tüzes lelkesedéssel csatlakozik majd a mozgalomhoz s bátran fog azért küzdeni.

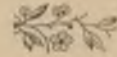
Es még egyet! Küszöbén állunk a II. Rákóczy Ferencz vezette magyar szabadságharcz s az ahhoz fűződő események kétszázados évfordulójának. A jövő év június 16-án lesz 200 esztendeje, hogy Rákóczy a haza határán szabadságért kibontott zászlóval megjelent . . .

Fel tehát! Hangosabban dobbanjon a szívünk!

Indítványozzuk: 1903. június 16-án gyűljön össze Budapesten a főiskolák ifjúsága országos Rákóczy ünnepre. Addig készítsük elő ezt az ünnepet és üljük meg majd fenségesen, magasztosan. Készítsük el akkorára a memorandumot is és ebben két dolgot kérjünk a képviselőháztól: Rákóczy Ferencz és társai érdemeinek törvénybe iktatását és törvénybe iktatását annak, hogy Rákóczy Ferencz hamvai 1915-ben visszahozassanak!

Ne törölgessünk, hanem alkossunk!

A sárospataki főiskolai ifjúság.

A nők feletti gyámság.

— A jogász egyeslet által jutalmazott szabadelőadás. —

Tekintetes közgyűlés!

Jelen alkalommal megtartandó szabadelőadásom tárgya, a római jog köréből véve, a nők feletti gyámság.

Mielőtt azonban a kitűzött tétel ismertetésébe bocsátkoznám, szükségesnek tartom felemlíteni, miszerint idegen nyelv ismeretének hiányában, egyedül a magyar nyelven rendelkezésemre álló forrásokot használhattam; ezek közül is Vécsey, Bozóky, Hoffmann, Mackeldey ide vonatkozó munkáit. Iustinián „Institútiói“-nak Hoffmantól eredő fordítását; ezeken kívül sokat, talán legtöbbet meritettem Gide Pál: „A nők joga“ cz. szakkritikusok által jelesnek elismert művéből.

Daczára annak, hogy csak az említett néhány forrást használhattam, sokat, jóval többet irhattam volna össze e hálás thémáról, ha ez lett volna czélom. De czélom nem ez lévén, mig egy felől tartózkodni igyekszem a terjengősségtől, addig másfelől az alább elmondandókat is elegendőknek tartom arra, hogy a figyelő némi képet alkothasson magának a római jog ez intézményéről.

*

Kitűzött tárgyam tehát, mint jeleztem is, a nők feletti gyámság a római jog körében. Hanem, Tek. K. úgy gondolom, nem mehetek addig in medias res, mig legalább nagy általánosságban nem érintem a római polgárnő helyzetét. Mert a kép értékét emeli, ha megfelelő a keret.

Mindannyiunk előtt ismeretes, hogy a rómaiaknál a nő jogképessége a minimumra volt redukálva. A ius suffragii és ius honorum sorompói előttük le voltak bocsátva; közjogi institúciókban nem szerepelhettek, sőt a magánjog terén is csak bizonyos korlátok között mozoghattak. A nő pusztán a családi életre volt képesítve.

Csupán ezen tények után ítélve, azt a régi, híres Rómát, mely világ uralmát kardja, joga s vallá-

sa mellett erkölcesével is szerezte, szinte hajlandók vagyunk megvádolni, mert a nőt erkölcsileg nem helyeselhető alantas helyzetbe hozta. Azonban vádunk enyhül, sőt teljesen elenyészik, ha figyelmesebben vizsgálódva megismerjük ez indokokat s körülményeket s mindezekhez hozzáadjuk a korszellemet, mely erre sarkalta a rómaiakat; és végül még elismeréssel is adózunk a rómaiaknak, ha tekintjük az eredményt, melyet létrehozta e szigorú jogi korlátozás által.

Nevezetesen a rómaiak, miután a többi ó-kori népeknél, sőt még a műveltség tekintetében felettük álló Görögthonban is, mindenütt azt tapasztalják, hogy a nő zsarnokság alatt nyög, hordja a szolgaság igáját s mindenütt a férfi-nem istenítését látják, nem tudnak szabadulni e befolyás alól s ők is szigorú jogi korlátok közé vetik a nőt, a mely korlátozás azonban távolról sem hasonló a többi népekéhez, mert ezeknél a nő valóságos rabszolganő.

Mentségükre szolgál az is, hogy felismerték, miszerint, ha szabadjára bocsátják a nőt, akkor a világ góczpontját alkotó Rómának fluctuáló élete, nemük gyöngesége s védtelensége miatt, lesöpri a nőket a nyilvános cselekvés színhelyéről; ők maguk igyekeznek tehát ezt meggátolni az által, hogy lezorítják a jogcselekvés teréről s pusztán a családi életre utalják a nőket, a hol aztán teljes jelentőségében áll elének a római nő. Mint mindenki által tisztelt matrona, gondozója a családi tűzhelynek, valóságos úrnője a háznak; a minék a férj ura, ő mindannak úrnője; a férj, a dominus mellett, mindenki dominának hívja. Férjének jó és balsorsban osztályosa; szerető anyja a gyermekeknek. E jelentőségét hangoztatva, bizonyítékul, úgy gondolom, nem kell másra hivatkoznom, csak erre a két szólásformára: „ubi tu Gaius, ibi ego Gaia,“ „mulier est suae familiae caput et finis.“²

Miután e kitérést megtettem, áttérek szűkebben körvonalozott tárgyamra.

A római jog szerint a nő főképen négy hatalomnak volt alárendelve. u. m. apai, férji, gyámi hatalomnak és a manusnak. Mindezek részletesebb ismertetése nem tartozván tárgyamhoz, tájékozasképen csupán annyit említek meg, hogy a két előbbi főképen a nő személyére, a két utóbbi pedig vagyónára vonatkozott.

A római jog intézkedése szerint az a szabad polgárnő, a ki sem apai, sem férji hatalom, vagy manus alatt nem áll, tehát önjogú, sui iuris, feltétlenül gyámság alá esik, kivéve a vesztaszüzeket, a mely gyámság életfogytig tart, míg a fineműek a serdült kor, a 14 életév elérése után felszabadulnak a gyámság alól. Jelzem, hogy előadásom folyamán mindenütt a serdült nők, azaz a 12-ik életévüket betöltött nők feletti gyámságot tartom szem előtt, mert csak ez enged meg tágabb vizsgálódást, mivel a serdületlenek nemesak vagyónakra, de személyükre nézve is alá vannak vetve a gyám hatalmának.

Míg az apai hatalom fennáll, a fiú és leány helyzete egyenlő e hatalom alatt. Egyformán kiterjed mindkettőre az apának „ius vitae et necis“-e és „ius vendendi“-je; de egyformán joguk van az apai örökséghez, a patrimoniumhoz. De a mint az apai hatalom elenyészik, különbségek jelentkeznek. Nevezete-

sen a fiú, ha már puber, azaz 14-ik életévét betöltötte, gondnokság alá kerül, majd 25-ik életévekor, vagy még előbb, ez alól is felszabadul s már gondnokság alatt is jogainak élvezője és nagy részben független. A leány ellenben bármiféle korú legyen, gyámság alatt áll. Ez a gyámság a tutela mulierum, melynek czéljáról, keletkezésének főbb módjairól, hatályáról s végül megszűnéséről szándéksom az alábbiakban rövidesen szólni.

A gyámság czélját illetőleg ma már általános a vélemény, miszerint az nem volt más, mint a család-vagyonnak a család részére sértetlenül való fentartása.

Az öt jogászteknély, az öt classikus jogász közül azonban még Ulpianus és Gaius, kik körülményesebben foglalkoznak a kérdéssel, egymással ellentmondásban vannak. Ugyanis Ulpianus s utána néhányan a gyámság czélját a nőnem könnyelműségében, tudatlanságában s gyengeségében keresik. De midőn ezt teszik, figyelmen kívül hagynak egy körülményt, mely pedig döntő súlyú s a melyre épít az ellenvélemény. E ténykörülmény a következő: a nő, míg apai hatalom alatt áll, szabadon köthet szerződéseket. Míg akkor, midőn már ez alól felszabadulván, a gyám hatalma alá jut, nem teheti ezt csak bizonyos korlátok között.

Vajjon miben keressük e különbség okát? Nem kereshetjük a nő könnyelműségében, gyengeségében s tudatlanságában, mert hiszen ez mindkét esetben ugyanaz. De kereshetjük s meg is találjuk abban, hogy a nőnek míg apai hatalom alatt áll, magán vagyona nincs, mert minden az atyjáé, jobban mondva a családé; tehát szabad ügylet-kötések által nincs mit elidegenítenie. Azonban, felszabadulván az apai hatalom alól, van örökrésze, mely a liberalis szellemű római törvények szerint a patrimoniumból reá szállott s a melyet adósságba jutás által elfecsérelhet, vagy házasságkötés által más patrimoniumához csatolhat. Épen azért, hogy ez meggátoltassék, hogy a család-vagyon a család részére csonkítatlanul fentartassék, a mint ezt legelőször Gaius, s utána az írók egész gárdája állítja, vették a nő gyámság alá, adnak melléje gyámot, aki az ő cselekvésképességét főképen vagyónát illetőleg, tetemes mértékben korlátozza.

Gaius álláspontja mellett több tény bizonyít.

I. A már említett tény, hogy a nő, miután gyámság alá került, nem köthet szabadon szerződéseket.

II. Hogy a nők feletti gyámság vitelére első sorban a nő fiági rokonai jogositottak, sőt kötelezettek, mint a nő kezei között levő vagyontest legközelebbi várományos örökösei.

III. Hogy a gyám nem tartozott felügyelni a nő erkölcesire, személyét érdeklő viszonyaira, amennyiben azok nem egyszersmind vagyoni vonatkozásúak is. Ezekre felügyelt a családi törvényszék.

IV. Oly actusokhoz, melyek a nő vagyónát növelik, nem szükséges a gyám beleegyezése, auctoritas tutoris; csakis azokhoz, melyek ennek megfigyását eredményeznek. A nő szerezhethet mindenféle javakat, kölcsönadhat stb.

V. Házasságkötéshez, mely pedig eléggé fontos esemény egy nő életében, ha az manus nélkül köttetik, vagyis a vagyont nem illeti, nem kívántatik meg a gyám beleegyezése. Nem pedig azért, mert a nő csak személyét illetőleg jut férje hatalmába, míg a vagyón-kezelés joga továbbra is a gyámnál marad. Itten tehát két hatalom találkozik. De már megki-

² A rómaiaknál a nő helyzete tehát nem azonos a régi népeknek nők feletti zsarnokságával s nem azonos a mai emancipált hölgy helyzetével. Nem volt férjével egyenrangú fél, de viszont nem is volt férjének rabszolgája.

vántatik a házasságot követő pénzbeli egyezményekhez, pl. a hozományhoz. Megkivántatik a manus-sal kötött házassághoz, mert ez nemcsak a nő személyét, hanem vagyonát is átviszi új családjába. Természetes, hogy mivel épen a családvagyon épen tartása volt a főczél, a gyámok nehezen s csak kivételes esetekben nyugodtak bele az ilyen házasságba, nehogy az ősi vagyon idegen kézre kerüljön. Mert ha egyszer ebbe belenyugodtak, elvesztik minden jogukat a gyámsághoz és örökösödéshez.

Több kisebb-nagyobb bizonyítékot hozhatnak még fel Gaius álláspontja mellett, hanem mellőzvének ezeket, döntő érveként már csak egyre hivatkozom, a nők végrendelkezhetési képtelenségére. Nevezetesen a római jog általános szabályként megállapítja, miszerint a nők végrendeletet nem tehetnek s csak egy kivételt tesz az általános szabály alól. Megengedi ugyanis, hogy a nő, ha capitis deminutiót szenved, mely reá nézve nem jogképességi csorbulás, hanem csupán helyzetváltozás, a mit ki is fejez a római jog az által, hogy e cap. deminutiót *minima* jelzővel látja el, ha tehát cap. deminutiót szenved, tehessen végrendeletet. S midőn e kivételt statuálja, teszi ezt abban a reményben, hogy esetleg a nő vagyonát, mely végrendelkezhetés nélkül feltétlenül új családjába kerülne, mi által ennek patrimoniumát növelné, s saját családját szegényítené, esetleg, ha neki úgy tetszik, hagyhassa rokonaira, kik a cap. dem. folytán a gyámságtól s a jövendőbeli örökösödéstől elesnek. Látszik tehát, hogy e kivétel megállapításánál is indokul a családvagyon lehető megmentése szerepel, s e kivétel statuálása által a római jog nem lett önmagához követhetetlen, s nem fordította maga ellen a fegyvert.

Máskép végrendelkeznie, mint ily értelemben, még a gyám beleegyezése mellett sem lehetett. De meg a gyámnak is szigorúan el volt tiltva a beleegyezés. Helyesen mondja Gide: „a család érdekében van az, hogy a nőt a törvény megfosztja a végrendelkezés jogától, s a család érdekében van az is, hogy visszaadja neki e jogot.“

Az ezekben előadott két véleményt latba vetve az Ulpianusét teljesen lenyomja a Gaiusé, s utóbbinak kell igazat adnunk, mint ahogy neki adnak igazat a tények, s az újabb írók. Bár nem mondhatjuk, miszerint Ulpianus véleménye semmitmondó, vagy épen alaptalan lenne, de mégsem esküdhetünk Ulpianusra, mert hiszen a nő, ha addig, míg apai hatalom alatt áll, szabadon köthet szerződéseket, mennyivel inkább tehetné ezt, ha már ez alól felszabadult, hiszen tudatlansága, gyengesége s könnyelműsége mindkét esetben ugyanaz.

Végeredményében kimondhatjuk tehát, hogy a tutela mulierum vagyoni szempontokból, és pedig a családvagyon épentartása szempontjából létesített gyámság.

(Folyt. köv.)

Kocsiss Géza.

Márczius Idusán.*

*Forrjon a sziv! s dobbanjon meg a kebel,
Hő imáját, dicsőhymuszát zengje el!
Ünnepelje meg a nemzet e napot,
Melyen egykor vakító láng gyulladt,
Mely az égig felcsapott!*

* A márcziusi óda-pályázaton megdícsértetett.

Zendüljön a tárogató, harsona!

Messze földre dörögje és harsogja:

Virúl e hon! — széttörte a rablánczot:

Szabaddá lett!! — s bár a villám cikázott,

Még is hősen megállott!!

A vést, vihart, fergeteget nem nézte,

Büszkén nézett a halálnak szemébe!

Rengett a föld s csattogtak a fegyverek,

Buzdították az ősi nagy szellemek:

„Győzelemre honvédek!!“

S ment a honvéd, magyar honvéd előre!

Az élete nem volt becsben előtte!

Szent szabadság!: Te utánnad sóvárgott!

Szétszaggatá s földhöz vágta a lánczot,

Csak úgy csörgött, szikrázott!!

S mit a három-színű zászló hirdetett:

Szabad hazát! jogot! mégis nyerhetett:

Nem pezsdült fel az ősi vér hiába!

A szabadság fényes egét meglátta!!

Mert igáját lerázta!!

Szent esküje visszhangzott az ormokon,

Befogadta szüle, testvér, férj, rokon,

Óh! hisz' e nép nem tűri a rabigát!!

S ha önkény jön, most is bátran felkiált:

Szabadságot! vagy halált!!

Ez a nemzet esküjéhez hű marad!!

Sirjában is megfordul, ha nem szabad!!

S míg magyar él: a szabadság szikrája

Lángra lobban, ha a szükség kívánja!

S lesz független hazája!!

És ha jönnek a vészthozó fellegek,

Melyek a jog típrására intenek,

Haragra gyűl a magyar hon kebele:

Villámot szór! s mind feltámad gyermeke!

Még sem lesz rab sohase!!

Honleányok! himezzetek lobogót!

Magyar flúk fuvassatok riadót!

Harsogja túl a viszhangzó bérczeket:

„Eltiporni ezt a dicső nemzetet!

Soha, soha nem lehet!!“

Szabó László.

Otthon.

A Szirmai László öreg édes anyja le nem vette fürkésző, aggódó tekintetét fia halavány, bánatos arczáról.

Faj szívének, hogy ilyen halaványnak, szomorúnak látja. Töpreng magában. Keresi és nem tudja eltalálni az okot, mely fiát ennyire megváltoztatta. Szeretné felvidítani. Elmond neki mindent, a mi négy év alatt fia eltávózása óta történt falujokban és a

vidéken, de hasztalan; semmi mulatságos történetnél nem derül fel fia arca. Csak némán tekint ki az ablakon s mereven bámul a semmibe, a messzeségbe mint a kinek ki tudja hol, merre jár a gondolata.

Valami kimondhatatlan fájdalom nehezül az anya lelkére: érzi, hogy a fia nagyon szenved. Nem nyugodhat. Oda megy fiához s mint a beteg gyermekhez szokás, beszél hozzá szeretettel.

— Nem álhatom tovább, édes fiam, mért vagy ilyen szótlan? . . . Beteg vagy? . . . Mi a bajod?

Az feltekingt és tompa hangon mondja:

— Lelkem édes anyám, nincs énnekem semmi bajom.

De az anya nem elégszik meg ennyivel, hanem most már gyöngéd szemrehányással illeti.

— Hányszor irtam, mennyit könyörögtem, hogy jőjj haza már egyszer, látogasd meg öreg szüledet, vidámitd fel egyhangú életemet, de te mindig csak húztad, halasztottad az időt, hogy majd máskor, majd később, és most, mikor végre viszont láthatlak, öröm helyett szomorúságot okozol. Hiába beszélek hozzád, nem felelsz, hasztalan lesem mosolyod, hideg maradsz, mint az érzéketlen kő, pedig ugye, az ígérted, mikor négy évvel ezelőtt elmentél, mert már akkor is ilyen szótlan voltál, hogy ha legközelebb hazajössz, olyan vig leszél, mint egy gondtalan gyermek. Mi a bajod? . . . Talán únod magad idehaza én mellett? Bizony nem olyan az élet faluhelyen, mint nagy városban. Ninesenek vig címborák, jó barátok; sem szórakoztató helyek, a hol unalmadat elűzhetnéd, hanem csak az én unalmas fecsegésemet kell naphosszat hallgatnod . . .

S mig így beszél, szeretettel simogatja fia halavány arcát, majd lehajlik hozzá és megcsókolja, mintha az odagyűlő felhőket akarná lecsókolni márvány homlokáról. Azután, mint a kinek hirtelen jó gondolata támad, így folytatja:

— Nem neked való az olyan élet, a minőt te folytatsz, édes fiam. Minek öled magad azzal a folytonos szobai, lélekölő munkával? Mért nem hagyod ott azt a nagy várost, a hol csak külső máz, hiú fény, csalfa ragyogás minden, a hol nem találsz egy igazán szerető szívre, a mely őszinte, önzetlen szeretettel ölelné körül? Nem ilyen életre neveltelek én téged. Azt akartam, hogy ne ismerkedj meg a zajos világgal, melyben az emberek kielégíthetetlen vágyak után futkosva elérhetetlen álmoképet űznek, hanem maradj a mi egyszerű kis világunkban, a hol még mindennél nagyobb kincs a szeretet. És ugyan mondd csak, ha néha egyedül vagy és elgondolkozol jövődöd felett, nem látod-e, hogy eddigi életed milyen céltalan volt?! Ha kimerülve a munkában, vagy valami bajtól űzve kis szobádba hazatérsz, találsz-e nyugodalmat? nem érzed-e hiányát egy rokonléleknek, a ki osztozkodna bánatodban, örömdobben?! Nem szabad tovább így maradnod, mert azért vagy aztán ilyen kedvetlen és közönyös minden iránt, pedig most vagy a legszebb korban. Ugy jöttél, hogy két hétig maradsz itthon, hát nem kell mindég a szobában búslakodni, hanem menj, látogasd meg környékbeli ismerőseidet; nézz körül, van itt a környéken sok szép, hozzád való lány, házasodj meg.

De a fiu, mint a kit édes álmából riasztanak fel, kipirult arccal, önfeledten szokik fel helyéből, idegesen sodorja gondozott bajuszát s szakgatott szavak fakadnak ajakán:

— Nem, anyám, nem . . . soha . . .

Mély csend áll be.

Az anya könnybeborult szemekkel nézi fiát, az pedig, mint a sebzett vad, mely eleven sebében hordja a gyilkos golyót, jár a szobában fel és alá, majd gondolataiba elmerülve megláttja lépteit, azután leül ismét az ablakhoz, szomorúan tekint ki azon s álmódzva nézi az égen úszó barna felhőket, melyek foszlányokban szakadozva imbolyognak, el-eltűnnek, hogy újra feltámadjanak.

Minden nap ismétlődő, mégis soha meg nem fejthető érzelmek hullámanak a lelkében. Régi, felejthetetlen emlékek rajzanak emlékezetében. Átéli újra ifju éveit, a mikor valami ismeretlen után való vágy űzte. hajtotta, lelkesítette magas, ideális célok elérhetésére, a mikor még nem ismerte az embereket, az életet s édesen hitte, hogy minden ember igaz, mint ő, hogy mindenki lelkéből beszél, cselekszik és szeret, mint ő. Átéli újra azt az időt, a mikor tündér álmai magaslatáról szárnyaszegetten bukott alá s fájdalmasan tapasztalta, hogy az életben nincs igaz szeretet, örök boldogság és öröm, hanem mindenkit az érdek és önző számítás vezet . . .

Napsugaras, érlelő, forró nyár volt.

Négy éve történt. Még is jól emlékszik, mintha ma történt volna.

A városiak ilyenkor fürdőre, vagy falura igyekeznek, a hol tűrhetőbb a meleg, frissebb a levegő.

Az ő falujukba is jött egy család. Hamar megismerkedett vele. A család méltó büszkesége egy szép, fiatal leány. Mikor meglátta, megreszketett a szíve s úgy érezte, mintha ezt a leányt már ezelőtt is látta, ismerte volna; úgy gondolta, hogy a kinek eszményi képe gyermekora idejétől rajzolódott a lelkében, hogy a kit öntudatlanul régen keresett, most megtalálta.

Ilyen szépnek álmodta ő is.

Termete, mint a Libánon czedrusa: karesú és büszke; szőke haja selyem és hullámos; két arca, mint a pirkadó hajnal, mint a fehér havon előmlő piros vér; az ajka színméz; két szeme néha mint a derült, mosolygó ég, néha mint a villámot szóró menyholtozat, néha mint a csendes tó tükre, néha mint a háborgó Balaton.

Megszerették egymást.

Mindig együtt voltak, nagyon boldogok voltak. Azt hitték a virág is nekik nyílik, a madár is nekik dalol. Bejárták az erdőt s hallgatták a lehajló lomb titkos sutogását. Bejárták a mezőt, rétet s virágot téptek, koszoruba fonták és kacagtak is, daloltak is mellé, mintha még most is mind a kettő gyermek volna.

Egyszer a lány valahonnan egy levelet kapott. Sokszor elővette, hosszan nézegette, százszor elolvasta, meg csak elrejtette és ő látta is, érezte is, hogy megváltozott, meghidegült iránta. Könyörgött, sírva kérte, ne tépje szét lelke szép álmait, hiszen olyan szép álmokat álmodott a szerelemlről, boldogságról, de a lány feleletképen gúnyosan kacagott szeme közé.

A féltés ördöge férkőzött szívébe. Vége szakadt a boldogságnak.

Nem tudhatta, mi van írva a levélben, mert meg nem kérdezhetette, a lány pedig meg nem mondta. És mégis akarta tudni. Gondolkozott, Tépélődött. Lázálmái voltak. Ebből is, abból is következtetett, meséket szőtt, de csak be kellett látnia, hogy ez sem, amaz sem felelhet meg a valóságnak.

Megtudott azután mindent. A lány anyja beszélt el az ő anyjának, anyja pedig neki.

Pár nap múlva visszamennek a városba. Különben nem is szokásból, vagy a városi túrhetlen hőség miatt jöttek falura, hanem egyenesen a lány miatt. Benső viszonya volt egy fiatal emberrel s valami félreértés következtében a viszony felbomlott néhány nappal az eljegyzés előtt s csak a lány óhaját teljesítették, mikor falura jöttek, hogy a természet változó gyönyöreiben keressen sebzett szívének enyhülést. Most azonban, hála Istennek, a félreértés kiderült, a vőlegény már meg is írta, hogy néhány nap múlva személyesen jön értök s az elmaradt jegyváltást rövid időn belül megtarthatják.

Ime a valóság, a szomorú való.

Ez volt a levélben.

Tehát ő csak játékszer volt annak a leánynak kezében, csak arra való volt, hogy míg csúf játékát űzi vele, a maga szívéen könnyítsen, addig is a maga bánatát felejtse.

Nem volt többé fájó lelkének nyugodalma. Csendes éjszakákon siratgatta vesztett boldogságát. Szerette volna elhagyni a falut, a hol minden hely, minden fű, fa, virág boldog perczeiről regélt. Szeretett volna e helyről menni, elfutni, mint a tűnő árnyék és belevegyülni a világi zajba, hogy tanuljon felejteni.

Kapott aztán levelet ő is. Kinevezték egy távoli nagy városba.

Elment. Társaságba járt, kedvelt alak lett. A mellett dolgozott sokat, hiszen a multságban is, a munkában is feledést keresett. Édes anyja sokszor hívta haza, de nem akart menni.

Most végre engedett anyja kívánságának s haza jött, mert azt hitte, hogy már felejtett. Pedig dehogy.

Minden hely, minden virág újra arról a szép leányról s letűnt boldogságáról beszél. Megint fáj a lelke, jobban, mint akkor, ezerszer jobban.

Mért is nem tud vig lenni s örülni az életnek?! Hát nincs-e boldogság a földön?

Az ő számára nincs. Nem talál ő olyan lányra soha, a kit szeretni s a kinek szerelmében hinni tudna

... És így szövi sötét gondolatait tovább, még sokáig.

Anyja töri meg a csendet.

— Mi felett tündödl?! . . .

— Azon gondolkozom, mondja és odamegy anyjához, hogy milyen jó lenne, ha itt hagynók ezt a falut és mennénk a városba én hozzám. Együtt laknánk, együtt lennénk mindig. A napsugártól, a fújó szélről is őrizném az én jó anyámat. Menjünk innen, csak innen menjünk messze, a világba; jobb az emberek közt; jöjjön, menjünk innen, édes anyám . . .

— Ide kötnek emlékeim, szakítja az félbe szomorúan, már én csak itt akarok meghalni.

Hosszú, kínos csend következik megint.

A fiú gondolkodó fővel jár a szobában. Egyszer aztán megáll anyja előtt s elfogódva mondja:

— Holnap utazom.

Anyjának egy könny gördül végig hófehér arcán, bánatosan ingatja meg fejét, mintha mondaná:

— Csak menj . . . már én is tudom, mi a bajod . . .

ifj. Usabay Pál.

A mi fecskénk.

Itt vagy, itt vagy valahára
Villás fecske, kedvesünk!

Ott hagytad a dél-világot,
Szíved ide-ide vágyott,
Hol oly forrón szeretünk!

Ugy-e szebb itt a rózsafa.
Az ákác, a jegenye —
Mint ott messze a myrtusok,
A pálmák és a cziprusok
Örök-lombos erdeje?!

Ugy-e szebb itt, ugy-e jobb itt?
Hisz az a föld idegen —
Pazar fénye mit ér neked?
A szív csak egy hazát szeret,
De mást soha-sohasem!

Hisz lehetne ott is fészked,
Szép, — selyemből rakva, — lágy,
De mi haszna, ha honodba,
Ős honodba, sár-lakodba
Szíved vissza-visszavágy!

Visszajöttél, visszahoztad
Örömünket minekünk —
Visszajöttél őshonodba —
Őshonodba', sárlakodba'
Légy üdvözölt, kedvesünk!

(Rimaszombat.)

Lenkey Géza.

Márczius 15-ikének megünneplése Sárospatakon.

Verőfényt vártunk márczius idusára, a verőfény megjött. Meleg napsugarakat is vártunk, de az nem jött meg; talán annak a ragyogó napnak, a szabadság fényes napjának áldó heve, mely oly sok éven át tudott új erőt kelteni s a hazafi érzelmeknek új fellángolást a szívekben, elgyengült, vagy talán az idő k rengetegében mely elválaszt bennünket attól a szent naptól, vész el lassan-lassan? . . . némaság, nincs ki választ adna töprengésemre. nem marad meg csak a vigasztalan tanulság: „memento mori! . . .”

Igen, ezt olvastam én e napon, s bár merre mentem, mindenütt ez a jelszó villogott felém . . . az a márcziusi nap kezd leáldozni, vesztit vonzóerejéből s majd elközelg. az idő, mikor csak emléke lesz meg annak, hogy mily lelkesedéssel emlékeztünk meg *egykor* róla.

A külső kép egyébként az volt, mint más éven is tapasztaltunk, ifjúságunk szokott fényvel, ünnepélyességgel ünnepelte meg márczius 15-ikét. Méltó törekedett lenni ahhoz az ifjúsághoz, a melynek dicső ténykedése ezt az ünnepet a história könyvébe beírta.

A városi református templomban tartott hálaadó istentisztelettel kezdődött a nap megünneplése. A magyar nemzet legszentebb imáját, Kölcsey „Hymnus”-át énekelte el a gyülekezet, mely után Tóth István szénior mondott hazafias érzéstől áthatott, szívből fakadó imát a béke, a szeretet Urához, hogy hárítsa el a megpróbáltatásokat a nemzetről, adjon erőt a mult és jelen bűneitől való megtisztulás, végett ránk mért szenvedések elviselésére.

A templomból kijövő áhitatba merült lelke gyönyörködhetett a fellobogózott házakban . . . A kétely szinte kezd eloszlani: „hátha mégis?” . . . s az ez után következő ünnepségek is ez utóbbi gondolatnak látszanak, akarnak igazat adni.

Ime, az *Irodalmi Társulat* is megünnepelte e dicső napot. Diszgyűlését, a melyen a terem zsúfolásig megtelt, délelőtt 11 órakor nyitotta meg Zajdó László, a társulat jeles tehetségű alelnöke. Gyönyörű megnyitó beszéde a szíveket, lelkeket magával ragadta, s vitte fel oda, a végtelenségbe, hol találkoznak azokkal, kik megcsinálták 1848. márc. 15-ét. Hatalmas éljénzés jutalmazta a szónokot. Sörös János nagy hatást keltett felolvasásában Petőfi Sándornak, szabadságunk, költészetünk e hamar letűnt üstökös csillagának mesés halálát igyekezett élénkebb világításba helyezni. A szépen sikerült felolvasást megelőzte Szabó László, Endrődy Sándor 1848. cz. költeményének elszavalásával; követte Farkas Dezső (Ábrányi Emil: „Petőfi”) és Nagy Elemér (Tóth Kálmán „Előre!”) szavalata. Mindhárman ki vették részüket az ünepies ülés még ünnepiesebbé tételéből. A „Szózat” hangjai mellett fejeződött be a szép ünnepség.

A délutáni nagyszabású ünnepély a főiskola imatermében tartatott meg. *Dr. Ballagi Géza* jogtanár, országgyűlési képviselő a megszokott sablontól eltérő emlékbeszédet mondott, s több ízben viharos tapsokat aratott. Hatalmas, dörgő hangja nem fért el a teremben, kikivánczozott, tán hogy hallja meg az is, a ki nincs itt, hallgassa a nép is az ígét ajkairól. A közönség soraiból hatalmas „éljen!” végezte be szavait.

Batta Miklós szavalata valósággal lebilincselte hallgatóságát, mely a remek szavaltatért a példabeszédes csendben éber figyelemmel adózott neki. *Ifj. Csabay Pál:* „Szabadság ünnepén” című pályanyertes költeménye volt, melyet oly megragadóan szép mezben állított hallgató-sága elé.

Szolya Józsefnek szintén pályanyertes ódaja: „Márczius 15” — sajnos — nem talált elszavalásra, de mégsem lesz ismeretlen közönségünk előtt, olvasóink e lap hasábjain élvezetet meríthetnek soraiból. — *Ábrányi Emil:* „Mi a haza?” című költeményét kifogástalan technikával, szépen adta elő *Eles István* VII. o. t., míg *Szabó László* saját — a pályázaton megdicsért — ódáját szavaltta el.

Mindeme szereplésekkel változtatva egy csinosan, remekül összeállított műsor szerint szerepelt a *főiskolai énekkar* és a *zenekar*. Változtatva és versenyezve. Mintha egymást akarták volna fölűlmülni, szebb és szebb darabokkal kedveskedtek a publikumnak. (P. o. az énekar a következő énekszámokkal szerepelt: „Székelyek” (induló) Veres Gábortól. „Eredeti népdal egyveleg” Dr. Angyal Armandtól, „Kurucz nóták” (Átirta Káldy Gy.). „Tavaszmúlt” Lányi Ernőtől. A zenekar magyar népdalokat, a Kossuth indulót és a Kossuth nótát játszta remek precizitással). De hálás is volt a közönség, s a tapsnak se szeri se száma nem volt. . . . De itt ismét visszajönnek borús gondolataim . . . Mikor a gyönyörű Kossuth nótát húzta a banda, *Sárospatakon, márczius 15-én*, nem volt a ki vele énekelje apáinknak s a negyvennyolczas magyar honvédeknek ez annyira szeretett, . . . legszebb dalát! . . .

* * *

Este táncmultság volt.

A legöregebb diákok sem emlékeznek sok ilyen népes multságra. A terem annyira tömve volt, hogy mozogni alig lehetett s az első négyesre csak épen hogy felállottak, lehetetlen volt itt tovább menni s a négyes azonnal átalakult egy óránál továbbtartó csárdássá. A

nagy sokadalomban a rendezők is egészen elvesztek, pedig milyen szép lett volna végigsasirozni a termen azokkal a szép kokárdákkal, miket a pataki virágos kert két bájos virága (T. J. és Sz. E.) készítettek nekik kecses ujjaskáikkal. A megénekelt pataki lányok csaknem testületileg jelentek meg s talán legszebb virágait küldé ide a vidék is, — csakhogy én annyi szép lányt még nem láttam együtt. Hogy is ne lett volna ilyen helyen jó multság? Volt és tartott reggelig, úgy, hogy az utolsó hazatérő csoportnak már 6-ot mutatott a toronyóra.

Riporter.

Lapszemle.

A Kolozsvári Egyetemi Lapok 15—17. száma pótolni igyekszik azt a hiányt, a melyre a többi ifj. lapokkal együtt akkor, a mikor elismerésünknek adtunk egyébként kifejezést, mi is rámutattunk, t. i. hogy eddig keveset foglalkozott a minket, diákokat érdeklő dolgokkal. Ady Lajos, Péterfi Tibor erélyes hangon utasítják vissza a budapesti Egyetemi Lapoknak szerintünk is izléstelen piszkálgatásait és kimutatják hogy az erkölcsi predikációra épen a B. E. L. mennyire nem jogosult. A 16. számban Ady L. a nemzetközi diákkongresszus jelentőségére hívja fel figyelmünket; Péterfi I. a 17-ik számban Rákócziról ír igaz hazafias érzelemtől áradó vezércikkében. Az egész lap tartalmas, eleven, változatos; ügyes, csinos összeállítása mellett dicsérendő az a komolyság, érettség, a melylyel az egyes aktuális kérdésekkel foglalkozik. Szépirodalmi része most is magas színvonalon van.

A Debreczeni Főiskolai Lapok 9. számában Zöld Mihály polemizál Kolozsvárral és felel annak szemrehányásaira. Mi azon a nézetten vagyunk, hogy Debreczen, a mely a klerikalizmusnak mindig kemény ellensége, a szabadelvűségnek mindig hű öre volt, tradícióihoz hűtlen nem lesz, nem lehet. A lap egyébként Debreczen ifjúsági életének hű tükre.

Az Egyetemi Lapok 20—22. számát az eddigieknél nagyobb tárgyilagosság jellemzi és ezért foglalkozunk is velök; mert feltett szándékunk volt, hogy mindaddig, míg a krakéler, gúnyolódó és veszekedő hang fog uralkodni bennök, működésüket hallgatással fogjuk mellőzni. Mert mi bátran ki merjük mondani véleményünket még akkor is, amikor ez az őszinte, igaz vélemény nyilvánítás nem „divat” és nem fukarkodunk a dicsérő, buzdító szóval, ha ezt kiérdemelte. A „Sárospatakhoz” intézett felhívásra ez a válaszuk: mi ellenségeitek eddig nem voltunk, legfeljebb ellenfeleitek. Ha bírálatunk, intő szavunk zokon esik is, vegyétek azokat fontolóra, mert a mi testvéri szívünknek fáj a ti ifjú lelketeknek tévelygése. Ha ti a mi irántatok való, hosszú évek sajnálatos eseményei által indokolt és kiérdemelt bizalmatlanságunkat el akarjátok oszlatni, lépjetez nyílt arczczal elénk; mutassátok meg, hogy benneteket most már nem vezet felekezeti gyűlölködés, hogy ti ezentúl a békét, egyetértést „igazán” szolgálni akarjátok. Olvasván a „Mult, jelen, jövő” cz. cikket, melynek írója hazafias aggodalommal tekint a magyar állameszme ellen aknamunkát végző nemzetiségek működésére és erélyesebb nemzeti politikát kíván; mondom, olvasván ezt a szép, lelkes cikket, még erősbödött bennem a hit, hogy a magyarnak, a magyar ifjúságnak halaszthatlan hazafias kötelessége minden felekezeti viszálykodást félretéve tömörülni. A faj-politika helyett, a mely szó alatt más van mondva és más lappang alatta, a nemzeti politikát írni a zászlóra. És e téren nektek

kell pótolni a mult mulasztásait, mert nálatok Pesten van a legnagyobb széthúzás, pártoskodás, gyűlölködés, ha ott létre jön a békesség, létre jön ennek példájára mindenütt. És akkor erősen, egységesen, bátran nézhetünk a nemzetközi diákkongresszus elé. Ezek szép álmok, rajtatok áll a megvalósíthatás.

Erő. Egy új lap indult meg az egyetemi ifjúság körében, egy társadalmi, tudományos, művészeti heti lap, az „**Erő**”; célja, a mint Wlassics Tibor főszerkesztő előszavában olvassuk, szép, nemes. Arra törekszik, hogy egy hű tükörben mutassa be a nagy közönségnek az ifjúságot, a melyet eddig csak a sajtó különböző pártorganumainak színezése mellett ismerhetett meg. Foglalkozni fog mindennel, a mi az ifjúságot, az ifjúság révén a nagy közönséget érdekli, a nélkül, hogy belevetnék magukat a pártpolitika hullámaiba. Tudósítói révén hű képét tárják fel a külföldi diákmozgalmaknak. Már megjelent két száma ügyes, tartalmas, külső kiállítása szép, levonva azt a fertelmes czimképet. Igyekezzék az új lap a már megszűnt, de mindenki elismerését kivívó Magyar Egyetemi Szemle méltó utódjává lenni. Szerkesztőségük erre nézve elég biztosítékot nyújt. Ha így haladnak tovább, mint a hogy magas színvonalú czikkeikkel kezdték, ez a lap pártkülömbőség nélkül büszkesége lesz a magyar ifjúságnak.

Egyleti élet.

Feltámadunk! . . . Egy nagy betegről szól az emlékezet, egy nagy, nehéz betegnek csudálatos felgyógyulásáról, újraéledéséről halálának küszöbén. A 70 éves múlttal dicsekvő „Magyar Irodalmi Önképző Társulat”, mely egykor egy Szemere Bertalant, egy Kossuth Lajost, egy Tompa Mihályt vallott az ő buzgó napszámósának, mint rokkant aggastyán, kevés erővel, gyöngeszervezettel vonult fel ez iskolai év elején, hogy ama nagyok szelleméhez méltón vívja ki azt az eredményt, melyet az Ő segítségükkel oly játszva ért el. S az aggastyán — (ki hitte volna?) — fiatalos tüzzel fogott nemes munkájához. Csakhamar megszűntek aggályaink miket siralmas külsője keltett bennünk, . . . örvendezve üdvözlöttük őt, mert szívünk óhajának megfelelő volt beteljesülése ez igéknek: a „látszat csal.”

De sajnos, most csalt a látszat. A szép eredményeknek csalfa, tünde képe mögött nem duzzadozott tetterő. Egy idegbeteg, türelmetlen, veszekedő öreg volt ez. De még élni akart, s erejének egy végső megfeszítésével kitombolta magát, hogy ezután helyet adjon egy végső visszaesésnek, egy lassu sorvadásnak. S mintha vampir szállt volna rá s szívta volna ki vérét szép lassan csendesen, ereje napról-napra fogyott. Még ez sem volt elég. Már sok, nagyon sok vért vesztett, s csonkán bénán, csak sülyedt lefelé, oda, hol mindennek vége van, a hol minden a mi földi, végső hajlokát találja meg: a biztos halálba.

Mindenki megjósolta neki a halált, a ki csak látta mind azt mondta: „a holnapot sem éri meg.” S im akadt egy csudadoktor, a ki felfedezte a nehéz betegnek különös baját, megtalálta bajára az alkalmas medicinát.

Részvétlenség. Ez volt a gyilkos betegség, mely szétrombolta a betegnek hajdan erős szervezetét, az a minden jónak, nemesnek útjában álló közöny, mely valóságossággal dühöng ifjúságunk között, mely valami megnevezhetetlen félelemnek szülője az ifjúság szívében minden

olyan intézmény iránt, melynek létoka, életeleme a komoly munkálkodás.

Dr. Tüdös István, az Irodalmi Társulat buzgó tanárelnöke észrevette a bajt, mely a vezetése alatt álló nemes célú egyesület élete gyökerén rágódott; ismerte a bajt, s tudta, látta annak veszélyes, szegységteljes következményeit. Nem engedhette hát, hogy engedhette volna hogy annyi évnek dicsőséges munkálkodására csak némi homályt is borítson a fenyegető katasztrófa. S ő, ki úgy szereti ezt az egyesületet, mint saját gyermekét, gondoskodik róla, mint édes gyermekéről. Lelkes hangú szózatot intéz az ifjúsághoz; a szívből jövő hangok a szíveket érintik, s a felhívásnak csodás hatása lett: A sír szélén álló aggastyán újjá született. S most, — nem tudom én — de valamiért olyan boldognak érzem magam, valami olyan nagyon jól esik . . . Rád gondoltam te megifjodott öreg, s rátok gondoltam erős, ifjú társaim, kiknek nemes lelkesedésekben, buzgó áldozatkészségekben rejlik e csodás újraéledésnek a titka.

Nemes tettekre felbuzdult kedves barátaim, üdvözöllek benneteket!
(—la—la.)

A Theológiai Önképző-Kör hivatásának megfelelő komolysággal s kitartó buzgalommal végzi feladatát. A tagok az üléseken csaknem mindig teljes számmal vannak jelen. Minden ülésnek gazdag programja van: imádkoznak, prédikálnak, eredeti, vagy fordított munkát és bírálati előterjesztést olvasnak. „A Levitikus és Deuteronomiumban előforduló törvények rokonsága és külömbözősége című isagógikai pályatételre kitűzött 30 koronát Pósa Péter III. é. szép munkája nyerte el. Miután az egyházi beszéd-pályázat a tétel nehéz volta miatt már két ízben meddő maradt, az egyesület állandó bizottsága, hogy e tételt is könnyebben és többeknek hozzáférhetővé tegye, újabban a következő tételt tűzte ki: „Tavaszi egyházi beszéd irandó szabadon választott textus alapján; beadási határidő márc. 18. d. e. 12 óra.

Az akadémiai torna és vivő egyesület a folyó félévben Györy György eltávozása után elnökévé Körössy Sámuel III. éves hittanhallgatót választotta meg. Gratulálunk és kívánunk kitartást és szorgalmat Körössy úrnak s az egyesület ügyeiért lelkesedést! Körössy Sámuel elnökké való megválasztása folytán megürült jegyzői állásra Tomory Dezső II. éves hittanhallgató választatott meg, valamint ellenőrré Sípos Lajos II. theológus. A vivástanulás is folyik, a vivás vezetésével Erdőhegyi Ferencz III. é. joghallgató bizatott meg. Így hát folyik lassan, zaj nélkül a munka az egyesületben, híven szép jelszavához: „Épség, erő, egyesítés.”

A főiskolai énekkarban a főprecentori hivatalra egyhangúlag Korláth Gyula III. éves hittanhallgató választatott meg. Gratulálunk!

A magyar Irodalmi Önképző Társulat alelnökének Zajdó László hittanhallgató, titkárnak Nagy Károly joghallgató választatott meg.

A főiskolai Ifjúsági-Egyesület a zágoni Mikes Kelemen szobor-alap javára 40 koronát adományozott; a Lőrinczfalvi ref. egyház templomára pedig 100 koronát.

A jogász-egyesületben 1902. febr. 22-én Székely Gyula III. é. jh. tartott szabad előadást a „Corpus iuris Hungarici” ismertetéséről. Szép, nagyon is kimeríthető téma, de fiatal jogász embereknek háládatlan. Azoknak a bár nevezetes, de oly nagy számú évszámoknak betanulása szinte lehetetlen. Ez magyarázza meg azt, hogy a várakozásnak, mit a közgyűlés a szép téma hallatára táplált, az előadás nem felelt meg. Mindazáltal a törekvést méltányolva, az értekezést buzdításul 8 koronával megjutalmazta.

Erdélyi Önképzőkör. A történeti pályakérdés díját a beérkezett egy pályamunkának nem adhatta ki a bíráló bizottság. Mangold oknyomozó történetének nagyon is szembetűnő felhasználásával, egyébiránt pedig minden komolyabb forrástanulmány nélkül állította össze szerző a művét. Az anyagon uralkodni nem tud, az eseményeket egymásra vonatkozás, logikus kapcsolat nélkül, hézagosan említi fel s minden bonczoló elemzés nélkül hozzásimul a forrása adataihoz. Szürke, közönyös színben tünteti fel a reformkor nagy eszméit s a szereplő nagy alakok egyéniségeinek és céljainak körvonalozásában ironja félresiklik. Pathetikus, fellengő, szóvirágos stílusban, bombasztokkal tulspékelt, de minden komolyabb, jellemző, tárgyhoz találó előadásában elveszti magvas, komoly, hazafias jellegét a reform kornak és kis eseményeknek nagyhangú kikürtölésévé törpíti a szerző. Egy pár új szavaló is bemutatkozott a nemrég lefolyt üléseken. László Kálmán egy kicsit darabos, de egyébiránt teljesen a tárgyhoz találó kómikát ügyességgel szavalta Petőfi S. „Borozás közben” című költeményét. Szilágyi László sok érzéssel szavalta el a „Vágy”-at Ábrányitól. Farkas Ábrahám a „Tót tánczmester” című monológ elszavalásával nyerte meg a kör tetszését. Egészen új téren mutatkozott be, de olyanon, melyen egy kis csiszoltsággal még melegebb és még igazabb tapsokat kaphat, mint most kapott. Néhol túlságba menő szertelenséggel adta elő a monológot, de kitűnő alakításával, fesztelen, elfogulatlan magatartásával meglepett. Barcsa Endre, Vértés Ferencz „Ravatal előtt” című drámai monológjában mutatta meg ismét az ő impozáns szavalati képességét. Feladata nehézségeit (a vőlegény előttünk ürül meg menyasszonya ravatalánál) tagadhatlan sikerrel oldotta meg és bár a lelki állapotok egymásba olvadó változásában nem is tudott teljesen diadalmaskodni az anyagon, szavalata teljesen megfelelt annak a várakozásnak, melyet hozzája fűztünk.

„Czakó Zsigmond „Leóna”-jának aeszthetikai fejtegetése” című irodalmi pályakérdésre érkezett egy munka. A bíráló bizottság kezében van.

Phisikai pályázat eredménytelen. Márcz. 15-ig, a határidő lejártáig nem érkezett pályamunka.

A márcz. 15. ünnepélyen szavalással a kör Éles István társulati tagot bizta meg.

Hirek.

— **Az Uránia színház Sárospatakon.** Az „Uránia” magyar tudományos színház folyó hó 11., 12. és 13-án tartotta előadásait a főiskola imatermében, a helybeli közönségnek és ifjúságunknak élénk érdeklődése mellett. Az első estén Spanyolországot mutatták be az egyszerű és mozgó vetített képek, melyeknek változatos színpompájú képein kívül gyönyörködtetett bennünket a Pekár Gyula által írt vonzó nyelvezetű, költői hangulatú romantikusan érzelmes szöveg, mely annyira illik a Spanyolország regényes képeihez. A második előadás a lagunák városát, Velenczét mutatta be; kedves meglepetést és tapsot keltett, a mikor a szép velencei nők után a még szebb pataki lányok csoportképei jelentek meg az ernyőn. A harmadik előadáson a bűnös szenvedélyek tanyája Monte-Karló jelent meg a néző szeméi előtt; a képek itt is érdekesek, de mintha halványak, elmosódottak lettek volna; a vezetőség, mintegy hálából a sárospataki közönség nagy érdeklődéséért, mely számára meglehetősen

anyagi eredményt jelentett az erkölcsi sikeren kívül, a „Táncz” című darabból mutatóit be néhány mozgó képet. Szóval ez a három előadás bebizonyította, hogy Sárospatak intelligens közönsége, tudnivágyó ifjúsága megérdemelné, hogy néha néha magasabb szellemi élvezetek is felkeresnék tizedrangú szintársulatokon és vándorcirkuszokon kívül.

— **Teke és sakk verseny.** Az „Akad. Ifj. Olvasóegylet” által minden évben rendezni szokott teke és sakkversenyek febr. 22—márcz. 8. napjai alatt folytak le. Előbbiben a 11 jelentkező közül első díjat (10 kor.) nyert Bartha László IV. th. 19., másodikat (6 kor.) Adonyi Dénes III. jh. 16, s harmadikat (4 kor.) Kubinyi Zoltán III. jh. 12 nyert játszmaival. Utóbbiban szintén tizenegy jelentkező közül s ugyanoly versenydíjak mellett első lett Adonyi Dénes III. jh. 20, második Törös Kálmán I. th. 16 ¹/₂, s harmadik Zajdó László III. th. 16 nyert játszmaival.

— **A marczius 15 iki tánczestélyen** a szép erkölcsi sikert nem kísérté ugyan kedvező anyagi siker, de — különösen az előző év hatalmas deficitjéhez viszonyítva, — mégis meg lehetünk elégedve. Mindössze 7 korona 5 fillér hiányt konstatált a megejtett pénztárvizsgálat.

Összes bevétel	447 kor. — fillér
kiadás	454 „ 05 „
Hiány	7 kor. 05 fillér.

Felülfizettek: Dr. Ballagi Géza 8 korona, N. N. 7 kor., Murin Ilonka (N.-Kövesd) 6 kor., Bizorád Rezső 5 kor., Lebovics Henrik 4 kor., Dr. Glück Samu (Nagy-Mihály) 4 kor., Novák Lajos 3 kor., Buza János, Dr. Finkey Ferencz, Farkas Lajosné (Vajdácská), Fekete Jenő, Köröskényi Ágostonné, özv. Toth Lajosné, Veinberger Sámuelné, Vitt József — 2 korona, Barna Ágoston, Rác Gyuláné, Grosz Mór, Maklary Pap Miklós, Pásztor Sámuel, ifj. Hubay Bertalan 1—1 koronát. — Fogadják a nemes szívű felülfizetők ez uton is hálás köszönetünket.

Szerkesztői üzenetek.

Szabó László. Az utolsó költeményből közöljük az első két versszakot. Szívesen látjuk máskor is, de figyelmébe ajánljuk, hogy a romantikus költészet már lejártá magát.

Ev. theol. otthon. Pozsony. Megkaptátok-e a három utolsó számot?

Tisztelendő Rác Kálmán úrnak. A lapot köszönjük s úgy hisszük, hogy tisztelendő úr is állandóan kapta a mi ifjúsági lapunkat.

Tartalom.

Zajdó László. „Márczius 15.” — *Moskovits Mór.* „Mozogjunk!” — *Ifj. Hubay Bertalan.* „Szabadságharcunk és a magyar nők.” — *Ifj. Csabay Pál.* „Szabadság ünnepén.” — *Kovács Lajos.* „Az első és utolsó csók.” — *Iringó.* „Krónika.” — *Szolga József.* „Márczius 15.” — *A sárospataki főiskolai ifjúság.* „Állásfoglalásunk a Rákóczy mozgalomban.” — *Kocsiss Géza.* „A nők feletti gyámság.” — *Szabó László.* „Márczius Idusán.” — *Ifj. Csabay Pál.* „Otthon.” — *Riporter.* „Márczius 15-ikének megünneplése Sárospatakon.” — „Lapszemle.” — „Egyleti élet.” — „Hirek.” — „Szerkesztői üzenet.”

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, szeniori hivatal.	Főszerkesztő: TÓTH ISTVÁN.	Felelős szerkesztő: ZAJDÓ LÁSZLÓ.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Kiadóhivatal: Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«	Főmunkatársak: MOSKOVITS MÓR, ifj. CSABAY PÁL.		Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.

A Vay-Mocsáry-alapról.

Elismerésre és dicséretreméltó jellege korunknak, habár némelyek — egész alaptalanul — materialismussal szeretik vádolni, hogy az időnként felmerülő nagy eszméket megérti, felkarolja, midőn nemcsak elvileg teszi magáévá, hanem áldozatkészségével a gyakorlati életben is életet akar azoknak biztosítani. És hogy ez eszmék iránti hevülése ne csökkenjen, ki ne halljon, sőt annál inkább fogékonyabb legyen lelke azok megértésére, dicső multunk nagy eszméért hevülő, nagy eszméket teremtő és követendő példaként szolgáló nagyjainak neveit, tetteit kőtáblákra vésve, alakjait érzébe öntve az ország különböző helyein helyezi el, — és ez emléktáblák és szobrok előállításánál a kitűzött nemes cél megvalósítása érdekében megint csak anyagi áldozatkészségről tesz tanubizonyságot.

Mióta a sárospataki főiskola fennál a népnevelés, közművelődés és tudományterjesztés terén hathatós munkálkodásával mindig első sorban foglalt helyet a többi hazai intézetek között s ha voltak és vannak roszakaratú ellenségei, voltak és vannak hiteles bajnokai, védelmezői is, kik szellemi munkásságukkal, minden idegen befolyás meggátlása: önállósága, függetlensége érdekében, anyagi áldozatokkal, alapítványok tételével igyekeztek és igyekeznek magas nivóját, mind az időknek végéig hovatovább előbbrevíve megtartani.

A főiskola anyagi helyzetét látva, egyúttal iránta való forró szeretetének, hálájának is kifejezést akarván adni, legelőször a gömöri egyházmegye ref. papsága mozdult meg, midőn az 1901. évi ápril. 10-én tartott egyházmegyei közgyűlés az 1900. évi szept. 24-én tartott lelkészértekezleti közgyűlésnek ama jóváhagyás végett felterjesztett, meggyőzően és lelkesen megokolt határozatát, mely szerint az egyházmegye minden lelkésze köteles 10 éven át, évenként 4 koronát a sárospataki főiskola céljaira fizetni, jóváhagyta s örvendetes tudomásul vette. Az 1902. év ápril. 9-én tartott egyházmegyei közgyűlés már az alapító levelet is megkészítette.

Másodsorban maga a sárospataki főiskola tanári kara ajánlotta fel a nemes célra filléreit s e szíves áldozatra, a mint az egyházkerületi közgyűléshez intézett feliratából olvasható, a főiskola iránt való hűség szerzetén, soha nem muló háláján és a protestantizmus eszméihez való rendíthetetlen hűségén kívül az egyházkerületnek ama kegyessége vitte, a melylyel a tanári fizetések rendezését a legnagyobb áldozattal, a Vay-Mocsáry-alap nagy részének e célra felhasználásával, megkezdette és az a példa, melyet a gömöri egyházmegye lelkészi kara felmutatott. Tanári karunk megajánlott idáig tíz éven át törlesztendő

7530 koronát. A begyűlt összegeket a tanári kar a törlesztés ideje alatt maga kezeli erre a célra kiküldött bizottságával s a tíz év lejártával kamatok-kamatjait tovább tőkésíti; 50 év leteltével pedig az így előállott tőkének fele, illetőleg annak kamatjövődélme a főiskola köszükségleteire használandó fel és így tovább az idők végéig. Az alapítvány célja: a főiskola féltve őrzött függetlenségének és versenyképességének biztosítása. A felirat lelkes záradéka szóról-szóra így hangzik: „Hiszünk, erősen hiszünk, hogy a pataki főiskola szelleme, megszentelt történeti hivatása és hagyományai újra hódítani fognak és nem fog akadni széles e hazában olyan prot. ember és különösen pataki diák, a ki meg ne hozná a tőle telhető legnagyobb áldozatot, hogy ha illetékes helyről azt hallja, hogy a pataki főiskola korszerű fejlődésében veszélyeztetve van, mert nincsennek arányban jövedelmei az idők és saját nagyságának követelményeivel. Hiszünk, erősen hiszünk a nagy eszmék, a szent elhatározások magával ragadó, tettekbe bíró erejében és éppen azért hiszünk a prot. közönségnek és az egykori tanítványoknak, a nagyoknak és a kicsinyeknek segítségével egy nagyobb összeg összehozásában s ilyen módon azt a Vay-Mocsáry-alapítvány szellemében kezelve, egy újabb fejedelmi alapítvány megteremtésének a lehetőségében, mely a főiskola jövőjét, fejlődését és önállóságát ugyszólván századokra biztosíthatná!”

Az egyházkerület a legszívesebb elismeréssel és köszönettel fogadta a nagybecsű áldozatot. Hogy pedig ez a nagyfontosságú mozgalom mélyebben és szélesebben mederben vehessen hullámokat s helyes irányban vezetessék, a gyűjtés kérdésének előkészítését a főiskola tanári karának adta ki, azzal a kérelemmel, hogy készítsen az egyházakhoz és a nagy közönséghez egy meglehangú felhívó szöveget.

Nemes tanuló ifjuság! Ennél a nemes célú mozgalomnál nekünk, mint éppen a sárospataki főiskola ifjuságának, nem szabad háttérbe vonódnunk, sőt éppen az első között kell lennünk, kik a felhívó szót hallva és megértve, felbuzduljunk a látott példákra és szíves örömmel vigyük filléreinket a nemes cél oltárára. Ifjusági-egyletünk közgyűlésén hallottuk már a felhívást. Ne zárkózzunk hát el előle, hiszen mi, az ifjuság fogjuk leginkább érezni annak áldásait. A sárospataki főiskola ifjusága nemcsak lelkesül a nagy eszmékért, hanem anyagi áldozatokkal is segíti céljához. Ifjusági-egyletünk legközelebbi közgyűlése a zágoni Mikes Kelemen szobor-alap javára is 40 koronát, a lőrinczfalvi ref. egyház templomára pedig 100 koronát adományozott, holott azok nem állanak oly közel szívünkhöz, mint főiskolánk.

Ez a mozgalom mind nagyobb-nagyobb mérveket ölt. Már az alsó-borsodi egyházmegye is felküldte hasonló szellemű felterjesztését az egyházkerület 1901.

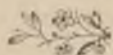
évi közgyűléséhez. És a többi egyházmegye is mo-
zognak, áldozni akarnak és fognak is.

Nem lehet félreállanunk. Nekünk tennünk kell,
áldozni kell és hiszem, hogy fognak is, még pedig a
sárospataki főiskola ifjúságához méltó tekintélyes
összeggel. úgy, hogy lehetőleg mi magunk, külön
teszünk egy alapítványt, melynek célja szintén az
volna, mint ama kettőé.

Nem gondolnám, hogy akadna közöttünk csak
egy is, nem a ki áldozni, de a ki szívesen áldozni
nem akarna.

Módozatokról, részletekről ezúttal még nem be-
szélhetünk, de legközelebbi Ifjúsági-egyletünk köz-
gyűlésén ezt is felvéve tárgysorozatunkba, hiszem,
hogy e tekintetben is egyetértően fogunk határozni.

ifj. Csabay Pál.

A nők feletti gyámság.

— A jogász egylet által jutalmazott szabadelőadás. —

(Polyt. és vége.)

A gyámság most említett céljából kifolyólag
csak természetesnek találjuk azt, hogy a gyámság
vitelére első sorban a gyámolt, a pupilla fiági roko-
nai voltak hivatva.

Miután nem tartozik szorosabban tárgyamhoz
azon akadályok ismertetése, melyek fennállása mel-
lett gyámság nem jöhet létre, azon kellékek tárgya-
lása, melyek szükségesek, a gyámság létrejöttéhez,
mellőzöm tehát ezeket s a következőkben a gyámság
főbb módjairól fogok szólni.

Róma első századaiban a római jog a gyámság-
nak csupán két alakját ismeri, u. m. a törvényen ala-
puló legitima agnatorum tutelát és a végrendeleten
alapuló tutela testamentariát. A XII. táblás törvény
hozataláig az előbbi játsza a főszerepet s utóbbi csak
kivételesen fordul elő.

A régi rómaiak a gyámságot a család jogának
tekintették, már csak azért is, mivel a gyámság célja
a család-vagyon épentartása volt. S hogy ez minél
könnyebben legyen eszközölhető, a gyámság vitelére
első sorban a pupilla fiági rokonai voltak hivatva,
sőt kötelezve. Csak a fiági rokonok, mert általános
szabály a római jogban, hogy a gyámság vitelére, az
anya és nagyanya kivételével, pusztán férfiak képesek.

A nőre nézve kétségtelenül ez a legitima agna-
torum tutela volt a legsúlyosabb, mert az ilyen ag-
natus gyám, mint a nő vagyonának várandó örököse,
sokszor nem is annyira a pupilla, mint inkább saját
érdekeit védte és tartotta szem előtt.

Csak abban az esetben, ha fiági rokonok nem
voltak, vagy ha voltak is, de mint monstorum, vagy
őrültek, csak abban az esetben nevezhetett a család-
atya végrendeletében leánygyermek mellé egy a csa-
ládhoz nem tartozó idegen egyént gyámul. A XII.
táblás törvény változást hoz be, megfordítja a két
gyámság közötti helyzetet s a végrendeleti gyámság-
nak adja az elsőséget és csak abban az esetben kö-
vetkeznek a fiág, rokonok, ha az atya végrendeleté-
ben nem nevezett volna gyámot; mi által az agna-
tusok jogait tetemesen megcsorbítja.

E végrendeletből eredő gyámság lesz alapja a
gyámsági intézmény Róma utolsó korszakaiban bekö-

vetkezett aláhanyatlásának. Hogy miért, arról lesz
alkalmam előadásom folyamán beszámolhatni?!

Az atya a végrendeletben saját rabszolgáját is
kinevezhette gyermeke gyámjává s ha még fel nem
volt szabadítva, ez által szabaddá lett.

Végrendeletben nevezhetett gyámot az atya és
a nő férje, a ki nejét in mam bírta.

A felszabadított rabszolganő a libertina feletti
gyámság mindenkor a patronust vagy ennek fiait
illette.

Már a második, de különösebben a harmadik
korszakban, midőn a közhatalom minden téren befo-
lyást igyekszik magának biztosítani, a gyámság ve-
szít családjogi jellegéből az által, hogy a családi élet
ügyeibe is beavatkozik a közhatóság; eleinte csak
oly formán, hogy a törvényes gyámság mellett a
végrendeleti gyámságnak adja az elsőséget, később
pedig az által, hogy már a gyám-nevezés jogát is
igyekszik kicsikarni a családanya kezéből s igyekszik a
saját maga által adott gyámot tolni előtérbe, a mi
lassú haladás után sikerül is neki; minek folytán a
gyámságnak eddig említett két módja eltűnik s he-
lyüket a közhatóság által létesített tutela dativa fog-
lalja el.

A közhatóság eleinte csak abban az esetben
nevez gyámot, ha sem végrendeleti, sem törvényes
gyám nincs. Tovább menve már akkor is, ha vannak
ugyan ilyenek, de ezek vagy távol laknak, vagy kis-
koruak vagy betegek.

A város alapítása utáni V. században megalkot-
ják a lex Atiliát, mely a praetornak adja meg a gyám-
nevezhetési jogot. A III. korszakban, a fejedelmi be-
avatkozás folytán, már a consul is megnyeri e jogot.
E joggal bíró egyén Atilianus tutor nevet visel.

A gyám nevezését kérni kellett a gyámolandó
örökösének egy év leforgása alatt. Ezek kértére vagy
egy általuk ajánlottat, vagy ha ez nem volt alkalmas,
egy más alkalmas egyént nevezett ki a pupilla mellé
a praetor urbanus; ez alkalommal Atilianus tutor. E
nevezés által a nő egyszersmindenkorra felszabadult
a törvényes gyámság alól.

Lazulván a gyámság kötelőkei, sok esetben elég
volt a gyám nevezéséhez magának a gyámolandónak
a kérése.

A férj a nőnek, a ki manusában volt, megen-
gedhette végrendeletében, hogy saját tetszése szerint
vehessen maga mellé gyámot; ez a gyám az optivus
tutor, a ki úgy tekintetett, mintha a férj végrendelet-
ileg nevezte volna ki.

A nők, miután a közhatalom is segédkezet
nyújtott nekik, természetesen szabadulni igyekeztek
a törvényes gyámság alól, mely rájuk nagyon sú-
lyos volt. Szabadultak pedig az által, hogy ezt kiját-
szani nem igyekeztek. A kijátszásnak különösen két
módja volt divatban, u. m. vagy szinlegesen valame-
lyik jó barátjának manusa alá vetette magát, vagy
szinlegesen mancipáltatta magát. De mindkettő csak
azért történt, hogy a nő az alól felszabadítottván, il-
letve manumittáltván, függetlenségre tegyen szert s
saját tetszése szerint választhasson magának gyámot,
mely gyám fiducarius tutornak neveztetett.

A törvényes gyámság rovására történő ezen ki-
játszási eseteket a közhatalom nemcsak hogy elnézte,
hanem tovább menve a lex Claudia által a törvényes
gyámságot, a legitima agnatorum tutelát végkép
megszüntette.

Míg ez fennállt, néha megesett, hogy az ezt viselő agnatus, másnak, persze szintén csak agnatusnak átengedhette; s az így előállott gyámság a *cessitia tutela*.

A törvény megengedte azt is, hogy egy pupillának több gyámja lehessen. Ezek vagy közösen vezették a pupilla ügyeit, vagy pedig erre megbiztak maguk közül egyet, a ki tutor gerans (ügyvezető gyám) a többi pedig tutor honorarius nevet viselt.

A törvényes gyám a gyámkodási jogot ipso iure szerzi; minden más gyám pedig az által, hogy a gyámságra meghívatik. A törvényes gyám szerepe, egyúttal felelőssége abban a pillanatban kezdődik, a midőn a nő egyik vagy másik hatalom alól felszabadulván, gyámságra szorul. A többi gyámoké pedig akkor, midőn a meghívásról értesítik. Ha akár egyik, akár másik vonakodnék a gyámságot elvállalni, minden ebből eredhető kárért felelős.

A gyám kötelessége, hogy a pupillát jogügyleteknél képviselje, helyettesítse, cselekvési képességét az autrocitás tutovis által kiegészítse; vagyonát kezelje, a mennyiben lehetséges gyarapítsa s célszerűen felhasználja.

Midőn a gyámságba belépett, tartozott eskü alatt fogadni a pupilla vagyónának lelkiismeretes, pontos kezelését; tartozott arról leltárt készíteni, némely esetben kauciót adni, sőt gyakran kezeseket is állítani.

Kötelességei közé tartozott az is, hogy a pupillát, a mennyiben még arra szorult, állásához mért neveletésben részesítse neveletés költségeit a pupilla vagyónából fedezvén.

Romlásnak kitett veszendő dolgokat eladni, bizonytalan követeléseket behajtani tartozott; s ha valamelyiket elmulasztotta, a kárért felelős. Jelentékenyebb elidegenítést csak végszükség esetén tehetett s csak azon gyámhatóság beleegyezése mellett, mely őt a gyámságra meghívta. E beleegyezés nélkül elidegenített dolgokat a pupilla visszakövetelhetette. Némely esetben azonban, midőn pl. az illendőség hozta magával, kisebb értéket képviselő, hosszabb eltartásra alkalmas dolgokat hatósági jóváhagyás nélkül is elidegeníthetett; pl. tanítónak, szegény sorsu rokonoknak.

Ha a pupilla vagyónából saját részére idegenít el valamit, annak quadrupláját tartozik visszatéríteni. Ha sikkaszt, az elsikkasztott érték duplumát.

A nő pénzét a lehető legelőnyösebben tartozik elhelyezni; s ha ezt a saját céljaira fordítaná, attól a legmagasabb kamatokat fizeti. Ha a saját pénzét előnyösen tudja elhelyezni s a pupilláit pedig nem, vagy épen heverteti, mulasztásnak tekintetik, mert a gyám mindenben oly szorgalmat tartozik kifejteni, mint saját dolgaiban (*diligentia (quam mis)*).

A nő az auctoritas tutoris mellőzésével csak oly ügyleteket köthetett, melyek személyét illetők, vagy melyek vagyonát, de csak oly formán, ha az által vagyona gyarapodik. S minden oly esetben, midőn a nők se *obligent*, vagy *si civile ne gotium gerant*, szükséges volt a gyámi beleegyezés. Ez azonban szigorú formájában csak a tutela agnatorum legitimánál állott fenn, hol a gyámok a saját érdeküket védtek az által, hogy nem engedték meg a nőnek a jelentékenyebb ügyletkötéseket; de a gyámság többi alakjánál a gyámok nem jártak el ily szigoruan. Magyarázható ez abból, hogy ezek, mint idegenek, nem azonosíthatták magukat a pupilla érdekeivel; s miután gyakran csak a kényszernek engedve vállalták

el a gyámság vitelét, egyes jelentékenyebb ügyletekhez is könnyebben adták beleegyezésüket. De meg idővel oda is fajult a dolog, hogy beleegyezésre kényszeríthetők voltak. A törvényes gyám erre sohasem volt kényszeríthető, minek viszont az a következménye lett, hogy a nő vagyona meg lett kötve, mozdulatlan lett téve a gyámság hatálya miatt.

A gyám vagyonát a pupilla java zálogjog terhelte. A pupilla és gyám közötti házasság nem volt megengedve.¹

Pontosság, lelkiismeretesség, kötelességtudás voltak a gyám erényei. Ezek elmulasztása esetén az *actio tutelae directa* vétetik ellene fogamatba, mely infamál, mely becstelennítő kereset. Ha véletlenségből követett el kárt, ezért csak egymaga felelős, de ha durva, vastag vigyázatlanságból, örökösei is felelősek.

De nemcsak a gyám ellen van keresetnek helye, hanem viszont a gyámolt ellen is. Ugyanis a törvény megengedi, hogy a gyám, abban az esetben, midőn a nő érdekeit illetőleg a sajátjából tett kiadásokat nem tudja visszakapni, ölhet az *actio tutelae contrariával*

* * *

Most, midőn már eddig eljutottam ismertetésemben, jelzett programmomból csak egy pont van hátra: nevezetesen, hogy szóljak a gyámság elenyészéséről.

A gyámsági intézmény elenyészésének csiráit már születése idejében, már bölcsőjénél feltalálhatjuk a tutela testamentariában, mely azon szükségesség folytán létesült, hogy ott, a hol törvényes gyámság nem létesülhetett az atyának végrendeletében, egy idegent, egy a családhoz nem tartozót kellett gyámul kineveznie. Már pedig a nőnek idegen gyámot adni annyi volt, mint neki szabadságot adni (*Grde*). S ez természetes is, mert az ily gyám, nem lévén tagja a családnak, nem lévén várandó örököse a pupilla vagyónának, nem gyakorolt oly szigorú felügyeletet, mintha egyszersmind a saját érdekeit is védelmezte volna. Míg azonban a tut. leg. agnatorum és tut. testamentaria lépést tart egymással, a végrendeleti gyám, folyvást maga előtt látván a szigorú tut. legitimát, nem hoz valami fontosabb engedményeket a nőnek; csak akkor, midőn a közhatóság tágítandó a családi élet kötelékeit, ez intézménybe is beavatkozik, először az által, hogy a végrendeleti gyámságnak adja az elsőbbséget a törvényes gyámsággal szemben, másodszor pedig az által, hogy mintegy a törvényes gyámság rovására behozza a tutela dativa intézményét s eltűri a tutela leg. kijátszására szolgáló tut. optivát és tut. fiduciáriát, melyek már létrejöttüknél fogva is, folyton tágabb és tágabb teret engednek a nőnek.

Ily körülmények között a nő nagyobb és nagyobb függetlenségre, idővel szabadságra tesz szert. A gyám hatalma csak névleges, hatásköre szűk térre szorul; hatósági beleegyezés nélkül semmi jelentékenyebb elidegenítést nem tehet, míg az ő beleegyezése csak nagyon ritkán kívántatik meg. Esetleg ha beleegyezését megtagadná, a praetori hatalom segítségül hívása mellett erre kényszeríthető is.² Hatásköre nemcsak megersorbult, hanem teljesen összesugorodott, s ezzel együtt elveszti jelentőségét, de vele veszti el

¹ Ha a gyámság véget ért, a gyám számot tartozott adni működéséről; a leltár alapján beszámolnia kellett mindenről. Ebbeli kötelezettségét még a fejedelem sem engedhette el, hanem a pupilla elengedhette.

² A törvényes gyám sohasem kényszeríthető erre.

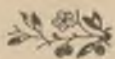
jelentőségét a gyámsági intézmény is; mely bár még fennáll, már csak haláltusáját vívja.*

Végleges elenyőzéséhez az első dőfést Augusztus adja meg akkor, a midőn a lex Julia ez Papia Pop-péra által kimondatja, hogy minden ingenua 3 és minden libertina 4 gyermek jogán teljesen felszabadul a gyámság alól. Ez intézkedésre nézve nem találtam egyöntetűséget az írók között. Egyik a szülők tényének háromszori illetve négyszeri végbemenetelét, másik a három, illetve 4 gyermek életben lételét hangsúlyozza. Ulpianus pedig, midőn erről szól, mellőzi e kérdést s a lex Julia et Papia P. alapján eny-nyit mond: *ferminae autem tutela liberantur trium liberorum inre; libertae tantum quattuor liberorum iure ab ea liberantur.*

A második dőfést megadja a lex Claudia, midőn a leg. agnatorum tutelát, mint a császári autocratia szellemének meg nem felelő aristokratikus intézmények utolsó maradványát, teljesen eltörli.

Hogy mindezek után teljesen nyom nélkül szűnt-e meg a gyámság, mint egyesek állítják, vagy mint Gide tudni véli, hogy Theodorus egy edictuma törölte volna el a gyámságnak minden még fennálló fáját, minden nőt teljesen felszabadítva a gyámság alól: az a kérdést nem alterálhatja. Tény az, hogy teljesen elenyészett s a Justiniani jogban már sehol sem szerepel.

Kocsis Géza.

A föld alól.

A nyikorgó hó gyöngén világítja meg a szürke éjszakát. Olyan a tájék, mint egy megdermedt világ, melyet jég sirba temetett az elmulás.

Reszketve költi föl a kopogó szomorú hangja a lélektelen csöndet . . . Tik . . . tak . . . tik . . . tak tak . . . A mogorva Sziklás durván kiáltja vissza . . . Tak . . . tik . . . tak . . . tak . . . Erre megelevenedik a lejtő. A völgy teknőjéből s a hegy horháiból halvány fénypontok tűnnek elő s mint megannyi bolygó tűz imbolyognak tovább a sötét mélyébe, míg amott a hegyfarknál elnyeli őket a Szerenese akna sárgás világa . . . Három óra. A leszállásnak itt az ideje.

A sápadt, nyugodt tekintetű bányászok ott tolongnak az akna nyílása előtt . . . Kezökbe a pislogó mécs; szívökben a soha ki nem alvó remény. Nyolezadik szint — kiáltja a fő aknász, Juon és Gyorgye belépnek egykedvűen a szállítókosárba . . . „Jó szerencsét!” Megrándul a kötél s a kast elnyeli az aknatorok . . . Perczekig tart a súlyedés. Egyiknek sem jön ajkára szó. A banya templom. Itt a lélek el van önmagával foglalva . . . Nem a félelm akasztja meg a nyelvet. Az ember valója mintha összeolvadna a bizonytalan homálylyal. Valami különös érzés, mely ézésnek nincs neve sehol a világon . . . Formátlanul, kifejezhetlenül van az a tudatban.

Egyet nyulik még a kötél, a kosár megáll s az ember könnyebbülten lélekezik föl. Juon és Gyorgye

kiszálltak. Jó szerencsét Juon — szolt Gyorgye — s kiki elment a maga vájat végéhez, hogy megháborítsa a természet szentélyét a nyomorult falat kenyérért.

Juon letette mécsét, csákányát s leült. Nézett a hamvadó fénybe meredten, komoran. A lelke nem itt járt . . . Oda tévedt a felé a minap fölhangolt sir fölé, melybe az a bukott leány menekült a szegyen, a megaláztatás elől. Juon szerette ezt az ingatag teremtést egyszerű, becsületos lelkének odaadásával. Milyen jól esett az ő lelkének a viszonzás! Hozzá, szemétre lökött árvához senkinek sem volt e lányon kívül szép szava . . . Juon vad volt, mint a gazdátlan eb. Csak a gyűlöletről volt neki addig fogalma, a szeretetről nem. A gyűlöletről, mely lelkét most annyira égeti. Egyszerű, faragatlan lelke mélyéből gyűlöli azt a csélesap Gyorgyét, a miért azt a leányt elesébitotta. Tudta előre, hogy így lesz . . . Gyorgye szebb, mint ő s az az elbukott leány csak arra nézett. Elbukott . . . Nem . . . Nem jól van ez így . . . Ha valaki embert öl, azért becsukják s ha pedig egy gyöngye leányt a halálba kerget: fölemelt fölvel járhat . . . A világ, ez a nagyképű erkölcsbíró, arra a szerencsétlen leányra dob követ s azt üldözi megvetésével . . . Hát hol itt az igazság? Bosszút szeretett volna állani azért a lányért az egész világon. Haragja majd szét repeszi keblét, mikor avval az álnok Gyorgyével találkozik. Szemére akarta vetni tettét az elébb is. Hej, pedig akkor nem lesz jó vége!

Juon kifáradt a lelkével való viaskodásban. Csüggedten hajtotta le fejét s nem vette észre, hogy Gyorgye közeledik.

— Hej Juon! Ébredj, mert itt maradsz! Nézd a láng, hogy ugrál! Nem nehezül a lélekzedet? Megfojt bennünket mindjárt a sujtólég! (Bányalég . . . Ezt nem lehet hallásból megismerni. Látni, érezni kell . . . Érezni, a mint megüli a tüdőt, megakasztja a szívet . . . Egy sodrony szövetre egy gyöngye iámpára van bizva százak élete . . . E parányi lámpában küzd az élet a halállal . . . Egy erősebb robbanásra megreped ez a törekeny eszköz s a folyosó megdördül; a föld följangdul; a lég lángfolyammá lesz . . . Minden zuhan, meg széthull . . . Mindenütt halál, meg rom van . . . Az elemek csatáznak örjítő borzalomban. A láng föl és lecsapkod, szökellve, mint örült lány, vihogva, hahotázva a holtak szenes halmán . . . Ehhez nem elég a képzelet!)

— No Juon! Gyere már, gyere!

— Várjál Gyorgye hadd vágjak legalább egy talicskára valót!

— Eddig kellett volna dolgoznod! Talán még most is mámoros vagy?

— Nem Gyorgye. Tudod, hogy nem szeretem az italt.

— Hát mit csináltál?

— Busultam, Gyorgye.

— Talán csak nem a miatt a lány miatt?

— A miatt Gyorgye, a kit te a halálba taszítottál.

— Bolond vagy, Juon. Olyan leányt siratsz, a kinek az ölében mindenki otthon találta magát. Te is, én is. más is.

Juonnak széles, csontos arcza vad kifejezést öltött. Nagy szemében meglátszott háborgó lelke. Izmai megrándultak. Hatalmas öklében feje fölé emelte súlyos csákányát . . . Aztán eldobta magától, hogy csak úgy dörgött a szűk folyosó belé. Gyorgye nézte

* A gyámság történetét, hanyatlását néhány szóval, de találóan fejezi ki Gide, midőn mondja: *a gyámságig jog volt a aztán seherré lett; a gyámok érdekében létesült, aztán a nők érdeke alá rendeltetett.*

főlelemteljes csodálattal, mint a természet embere a bőmből vihart.

— Gyorgye nem bántalak. Az én karom háromszor olyan erős, mint a tied . . . Annak a lánynak az emlékét ne gyalázd! A helyett, hogy beismernéd bűnödöt még rágalmozod is? Nincs benned lélek Gyorgye . . . Te okoztad vesztét.

— Én okoztam? Ő kerített meg.

— Nem vagy férfi Gyorgye. Hazudsz, mint egy vásott gyerek. Eltagadod az igazságot, mert félsz, mert gyáva vagy!

— Gyorgye nem felelt. Dühösen neki rontott a fegyvertelen Juonnak csákányával. Juon kiesikarta kezéből a csákányt s messzire dobta. Azután fölkapta Gyorgyét s mint egy rugdalózdó nyulat vitte az akna nyíláshoz. Leakarta dobni. Mégis erőt vett magán. Eleresztette Gyorgyét, oda ment a jelző készülékhez.

Főnt a gépházba megszólalt a csengő: kling-klang hat . . . hét . . . nyolez . . . kilenoz. Juon és Gyorgye beszáltak a kosárba. A gép egyet fujt főnt s a kosár lassan emelkedett fölfelé.

Az öldöklő léggel küzködő mécs gyöngén megvilágította Gyorgye és Juon arcát. Tekintetök összetalálkozott. Folvillant még egyszer a szem és a mécs, hogy mindkettő kialudjék nem sokára. A mécs megelőzte a szemet. Juon megszólalt a sötétben nyugodt, szenvedélytelen hangon.

— Györgye nyujtsd a kezéd. Nehány percz mulva végünk. Annak a lánynak az emlékét nem szabad bemocskolnod. Gyöngé volt csak, nem rosz. Kilencz jelt adtam. A kas nem áll meg az akna szájánál. A gép fölhoz bennünket a kötél hengerig. Azután tudod, lezuhanunk négyszáz méter mélybe. Érted Gyorgye! Én is meghalok veled, hogy bátorítsalak a halálfélelemben. Hallod Gyorgye! Emlékezz arra a frissen hantolt sirra!

Az akna szájához emelkedett a kosár s szállt feljebb-feljebb. Gyorgye a halálfélelemtől őrjöngve kiáltott egyet-kettőt. A henger csavarodott, a sodronykötél recsegve elszakadt. A sötét aknatorok elnyelte a végső reményt. A szomjas föld mohón szivta föl a párologó vért. A testroncsok összekeveredtek a szénporral, hogy azok közül a szennyes, sápadt emberek közül ne lássa meg egy se a szűntelen ólálkodó vést s meg ne kedvelje a napsugarat az életet . . .

Az új kosár már száll föl s alá. Hordja napvilágra egy elpusztult növényország maradványait. A mérnök számít . . . Sehogy sem leli okát a kötél elszakadásának. Hiába . . . A szilárdságtan képzeletű nem érvényesek az emberi szív hordképességére!

Ernyi

CSARNOK.

Fészek.

A tavaszhoz.

Bimbó-bontó,

Illat-ontó

Verőfényes kikelet,

Tiszta fénynyel:

Hít-, reménynyel

Áraszd el a lelkemet!

Ringó-rengő

Ágon zengő

Kedves vidám madarak,

Vig éneket

Óh zengjetek,

Mert a szívem megszakad!

Óh hitesd el

A szívemmel,

Tavaszi nap sugara,

Hogy ily meleg

Szép kikelet

Rám is derül valaha . . .

Bimbó bontó,

Illat-ontó

Verőfényes kikelet,

Tiszta fénynyel:

Hít-, reménynyel

Gyógyítsd meg a lelkemet.

Zajdó László.

Ne mondd!

NE MONDD! NE MONDD! HOGY NEM SZERETLEK!

NE MONDD ÉN ÉDES ANGYALOM!

A HÜTLENSÉGNEK SEBZŐ VÁDJÁT

NE EJTSD KI TÖBBÉ AJKADON!

A SZERELEMNEK ÖRÖK ÁTKÁT,

A KÉTKEDÉST NE ÉRTSE SZIVED!

HISZ' EZZEL SZIVEM FORRÓ TŰZÉT

ELOLTOD CSAK, — NEM HEVITED.

SALLAY GYULA.

Sajó parton.

Itt bolyongok búsan, itt a Sajó parton.

A gyilkos hullámok morajját hallgatom,

Esdekelve kérem: jaj! megöl a bánat,

Vessétek a partra, elrabolt apámat!

Adjátok őt vissza, mert pótolhatatlan;

Vagy csak azt mondjátok: hol keressük? s hol van?

Megenyhül tán szive a gyászos családnak,

Ha hült tetemére még reá találnak.

Jaj! De a futó hab nem szól, csak elsiet,

Bús jajkiáltások szeldelik a vizet,

Csak halál, óh, halál! — De halott az nincsen,

Óh! szánj meg egedből gondviselő Isten!

Csak egy kérésök van már a kesergőknek,

Hadd adhatnánk által a bús temetőnek,

S ha ráborúlhatnánk néha a sirjára:

Én édes Istenem! — tán szívünk se fájna!

Szabó László.

Szerelmem.

Igazad van! . . . Nem volt igaz
A beszédem,
Nemcsak te vagy boldogságom,
Üdvöm nékem,
Nem érted van szívem minden
Dobbanása,
Van szívemben képednek egy
Méltó mása.

Úgy szeretem, — vagy jobban is —
A mint téged,
Nem adnám egy szaváért száz
Ólelésed,
Egy csókja is boldogítóbb,
Drágább annál,
A mennyit te igaz szívvél
Eddig adtál.

Igazad van! . . . Nem volt igaz
A beszédem,
Nemcsak érted száll fohászom
Fel az égre,
Ketten vagytok drága kincsem,
Dobj követ rám:
Megosztja a szívem veled
— Édes anyám!

ifj. Csabay Pál.

Ugy-e nem álom?

— Így ni! Beszélte, mintegy önmagához a fiatal ember.

Aztán mégegyszer gondosan átnézte a szép szabályos betűkkel írott levelet, szépen összehajtogatta s beletéve egy borítékba, remegő kézzel írta rá a czimet: „Szeretett Marimnak“ s oda helyezte az író asztalra.

Még habozott egy pillanatig, de nem sokáig tartott habozása, gyors elhatározással nyitotta fel íróasztala fiókját s gyönyörű művű forgó-pisztolyt húzott elő s gyorsan kabátja zsebébe rejtve megnyomta a villanyos csengőt.

— Lőrinez! — szólta a belépő inashoz, — fogass gyorsan s vidd le ezt a bőröndöt.

— De Sándor édes, hát megint magunkra hagysz bennünket — szólott a mellékszobából kilépve, egy édes arczú lányka, — lásd nagynénénk is mily rosszúl van, ne légy olyan kegyetlen.

— De édes Mari, ügyeim . . .

— Oh! azok a gonosz ügyek, — felelt a lányka — mily sokszor megfosztanak téled, de ez lesz az utolsó, nem eresztelek el többet, nem, nem, nem érted!

— Most menj te gonosz, de nem sokára vissza jössz, no ugye megigéred?

— Igérje meg Sándor, hogy nem lesz rossz, nem hagyja sokáig magára Marit, — szólta a két testvér beszélgetésébe a Mari mellett álló lányka.

— Nem, nem, — felelt a fiatal ember szomorúan, ez lesz utolsó utam s azután mindig mellettem lehet az én kedves Marim.

Megcsókolta gyöngéden testvérét, de oly hosszú volt e csók, mintha utolsó bucsúcsókját lehelte volna testvére édes ajkára.

Sándor búcsút véve nagynénjétől és testvére kedves barátnőjétől is, elment, talán egy nagyon, nagyon is hosszú útra.

* * *

— Édes Mari, nem vetted észre, mily különös viselkedése volt ma Sándornak, én félek valamitől, — mondá Marinak barátnéja, ki sokkal több érdekléssel látszék viseltetni Mari testvére iránt, mint a menyívivel a barátnő testvére iránt szokás viseltetni.

— De édes Ilonkám, — felelte a lányka — tudod, hogy Sándor mindig ilyen s nem láttuk még vidámnak soha, mióta . . . Hiszen tudod.

— Tudom, felelt szomorúan Ilonka s elfordult, hogy ne lássa barátnéja azt a két könnyecseptet, mely szép kék szemeiből visszatartózatlanul szivárgott alá s mely könnyen árulója lehetett volna . . .

— Mi az édesem, te sírsz? — szólta Mari, ki mégis észrevevé s szeretettel tekintett barátnéjára.

— Te szereted őt!?

A lányka feleletül odaborúlt barátnéja keblére s aztán sirt, sirt keservesen.

— Ne sirjál kis bohó, hiszen minden jól lesz, óh hányszor óhajtottam ezt magamban.

Azután elkezdte biztatni Mari barátnéjét, simogatta gyöngéden aranyiszóke haját, csókolta szép kék szemeit, mintha a leomló könyeket akarná elállítani s addig-addig biztatta, míg egyszer csak ott sirtak mindketten egymás kebelén.

— No, ne sirjál édesem, — szólta barátnéja karjaiból kibontakozva Mari — örülj, mint én örülök, meglásd, milyen boldogok leszünk, te leszel az én édes kis sógorném, édes kis testvérkém, nem eresztjük majd el azt a csúnya Sándort akkor sehová se. Ki ülünk majd a lugasba s elö vesszük a kézi munkát, ő odaül mellénk s fog nekünk szép meséket mondani, mint a kis gyermekeknek, nem távozzhatik majd mellőlünk, mert mi fogunk neki parancsolni.

Ilonka bánatosan nézett barátnéjára, hiszen jól tudta ő azt, hogy csak csalfa ábránd marad az, mit Mari a való rózsás színeivel igyekszik elébe tárnai.

— Oh mi szép kép az, mit előmbe festesz édes Mari, de csak tűnő álom marad az, szól szomorúan Ilonka, mily véghetetlenül tudnálak pedig szeretni te édes, édes jó testvérem.

— Fogsz is, mert érzem édesem, hogy nem álomkép az, csak te ne légy olyan gonosz, édes Iluskám, hidjél nekem, én akarom, hisz Sándor oly jó, beszélt Mari s gyöngéden átkarolva barátnéja derekát tovább fecsegett édesen, gyermekesen, lassanként jó kedvre hangolta barátnéját is, egész boldog volt, nem tudta elgondolni, hogy másként is történhetne valami, mint ő azt kis fejében kigondolta.

Igy töltötték az egész délelőttöt édes dolgokról fecseggve.

* * *

Oh mily boldog lehetne az, a kit így szeretnek! És még se volt boldog!

Bánóczi Sándor, mintegy 26—27 éves fiatal szép rokonszenves barna férfi volt s fiatal kora da-

czára nagyon is viharos előélettel; szülei korán elhaltak s testvérével és nagynénjével visszavonultan élt egy kis városba.

Testvére Mari, egy tizenhétéves kifejlett gyönyörű lányka egyedüli barátnéja egy nyugalomba vonult ezredesnek a lánya Ilonka volt, ki rokonszenves vonzalmat tanúsított Mari bátyja iránt, mely lassanként mély, tiszta szerelemmé fejlődött s a szerető szív ösztöne megsúgta neki, hogy végzetes lesz a fiatal ember utja és nem csalatkozott.

* * *

Gyönyörű tavaszi délután volt. A nap már lemenő félben. Eppen odaveti megtört, bágyadt sugarait a verendára s mintha csak egy tovaszállni készülő megtört lélek küldené utolsó bucsúcsókját a bágyadt napsugáron, hogy keresse fel azokat, kiknek nevével ajkán készül már-már elhagyni azt a megkínzott testet, melytől elszállni készül s a napsugár engedelmeskedik s oda csókolja gyöngéden, szeliden azt az utolsó búcsúcsókot annak a két angyali teremtésnek rózsás szűz ajkára, kik egymást átkarolva ülnek ott a verendán, lelkök messze kalandozik s mintha egyszerre megérzenék a néma üzenetet, hisz a nő szíve előre sejt, az egyik a kimondhatatlan szeretet, a másik a mély édes fájó szerelem égető csókját küldi vissza e napsugárral, vajjon nem késő-e már?

* * *

Már két hete. Halvány arcját a kanapé vánkósába temetve, érzéketlenül fekszik Bánóczy Sándor.

Baleset érte elutazása utáni napon, a golyó forgó pisztolyából véletlenül mellébe furódott, de sokan suttozták, hogy nem véletlen volt az.

Az ablakok bevannak függönyözve, már jobban van, de kijárni még nem szabad, látszólag érzéketlenül fekszik, arcán meglátszanak a fájdalom nyomai.

Mintegy küzdeni látszik valamivel, lehunyt szemei előtt képzeletében csalfa ingerlő kép jelenik meg, fájdalmas vonaglás torzítja el szép halvány arcját.

De hirtelen változik a kép s egy angyal szelid könyező arc foglalja el az előbbi helyét, melynek láttára eltűnik arcjáról a fájdalmas kifejezés, látja, mint hajol fölé ez angyali arc, érzi az ápoló kis kezét. Hirtelen felemelkedik, mintha lázálna angyalának szép kék szeméibe gyűlő könnyeit akarná lecsókolni s mintha biztatná az angyal mellett álló másik angyali leány, csókolj le hisz én is úgy gondoltam ezt ki, tedd testvéremmé őt is, mint én akarom.

Most hirtelen felnyitja Bánóczy szeméit s meglepetve s fájdalmasan sóhajt fel:

— Ah! csak álom volt!

De megsugta neki valami, hogy az álom valóra válik.

— Jó öreg Mártonom, vegye elő még egyszer, — szól aztán szeméit dörzsölve — azt a . . .

A hűséges cseléd eltalálta ura gondolatját, elővette, de egy fél világért nem adta volna ura kezébe.

— Ne féltsen jó Márton, szól mosolyogva a beteg, szedje ki belőle a golyókat, meggyógyultam már s azután tartsa meg magának, nem lesz többet rá szükségem.

Az öreg fenyegető pillantást vetve a gyilkos szeszszámra, indult kifelé, mert megnyílt a szomszéd szoba ajtaja s az álom folytatódott.

Két gyönyörű lány jelent meg az ajtóban.

— Te csunya édes drága jó Sándorom — szól Mari, ő volt az egyik, — többet nem hagysz el, nem engedünk el, ugy-e édes Ilonkám nem engedjük.

— Nem édes testvérekem, nem — szól mosolyogva a beteg — ha Ilonka is kívánja, nem hagyok el többet benneteket.

— Szabad úgy mondani, Ilonka benneteket?! — kérde Sándor kimondhatatlan szerelemmel nézve a piruló lánykára.

Mari boldogságtól túláradvá vezette barátjának testvéréhez s kezét testvére kezébe téve, ujjongott örömeiben, azután egymáshoz ölelve mindkettőt, diadalmal arccal ismételtette: „Ugy-e nem álom!”

Sándor boldogan susogta testvére után:

— Nem álom!

Hegyi Lajos.

Irodalom.

— Felhívás előfizetésre! Irodalmi decentralizáció.

Régi óhaj a magyar irodalom decentralizációja. Ennek az óhajnak megvalósításához a magyar irodalom nagy és fontos érdekei fűződnek. A vidéki irodalmi központok megalakítása határozott nyereség lesz a magyar irodalomra. Egyengetni fogja utját a tehetségeknek, új szint, új hangot visz bele az irodalomba. Tudatában van ennek mindenki, a ki érdeklődik az irodalom iránt s a decentralizációra vonatkozólag elég idéznünk egy híres fővárosi író következő szavait: „Az európai országok közt leginkább mi nálunk van még meg az a helytelen szokás, hogy egy nagy és virágzó állam irodalma egyetlen város falai közé összpontosul. Nem hivatkozom a művelt Németországra, a hol tiz olyan derék város akad, melynek a modern irodalom fejlesztésében része van. Berlin mellett ott van Lipcse, Hamburg, Köln, Frankfurt, München, Mannheim, meg a többiek; a német író akkor is világhírré tehet szert, ha sohasem mozdult ki a danczingi sánczok közül. De a komoly és hatalmas Anglia földjén is tiz-tizenkét centrumba futnak össze az irodalom szálai s egy-egy regény, szindarab, vagy költemény nem ritkán egy mezővároska szerény nyomdájából indul ki világhódító útjára.” Magyarországon a fővároson kívül nincsen irodalmi központ! Holott vidéki irodalmi központokra szükség van, nemcsak az írók, hanem a közönség érdekében is, mert méltán lehet várni a központok megteremtésétől az irodalom új, jobb korát. — A „Vidéki Irodalom” czélja. Vidéki irodalmi központ létesítése czéljából alakult Kassán a „Vidéki Irodalom” cz. vállalat, mely vidéki írók munkáinak gyűjteményét mutatja be a magyar közönségnek. Első sorozat gyanánt vidéki költők műveit adják közre, a tervezet szerint 10 kötetben. Azok, a kik a vidéki irodalomról kicsinylő véleménynyel vannak, megfogják látni, hogy mit tud produkálni a vidék egészséges irodalma s be fogják ismerni, hogy ez a vállalat nyereség a magyar irodalomra. Annyit ígérhetünk, hogy megfelelő kritikával válogatva össze az anyagot, teljesen irodalmi nivón álló gyűjteményt adunk s nehány olyan tehetséget mutatunk be, a mi már magában is igazolni fogja a vállalat keletkezését. Széles e hazának csaknem valamennyi számottevő írója szóhoz jut e gyűjteményben, melynek minden kötete — úgy akarjuk — új színeket s új tehetségeket mutasson be, az egész

gyűjtemény pedig hű képe legyen a vidék egészséges irodalmának. E cél által indítatva kezdtük meg a nagy munkát, melyben számítunk az irodalom iránt érdeklődő minden ember hazafias támogatására. A „Vidéki Irodalom“ különben állandó jellegű vállalat, mely a gyűjtemény közrebocsátása után — állandó közönségre tevén szert — vidéki írók műveit fogja kiadni. — *Előfizetési feltételek.* Egy szép kis könyvtárt fog kitenni az a 10 kötet, mi a vidéki költők munkáinak gyűjteményét foglalja magában. Nem szabad a gyűjteménynek hiányzani a vidéki egyesületek könyvtárából épenúgy, mint minden irodalombarát asztaláról, annál kevésbbé, mert megszerzése rendkívüli csekély anyagi áldozatot igényel, a mit megkönnyítünk még a havi részletfizetések béhozatalával. A 10 kötet előfizetési ára egy összegben csupán 12 korona, de megrendelhető havi részletekben is, mely esetben 10 hónapon keresztül havi 1 korona 50 fillér fizetendő. Az előfizetési pénzek a Vidéki Irodalom részére a Vidéki Irodalom kiadóhivatalához (Fő-uteza 62.) Kassára küldendők. Reméljük és elvárjuk minden érdeklődőtől, hogy nem csupán előfizetésével támogatja tisztán irodalmi célokat szolgáló vállalatunkat, hanem igyekezni fog a gyűjtő-iv felhasználásával annak minél több előfizetőt szerezni. Nyolcz előfizető után a gyűjteményt tiszteletpéldány gyanánt, küldjük meg. A gyűjtő-iv levágandó és az előfizetési pénzekkel együtt ápril. 15-ig beküldendő. Csakis az egész gyűjtemény rendelhető meg, egyes köteteket nem árúsítunk. A „Vidéki Irodalom“ első kötete csinos kiállításban, finom papíron 5—6 ivnyi terjedelemben ápril. hó folyamán jelenik meg, a többi kötet havonként. Kérjük a nemes irodalmi célokat szolgáló vállalatunkhoz minden irodalombarát buzgó pártfogását s érdeklődését. Kassa, 1902. márcz. 15. Teljes tisztelettel Vidéki Irodalom szerkesztő-bizottsága Lengyel Menyhért, Balassa Sándor, hirlapírók.

— **A „Bokréta“ biralata.** Őt ifjú álma teljesült kevéssel ezelőtt, midőn a „Bokréta“ cz. költeményes könyv elhagyta a sajtót. Őt ifjú, egészen ifjak még s már bokkrétába fűzik azokat a virágokat, a melyeket a költészet mezején szedegettek; lelkesedni, érezni tudó ifjak, a kik nemesak érzik a szépet, hanem igyekeznek azt ki is fejezni. „Bokréta“-nak nevezték el költeménykötetüket s — ha a költemény virághoz hasonlítható, úgy — helyes ez az elnevezés. Hogy azonban — képletesen szólva — egy virágcsomó gyönyörködtessen bennünket, felüdítőleg hason lelkünkre, ahhoz feltétlenül szükséges, hogy ne csak az egyes virág legyen kellemes, gyönyörködtető tehát szép, hanem maga a csomó is, — mint ilyen, mint egyesítés, — harmonikus, helyes berendezésű, azaz izléses legyen. Ha nemesak ez ellen a feltétel ellen vét, hanem még az egyes alkotó virágok is fogyatékosak, akkor vége az összhangzatnak: gyönyörködtetés helyett bosszantás lesz az eredmény. Ezeket különösen nem erről a könyvről mondom, hanem általában. De lássuk, mi is ez a „Bokréta“?! A debreczeni főiskola öt tanuló ifja régóta táplálta már lelkében azt a vágyat, hogy a szívéből fel-felfakadó virágokat másokhoz is eljuttassa. Tervezték és megvalósult: húsvét vasárnapjára megjelent a „Bokréta“ cz. könyv. 200 lapnyi terjedelemben; tartalma az öt ifjú álmának megvalósulása. Baja Mihály, Gulyás József, Gyökössy Endre, Maday Gyula és Oláh Gábor ez öt egyszerű ifjú. A költemények a fenti sorban vannak rendezve a gyűjteményben. Ez aloktások

— igaz — nem mind sikerültek, de azért a leggyöngébbnél is meglep a közvetlen egyszerűség. Az eszmemenet a legnagyobb ellentétet mutatja fel az öt író műveinél; a felfogás is más és más még ugyanazon tárgyról is, de viszont vannak oly közös motívumok is, a melyek mindeniknél feltalálhatók. Főleg a gyermeki szeretet, a hazafias lelkesedés és elmerengés az, a mely közös s ez főleg egyfelől az odaadó szeretetből, másfelől a fellángoló ifjúi igaz, romlatlan érzésből magyarázható ki. Csodálatos ellentét van az eszmevilágban is: az egyik folyton víg, a másik, talán mosolyogni sem tud, oly panaszló, az egyik böleselkedik, a másik váltakozva csapong ide s tova. Vegyük rendre az egyiket: Baja Mihály költeményeivel kezdődik a gyűjtemény Ennek költeményeiből vidám, derült kedély, egészséges felfogás tűnik elő. A fiú szeretettel kedves, könnyű menetű leíró költeményekre késztető; a szerelem dalt adott ajkára; a Hortobágy képeit, a pusztát és betyárt ügyes festő költeményekben szemlélteti, hazafias érzése azokban a bánatos, bús énekekben tűnik elő, a melyeknek tárgya a honvéd, a szabadság. Itt is megőrzi lelke derűjét s általában a vidám megelégedés, remélő szerelem, édes hit jellemzik költeményeit. — Megjegyzem itt, hogy ennél is, mint mindeniknél, nem sikerült mindegyik költemény teljesen. Az egyik alakilag hibás, a másikba pedig egyáltalában nincs eszme. Ezek biralatára részletesen nem akarok kiterjeszkedni, csak jelzem, hogy ezek azok a gyomok, vagy hamis virágok, a melyek sértenek a virágcsomó összhangzatát, sértik a „Bokréta“ hatását is. A második költő Gulyás József, a kinek költészete csinált virághoz, vagy legjobb esetben üvegházi virághoz hasonlít. Akármiről ír, minden bús, szomorú, halotti előtte. Nem volna pedig változatosság nélküli, mert az előzőnél felsorolt motívumok a szerelem kivételével nála is mind feltalálhatók, csak hogy ő az életben, ünnepben, harangszóban, mesében, természetben, mindenben csak a gyászost, elviselhetetlent látja; maga is érzi ezt, midőn így szól:

„Nem tudom én megmondani,
Mért szomorú minde: nótám.“

(A nótákról) — és mégsem cseréli fel ezt a beteges életirányt egy jobbal, egészségesebbel. Szinte elképzelhetetlen, hogy egy ifju ajkáról víg dal ne fakadjon, ha fakad egyáltalában. — Gyökössy Endre költeményei következnek a sorban, az egyszerűség érzetének a gyermeki szeretetnek igaz őszinteségével. Kerüli a rideget, a komort s bár felcsillan itt-ott néhány humoros vonás, de azért a néma bánattól sem tud teljesen szabadulni; nem sorsa miatt ilyen ugyan, holott az sokkal mostohább, mint az előzőé. Maga mondja a „Tavaszi hó pelyhek“-ben:

„Még rám se mosolygott
Huszdik tavaszom . . .“ s már is
. . . Ősz szálak csillognak
Sötét fürteimben.“

De ugyanekkor megvigasztalja az a gondolat, hogy:

„Borult már tavaszkor
Hó az ibolyára,
És mégis megmaradt
Szive dobogása: —
Tavaszra nyílása.“

Dalai érzelmesek; a családi kör festése eleven; a hazafias érzés jól sikerült darabokat alkot nála, csak hogy itt is nem ritkán terjengővé válik. Az ellentét

feltüntetésére elég megint a következő ifju alkotásait megnéznünk. Madai Gyula érdeme nem annyira a költés művészetében van, mint inkább a gondolatok mélységében, a kutató elme tünődésében, tépelődésében és megnyugvásában. Költeményei nagyobb részének alapja, tárgya bölcsészeti eszme és pedig mélyenjáró eszme. Azt puhatolni, hogy „Hol az Isten, fürkészni az „Ur,“ a „Föld,“ az „Örökélet“ és a „Halhatatlanság“ titkait, behatolni azok homályába -- különösen ifjunak -- veszélyes, mert a mily magasak ezek, ép oly szédítők is; s a szerzőt is csak helyes őrzéke menti meg s az a tapintatosság, hogy nem megy a végletekig. Szárazzá nem lesz ezekben sem, sőt a komoly tartalom mellett is bizonyos megnyugtató meleg árad szét munkáin. Gyermekekori emlékeit, körülményeit festő költeményei helyes szerkesztőképességről tanuskodnak. A „családi kép“ idylli szépségét így ecseteli:

„Nagy hullámok hátán ingó
Csolnak a mi házunk,
Benne apám, anyám, öcsém,
Négyen vitorlázunk.“

kedves kép, méltó az ifjuhoz. -- Végre Oláh Gáborról kell szólnunk. Műfaj tekintetében ez a legváltozatosabb, mert a daltól a hőskölteményig csaknem minden műfajt megkísért és éppen ez az oka, hogy egyikben sem tud megállapodásra jutni, ingadozik, helytelenül alkot. Odái és bölcselő énekei nem eléggő lendületesek s balladái mögött határozottan hátrányban vannak. Festő és hazafias költeményében már inkább van eredeti, meglepő, igaz; költői levelei friss hunortól duzzadnak. -- Így látjuk tehát, hogy a „Bokrétá“-ban a legkülönfélébb elemek vannak összegyűjtve, vagy -- ha virágot veszünk -- téli-nyári virág egy cserépben diszlik, itt-ott egy-egy disztelen fűszál, egy ki nem irtott gyom. A gyűjtemény ezélja nem lehetett más, minthogy megvalósítsa az öt ifjú álmát s hogy azok, a kik velők együtt éreznek, értsek meg, érezzék igazán. Főérdeme, hogy valóban példás honszerелеmről tanúskodik s ilyen nemű költeményeiben van sok eredeti, sok vonzó. Bennünket főleg az a nemes törekvés hat meg, a mely nem a hir után sóvárog, csak elismerést keres, vár és talál is. S ha vannak gyöngye alkotások is a „Bokrétá“-ban, még is elismeréssel adózunk az öt ifjú iránt, mert mi is megértettük, a mit a debreczeni ifjak éreznek, mert érezni tudunk mi is, magyarok vagyunk mi is!

Veress Károly.

Lapszemle.

A „Kolosvári Egyetemi Lapok“-nak mult számunk óta megjelent száma épenúgy, mint a többi ifjúsági lapok is, arról tesznek tanubizonyosságot, hogy a budapesti Egyetemi Kör szereplésének szünetelése az ifjúság életében a békés harmoniat jelenti. Helyesen mondja egyik vezércikkirőjük: „Kevesebb zaj inkább, de több eszme, több tartalom.“ És örömmel látjuk, hogy a lap ezt a programot irányával, dolgozataival meg is oldja, végre is hajtja.

„Debreczeni Főiskolai Lapok“-nak előttünk levő legutóbbi számairól csak elismeréssel szólhatunk. Fráter Ernő vezércikkében a „Corda Fratres“ jelentőségére hív fel s egyúttal visszapillantást vet az ifju-

ság eddigi életére. A szerkesztőség tagjain kívül még sokan igyekeznek munkálkodásukkal a lap színvonalát emelni.

Az „Erő“ 3—7. száma duzzad a sok tartalmas, szellemes munkától, duzzad — az erőtlől. Nem tudjuk elegendő helyeselni és méltányolni, hogy míg a diák-szociológiával alapos cikkekben foglalkozik, a diák-politikát (?) teljesen mellőzi. A lap tekintélyét csak emeli, hogy a Corda Fratres magyar osztálya hivatalos lapjává tette. Versei, szép prózái különösen a „Fekete-fehér“ című krónikaszerű vezércikkei, általában a lap külső megjelenése a szerzők jó tolláról, a szerkesztők jó ízléséről tesznek bizonyosságot.

Egyleti élet.

A Theológiai Önképző Kör működéséről vajmi keveset irhatunk, mert a húsvéti szünet miatt alig egy-két ülést lehetett megtartani. A márcz. 12-én tartott közgyűlésen Szolga József németből fordított munkát olvasott fel. A legközelebb ápril. 16-án tartott közgyűlésen Beke András egyleti elnök tartott szép, alapos tanulmányra valló felolvasást. Hanem az egylet könyvtáráról akarunk egy kis megszívlelni valót mondani. A könyvtár eddigi példátlan rendtelenségéről nem beszélünk, sem arról, hogy a legismertebb, legfontosabb szakkönyveket az összehányt könyvhalmazban nagyon bajos, a könyvtári leltárban pedig éppen lehetetlen megtalálni azon egyszerű oknál fogva, mert leltár nincs; nem szólunk ezekről, mert a leltár-készítés nagyon nehéz munkája most van folyamatban, a mivel aztán a könyvek is rendezve lesznek. De az a theol.-egyletünknek legsajnálattal méltóbb hibája, hogy könyvtárát nemcsak új, napjainkban megjelenő theológiai művekkel nem gazdagítja, hanem a régebben megjelent, theológus ifjura nézve nélkülözhetetlen munkákat sem igyekszik megszerezni. A könyvtárban található könyvek legnagyobb részét ajándék útján gyűltek össze, az egylet alig fordít könyvei szaporítására évenként valami csekély összeget, holott az egylet anyagi helyzete semmi akadályt nem gördít ennek útjába. Nincsenek prédikációs és imádságos könyvei. Predikációs könyv lehet valami 5 darab, de azok sem a legújabb és legjobb hírv predikátorok munkái. Imádságos könyv az egész könyvtárban egyetlenegy van és az se templomi használatra. Már pedig egyéb szakmunkák mellett predikációs és imádságos könyvekre van leginkább szükség, annyival inkább, mert ifjúsági könyvtárunk is ezekben legszegényebb. E hiányt minél előbb pótolni kell. Minden értékesebb prédikációs könyvet megkellene hozatnia, úgy szintén a templomi használatra szánt imádságos könyveket is és pedig ezeket nemcsak egy, de több példányban, hogy akkor se legyen fennakadás, ha ugyanazon imádságos könyvre több ifjunak volna szüksége egy időben. A mult évben 120 koronát fordított az egylet a könyvtár gyarapítására, hát ez évet se hagyja elmulni e nélkül, sőt — a mennyire az egylet vagyoni helyzete megengedi — most fordítson többet annál, hogy e szégyenletes hiánya könyvtárának pótolva legyen.

A „Magyar Irodalmi Önképző-Társulat“, mely a mult felévben már csaknem a feloszlás szélén állott- Dr. Tüdős István tanár elnök lelkes felhívására

tetemesen megszorodott. Midőn azonban e feletti örömlünk kifejezzük, nem hagyhatjuk szó nélkül azt sem es csak sajnálatunkat kell kifejeznünk ama tény felett, hogy a sárospataki akadémiai ifjúság között e szép és nagy multtal ékeskedő M. I. Ö. T. iránti melegebb érdeklődés s az önképzés — mint végezel — még csak most tudott gyökeret verni. 39 tagja van jelenleg, mely számbeli összeg éppen elég volna arra, hogy vállalva — egymast hibáira figyelmeztetve — képezze, de sajnos, mint a közelmultban, úgy ma is a párturalom, az érdek ellentét miatt eredményesebb munkalkodást nem tud kifejtteni. Hogy soká fog-e még gyökerén rágódni e megölő féreg s benső életében uralkodni e szellem, ez a jövő kérdése, de hogy uralma alatt benső élete csak pangani fog s előbb-utóbb megbosszulja magát, az egészen bizonyos.

A „Torna-Egylet“ f. hó 14 én a „Besztercebányai Sport Club“-tól azon felhívást vette, hogy a Magyarországi Torna-egyletek Szövetsége a folyó évben megtartandó IV. szövetségi kerületi tornaünnepélyt Besztercebányán június 14—15. napjain határozván megtartani, annak rendezésében egyletünk is minél nagyobb számmal vegyen részt s ez átiratához a szóban levő tornaünnepély részletes sorrendjét, a szabadgyakorlatok, a tornászati főverseny és a mintacsapat verseny előírt gyakorlatait is mellékeli. A megtartott közgyűlés határozata folytán a Torna-Egylet nem fogja magát e versenyen képviseltetni, azzal indokolván meg határozatát, hogy a verseny megtartására kitűzött idő a félévi colloquiumok és vizsgák letételére határozott és szükséges időbe esik bele.

Az „Erdélyi Önképzőkörben“ két megdicsért szavaltat volt a legutóbbi időkben Jakab Viktor Várady Antal „Judás“-át szavaltta el a társulat tetszése közben. Mélyebb behatóbb tanulmányának kevés jelét adta, s egy kissé el is siette a szavaltatot, ámbár kétségtelen, hogy ez a rohanó menet fokozta a költeményben rejlő dramaiságot és dühöngő alliteratio, melyben összeolvadt nem egy része hatásos volt. Egészben véve azonban inkább nagyhangú, felszínes szavaltatnak bizonyult, mint dicséretre méltó recitálásnak. Komjáthy Lajos szavaltatáról („Koldus asszony“ Szász Károlytól) semmi újat nem mondhatunk. A dicsérő jelzőkre, melyekkel elhalmozta a kör első szereplésekor, most is becsületesen rászolgált komoly, igazán szép szavaltatával. Igazán nagy benső örömet éreztünk, mikor hallottuk a szavaltatot, mely egyike volt legszebbeknek, a legsikerültebbeknek körünkben. A versenyszavaltatok tárgyát a legközelebbi ülésen terjeszti elő a bizottság.

Hirek.

— **Felelős szerkesztőnk** betegsége miatt lapunk jelen számáért ifj. Csabay Pál főmunkatárs felelős.

— **Halálozás.** Meg sem tért még az ifjúság a fel-támadás ünnepéről, midőn a gyászlobogó már ismét elmulásról adott hírt, midőn a halál ez a zord zsarnok már ismét eljött, hogy leszakítson egy virágot, kioltsa egy ifjú életét, elvigye a reményt; itt hagyja a fájdalmat. A pályatársi szeretet és viszony erősen fűzték hozzánk az elhunyt Szeghő József VI. gimn. tanuló, Hosszú, kínos kór után ápril 4-en vetett véget szenvedéseinek a halál. Temetése ápril 6-án ment végbe. A főiskolai lelkész szavai tolmácsolták a veszteséget

és igyekeztek megszüntetni a könnyező szemek árját, megnyugvást hi detve. Az utolsó „Isten veled“-et Trócsányi Zoltán VI. o. mondotta az elköltözöttnek sírjánál, elbúcsúzva tőle pályatársai nevében. Aztán most már ott pihen a föld mélyén az, a kit a kisebb becsült, a nagyobb szeretett s most mindenki sajnál!

— **A Theologiai Egylet** a május hó 23 án Debreczenben tartandó theológus-kongresszuson Beke András egyleti elnök, Hubay Bertalan IV. éves, Csabay Pal és Zajdó László III. éves theológusokkal fogja magát képviseltetni.

— **Folyó hó 25-én** a Theologiai Egylet imaver-senyt tartott, melyen Deésy Sándor IV. éves theol. 20, Raczkövy János IV. éves theol. 10 és Batta Miklós II. éves theol. 6 koronát nyertek szép imádkozásukért.

Esküvő. Bay Gábor szolyvai (Bereg megye) szolgabíró, ki a mult évben még főiskolánk növendéke volt, folyó hó 22-én vezette oltárhoz városunk egyik bájos és kedves leányát, Láczy Sárka úrhölgyet. Mi is szívünköl üdvözölve őket, hosszú, állandó boldogságot kívánunk nekik!

— **A Theologiai fakultáson** a jelen iskolai év végén alapvizsgázók és az első és második lelkészképesítőt teendők részére kitűzött írásbeli tételek beadási határideje máj. 1-én jár le.

— **A büntetőjogi szeminárium** hallgatói az előző évek szokásához híven f. hó 16 án Finkey Ferencz előadó tanár elnökleto alatt nyilvános esküdszéki tárgyalást tartottak, a melyen joghallgatók és theológusok egyaránt szép számmal vettek részt. Finkey Ferencz — megemlékezvén az újabbkori igazságszolgáltatás nagyfontosságú vívmányáról, az esküdszék szükséges, igazságosabb és elfogulatlanabb ítéletet eredményező voltáról — az érdeklődőket meleg szavakkal üdvözölte. A komoly menetű tárgyalás két és fél óra hosszáig tartott. A vádlóügyvédi tisztet Trócsányi József, a védőügyvédi pedig Korláth Endre III. éves joghallgatók személyesítették; vád- és védbeszédekben érvényesítették mélyenjáró gondolkodásukat, ragyogtatták éles megfigyelő, fényes szellemi tehetségüket. A joghallgatóknak s különösen a theológusoknak az e tudomány terén való ismereteik gazdagítására a lefolyt esküdszéki tárgyalás nagy mértékben áldásos volt.

Szerkesztői üzenet.

A forma és tartalom összhangja a költészetben.

Gymnásiumi dolgozatnak beválnék, mert elég ügyes stylus gyakorlat, noha a kifejezésbeli szabatoság ellen gyakran vétkeznek: nyomdafestéket azonban nem érdemel, mert nincs benne semmi új gondolat, semmi eredeti ötlet. Az egész dolgozat nem egyéb, mint kiszélesítése annak a sokat hánytorgatott poetikai szabálynak, hogy a formának és tartalomnak összhangban kell lennie, a mit mindnyájan tudunk. Jobbat kérünk!

Tartalom.

Ifj. Csabay Pál. „A Vay-Mocsáry-alapról.“ — Kocsis Géza. „A nők feletti gyámság“ — Ernyi. „A föld alól“ — Zajdó László. „A tavaszhoz.“ — Sallay Gyula. „Ne mondd.“ — Szabó László. „Sajó parton.“ — Ifj. Csabay Pál. „Szerelmem.“ — Hegyi Lajos. „Ugy-e nem álom?“ — Irodalom. — „Lapszemle.“ — „Egyleti élet.“ — „Hirek.“ — „Szerkesztői üzenet.“

SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJÚSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniori hivatal.	Főszerkesztő: TÓTH ISTVÁN.	Felelős szerkesztő: ZAJDÓ LÁSZLÓ.	Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona.
Kiadóhivatal: Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«	Főmunkatársak: MOSKOVITS MÓR, Ifj. CSABAY PÁL.		Az elt. fizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendőik.

Pünköstkor.

Pünkösti tűz! Isten lelke,
Hozzád száll ma esdekelve
Áhítatos buzgó imánk:
Szállj le mi ránk, szállj le mi ránk!
Hiveidet ne hagyj árván,
Zúgó, sebes szélnek szárnyán
Jelenj meg, óh jelenj meg itt lenn,
Mint hajdanán, Szentlélek Isten!

Az igaz hit, mint a tiszta
Ósi gyémánt, ma oly ritka!
Lelkünk nem bír égbe törni,
Lelánczolja a sok földi
Hamis isten, hamis bálvány . . .
Zúgó, sebes szélnek szárnyán
Jóvel hozzánk Szentlélek Isten
És tégy erősekké a hitben!

Ha egy kissé borúl egünk,
Mint szélben a nád, remegünk.
S kicsinyhitű, reményvesztett
Szívvel hordjuk a keresztet,
Mely sorsunk a földi pályán . . .
Zúgó, sebes szélnek szárnyán
Jóvel hozzánk Szentlélek Isten
És gyűjts reményt a gyöngé szivben!

Mint a dér a falevelet,
Szívünket önzés lepte meg.
Kinek fényes a ruhája,
Az a rongyot meg nem látja
Szegény koldus embertársán . . .
Zúgó, sebes szélnek szárnyán
Jóvel hozzánk Szentlélek Isten,
Mert a szeretet kihál itt lenn!

Pünködsdi tűz! Isten lelke,
Hozzád száll ma esdekelve
Áhítatos buzgó imánk:
Szállj le mi ránk! szállj le mi ránk!
Hiveidet ne hagyj árván . . .
Zúgó, sebes szélnek szárnyán
Jelenj meg, óh jelenj meg itt lenn
Megtisztító Szentlélek Isten!

Zajdó László.

Corde Fratres.

A Corda Fratres Nemzetközi Diákszövetség a legközelebbi napokban felhívást intézett a magyar főiskolákhoz, hogy az ez évi szept. havában Budapesten tartandó nemzetközi diákkongressusra való tekintettel is lépjenek be ebbe az igazán szép missiót teljesítő, az egész világ diákságát egységbe forrasztó szövetségbe. S a felhívásnak visszhang kél mindenütt nyomába. A magyar ifjúság átérzi, hogy mily fontosságú a nemzetközi diákkongressus sikere *nemzeti* szempontból; méltányolni tudja azok fáradozásait. A kik a tendenciózus híresztelésekkel megátévesztett külföld előtt tanubizonyosságot akarnak szolgáltatni a magyar haza önálló és *magyar* volta mellett, a kik visszaverték és visszaverik a nemzetiségek ifjúságának alattomos támadásait. A sárospataki ifjúság, mely a mult keserűségein okulva, bizonyos tartózkodással tekint minden új mozgalomra, melynek őszinte igaz voltát még nem ismeri; mely másfelől ott volt, ott van mindenütt, a hol a hazaszeretet munkára, segélyre, támogatásra szólítja — nem marad el, nem maradhat el a többi főiskolák mögött most sem, mikor csekély anyagi áldozattal lehetővé teheti, hogy e minden felekezeti és partikularis törekvésektől ment egyesületnek itt Patakon is ottont terem.

De a Corda Fratres nem csupán áldozatokat kíván, hanem tagjai részére alapszabályaiban felsorolt előnyöket, kedvezményeket is nyújt; elkövet mindent az egyetértés érdekében; keretéből számúz minden politikát, minden harczot, nem von el a komoly munka teréről. Fáradhatlan munkásságu, vezetősége, melyben a különböző „pártok“ vezetőférfiain, harczosait vállvetett munkával látjuk együtt működni, biztosítékot nyújt az iránt, hogy a kitűzött célok meg is valósittanak; reményt, hogy a külföld diáksága előtt a magyar nemzet ifjúsága méltó módon fogja megállani a sarat; meg fogja mutatni hogy Magyarország nem „tartomány“, hogy a magyar ifjúság a nemzeti összérdek, a haza szent neve, üdve érdekében eltekint minden kis és nagy sérelemtől, kiegyenlít minden elvi és személyi különbözőséget.

Szerető gonddal fogjuk figyelni a hivatalos hatalom által is támogatott mozgalmat. Minden erőnkkel azon leszünk, hogy a pataki ifjúság a szép multu és szép jövőjű szövetség iránt felvilágosítást, tájékozást és utmutatást nyerjen. Igyekezni fogunk, hogy a Corda Fratres testvéries szövetkezésre hívó szövege ifjúságunk lelkében visszhangra találjon és ha most az iskola év végén már nem is, de szeptemberre bizonyosan tekintélyes számban lépünk be a szövetségbe!

A szövetség, mely közelebb hozza egymáshoz a különböző iskolák, nemzetek, földrészek ifjúságát, tegye az egyesülést, a szövetkezést minél bensőbbé, őszintébbé,

melegebbé; lépjen be minden magyar ifjú és meglesz oldva a magyar osztály általánosításával a már rég óta vajudó, de megvalósulni nem tudó magyar diákszövetség kérdése is.

Legyünk hivek, legyünk méltók a szövetség szép jelszavához: legyünk egymásnak szerető testvérei!

—vits—r.

A kassai diákkongresszus.

Az eredmények.

A kongresszusok munkálkodásához valami nagy reményeket soha nem fűztünk. Mégis szükségesnek láthatják és látják egyesek, hogy abban az esetben, ha valamely szükség hiány sérelem orvoslása, közös ábrándok, törekvések közös megvalósítása céljából az egyesülés, szövetkezés nélkülözhetetlen, összegyűljünk, tömörüljünk, hogy az egység tekintélyével léphessünk fel.

Egy remény, egy ábránd, egy álomkép lebegett mindnyájunk szeme előtt, egy cél, melynek megvalósítása igazoltta, a magyar ifjuság történetében korszakot alkotóvá tette volna a kassai diákkongresszust: „a magyar diákság békés egysége.” Mert az ellentétes vélemények kicserélésére és egymás meggyőzésére elég hely és alkalom van a kongressuson kívül, esetleg ifj. lapjaink hasábjain; ott összegyűlve már mindnyájunknak legyőzötteknek kell lennünk, mindnyájunknak csoportosulni kell és kellett volna az alá a zászló alá, a melyre a mindnyájunkat legyőző eszme, mindnyájunk lelkét elfoglaló eszmény, a magyar haza üdve, boldogsága van felírva.

Mondjuk ki nyíltan, hogy ezt a célt, a mely a kongresszus legfőbb nyílt, bár be nem vallott programja volt, nem valósítottuk meg. Hanem láttuk helyette azt, a mit — fájdalom — úgyis tudtunk, úgyis láttunk, hogy a magyar ifjuság szívében nincs meg egymás iránt az annyira óhajtott szeretet, hogy mily kevés az egymás iránti jó akarat és hogy mily nagyfokú a kölcsönös bizalmatlanság. Akármit határozott, akármit épített ez a kongresszus, félő, hogy a fundamentum nélkül épített fal megdőlni, még mielőtt tető alá kerülne; minden eredmény eltöprel a mellett az eredmény mellett, melynek elérése a legfőbb szükség volt, de melyet *nem* valósítottunk meg.

Sérelmek.

A benyomás, mit mindjárt az első ülésen merítettünk az volt, hogy e magasztos cél nem lesz elérhető.

A kassaiak 50 szavazatot állapítottak meg a maguk részére, egy határozott és biztos többséget, mely magában képes majdnem az összes főiskolákat leszavazni. A kolozsváriak és selmeczbányaiak sérelmei stb. mind azt bizonyították, hogy a kongresszus többsége a kisebbségi véleménnyel szemben mindent keresztül erőszakolhat, feledvén esetleg azt, hogy a diákgyűlések határozatai csak oly módon lesznek végrehajthatók, ha az összes iskolák hozzájárulnak azokhoz. Épen ez a felfogás vezérelte a főiskolai kiküldöttek egy részét, a melyhez tartoztunk mi is, hogy miután a lényeges dolog az, hogy az egyes főiskolák, illetőleg az egyes egyesületek miként vélekednek s nem pedig hogy mi a kiküldöttek egyéni nézete; főiskolák és esetleg egyesületek szerinti szavazást tartottunk igazán helyesnek és méltányosnak.

Kibékülés.

És a kongresszus munkaideje mullott a nélkül, hogy a legkisebb garantiát is nyert volna a gyűlés-te-

remből kivonult 7 főiskola képviselője. Eszterházy Sándornak, az általánosan szeretett és tisztelt kassai tanárnak sikerült bölcs és tapinlatos eljárásával, buzgó fáradozásaival egy értekezleten az ijesztő módon kiélesedett ellentéteket annyira, a mennyire kiegyenlíteni, mely értekezleten a kisebbség megmutatta, hogy a béke, a szeretet, az egyetértés érdekében feledni tud minden sérelmet s karját munkára ajánlja.

Határozatok.

A felmaradt kevés időben rohamosan, nagy türelmetlenséggel folyt a már nagyon meggyérült létszámú kiküldöttek előtt a tárgyalás. De még így is elmaradt négy programmpont, melyeket a kongressusi naplóval együtt küldenek meg a főiskolákhoz véleményezés végett.

Egyes, bennünket sárospatakiakat közelebről érdeklő kérdésekben a kongresszusa következőképpen határozott: a „Rákóczy memorandum“ kérdésében (a melyet az „obstruáló“ kiküldöttek nagy részének távollétében tárgyaltak!) a sárospataki ifjuság határozata végén levő indítvány elfogadtatott és elhatároztatott, hogy a Rakóczy, Tököli, Kossuth glorifikálása tárgyában külön külön akció indítandó. A diákjelvény ügye is eldőlt végre. Legközelebb elkészül végre a jelvény az elfogadott és jutalmazott tervrajz alapján: csodálatunkat és elismerésünket kell e helyen is kifejeznünk Selmeczbánya áldozatkészsége, buzgalma iránt, melylyel e kérdés megoldását lehetővé tette. Nagyobb vitát provokált a *diáksajtó és hivatalos lap* ügye, melynél, miután az „Egyetemi Lapok“ önként lemondott a magyar diákság hivatalos képviselőteréről, a mely ellen mi eddig is tiltakoztunk, 3 vélemény állott szemben egymással: a kolozsvári egyetemi kör a tartalmas és pártoktól és egyesületektől egyaránt független „Erőt“ ajánlotta annál is inkább, miután az „Erő“ minden garantiát nyújtani akart, hogy a lap tárgyilagos volta biztosítva legyen; több vidéki iskola, így mi patakiak is, mindaddig, míg a magyar diákság egysége, illetőleg egységes szervezete megteremtve nincs, e kérdést elodázandónak, a meglevő ifjúsági lapok erősítését és támogatását láttuk szükségesnek. Győzelmes, Debreczen indítványa lett, mely szerint az összes főiskolák anyagi és szellemi támogatásával egy új hivatalos lap alapítassék — Pesten. Szép egyetértéssel tárgyalattott a *Corda Fratres* ügye, melynél Dr. Szemenyei Kornél a magyar osztály alelnöke fejtette ki a szövetség nemes céljait, eddigi elismerésre méltó, nemzeti tekintetben üdvös komoly munkálkodását. Egyhangulag elfogadtatott indítványa, mely szerint kívánatos, hogy a magyar ifjuság mennél nagyobb számmal lép be a szövetségbe és vesz részt a nemzetközi kongresszus rendelkezésében. Kongresszus tárgyai voltak még: a párbajmánia korlátozása, becsületbiróság szervezése, kórház egyesület, a harmadik egyetem felállítása a jogi szakoktatás reformja, a diákokthon, Mensa, ifj. sportegyletek, mely kérdések egyikét másikat egész bátran ki lehetett volna hagyni az ügyrendből.

Összefoglalva a tapasztaltakat elmondhatjuk, hogy a kongresszus a várakozásoknak nem felelt meg; bár nincs egészen igaz a napilapok hézagos, felületes és téves tudósításának, melyekből az olvasóközönség s így az érdeklődő ifjuság is az egész kongresszust egy vagy más sajnálatos, de a kongresszussal, semmi értelmi összeköttetésben nem álló incidensről ítéli meg. A kassai kongresszus esetleg üdvös hatású is lesz, mert beláttatja a küzdők előtt a küzdelem meddőségét, esetleg azonban új argumentumot szolgáltat és szaporítja azonos a kongresszusok elvi ellenzőinek.

—vits—r.

A debreczeni konferenciáról.

A magyarországi prot. theologusoknak ez évi konferenciája május hó 22—23. napjain folyt le Debreczenben, melyen az összes magyarországi prot. theológiai képviseltették magokat a pápai ev. ref. theologia kivételével, a mely theologia nem tudni, mi okból maradt el, mert elmaradását hivatalos úton — tudomásom szerint — egyáltalán semmivel sem indokolta.

Május 22-én érkeztek meg az egyes theológiák kiküldöttei, kiket a konferenciát előkészítő bizottság nagy számú helybeli hittanhallgatóval egyetemben a debreczeniekhez és theologusokhoz méltó atyafiságos szeretettel fogadott. Délután a kiküldöttek — a helybeliek szíves kalauzolása mellett — a várost, annak nevezetességét és a debreczeni híres „nagy erdőt“ tekintették meg.

Pont 4 $\frac{1}{2}$ órakor kezdődött az alakuló közgyűlés az akad. VI. sz. teremben. Nánássy Lajos (Debreczen) elnök — miután a megjelenteket szíves szavakkal üdvözölte és a gyűlést megnyitotta — jelentette, mely theológiai küldöttek képviselőket a konferenciára. A másnapi gyűlésre a tisztikar következőképen alakult meg: Elnökök: Nánássy Lajos (Debreczen) és Belicza András (Eperjes); Jegyzők: Izsák Aladár és Ravasz László (Kolozsvár). Izsák Aladár kolozsvári theol. felszólalása kissé heves vitára szolgáltatott alkalmat, a mennyiben a konferenciát előkészítő bizottság által szerkesztett tárgysorozat hibáira nem a legmegnyerőbb modorban hívta fel a gyűlés figyelmét, kifogásokat tévén a tárgysorozat több pontjára vonatkozólag indítványozta, hogy annak némely pontja töröltessék, némely pontja módosítassék. Némi részben igaza is volt Izsák Aladárnak, mert ama programnak több pontja volt kifogásolni való, csakhogy a debreczeniekkel szemben, mint a kik már másod ízben vállalták magokra a fáradsággal és bizonyára nagy anyagi áldozattal is járó kongressustartást — ha jól tudom — éppen a kolozsváriak helyett, kik a múlt évi konferencián csak meghívták, de egyebet nem tettek e kongressus érdekében, másoknak talán inkább, de éppen a kolozsváriaknak semmi joguk nem volt a debreczeniek által készített kongressusi tárgysorozat ellen oly visszataszító modorban kifogásokat emelni. Miután Hubay Bertalan (Sárospatak), Ravasz László (Kolozsvár), Füzessy Géza (Debreczen) és Nánássy Lajos elnök a tárgyhöz hozzászóltak, Izsák Aladár indítványát visszavonta.

Este ismerkedési-estély volt a Péter Pál-féle vendéglőben.

Másnap, 23-án reggel a küldöttek nevében a tiszántuli ev. ref. egyházkerület elnökségét Izsák Aladár kolozsvári theol., a debreczeni ág. hitv. ev. egyház elnökségét Kósa Ferencz budapesti theol. üdvözölte meleg szavakban.

A konferencia 8 órakor a főiskolai oratoriumban istentisztelettel kezdődött, hol a különböző helyekről összesereglettek egy lélekkel, együttes éneklés szárnyain emelkedtek a Fővalóhoz hálákat adva és a megkezdett munkához erőt, segédelmet kérve; Németh Károly soproni theol. lélekszerint imádkozott, Kónya Kálmán kolozsvári theol. a munkás szeretetről hitbeli meggyőződéssel és meggyőzően, lelkesen predikált.

Istentisztelet végeztével Csiky Lajos debreczeni theol. akad. dékán diszelnök lépett az emelvényre és hosszas, szívet-lelket magával ragadó szép beszédben üdvözölvén a kongressust és Isten áldását kérve az ifjú Timótheusok munkájára, az ülést megnyitotta. Ezután Nánássy Lajos

és Belicza András az elnöki széket elfoglalván, Hubay Bertalan sárospataki theol. kezdte meg előadását „A protestantizmus szerepéről a múltban és feladatáról a jövőben“; terjedelmes, tanulmányra valló, gonddal és ügyesen összeállított szép munkáját mindvégig éber figyelemmel, meleg érdeklődéssel hallgatták, melyet a közgyűlés minden hozzászólás nélkül köszönettel vett tudomásul. „A theológus önnevelés szükségességéről“ Kiss Béla pozsonyi theol. tartott mélyen járó előadást s nézeteit, felfogását, általában munkáját egész terjedelmében néhány hozzászólás után közgyűlés szintén tudomásul vette. Ugyazintén Papp Lajos debreczeni sénior logikus, szépen folyó előadását Ravasz László (Kolozsvár) és Hubay Bertalan (Sárospatak) hozzászólása után („Milyen állást kell elfoglalni a prot. lelkipásztornak a társadalmi élet terén?“) nagy tetszéssel elfogadták. Az 5. pont a Belicza Andrásé (Eperjes) volt: „Miképen valósítható meg a külföldi prot. theológiák hallgatóival leendő összeköttetés?“ nehéz feladat volt ez, de Belicza derekasan megbirkózott vele; széles körű előadása végén javaslattal állott elő, melyet némelyek helyeselték, némelyek kifogásoltak, voltak, a kik a magyarországi prot. theologusok hivatalos lapja, a „Közlöny“ utján, voltak, a kik a Corda Fratressel összeköttetésbe lépve gondolták a külföldi prot. theológiák hallgatóival leendő összeköttetést a legcélszerűbben megvalósíthatónak, míg végre közgyűlés bizottságot küldött ki a módozatok elkészítését illetőleg: Eperjesről: Belicza András bizottsági elnök, Budapestről: Dömötör Endre, Sopronból: Takács Elek, Debreczenből: Szűcs László, Pozsonyból: Kardos Gyula, Kolozsvárról: Ravasz László, Sárospatakról: Hubay Bertalan theologusokat. Majd Nánássy Lajos a magyarországi prot. theologusok „Közlöny“-e szerkesztője számolván be a lap állapotáról azon indítványt tette, hogy a „Közlöny“ minden hallgatóra kötelezővé tétessék és a lap ügyeinek vezetésére több szerkesztő választassék; indítványa nagy szóharcot idézett elő, annyival inkább, mert időközben az az indítvány is tétetett, hogy a lapban szépirodalmi cikkek ne jelenhessenek meg s hogy a vidéki theológiákról főmunkatárs ne választassék; hosszu vita után közgyűlés határozatilag kimondta, hogy a „Közlöny“ megrendelését nem teszi általánosan kötelezővé, három szerkesztő választassék Debreczenből, kik közül egy legyen felelős, ezek választását Debreczenre bizza, a lapban szépirodalmi cikkek is megjelenhetnek, minden theológiáról egy főmunkatárs választandó. Belicza András elnök az ülést felfüggeszti s annak újból való megkezdését 5 $\frac{1}{2}$ órára teszi.

Délután 2 órakor az „Angol Királynő“ nagytermében díszebéd volt, melyen sok, szebbnél-szebb pohárköszöntő hangzott el.

5 órakor megható ünnepély folyt le a gályarabok oszlopánál, melyet Ravasz László (Kolozsvár) magvas, lélekemelő beszéd kíséretében koszoruzott meg a kiküldöttek, általában a konferencia nevében.

5 $\frac{1}{2}$ órakor Belicza András elnök a gyűlést újból megnyitotta. Következtek a beszámolások a különböző theológiák ifjúsága részéről az általok végzett s ezzel rokon munkákról; beszámoltak: Budapestről: Kósa Ferencz, Debreczenből: Nánássy Lajos, Eperjesről: Belicza András, Kolozsvárról: Ravasz László, Pozsonyból: Kardos Gyula, Sárospatakról: Beke András, Sopronból: Takács Elek theologusok. A debreczeni 1900. évi theol. kongressus 5. pontján semmiféle módosítás nem tétetett, a mennyiben kongressus ezután is minden évben fog tartatni más-más theologia székhelyén. A debreczeni 1900. évi theol. kongressus 6. pontjára vonat-

kozólag oly intézkedés tétetett, hogy a lelkeszi minősítvény ügyében a zsinathoz intézendő memorandum elkészítésére még ama kongressuson választott bizottság utasítsák ez ügy minél előbb való elintézésére. Nagyon fájlni való dolog, hogy az idő előhaladottsága miatt éppen azzal a kérdéssel nem foglalkozhatott a konferencia kimerítően, a mely bizonyára egyik leglényegesebb pontja, egyik alaposan megvitatandó tárgya lett volna a kongressusnak: a rekvirálás ügye. Dömötör Endre (Budapest) csak néhány szóval tehetette meg indítványát, mely szerint az ünnepek alkalmával a legátus ne személyesen hordja szét a pátenseket, hanem posta útján, vagy az egyházfi által küldje el a czimzettnek, hogy így a pátensért járó összeget ne maga a legátus vegye át, hanem az illető egyházfi szedje be s egy összegben juttassa azt a legátus kezeibe s ha valamely helyen kívánják, hogy a legátus látogatást tegyen, oda menjen el; e határozatról az ünnepi követet fogadó lelkeszek értesítendőek. Ily alakban is elég üdvös módosítása ez annak a régi, nem a mai világba való rossz szokásnak! Igen, ez mostani formájában nem a mai világba való! Felhozok egy esetet, a mely velem történt. Ünnep szombatján rekvirál a legátus, a koldus is akkor szerzi be az ünnepre való eleséget. Véletlenül éppen akkor toppantam be egy helyre, midőn korholva küldtek ki egy nyomorult koldust; engem szerencsére nem küldtek el, de a fagyos mosolyból, a melylyel fogadtak, következtettem, hogy távozásommal nagyobb örömet szerzek, mint oda-menetelemmel. Földig alázó, keserű érzés nyilallott szívembe; de ugyan kicsoda nem háborodnék fel, látva azt, hogy egy művelt ember együtt kéreget az utolsó koldussal?! Végül az indítványokra kerülvén a sor, Csabay Pál a sárospataki theológia azon hűhajtását tolmácsolja, hogy az 1903-ban összeülő theol. konferencia Sárospatakon tartassék; ezzel szemben Belicza András azon indítványt tette, illetve felkéri Sárospatakat, hogy a jövő évi kongressus tartást engedjék át Eperjesnek, annyival inkább, mert három egymásután következő évben kálvinista helyen volt a konferencia, hadd legyen hát a jövő évben lutheránus helyen; Csabay Pál a Belicza András hathatós érve alapján indítványát visszavonta és így az 1903. évben a magyarországi prot. theol. kongressus Eperjesen lesz. Ezek után Belicza András elnök az ülést imádsággal bezárván, egy énekvers el-éneklése után a kongressus szétoszlott.

Habár sem egyik, sem másik ifjúsági kongressusnak valami nagy jelentőséget nem lehet is tulajdonítani, ha mi kicsinyek világátalakító nagy eszméket gyöngye erőnkkel nem vagyunk is képesek megvalósítani, ha tanácskozásaink által csak kevés, vagy egyáltalában semmi pozitív eredményt nem mutathatunk is fel, de a mi debreczeni konferenciánknak mégis van annyi jelentősége, hogy felekezeti különbség nélkül: lutheránusok és kálvinisták testvéri karokkal öleltük egymást, hogy a magyarországi prot. theológiák között az összetartozandóság, Isten-, haza- és felebarátság szeretett szent érzelmét másokban és önmagunkban fejlesztettük, ismeretekben gazdagodtunk, szívben-lélekben nemesedtünk s hogy ha nem tudunk is még, de megmutattuk, hogy akarunk tenni, hogy a Krisztus egyházának idővel mi is bátor, edzett, lelkes harcosai kívánunk lenni.

Isten áldása legyen mindnyájunkkal!

ifj. Csabay Pál.

A fehér papeány

(„Az Erdélyi Önképző Kör“-ben megdicsért novella.)

Csak ült kicsi virágoskertjében . . . A fecskehozta bűbajos tavaői napsugár enyhe melege kicsalta már a földből az alvó virágokat, édes illat járta át a tisztas léget, aztán az a kellemes lég a fehér papeányt is (mert csak így hívták) kedvre hangolá. Pedig hát hazudik az a kedv, olyan az csak, mint a téli napsugár. Aztán meg, hogy is illenék ahoz a fehér arcához a vidámság!?

. . . Ott ül a rozmaring ágy szélén, apró kis kezei egy rozmaring leveleit babrálják önfeledten. Derékig érő selymes hajával enyelegve játszik az enyhe szél. Az imént még derűs homloka lassan-lassan elborúl, piros ajkának szélein egy-egy mély fájdalom keserű sóhaja lebben tova, mely a zizegő szél halk susogásábavész el. . . .

. . . Úgy ül ott, mint egy álmodozó angyal. Csak az arca fehér, nagyon fehér . . .

Olykor-olykor azon a fehér arczon a mély szív-fájdalom könyje fut végig: keserű köny . . . Nem is igyekszik letörölni a könyeket, a melyek a multnak édes-bús perceit ujtják meg lelkében.

Édes mult! — Keserű jelen! . . .

Óh, a ki az édes multat okozta, azt szerette ő, a ki a keserű jelent készítette számára, még most is szereti. Csak az nem szereti, csak az felejtette el a multat. Nem volt mindig fehér az az arc, még ezelőtt két évvel rózsái piroslottak rajta. De hisz még akkor szeretve volt, szerette Laczi, a jóságos uraság szép Laczija.

Mikor még gyermekek voltak, hányszor játszadoztak a kis kert virágai közt, hányszor kötöttek koszorút a szagos rozmaring, a fehér ibolya, a rezeda illatos virágaiból. Itt fejlődött a kedves barátság édes szerelemmé. És mikor már kinöttek a gyermekkorból, a szép leány az ifjunak keblére kis kezével itt tűzte fel vasárnaponként a violát, ilyenkor aztán az ifju lopva csókolta meg a leány piros arcát, mely az édes csóktól még pirosabbá lett . . .

A felidézett boldogság után, ha megcsalt szerelmére gondol, sűrű könnyek peregnek szeméből s a mély soha-jak gyorsan szakadnak fel kebléből

— Óh Laczi, Laczi, hányszor esküdtél, hogy szeretsz, hányszor mondtad, hogy senki mást nem tudnál szeretni és mégis, mégis . . . megcsaltál! Hazug volt a te szerelmed, hazug a csókod, hazug . . . hazug . . . Pedig én hogy szeretlek téged még most is, ha visszafordulna szíved én hozzám, elfelejtenék mindent s megbocsátanék neked szívemből De nem, te nem leszesz többé már enyém, elcsábítottak a városi nők parfüm illatai, a fojtó városi lég sáppadt arczu leányai. S te neked nem kell az egyszerű falusi leány, talán már nevé is elfelejtetted és a régi emlékeket kitorölték lelkedből a társalgó termék csalóka szavai. Talán úgy elfelejtettél már engemet, hogy meg sem ismernél s hideg szavakkal utasítanád vissza a multnak felújított emlékeit . . . Óh Laczi, Laczi! . . . és én téged most is, így is szeretlek s csalódott szerelmemben oly jól esik visszagondolni a multa s úgy fáj a jelen, melynek minden percze fájó kint támaszt széttépett szívemben s ez a széttépett szív lassu dobogással az enyészet hideg sírja felé törekszik nap-nap után. Minden nap újabb fájdalom, minden nap újabb kín . . . és a gyülemelő kinok tömege nehéz ólomként nyomja lelkemet. Meddig bírom még? . . . Nem tudom. De érzem, hogy végre is elfá-

rad a sokat zaklatott szív, összetörik a lélek s hervadó arczomon a halál ijesztő sárga képe üt örökös tanyát. Érzem, érzem, hogy meg kell halnom. De hátha? . . .

Az emlékezet fájdalmas kínjai kábuitta teszi, feje lehanyatlik a rozmaringok puha leveleire, sóhaja megszűnik, csak könnyei hullanak apró permetegben a bódító illattal telt levelekre. Azok meg mintha mondanák: maradj itt szegény leány, édes álomba ringatunk; a szállongó méhek zümmögése lesz andalító dal, leveleink a puha párna s bódító illatunk visz egy szebb, édesebb hazába. Jer, jer . . . gyógyirt találsz csalódott szivedre! . . .

. . . Hogy csicsereg a kis madár, hogy illatozik a virág, de kivált a rozmaring. Aztán egyszerre csak megkondul a harang. Tompa bugása megrezegteti szíve hurjait és vágy támad szívében: imádkozni. Hiszen az imádkozó közelebb jut Istenhez, ő pedig úgy szeretne már ott, Istennél lenni. Igen, elmegy a templomba, hogy legalább addig, míg ott van nyugodjék meg háborgó lelke, leljen vigasztalást csalódott szíve.

Feláll a rozmaringok közül. Libegő haját feltűzi, megtörli kisirt szemeit, aztán meg néhány szál ibolyát is tűz hajába; hiszen oly ártatlan virág az — és indul a templomba. Milyen megkönnyebbültnek érzi most magát, hogy im Istenre gondolt. Most úgy néz ki, mint egy ártatlan lélek, kit a szenvedések megtörtek, de a ki Isten közelében véli feltalálni a keserű földi életért való kárpótlást.

Az ének vége fele járt már, midőn szokott helyére ült. Nem néz most senkire, csak ájtatosan imádkozó atyjának ajkairól várja az isteni ígét és mondja utána buzgón, lélekkel.

De egyszerre csak — mintha valami belső erő ösztökélné — az ima végével felve, lassan mégis csak felveti szemét. Hogy összeszorult a szíve! . . . Ott ült vele szemben Laczi egy nővel s egy cseppet sem figyelve az Isten ígétére, egymással nevetgéltek. Óh, hogy nyilallott át szívében egy égető fájdalom e jelenet láttára, hogy fájts kétszeresen az, amit érzett! . . . Hogyis ne? Hiszen, ha ő ülne ott, annak az ifjunak az oldalán, milyen boldog lenne, így pedig az élet is teher és másnak boldogsága még jobban fáj neki. Hát még mikor megtudta az istenitisztelest végén, hogy Laczi vőlegény és az a leány, kit oldalán látott, menyasszonya: zugott a feje, forgott vele a világ. Nem volt már többé fehér az arcza, piros lett, vérpiros. Jaj, de az a pir, nem az élet pirja volt, hanem a gyötrő, égető láz, tüze pirosított fonnyadó orczáján. Beteg lett, nagy beteg. Óh mert ha elhagyta is Laczi, ha kinezta is hűtlensége és fehérre változott arcza elfeledett szerelme miatt, még ő néha remélt, remélte, hogy Laczié lesz valaha, de . . . így már . . . oda van minden, oda reménysége . . . még csak egy vigasztalása van . . . a halál . . .

* * *

. . . A fehér papeleány ablaka előtt a halálmadár szólal: kuvik . . . kuvik! . . . Hangja rémesen visszhangzik a sötét éjben . . .

Bent a fehérpapeleány haláltusájába a szomorú szülék halk zokogása vegyül. A leány ajkain még egy végső sohaj kél s elhaló hangon ejti végszavait: „Hisz úgy-sem-le-het-tem-ő-vé!”

Barcsa Endre.

Mért . . .

Mért mondtad volna,
Hogy szeretsz engem,
Megérezte úgyszólván
Szerető lelkem.

Szemed beszélt,
Hallgató ajkad,
Minden, mi égi,
Csodás van rajtad . . .

Mért mondod nekem,
Ne járjak oda,
Jól tudom úgyszólván,
Nem feledsz soha.

ifj. Csabay Pál.

A piros rózsa.

A város kávéházának egy félreeső asztalánál unott, egykedvű arczczal szürcsölgeté kávéját Mérey Jenő, a város fiatal ügyvédje. Közbe-közbe bepillantott az előtte fekvő napi lapba. Egyszerre csak redőkbe vonult homloka. Arcza hol elsápadt, hol föllángolt. Idegesen kapta kezébe a lapot s homlokát dörzsölve még egyszer kezdte olvasni:

Dr. Mérey Jenő úr kéretik, hogy tartózkodási helyét legyen szíves megnevezni. Egy ártatlan lilium hervadása forog szóban.

Kistelek, 901. jan. 15.

Domahidy Elemér.

— Lehetetlen, lehetetlen, — mormogá az ifjú. Majdnem egy éve már, hogy eljöttem s azóta semmit sem hallottam rólok. Már felejteni kezdtem őket. Azt hittem, hogy boldogok . . . Vagy talán a sértésért akar elégtételt venni? . . . Jó.

Azután kilépett a kávéházból s a népkert felé irányította lépteit. Majdnem egy év után csak most kezdett arról gondolkozni, hogy hátha neki is volt igaza, hátha nagyon szerette őt az a kis bohó lányka s ő mégis olyan nagyon megsértette őt?

Megrezdült szívében a rég elszakadt hur. Vivódott. tusakodott lelke azzal az egy gondolattal: Hátha . . . hátha! Képzelete szállt messze-messze s nem tudott célhoz jutni.

Visszaálmodta magát a régi, boldog időbe, az akárczos kis fehér házhoz.

— Milyen boldog is volt még akkor!

Egy közeli lóczára ült le, arczát tenyerébe mélyesztve. Körülötte jártak-keltek az emberek, egyik-másik köszöntötte is, de ő észre sem vette. Tompa fájdalom vett erőt rajta . . . Hátha! . . . hátha!

Fájdalmas merengéséből a közeli torony ütése ébresztette fel.

— Szent isten, hogy repül az idő! — már 7 óra.

Felállt s ingatag léptekkel tért lakására. Megirta Domahidynak tartózkodási helyét . . . Vajjon mit hoz magával, bánatot-e, vagy örömet?

— Mindegy! — mormogá — az, vagy ez!? Hadd jöjjön!

Azután szekrénye fiókjából szedegette elő régi kedves emlékeit.

Egy levél . . . egy arczkép . . . összekötött levél-csomó . . . néhány elszáradt virág . . . egy szalag s néhány értéktelen kis tárgy.

Ez édes anyja levele. Néhány évvel ezelőtt kapta, mikor először hagyta el a csendes szülői otthont. Tele szeretettel, figyelmeztetéssel.

Az összekötött csomóból huz ki egy levelet. Halvány rózsaszín papírra van írva. Finom női kéz-vonások. Végig olvassa, egyszer . . . kétszer . . . Szemei sokáig a sorokon nyugosznak, pedig nem azt látja már, nem azt, hanem a ki írta, a rég nem látott kedves lánykát, azzal a gyöngén elpirult arcczal; eszébe jut az az utolsó felejthetetlen éjszaka.

Reszkető kezéből kiejti a boritékot s egy arczkép hull az asztalra. Gyönyörű szép szőke gyermek, vékony schvállal fején. Finom arczvonásokkal s így is oly sokat mondó ajakkal, formás kis kezekkel.

A kedves lányka arczképe, kit annyira szeretett.

Sokáig elnézte a képet s úgy tetszett neki, mintha az a vidám arcz reá mosolyogna, mintha mondaná: Igaztalan voltál, de én megbocsátok! Jöjj . . . jöjj!

A harmadig levél öreg édes anyja utolsó levele. Ir benne a kedves kis menyasszonyról: milyen jó kis leány, hányszor felvidítja az ő öreg napjait.

Köny szökik az ifju szemébe, szíve fájdalmasan szorul össze. Ez sincs már az élők között, elment . . . pedig ha élt volna, minden másképen történik.

Ezt a szalagot akkor viselte, eljegyzésük estéjén. Ezt a száraz virág csokrot, ott adta neki a kis erdőben. Ő koszorút font fejére; menyasszony és vőlegény voltak.

— Hogy elmultak ezek a boldog idők!

S mégis . . . hátha! hátha!

* * *

Egyszerű, mindennapi történet volt ez, — félreértés. Mint fiatal ügyvéd került haza Mérey Jenő, hogy néhány hónapot töltsön otthon, mielőtt hivatalát elfoglalná.

Régi boldog gyermekkori képek ujjaltak fel emlékében. Házukkal szemben még ott állt a kis fehér ház. Ablakai alatt, a kis kertben nyilottak már a rózsák s illatos szegfűk, mint akkor öt évvel ezelőtt, mikor elhagyta a kedves szülői otthont.

Reggel odaállt az ifjú az ablakhoz. Leste, várta, vajjon most is úgy lesz-e, mint hajdan? . . . Vajjon meg fog-e jelenni most is a kis Erzsike az ablakban, mint régen, mikor mint gyermekek innen üdvözölték egymást reggelenként.

Most is úgy történt, most is megjelent az ablakban egy mosolygó leányarcz. Odaillett a kert rózsái közzé, mintha édes testvérük lett volna. Nefelejsz szemével egy darabig vágyakozóan nézett a szemben levő ház ablakaira . . . Talán ő is arról a másíkról álmodozott? Arról a másíkról, a kit most messze-messze gondolt tőle . . . s talán már el is feledte őt, a bohó kis lánykát.

Az ifjú gyönyörrel nézte az álmodozó lánykát az ablak redőnyök mögűl. Most még szebb, mint akkor, mikor együtt űzték a tarka pillangót, mikor a rét virágai-ból koszorút fontak egymás fejére.

Alig várta a pillanatot, hogy átmehessen hozzájuk. Hogy fognak majd örűlni váratlan jövetelén, hogy fog majd elpirulni a régi kis barátné, a lepkeűző kedves lányka, gondolá az ifjú.

Mikor átment Erzsikeékhez, az öreg Kende Gábor, Erzsike édes atyja, épen kint állt a tornáczon, a mint megismerte az ifjut, örömmel sietett elébe. Nevetve kiállt fel: Hozott Isten, kedves öcsém! Mennyire megnőt-

tél, mennyire megemberesedtél, mióta nem láttalak. Mikor jöttél haza? Hogy megleped az embert. Talán anyácskád se tudta, hogy jösz?

Azután karonfogva a fiatal embert, egy ajtót nyitott ki s mind a ketten beléptek a szobába.

Hárman voltak a szobában Erzsike, a mamája és egy fiatal ember, Domahidy Elemér, a ki Erzsikeéknél lakott.

A mint az ajtó föltárult, Erzsike rögtön megismerte a fiatal embert s alig birt örömeben egy halk sikoltást visszafojtani. Arczát bibor pir öntötte el s egész lényén valami megmagyarázhatatlan érzés vett erőt; de csakhamar leküzdte zavarát s a már feléje közeledő ifjut örömmel üdvözölte, a két fiatal embert kedélyesen mutatta be egymásnak.

— Meddig maradsz itthon? Remélem csak átlátogatsz hozzánk? . . . De gyerekek! beszél tovább az öreg Kende, mi ez? ti úgy viselitek magatokat, mintha egy másra nézve idegenek volnátok.

Igy indult meg lassan-lassan a társalgás. A fiatalok csakhamar bizalmasabbak lettek s a két fiatal ember is kezdte egymást jobban-jobban megszeretni. A fiatal mérnök gyönyörködve szemlélte a néha-néha elpiruló szerelmes kis lánykát; májd Mérey szép férfias arczán akadt meg tekintete, ki kellemes modorával már az ő szívébe is belopta magát.

Az ifju megint mindennapos lett a háznál, mint azelőtt. Nap-nap után együtt voltak. Kisétáltak a közeli kis erdőbe s ha a fiatal mérnöknek ideje volt ő is velük ment. Most is el-el űzték gyermekes kedélylyel a tarka pillangót, koszorút is kötöttek a rét tarka virágaiból s ha elfáradtak leültek megpihenni a kis patak partján . . . álmodoztak boldogságról.

Ugyszólván elválhatatlan jó barátok lettek s csak akkor borúlt el arczuk egy-egy pillanatra, ha a válasra gondoltak.

Egy ilyen lepkeűzés után, kifáradva egy árnyas helyre ültek le, egy vén korhadt fára. Álmodozva hallgatták a párját sirató gerle bugását, a párja körül szerelmesen csattogó fülemile édes dalát. A nyiló virágok ezrei kábitó illattal töltötték meg a levegőt.

A nap épen válni készűlt s utolsó bucsúcsókját lehelte a távoli hegyek ormaira.

Ketten voltak.

Olyan szép, olyan elragadó volt e kép; mindenütt szerelem . . . s csók.

Az esteli bogárkák szerelmesen zűmmögtek körülöttük. Az ifjú a lányka keze után nyult s egyideig még küzdött a varázslat ellen, de lelke már ott volt a bűvkörben. Szerelmesen suttopta:

— A tied örökre!

Szerelmesen átkarolva tartják egymást. Mesélnek egymásnak tündéri világról, sirig tartó, sirontűli örök boldogságról, édes szerelemről . . . elcsattan az első csók.

Ítt az első, amott a hegyek ormán az utolsó.

Mikor elváltak, az ifjú mégegyszer keblére ölelte a kis Erzsikét: a boldog vőlegény, boldog menyasszonyát.

* * *

Néhány hónap mulva ez események után váratlan csapás érte Méreyt. Öreg édes anyja csendesen költözött át a másvilágra,

Egy este magához hivatta Erzsikeéket, elbucsuzott tőlük s ajkán kedves fia nevével reggel felé csendesen elaludt.

Meghalt.

E váratlan csapás egészen lesujtotta Méreyt. Nagyon szerette édes anyját s nehezen felejtett.

Valami fájdalmas tompultság vett erőt rajta. Napokig eljárált magába mélyedve. Borús kedélyét még

az is növelte, hogy egy idő óta kezdett féltékeny lenni barátjára, Elemérre.

Sokszor megsértette a kis Erzsikét igaztalan szemrehányásaival s ha nem látták zokogott a kis Erzsike, sirt keservesen. De azután . . . Csak azért is . . . Ő is visszaadta a kölcsönt s bizony sok álmatlan éjszakát szereztek egymásnak.

Egyszer egy piros rózsza volt az Erzsike kebelén. Lent sétáltak a kertben. Mérey kérte Erzsikét, adja neki azt a piros rózsát.

— Ezt nem adhatom — válaszolt Erzsike, egy kedves emlék, első virága annak a fának, melyet megboldogult nagyapától kaptam. Elteszem imakönyvembe, hogy ha imádkozom ő is az eszembe jusson s ő érte is mondjak egy fohászt.

Sokáig beszélgettek még azután s már sötétedni kezdett, mikor a kertből felmenve, útközben a rózsza elveszett, de egyikük sem vette észre. A tornáczon még sokáig beszélgettek, azután Mérey jó éjszakát kívánva hazament.

Nem sokára a szerelmesek után jött haza Elemér. Kint járt festeni a kis patak partján s gondolta, közelebb lesz, ha a kis kerti kapun megy be, hátha még Erzsikeéket is ott találja.

Útközben arról gondolkozott, vajjon mi lehet az oka, hogy Jenő egy idő óta olyan hidegen viselkedik vele szemben? Elhatározta, hogy este átnegy hozzá s megkérdi tőle.

Ahogy így gondolkodva haladt, a kis kerti úton nem messze a lugastól egy piros rózsát talált, az Erzsike rózsája volt. Kabátjára tűzte s így ment át Jenőhöz.

Mikor belépett, Jenő azonnal megismerte a rózsát. Arcza egy pillanatra elborult s ajkai körül keserű mosoly jelent meg.

— Tehát mégis igaz, — gondolta magában.

Erzsike és Elemér csak játékot űznek vele. Neki odaadta a rózsát . . . hm a kedves emlék.

Hidegen fogadta Elemért. Szeme csak úgy szikrázott a haragtól, szerette volna szemébe vágni hitvány-ságát a hűtlen barátnak, de nem szólt, nagyon szerette azt a kis leányt . . . hadd legyen hát boldog.

Ez a fogadás annyira zavarba ejtette Elemért, hogy nem merte előhozni ügyét s a nélkül váltak el egymástól, hogy ezt a végzetes ügyet tisztázták volna.

Oththon Erzsike, a mint a rózsát Elemérnél meglátta, örömmel kérdezte tőle, hogy hol találta meg! . . . s kérte, adja vissza, mert az neki kedves emlék.

Elemér nem olyan hangulatban volt, hogy tréfálni lett volna kedve a leánnyal, száraz hangon jelentette ki, hogy hol találta a rózsát s azután átnyújtotta. Vacsora után szobájába vonult vissza, gondolkozott, de sehogy sem tudta megfejteti, mi lehet az oka Jenő hideg viselkedésének.

Ha tudta volna, milyen végzetes lesz rájuk nézve a piros rózsza! Dehogy tudta, még csak nem is sejtette.

* * *

Ez alatt a magára maradt Mérey izgatottan járkált szobájában.

— Vége mindennek — sóhajtá.

Majd leült asztalához, szive lázasán vert, kiállhatatlan forróságot érzett szobájában s kilépett a tornácra.

Gyönyörű szép nyári éjszaka volt. Fent az égen tüzes fényben reszketett a csillagok milliárdja. A távoli fűzesek alján a lemenni készülő teli hold ezüstös ködbe burkolta az egész vidéket.

Némán, elmerülve nézett messze-messze, de gondolatai ott jártak Erzsikénél s nevét sokszor sóhajtotta fájdalmasan.

Azután mintha egy elhatározás kelt volna lelkében, bement szobájába.

— El! el innen! Miért állanék utjába? Hadd legyen boldog!

Levélpapírt vett elő, irt . . . irt sokáig a hűtlen kis leánynak, az esküszegőnek. Megirta neki, hogy elmegy, hogy legyen boldog azzal a másikkal, a ki oly aljas módon visszaélt az ő baráti bizalmával. Elmegy innen messze, a hol nem ismerik, hogy ne tudjanak róla semmit s ő se tudjon róluk soha. Elmegy, mert ha itt maradna, egyiküknek nem volna szabad tovább élni. Legyen boldog, mint a milyen boldogtalan én leszek. Isten vele! végezé a levelet s azután egy borítékba téve megcímezte Erzsikének.

Másnap kora reggel befogatott s elbucsuzott jó öreg kasznárjuktól, elment.

Mérey távozása nagy feltűnést keltett Erzsikeéknél, még nagyobb s feszültebb lett a várakozás, midőn az Erzsike nevére címzett levelet az asztalon megtalálták.

Erzsike reszkető kézzel nyult a levél után s alig olvasott egy pár sort, arcza holott sápadt lett, szemei lecsukódtak, egész teste reszketett s egy halk sikoltással összerogyott.

Néhány pillanat múlva, midőn magához tért, csak ennyit mondott:

— Igaztalan volt — s leborúlt az asztalra, sirt keservesen.

Mikor Erzsike atyja és Elemér olvasták a levelet, mély sajnálkozással tekintettek a szerencsétlen lánykára.

Most tudta meg Elemér, mért fogadta olyan hidegen Jenő tegnap este, most tudta meg, milyen végzetes lett rájuk nézve a piros rózsza s Erzsike atyjához fordulva, csak ennyit mondott:

— Még ma felkeresem őt a városban.

Méreyt azonban már nem találta a városban, hol hivatala volt: beadta lemondását s elment, kitudja hová?

Ez a hír lesújtotta Erzsikét. A szomorú nap óta egészen megváltozott kedélye s néhány hónap múlva alig lehetet ráismerni a halvány arcú leánnyal arra, a ki ezelőtt az ablakban álmodozva, a nyiló rózsához hasonlított.

Szenvedett a kis Erzsike. Tudta mindenki, hogy mi baja, hogy elfog hervadni, tudta ő is, hisz' nem gyógyíthatja meg semmi sem, szive . . . az az érzékeny kis női szív van halálosan megsebezve.

Elemér egy ideig csak nézte-nézte a hervadó kis virágot s azután elhatározta, hogy akárhol, de felkeresi Méreyt.

* * *

Harmadnap délelőtt az ismeretes kávéházi esemény után, Mérey Jenő az állomásnál várt valakire. Nem sokára beérkezett Kis-Telek felől a vonat s egy másod osztályú kupéból kiszálló fiatal emberben ismerősünkre akadunk, Dombhidy Elemérben.

Hidegen üdvözölte egymást a két fiatal ember s lassan a kijárat felé tartottak. Mind a ketten gondolataikkal voltak elfoglalva. Az egyik nem tudta, hol kezdje, a másik félt a valótól.

Igy értke Mérey lakásához. Itt Elemér leküzdve elfogultságát, így szólt:

— Uram! Ön méltatlanul cselekedett azzal a leánnyal és velem is! A rózsát én a kerti úton találtam, mikor hazafelé jöttem s egyenesen önhöz mentem, hogy megkérdejem, mi az oka a szokatlan viselkedésének, de ön olyan visszariasztóan viselkedett velem szemben, hogy ezt akkor nem volt bátorságom megkérdeni öntől. Csak másnap tudtam meg, mi volt az oka; ön gyanúsított engem, mint barátját! Ezt nem tűrhettem s kerestem önt a városban, de már nem találtam ott.

Jenő meredt szemekkel nézett a beszélőre; arcza sápadt volt, ajkai reszkettek s egyik kezével homlokát simította végig, a másikat szívére tette, mert úgy érezte, hogy megszakad.

— Az nem lehet! — mormogá — de még is, ... hátha ... hátha!

— Esküszöm önnek uram, hogy a tiszta valót mondtam! Ó ártatlan! Először azt gondoltam, hogy ha igazán szereti vissza fog jönni s bocsánatot kér Erzsikétől, de mikor nem jött ... Uram, látni kellett volna önnek azt a boldogtalan gyermeket szenvedni. Szenvedett, hervadt s minden újabb nap közelebb vitte a sirhoz. Egy darabig csak néztem, de nem bírtam tovább, elhatároztam, hogy felkeresem önt akárhol. Most itt állok s kérem önt, mentse meg azt a hervadó liliomot, a ki már oly közel áll a sirhoz, de itt állok azért is, hogy mint mondtam, még legjobb barátomnak sem tűrhetem el ezt a megbántást.

Méreynek össze kellett magát szedni, hogy Elemér kebelére ne borúljon s bocsánatot ne kérjen tőle. Érezte, hogy tartozik ezzel az elégtétellel, érezte, hogy nagyot vétett s nem minden megindulás nélkül csak ennyit válaszolt:

— Megadom önnek Uram az elégtételt!

— Tehát holnap! s addig is gondoljon ön Erzsikére, a kit csak az ön sorai menthetnek meg.

— Holnap — válaszolt Mérey s elváltak egymástól.

— Tehát még se volt igazam, szenvedése elég bizonyosság arra nézve, hogy még most is szeret.

Asztalához ült s levelet irt Erzsikének.

Másnap Domahidy Elemér és Mérey Jenő megvittak egymással. Mérey kapott egy kis karczolást a bal karján. A párbaj után Jenő odament Elemérhez s kérte, legyenek ezután is jó barátok. Elemér örömmel nyújtá kezét, hisz úgy fájt neki az a tegnapi erőltetett hidegség, ő még most is nagyon szerette Jenőt.

Azután kocsiba ültek s mind a ketten Mérey lakására hajtottak. Még az esteli vonattal el akartak menni s nagymeglepetésükre a szobában Erzsikét és atyját találták, kik szorongó szívvel várkoztak a két ifjura.

Az Erzsikének irt levélben ugyanis Mérey sajnálkozva írta meg az eseményeket, melyek közte és Elemér közt keletkeztek s írta, hogy az ügy elintézése után siet hozzá, hogy mielőbb bocsánatát kérje s keblére ölelhesse az ő kedves kis menyasszonyát.

Ezt akarták Erzsikeék megakadályozni, de már későn érkeztek.

Erzsike kitörő örömmel sietett Jenő elébe, ez pedig jobb kezével magához ölelte aranyos kis menyasszonyát s csak ennyit tudott mondani:

— Bocsáss meg angyalom! Bocsássanak meg!

Erzsike piruló arczát az ifjú kebelére rejtve válaszolt:

— Rossz ember ... megbocsátok, ... de ... a rózsát még is csak Domahidy urnak adom s boldogságtól sugárzó arczczal a kezében levő végzetes, száraz rózsát odanyújtotta Elemérnek.

— Adjad, adjad, de nem Domahidy urnak, hanem Elemérnek.

* * *

Néhány hét múlva, mint boldog pár hagyta el Kis-Telket Erzsike és Jenő. Elemér is nemsokára megtalálta élete párját s a két boldog család sokszor emlegette a végzetes piros rózsát.

Kovács Lajos.

Börtönügyi tanulmányi kirándulás.

1902. május 22—25. Aszód—Budapest—Lipótvár—Illava.

Kedves fiatal barátaim!

Sokan talán meg is ütköztek rajta, hogy fegyházakba, börtönökbe, javító intézetekbe s más rossz hangzású intézetekbe vezettem önöket, hol bizonyára az embernek nem a jobb részét láthatták színről-színre. De hát az egész emberiség s minden egyes ember is nemcsak jó, de rossz tulajdonságokkal is van megáldva s így mióta az emberiség állami életet él, az államhatalom jogának és kötelességének ismeri azt, hogy azokat, akik több embertársaikat sértő, vagy veszélyeztető rossz tetteket vittek véghez, büntetéssel sújtsa s ezáltal egyrészt erkölcsi és jogi elégtételt szolgáltatson az elkövetett rossz tettért, másrészt megelőzze, kevesbítse a jövőben várható bűntettek számát. A büntetés joga és kötelessége, a büntető jog ma is egyik nevezetes része az államhatalom tevékenységének s mint bírácoknak, esküdteknek, ügyészeknek, vagy ügyvédeknek csaknem mindeniküknek része és alkalmá lesz az életben gyakorlatilag foglalkozni a büntetőjog valamelyik részével.

A büntetőjog tanulásának tehát nélkülözhetlen kiégésítője legalább egy büntetési intézet látása. A könyvből tanult tételek, szabályok rögtön megelevenednek, világosakká lesznek az előtt, aki egy fegyházat, vagy börtönt látott. Büntető bírónak pedig nem is lenne szabad olyannak lenni, aki börtönt nem látott, hiszen hogy tudja az, hogy mire ítelt valakit, a ki nem látott börtönt?

Ezért vittem én el önöket, kedves barátim, a talán fárasztó s itt-ott nem kellemes, de végeredményében mégis tanulságos és felemelő tanulmányutra. Mennyiben lesz egyikükre-másikukra eredményes, tanulságos e tanulmányut, ez mindegyikükre egyéni dolog, de azt hiszem valamennyiükre felemelő lehetett annak a látása, hogy az emberiség a maga „bűnös“ tagjait sem hagyja el, javítani, gyógyítani igyekszik őket. Kendre, pontosságra, munkásságra, tisztaságra szoktatják, ha szükséges kényszerítik a letartóztatottakat s ezzel ha erkölcsileg nem is, de társadalmilag megjavítják őket. Nem megsemmisíteni, nem testileg, lelkiileg mielőbb tönkretenni, hanem akit még lehet megmenteni, új emberré faragnak, ez a mai börtönök feladata. A mai börtön nemcsak büntetési, de emberbaráti intézet, utólagos iskola azoknak, akiket a nevelés hiánya rossz szenvedélyek, a rendetlen élet, dologtalanság bűnbe vitt.

Ha ily szemmel nézték önök a börtönöket, azt hiszem nem fognak beleesni abba a sajnós, nálunk még ma is közvéleményt képező, ferde felfogásba, mely zúgolódik amiatt, hogy a fegyházban jobb dolga van a bűnösnek, mint a szabad embernek s kenyér és víz mellett böjtölést kiált a bűnösre. Igaz, a szabad életben sok szegény embernek nem telik minden héten kétszer húsrá, még kevésbé telik neki villanyvilágításra, vagy légfűtésre! De az a legszegényebb napszámos is, aki szabadon van, oja mehet, ahova neki tetszik, pihenőt csinálhat magának, családi, baráti körbe mehet, amikor akar, pipázhat, tréfálhat ... amit a legszebb villanyfény s a legjobb s táplálóbb étel se pótolhat a fegyházban. Bizony csak az beszél úgy a fegyházról, aki nem látta azt, vagy nem gondolkozott mélyebben arról, milyen lehet éveken át négy fal közé zárva lenni.

És most átadom a szót önöknek, akik a börtönügy számos, érdekes és tanulságos részének egyikéről-

másikáról jegyzeteket készítettek. Számoljanak be egymásnak a látottakról, tapasztaltakról s ha egymástól tanultak valamit, már ez is egy szép eredménye lesz utunknak.

Dr. Finkey Ferencz.

I.

Munka a fegyházakban.

A börtönészetben Baccaria, Howard fellépése óta évről-évre javulnak az állapotok, eredményeül a büntetőjog irodalmában uralkodóvá lett emberies eszméknek, elveknek és nagy elméjű emberbarátok, a társadalom hibáit átértő mélyen gondolkózó szellemek agitációinak. Milyen hatalmas az átalakulás nálunk a XIX. század első évtizedei óta! Én láttam egy régi börtönt, mely „nehéz rabságra“ vetett emberek tartózkodási helyéül szolgált. Lépcső vezetett le a földbe, hol egy vaksötét folyosó két oldalán nehéz vasajtók zárták el az egyes cellákat, melyeknek hossza két lépés, szélessége másfél lépés volt. Semmi világítás, csupasz föld, penész, nehéz szag mindenütt. Itt kellett kiszenvednie az elítéltnak, kit ennek az iszonyu magánynak kínos gondolatokat keltő órái igen sokszor az örületbe kergettek. Ámde ma már, bár ha sok kívánni, teljesíteni való van még hátra, sok tétetik arra, hogy az elítélt eléggé lévén sujtva a szabadság vesztéssel, az elme és test épségének lehető megvédése céljából különböző foglalkozást végezzen. Itt kezdődik a munka szerepe a fegyházakban.

A szabadságvesztés-büntetések végrehajtásának egyedül helyes, igazságos, politikailag célszerű módja az lehet, mely a bűnbe esett embert kiemelni törekszik a bűnbeesésnél előidéző körülményekből — mely lehetővé teszi, hogy mint becsületes ember átküzdhesse az életet, megállhasson a becsületes emberek sorában. Howard classicus jelszava: tegyétek az embereket szorgalmatosokká és becsületesek lesznek — ma már minden haladó állam büntető intézeteinek mintha a homlokzatára volna írva és becsületessékké igyekeznek tenni a bűnösöket az által, hogy megtanítják őket dolgozni.

És milyen áldás rájuk a munka! Soknak elűzi keserves emlékeit, a kik talán nem is bűnös szándékból kerültek oda, hanem azért, mivel a sors játéka véletlenül őket tette egy élet tragoedia részesévé. A munka igazi jelentősége azonban abban áll, hogy egyik-másik iparágat elsajátítván, becsületes uton szerzett keresményökből künn a társadalomban tisztességesen megélhetnek.

Persze, a szabadban végzett munka, mint földmivelés, kertészet, vinczellérség, volna a legegészségesebb foglalkozásuk. Ámde e sok előnnyel bíró munkáltatásnak csak kisebb bűncselekményért elítélteknél van jogosan helye a fegyházak foglyai között. A börtönök, fegyházak lakói ilyen munkákra számot nem tarthatnak.

1902. május havában Dr. Finkey Ferencz urnak, a büntetőjog tanárának vezetésével Sárospatakról 25-én indultunk fegyházügyi tanulmányútra. Ezen úton szerzett tapasztalatokból a fegyházak munkaügyének mai állását alább röviden összefoglalom.

Utba ejtven legelőször az *aszódi javító-intézetet*, felhasználtuk az alkalmat, hogy megismerésével öregbítsük ismereteinket. Az intézetben jelenleg mintegy 180 növendék van, a kik hat „család“-ba vannak osztva a foglalkozások köre szerint. A családok ezek: kisérleti — czipész, szabó — könyvnyomda, könyvkötészet — famunka (esztergályos) — kertészet, vinczellérség — mezőgazdaság. Különös suly van fektetve a mezőgaz-

daságra, kertészetre, vinczellérségre. Igen szépen berendezett kertészetet láttunk. A mezőgazdaság üzésére az intézethez tartozó 80 kat. hold föld szolgál.

Programmunk következő pontja a *kőbányai gyűjtő-fogház* volt. Nagy arányú büntetőintézet, mely egy fogházat, börtönt, fegyházat megfigyelő intézetet foglal magába és 12 holdon 3 millió kor. költséggel épült. A munkatermekben a következő állapotot találtuk: házi czipészettel foglalkoztak 13-an, a polgári szabó műhelyben 21-en tisztán megrendelésre naponta 200 munkánadrágot elkészítenek. Nehány fegyenczet foglalkoztat az intézet villanygépháza is (ez maga 160,000 korba került.) Házi lakatos, bádogos és kovácműhelyben 6-an az intézet számára dolgoznak. Egy helyiség Horváth István nagy iparosnak hangszergyárául szolgál, melyben 17-en dolgoztak, 40 esztergályos a „Magyar lámpagyár“ társaságnak dolgozik, 25 egyenruha-szabó. Papirzacskó ragasztást 11 fegyencz végez vállalkozó részére. A könyvnyomdában 20-an dolgoztak Lőrincz János vállalkozónak. A házi asztalos műhelyben 21-en, egyenruha szabó műhelyben 32-en vállalkozónak, kosárfonóban 18-an vállalkozónak.

A *lipótvári fegyházban* (530 fegyencz) szerzett adatok a következők: 13 iparág, 19 harisnyakötő vállalkozónak dolgozott, 130 takács, szabók nyári ruhával ellátják az összes fegyházakat, 32 aranyozó, 32 famunkás (politirozó is) 12 házi czipész, könyvkötők, kovácsok, lakatosok, kötelesek, bádogosok, 2 borotvas. vas butorgyártók (vállalkozónak), rézsodronyháló készítő. A fegyházon kívül van a *közvetítő intézet*, hol a fegyenczek mezőgazdasággal foglalkoznak.

Az *illavai fegyházban* tömegesen járván be a helyiségeket, egyenként följegyezni az iparágakat lehetetlen volt. Érdemes megemlíteni az asztalos műhelyt, melyben 180 ember dolgozik egy angol vállalat részére. Igen szép munkákat állítanak elő, melyeket Indiába, Kanádaiba szálltanak. A vállalat megbízottja „M. Frischer Illaván“ készséggel eleget tesz a magyarországi megrendeléseknek.

(Vége köv.)

Sörös János.

LAPSZEMLE.

Az Erő figyelmébe. Idézettel kezdem a mondani valómat: „Az ütés, a mi barától jön, jobban fáj, mint az ellenség csapása. Nyomot hagy a lélekben.“ Az Erő 12. számában ezt írja Szekula Jenő, az Erő felelős-szerkesztője a debreczeni ifjuságnak „A jövő Magyarországa“ című vezércikkében. A mit Szekula üzen Debreczennek, azt üzenem én most Szekulának, mert — ha nem csalódom — mi idáig, mint ugyanazon zászló harcosai, jó barátok lettünk volna. Az ütés, melyet Szekula a magyar ifjuság egy részére mért, nekem is jobban fáj, mintha ellenség csapása lett volna. De nemcsak fáj nekem a nevezett vezércikk, hanem szerfelett bosszankodtam is miatta. Nem azért bosszankodtam, mintha irigyeltem volna a kolozsvári ifjuságtól azokat az epiteton ornánszokat, a melyekkel Szekula az egékgig magasztalja őket; oh én nem irigyem a kolozsvári ifjuságtól azt a dicséretet, az ő derékségüket én is készséggel elismerem. Hanem azért bosszankodtam, hogy midőn a cikkiró Kolozsvár ifjuságát olyan nagyra becsüli, ugyanakkor a többi főiskolák ifjuságának a tisztességébe mélyen belegázol. Mert vajjon nem félremagyarázhatatlan kétségbevonása-e az a többi főiskolai ifjuság tisztességének, a midőn Szekula egyebek között így ömleng: „Most is, mint mindig, csodálattal és tisztelettel emlékezünk

meg Kolozsvárról, melynek küldöttei olyan szépen és bátran viselkedtek abban a gyülekezetben, *a hol talán ők képviselték egyedül a tisztességes gondolkodást.* Azt hiszem, hogy mikor ezt az utolsó kifejezést leírta Szekula, nem igen gondolta meg, hogy mit ír. Mert ezzel első sorban a saját gondolkozásáról állít ki szegénységi bizonyítványt, mert maga elismeri, illetve maga állítja, hogy a kassai kongresszuson egyedül a kolozsváriak képviselték a tisztességes gondolkodást és mivel Szekula nem kolozsvári, hanem budapesti kiküldött volt, ergo ő sem a tisztességes gondolkodást képviselte a saját állítása szerint. De nemcsak a saját gondolkozásáról állít ki szegénységi bizonyítványt, hanem azon állításával a többi főiskolák ifjúságát is sérti; sérti a sárospataki főiskola ifjúságát is, mert ha nem is egyenesen, de közvetve, illetőleg az általánosság leplebe burkolva Patakról is azt mondja, hogy itt a gondolkodás nem tisztességes. No hát, tisztelt szerkesztő kollega, a pataki ifjúság gondolkodásának a tisztességét még leghevesebb ellenfele, a klerikális ifjúság is elismeri; elismeri mindenki, a ki ennek az ifjúságnak természetét, szokásait, lelkületét ismeri. Nem is vonta azt idáig kétségbe senki sem, hanem egyedül csakis Szekula Jenő. — Szekula Jenő! — a ki ugyanolyan elveket vall és ugyanolyan eszméket hirdet, mint a milyeneket a sárospataki főiskolai ifjúság vallott a múltban és vall a jelenben. Szekula Jenő támadja meg a sárospataki főiskolai ifjúság gondolkodásának a tisztességét! Ez igazán érthetetlen és rendkívül bosszantó! ezt a támadást — ha tendenciózusan csinálta a cikkiró — én, mint a sárospataki ifjúság lapjának a szerkesztője, tehát mint a sárospataki ifjúság gondolkodásának egyik kifejezője, a leghatározottabban visszautasítom és figyelmébe ajánlom tisztelt szerkesztő kollegának, hogy jobban válogassa meg a kifejezéseit, a midőn a mi gondolkodásunk tisztességéről beszél. Azonban én szeretem hinni, hogy a kérdéses kifejezés, mely reánk nézve vériségtől, nem tendenciózus, hanem csak véletlenül szaladt ki a cikkiró tollából a gyors munka következtében. Mondom, én ezt szeretem hinni és erre vonatkozólag a Szekula felvilágosítását a régi barátság érdekében elvárom, hogy az ifjúságunk körében támadt „kellemetlen meglepetést” lapunk jövő számában jóvátehessem.

Zajdó László,

a sárospataki Ifjúsági Közlöny
felelős szerkesztője.

A Kolozsvári Egyetemi Lapok vezércikkében sok helyes, megszívlelendő és követendő indítványt tárgyal a diákkongresszusokat illetőleg s a mellett tanuskodik, hogy az egész szerkesztőség szerető gondnal és figyelemmel kíséri a magyar ifjúsági életet, a miről különben személyesen is volt alkalmunk meggyőződni.

Az Egyetemi Lapok az ujjászületett Egyetemi Körrel együtt feltámadt. Ez a megjelent szám alkalmi szám a kassai diákkongresszus alkalmából (ilyen alkalmi számot különben az Erő és a Kolozsvári Egyet. Lapok is adott ki!) Vezércikke bírálja a program tényleg igen helytelen és önkényes beosztását. Idakéri lelkes hangon tartott írásában a kongresszuson felmerülendő kérdéseket taglalja. A lap tartalma is változatos. Kívánjuk, hogy a porából felelevenedett Phönix, a béke jegyében munkalkodjék!

EGYLETI ÉLET.

A Theol. Önképző Kör május hó 2-án praedikáció-, május hó 8-án pedig vita-versenyt tartott nagyon kevés érdeklődő jelenlétében. A predikáció-versenyre három pályázó jelentkezett, kik közül az első díjat, 20 koronát Ráczkövy János IV. é., a második díjat 10 kor. Pósa Péter

III. é. nyerte el; a vita-versenyen ketten, Pósa Péter és Tóth Kálmán III. évesek mérték össze szellemi erejüket s a nemes küzdelem eredményével is végződött, a mennyiben Pósa Péter 20, Tóth Kálmán 10 korona jutalomban részesült.

A főiskolai énekkar május hó 25-én Gálszécsen az ottani ev. ref. torony és templom renoválása javára rendezett hangversenyen vendégszerepelt. A program nagy pontja volt az övé s jól választott darabjaival oly nagy sikert aratott, hogy programmon kívül is több darabbal kellett viszonozni az amugy is jól megérdemelt tapsokat. Az énekkar nagyon szívesen látott vendége volt a gálszécsieknek, kiktől az énekkar minden egyes tagja kellemes emlékekkel eltelve tért vissza Sárospatakra.

Az Erdélyi Önképző Kör sok érdekes a referálni valóm. Mindenekelőtt az áldozó csütörtöki verseny-szavaltat, melyen a szavalók eszméje, a már ismert és elismert jó szavalók versenyeztek sok ügyességgel, sok készült-séggel. A komoly szavaltaton (Szabó Jenő „Még egyszer” cz. költeménye) ketten pályáztak: Barcsa Endre és Éles István. A kettő közül a határozottan jobb szavaltat az Élesé volt. Éles bevitte a szenvedélyt a szavalásába, rohanó, lüktető szenvedélyt, mely az egész szavaltatában hol elnyomva, hol kitörve forrott. A Barcsa előadása inkább a részvété, mint a szenvedélyé. Éles kedvesebb, temperamentumosabb, Barcsa nyugodtan uralkodik az átértett anyagon, de épen ezért, az átmenetek a csendes álmodozásban, a tüzelő lázálomban, meg ezek között, nem lehettek annyira természetesek és annyira hézag nélküliek, mint Élesnél. Éles egész szívével, lelkével benne van a szavaltatában, sodorja magával a költemény hol borongó, hol szenvedélyes menete. Barcsa nem ringatja illuziókba az embert s a megindító részeknél is csak az ügyes reprodukálást látjuk. Nagyon szép volt mindkét szavaltatnál a költemény vége, hol a haladó harcos lázalmában a csatatéren képzelet magát. Élest 10, Barcsát 8 koronával jutalmazta a társulat. — Az arány a vig szavaltatok között (tetszés szerinti monológ) körülbelül az, mint a komolyak között. A pályázó két szavaló, László Kálmán és Farkas Ábrahám előadása között a László Kálmáné volt a jobb, ki az „Ingomb” cz. monológot szavaltta, Igen ügyesen viselte magát ott, a pódiumon, különösen azokon a helyeken, hol egy a III. éves jogonc krakéler allure-jei teljes mértékben kifejezésre juthattak. Előadásának finom salon komikumából csak itt-ott rítt ki egy-egy nyersebb mozdulat, egy-egy sikerületlen arczjáték. A tánczjelenet, mely igazán megpróbálja a szavalót, a melynek előadása nagy fizikai ügyességet is kíván, nagyon jó volt. — Farkas (Gabányitól „Az öngyilkos”) előadásának neveltető ereje magának a darabnak természetes komikumában rejlett. A darabot jól adta elő, de ez nem is ütközött annyi nehézségbe és nem is kívánta azt, hogy a szavaló tűzbe vigye összes erejét, tehetségét. Egy kis affektációt mintha észrevettünk volna, de egyébiránt ügyességével megfelelt teljesen a követelményeknek és rászolgált a II. díjra 8 koronára. — A legközelebbi ülésen megdicsértetett egy novella és ennek bírálata. „A fehér papeány” cz. novella sikerült kis alkotás. A hősnője egy finom kis subtilis alak, egy ábrándozó kis papeány a rajongók, a törékenyek, az egyszerűek fajtájából, a kik csak szeretni tudnak, nagyon szeretni és a kiknek a szerelem vagy élető elem, mely még képes arra, hogy a papeány örök fehér arczára pirt varázsoljon, vagy méreg, mely elhervasztja, elsorvasztja. Régi, köznapi kis történet; a kis leány szeret, őt is szeretik. Aztán a papeányt egyszerre megszűnik szeretni „Laczi” s a kis leány hervad, sorvad, s mint az elsárgult őszi lomb lehull. Régi, köznapi kis történet, de annyi üdességgel, annyi költőiséggel megalkotva! Költői nyelvezete, csak itt-ott válik költőiséget hajhászóvá. Szerzője: Barcsa Endre. — A bírálat teljes, kerekded munka. Nem a száraz, szabályszerű bírálatok fajtájából, hanem eredeti, egyéni. Szép stílusban, összehasonlító bírálat, a bírálat száraz anyagát költőivé dolgozva át, Pár alap-

tévedést ejt; a szeme egy kicsit távollátó s ezen a hibáján gyűjtő lencsével segít, hol a novellájában tévedésnek hitt hibák még jobban megnagyobbítva jelennek meg. Egyébiránt perfekt kis munka és a stílus szépsége nem szorítja hátra az elemzés következetességét. Szerzője: Éles István. Az esztétikai pályakérdésre (Czakó Leonájának széptani méltatása) érkezett munka 16 kor, díjjal jutalmaztatott, szerzője: Binét Menyhért.

H I R E K.

— **Halálozások.** Lesujtó csapás borította gyászba május hó 26-án Pásztor Sámuel főiskolai ének- és zene-tanárt és családját, elszakítván a halál szerettei köréből a kedves gyermeket és testvért: Lajuskát, élete második évében. Temetése máj. hó 28-án ment végbe, melyen Rohoska József, akad. theol. tanár vigasztnyújtó szép imádságban enyhítette a kesergők mély fájdalmát s a főiskolai énekkar énekelt bús halotti énekeket. Fogadják a gyászolók tőlünk is, az ifjuság nevében legőszintébb részvétünket; szállítsa alá Isten a hitnek gyógyító harmatát sajgó sziveikre! — 1902. május 29-én a főiskola homlokzatán gyászlobogót lengetett az esti szellő; jelezve, hogy ismét egy ifju élet fátylát oltotta ki a kérelhetetlen halál. Gérecz István, III. é. jh. hunyt el. Ifjú volt még, alig 21 éves. Jó szive, becsületes jelleme, szorgalma és tehetsége s az az örökké vig kedély, mely csak most betegsége alatt tűnt el, feledhetetlenné s kedvelté tették őt azok előtt, kik ismerték. Megdőbben a lélek, midőn e szomorú esetre gondol; a kutató elme előtt kérdések rajzanak: miért ily korán, ily ifjan? Miért most, midőn a lélek szárnyalását csalódások s az élet terhei nem nehezítik s a szívben eszmék élnek, vágyak szoronganak, melyeknek megvalósítását a jövőtől várja a remélő, küzdő ifjú? Mért oly kegyetlen a sors, hogy az ígérlet földére nem engedi belépni a sóvárgót, hanem a forrón hevülő szivre sorvasztó lehelletet bocsát? Mind-megannyi nagy kérdések, melyekre a véges emberi ész feleletet keres. De a remény, hogy küzdésének, szorgalmának gyümölcsei lesznek, nem hagyta csüggedni hanem midőn a jelennek szomorú helyzete — és sokszor — szemébe tűnt, a ragyogó színekkel megfestett jövő, melyben boldogságot vélt találni, buzdította, lelkesítette őt s az a hit, hogy a reménye nem lesz csalóka fény, kiolthatatlanul élt lelkében. De a sors könyvében más-kent volt megírva Megszűnt dobogni az a szív, a mely szivesebben hevült az eszmékért, mint a mulandó dolgokért; elszállt az a lélek, mely oly sokat merengett az élet nagy problémái felett s a mely az ő kicsiny körére meleget árasztott. Az édes reményeknek, boldog vágyódásoknak vége; megsemmisültek azok s most már a frissen hányt sirhalom felett suttog az enyészet szellője. Megboldogult pályatársunk s barátunk! Fájó könyvet hullatunk elhunytodon. Révedező szemekkel nézünk szét sorainkon, de nem látunk közöttünk, helyed örökre üresen maradt. Nem vagy közöttünk, csendes, örök álmodat aluszod a sirban, mely megrongált porsátradat magába fogadta. Nem vagy közöttünk, de az emlékek, melyek hozzád fűztek minket, feledhetetlenné tesznek előttünk s a szeretet, melylyel magadhoz öleltél életedben, a halál után sem szakadt meg, mert szellemed közöttünk él s fájó szívvel, könyeink között mondjuk el az utolsó bucsúszót: Legyen csendes a sir álma roncsolt testednek! Isten veled! Isten veled! — Temetése

mult hó 31-én ment végbe a főiskola tanári kara, ifjúsága s a városi közönség részvéte mellett a főiskola udvaráról. A szivekben levő mély fájdalmas könyeket csalt ki mindnyájunk szeméből, kik végtisztességtételre megjelentünk. E fájdalmat fokozata s mindnyájunk lelkének hurját rengésbe hozták a főiskola énekkara által előadott gyászdalok, de főképen Nt. Novák Lajos theol. tanárnak, a főiskola lelkészének gyászbeszéde, a melyben rámutatott a láthatatlan óriás ama látható pusztítására, melyet úgy a természetben, mint az emberi életben véghez visz s a melynek áldozatúl esett az a törekvő, szorgalmas ifjú, kinek elveszte felett könyeket hullatunk s a ki 21 tavaszt ért ifju kora alatt megjárta a szenvedések Golgotháját s szenvedett annyit a mennyi egy hosszú emberéletnek elég is lett volna. Ezután kikisértük a korán elhunyt pályatársat és barátot a sirkertbe, hol pályatársai nevében Sörös János III. é. jh., barátai nevében ifj. Hubay Bertalan IV. é. th., kinek az elhunyt legjobb barátja volt, mondtak bucsúbeszédet, mely szivből fakadt s szivekbe szállt az őszinte fájdalomnak s mély szeretetnek adva kifejezést ez ifju iránt, ki olyan volt, mint egy ifjú hajtás, mely már sudárba szökik, de egy kiméletlen vihar váratlanul megsemmisít annyi édes reményt, mely az ő szívében élt, annyi boldog vágyat, melyet az élet iránt táplált. Haláláról a jogász-egylet gyászjelentést adott ki. *ih—y—b—n.*

— **Köszönet-nyilvánítás.** Fogadják hálás köszönetünket mindazok, kik felejtethetlen kedves jó fiamnak, Gérecz István III. éves joghallgatónak, május hó 31-én történt végtisztességtételén jelen voltak, fájdalmunkat és gyászunkat szánó-részvétüknek bármily módon történt nyilvánításával és gyászos szereplésükkel enyhíteni, megszítani kegyesek voltak! Fogadják hálás köszönetünket különösen a főiskolai mélyen tisztelt tanári kar és igazgatóság, nagytsiszt. Novák Lajos főiskolai lelkész-tanár ur, az összes nemes tanuló ifjuság, jogász-egylet és énekkar s velök együtt mindazok, kik nevezett s keblünkönkről letépett kedves fiamnak örök nyugalomra helyezésében oly megható módon fáradoztak, s nekünk, mélyen lesujtott szüléknek, testvéreknek, rokonoknak azt megkönnyebbiteni és elviselhetőbbé tenni méltóztattak. Isten óvja ily csapástól s fájdalomtól édes mindnyájokat! Sárospatak, 1902. junius hó.

Gérecz Károly és családja.

— **Az akadémiái torna-ünnepély.** Az akadémiái torna és vívó kör május hó 8-án tartotta meg ez évi versenyét. Sokat ígérő volt — az eddigieknél is impozánsabbnak reméltük — azonban a májusban szokatlan rossz idő a mellett, hogy a tornacsarnoknak ilyen célra szűk falai közé szorított bennünket — érdeklődő közönségünkben is igen sokat tartott vissza versenyünk meglátogatásától. Ennek daczára is szép és különösen kedves és hálás közönségünk volt, a kik szívesen tapsoltak meg egy-egy bravourosabb mutatványt. A Rákóczy-induló ütemei mellett vonult fel az egy-let a közönség elé s miután a himnusszal megkezdettük, megmutatván, hogy mindenütt, itt is, első sorban magyar fiuk vagyunk — sikerült fűzér táncz következtet a Klapka indulóra, melyet a közönség tapsa megismételtetett. Ezután a versenyek következtek: *I. Függeszkedés.* 8 m. hosszú kötelen. I. nyertes: Keresztessy Lajos jh., II. nyertes Makó Béla jh. *II. Nyújtó verseny.* I. nyertes: Csabay Pál th., II. nyertes Keresztessy Lajos jh. *III. Korlát verseny.* I. nyertes: Keresztessy Lajos jh., II. nyertes Farkas Dezsó jh. *IV. Hosszumagas ugrás.* I. nyertes: Siposs Lajos th. (170 cm.) II. nyertes Panka Károly és Tóth Endre jh. *V. Hosszu ugrás.* I. nyertes:

Sipos Lajos th. II. nyertes Keresztessy Lajos jh. VI. *Rúdmagas ugrás*. Nyertesek Keresztessy Lajos és Tóth Endre. Versenyek után társas játékokkal mulattatta az egylet a közönséget, valamint egyesek sujt emeltek és birkóztak, hol különösen Kis Lászlónak nyílt alkalmá hatalmas erejével a közönséget csodálatba, birkozó társait pedig a porondra ejteni. Illyefalvy Vitéz Géza tanár-elnök szép beszéde zárta be a versenyt, melylyel a tornakört buzdította, a közönséget éltette s a jury-nek pedig köszönetet mondott. Este táncz volt . . . Kevesen voltak, de pótolta a számot a jókedv. Soha annak a városházának a falai annyi és olyan közvetlenséget nem láttak, mint akkor. Ugyancsak kellett gyantázni Jónás Jancsinak. Szünórakor asztalok kerültek a bálterembe — elvegyültek hölgyek, férfiak — s vigan csengett a pohár. Aztán ismét tánczoltunk — világos reggelig. Asszonyok voltak: Darvas Károlyné, Debreczeni Bertalanné, Barna Ágostonné, Dobozy Pap Ferenczné, Fekete Gedeonné, Hattvani Károlyné, Hodinka Ágostonné, Marikovszky Péterné, Pásztor Jánosné, Sarkady Jánosné, Ternyei Mihályné. — Leányok: Barna, Irmuska Darvas Margitka, Debreczeni Jolánka és Ilonka, Dobozy P. Bertuska, Hodinka Irénke, Kölessy Erzsike, Marikovszky Emma és Vilma, Németh Etelka, Paraszky Margit és Ilona, Sarkady Erzsike és Málka, Szinyei Mariska, Boriska, Viktus és Vilike, Szombathy Jolán, Ternyei Annuska.

— **A Vay-Mocsáry-alapra** vonatkozó felhívásunk szép eredménye képen az Ifj. Egylet e tárgyban május 11-én tartott közgyűlésén a következő határozatot hozta: „Közgyűlés egyhangu határozattal kimondja, hogy a Vay-Mocsáry-alapra a legatió jótéteményét élvező egyleti tagok ünnepi jövedelmök szerint minden korona után egy fillért tartoznak fizetni, a kik pedig legatióba nem mennek, azon évfolyamnak megfelelő ünnepi jövedelmök középértéke szerint járulnak a jelzett alap növeléséhez, a melyhez tartoznak.“

— **Jogász-majális.** A sárospataki Jogász-Egylet f. hó 8-án saját alaptókéje gyarapítására a főiskola kertjében tavaszi táncmulatságot rendez. Belépti díj személyenként 1 korona, családjegy 3 korona.

— **Műkedvelői előadás.** A sárospataki ev. ref. leányiskola volt növendékei több akad. hallgató közreműködésével május hó 31-én az iskola czélgaira hangversenynyel egybekötött műkedvelői előadást rendezett, a mely a szép számmal összegyűlt közönség meglegedését mondhatni teljes mértékben kiérdemelte. Hangulatkeltő symphoniával kezdték szereplésüket; ez után a vegyeskar adott elő több remekül sikerült népdalt, melyeket a közönség tapsaira meg kellett ujrázniok. Majd Kisfaludy Károly: „Szeget szeggel“ egyfelvonásos vígjátéka került színre; Novák Jolánka (Póli), Buza Margitka (Liza), Tóth Dezső (Villányi), Bartha László (Tóházi Lajos), Erdőhegyi Ferencz (T. Egyed), Nemes Béla (Domonkos) jól sikerült alakításaikkal, kifogastalan játékaikkal lelkes tapsra ragadták a közönséget. Gleich Gyula monológja oly nagy tetszést aratott, hogy egy másik monológot is elő kellett adnia szintén nagy elismeréssel és sok tüsssal jutalmazva. Záradékul görögtűz kapráztató fénye mellett két Élőképet mutattak be: „Érzelmek és indulatok“ és „Falu vége“; mind a kettő maradandó, kedves képet hagyott a nézők lelkében. Előadás után a városháza nagytermében gyűlt össze — nagyon gyéren — a fiatalság és tánczolt rózsás kedvvel a rózsás hajnalig. Reméljük, ez az első ilyen jeánerű estély nem volt cgyuttal az utolsó is!

— **A sárospataki theol. ifjúság** ez iskolai esztendő végén a földrajzi szépségekben és történelmi nevezetességekben oly rendkívül gazdag Erdélyt fogja megtekinteni. A kirándulás középpontját természetesen a híres, nevezetes Kolozsvár fogja képezni, a hol a testvér theológia meglátogatása is tervbe van véve. A kirándulásra már számosan jelentkeztek a theológusok közül.

— **A mezőgazdaságtan hallgatói** május 28-án a tarczali szőlőtelepet tekintették meg Gyulai Károly tanár vezetése alatt, a hol magyaros vendégszeretben és tüzes magyar borban volt részük.

— **Szinészet.** Pünköszt után jött Sopronból Deák Péter színigazgató számos tagból, jó erőkből álló társulata Sárospatakra. A Feldmesser-féle vendéglő udvarán épített szinkört, illetve játékszint a városi intelligenciának is alkalmatossá téve előnyös átalakítás által a megjelenésre, kivétel nélkül minden este nagy és előkelő közönség előtt játszanak és pedig fényes sikerrel, a kényesebb ízlést, magasabb igényt is kielégítve, sőt a kritika elismerését is nagy mértékben kiérdemelve. A hölgyek közül különösen Réthy Lina, Győry Matild, Deák Péterné, Tomori Melissa; a férfiak közül Kemény Lajos, Vágó Géza, Deák Péter, Szomori a közönség méltán dédelgetett alakjai. Sok szép darabot adtak eddig elő, de annyit még is megjegyzünk, hogy szivesebben vennénk már, ha változatosság kedvéért egy-két eredeti színműíró jelesebb darabjait, vagy mondjuk, éppen népszínműveket is láthatnánk, mert egyszer vagy annyira megszeretjük ebben is az idegent, hogy magunkról és a mieinkről egészen megfeledkezünk s ez nem lenne szép dolog, sőt mindenesetre nagy baj volna, vagy annyira belecsömörlünk az operettekébe, hogy a közönség egyre apad, végre egészen elmarad s egyszer csak nem lesz kinek játszani, a mi szintén nagy baj, sőt Deák Péternek talán még nagyobb baj, szinte csapás volna!

Szerkesztői üzenetek.

K. Beküldött három verse közül egyet sem használhatunk; az egyikben van eszme, de formája rossz, a másik kettőről semmi jót nem mondhatunk. Ha küld, jobbakat küldjön!

D—i. Nem tudjuk mire vélni hosszú hallgatását, megörvendeztetne megemlékezésével, mert a mi onnan jön, mindig szívesen vesszük. Üdvözlét!

TARTALOM: Zajdó László. „Pünkösztör.“ — —vits—r. „Corda Fratres.“ — —vits—r. „A kassai diákkongressus.“ — ifj. Csabay Pál. „A debreczeni konferenciáról.“ — Barcsa Endre. „A fehér papleány.“ — ifj. Csabay Pál. „Mért.“ — Kovács Lajos. „A piros rózsá.“ — Dr. Finkey Ferencz. „Börtönügyi tanulmányi kirándulások.“ — Sörös János. „Munka a fegyházakban.“ — „Lapszemle.“ — „Egyleti élet.“ — „Hirek.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

SÁROSPATAKI IFJUSÁGI KÖZLÖNY.

KIADJA: A „SÁROSPATAKI IFJUSÁGI-EGYLET.” — MEGJELEN HAVONKÉNT EGYSZER.

<p>Szerkesztőség: Sárospatak, Főiskola, széniori hivatal. Kiadóhivatal: Sárospatak, »Főiskolai könyvnyomda.«</p>	<p>Főszerkesztő: TÓTH ISTVÁN. Főmunkatársak: MOSKOVITS MÓR, ifj. CSABAY PÁL.</p>	<p>Felelős szerkesztő: ZAJDÓ LÁSZLÓ.</p>	<p>Előfizetési ár: Egész évre 4 korona. Félévre 2 korona. Az előfizetési összegek a »Sárospataki Ifjúsági Közlöny« szerkesztőségének küldendők.</p>
--	---	--	--

Visszapillantás.

Bezárult a múzsák temploma; folyosóinak ünnepélyes csendjét nem zavarja meg a víg kedélyű apró diákok zajongása. Csend, ünnepélyes csend honol a nem rég még oly zajos helyeken; az alma máter elbocsátotta védőszárnyai alól a szélrózsa minden irányába a maga kedves gyermekeit. A tanuló sereg siet a csendes szülői hajlék felé, az aggódó édes anya, a komoly édes apa ölelő karjai közzé. Olyan különös érzelmek támadnak lelkünkben, valahányszor egy-egy iskolai év bezárul, minőket csak kiválóan ünnepélyes alkalmakkor érez a kebel. Önkéntelenül elmélkedni kezd a lelkünk pályafutásunk, viselt dolgaink felett; végig tekintünk lelki szemeinkkel az úton, melyet megfutottunk és az emlékezet édes, vagy keserű érzelmeket ébreszt bennünk a szerint, a mint jól vagy rosszul kereskedtünk a gondjainkra bízott talentumokkal és a szerint, a mint jól vagy rosszul használtuk azokat az eszközöket, melyeket kezünkbe adtak, hogy azokkal dolgozzunk.

Egy szép eszköz volt letéve az elmúlt esztendő folyamán az én kezembe is, az Ifjúsági Közlöny vezetése reám volt bízva; az ifjuság bizalma nekem jutattai eme lap szerkesztői tollát. Én is megállok azért a határkőnél és visszatekintek lelki szemeimmel lapunk ez esztendei pályafutására és édes, de egyúttal némi keserű érzelmek is támadnak lelkemben.

Édes érzelmek támadnak azért, mert lapunk jelen évben is tradícióihoz híven főiskolánk szellemét iparkodott visszatükrözni; azt a józan protestáns ifjúsági szellemet, mely nem engedi, hogy az ifjuság hozzá nem illő, általa soha meg nem valósítható eszmék szolgálatába szegődjék, mint a milyen eszmék szolgálatába szegődött az elmúlt év folyamán p. o. a budapesti egyetemi ifjuság. Mi eszményien magas czélokért küzdöttünk, olyanokért, melyek nem törülnek le a lélekről az idealizmus hímporát és nem feketítik be a szívet az élet saráival; olyan czélokért, melyek nem emelnek korlátokat az ifjúsági társadalomban, nem különítik el az ifjuságot külön kasztokra a születési és felekezeti viszonyok szerint, hanem a krisztusi szeretet jegye alatt egy testté és egy lélekké olvasztják azt. A testvériség csillaga volt a mi leg-

főbb vezérszövétnekünk; ezért a szent eszméért küzdöttünk bátran, szókimondóan a magyar diákélet küzdőterén. Hogy a harezban sebeket is kaptunk klerikális ellenfeleinktől, hogy nevünket sokszor meghurezolták, hogy kövel és sárral sokszor megdobáltak, az minket nem tántorított el a kezünkbe ragadt zászló védelmezésétől, hanem annál kitartóbban, annál törhetetlenebb lelkesedéssel küzdöttünk főiskolánk szelleme szerint ifjuságunk híre-neve érdekében. Ezért édes nekem a határkőnél a lapunk ez esztendei pályafutására való visszaemlékezés.

De nemcsak édes emlékekkel tér vissza lelkem a multból, hanem a virágok között töviseket, szűrő, mérges töviseket is hoz magával. Keserűen kellett tapasztalnom és keserűen kellett tapasztalniok szerkesztőtársaimnak, hogy még a mi ifjuságunk körében is akadtak néhányan, kik nem értettek meg minket, kik nem tudták méltányolni lapunk irányát, szellemét. Sok keserűséget kellett elnyelnünk gyerekes kritikák és ifju emberekhez nem illő öreges gondolkodás s kicsinyes gúnyolódás miatt. Ifjuságunk egyik dolgozgatni, irogatni szerető része pedig klikké tömörülve tüntetőleg, „dzsentrí“ büszkeséggel távol tartotta magát tőlünk, a minek oka bizonyára az volt, hogy nem azt a politikai hitvallást fogadták el igaznak a szóban forgó ifjak, a melyet mi hangoztattunk, tudniillik a sáros politizálástól való tartózkodást, hanem a budapesti egyetemi ifjuság nemzeti ideáljának pataki képviselőivé és apostolaivá csaptak fel; azonban mint az év története bizonyítja, nemzetboldogító eszméik a mi ifjuságunk körében az „útszélre“ hulltak és így természetesen gyömolcsöket nem is teremhettek.

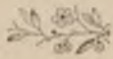
Mindezekre visszagondolva keserű érzelmek támadnak lelkemben és szerkesztőtársaim lelkében és ha az ifjuság emelkedettebben gondolkozó része mellettünk nem lett volna, megköszönve a nekünk adott bizalmat elvonultunk volna e laptól a csendes munkálkodás és ismeretlenség rejtekébe; de a jobbak buzdítása bátorító, kitartó erővel hatott reánk, s lelkesített még jeles elődeink példája is, kik szintén olyan lelkesedéssel és odaadással ápolgatták e lapot, mint mi.

Megbirkóztunk ezért mi is a gyerekeskedéssel, gúnnnyal, közönnnyel és Isten jóvoltából elég tisztességgel jutottunk el a határkőhöz s nyugodt lelkiismerettel, a fájó emlékek elfelejtésével tekintünk vissza

az útra, melyet lapunk megfutott s mely már a 18-ik pályafutása volt.

Most azért, mikor e lap szerkesztői tollát lete-
szem, a kollegáim és a magam nevében megköszönöm
a mellettünk levő ifjúság jóakarátát, szeretetét, hibáink
felett való elnézését; ellenlábasaiknak pedig azt
kívánom, hogy egy kis fiatalabb gondolkodást, egy
kis jóakaratot adjon nekik az ég — akkor bizonyára
megfogják becsülni e lapot, mely a sárospataki
ifjúság szellemi életének a tüköre, vágyainak, remé-
nyeinek, törekvéseinek a kifejezője, sokszor megtá-
madott jóhírnevének, tisztességének a védelmezője
volt a múltban és adja az ég, hogy a jövőben is
az legyen.

Zajdó László.

A védangyal.

Egyszerű, mindennapi história, de igaz, a mit el-
mondok s lehetőleg úgy is beszéltem el, a mint megtör-
tént. A szereplők igazi nevét nem írom ki, mert még
élnék.

* * *

Békés Károly meg volt győződve, hogy ma rossz
napja lesz. Hogyne, mikor mások húsvét ünnepét csá-
ládjuk, rokonaik körében, vagy jó barátaik társaságában
töltik minden bú-gondjaikat félretéve, neki pedig holmi
apró-cseprő bajok miatt ebben a sár- és unalomfészek-
ben kell megőszülnie soha sem látott idegenek között!
Volna ugyan egy régi, nagyon régi ismerőse, de ha
összetalálkozna is vele, bizony elkerülné, mert meg nem
ismernék egymást. Volt eszébe, hogy oda fog megszállni,
de gondolta, ha martyr, hát legyen igazi martyr és in-
kább itt fogadott egy börtönszerű szobát e kiérdemült
fogadóban.

Ki is lehetett olvasni minden mozdulatából, csele-
kedetéből izgatott kedélyállapotát. Nem tetszett neki semmi.

Éppen öltözködéssel volt elfoglalva. Izgatottan hánytá-
vetette ruháit, inggombjaival bajlódott, válogatott a nyak-
kendőkben s ha feltett egyett, újra ledobta, mert min-
denikben és mindenben talált valami égrekiáltó hibát.

Végre felkészült. Letekintett az utczára. Ünne-
plőbe öltözött sokaság nyüzsgött ott. A legtöbb ember
imádságos könyvvel kezében igyekezett a templom felé.
Sokáig nézte a járó-kelőket s az előbb oly kelletlen arcza
nyugodt meghatottságot tükrözött vissza.

Órája 1/210-et mutatott. Vette kalapját s azon el-
határozással ment le az utczára, hogy ő is elmegy a
templomba. Mikor lent volt, valami kimagyarázhatatlan
megilletődést érzett, úgy, mint valamikor régen, gyerek-
korában, husvét reggelén. Langyos tavaszi szél csapott
az arczába, áldásos napfény áradt szét a mindenségben,
mely kellemes zsibbadságba ejtette egész valóját. Az
egész ifjú egy érző szív lett. Ünnepi, sejtelmes gondo-
latok kavargtak agyában, pillanat alatt elfelejtette el-
hagyatottságát s az egész világot keblére szerette volna
ölelni.

Csengetyű szava állította meg útjában. Célhoz ért.

A templom előtt már ott volt a hívők kiseded serege,
ha ugyan azt az igénytelen kinézésű házacskát a mai
modern világ fogalmai szerint templomnak lehet nevezni.
A mint ott áll gondolataiba elmerülve, álmodozásából
egyszerre arra ébred, hogy ugyancsak a vállára csap

hátulról valaki. Mire visszafordul, két erős férfi kar öleli
körüli jól megropogtatva csontjait.

E városban egyetlen, rég nem látott ismerősét is-
meri fel az erejéből bizonyosságot tevő pirosposztagás öreg
úrban.

— Hát téged micsoda szél tett le ide közénk, öcsém?
Jó napot.

— Jó napot, bátyám! Bizony nem pusztá szeszély-
ből ünneplek én itt, hanem elmulaszthatlan végzendőm
szólítottak e városba, hogy az ünnepben se legyen ün-
nepnem.

— Én pedig első sorban is ünnepélyesen leszidlak.
A helyett, hogy egész bizalommal hozzám szállottál volna,
holmi zúg-zug vendéglőbe fogadsz szállást magadnak?!
Békés Károly valami bocsánatot, sok dolgot emle-
getett, de az öreg belevágott a szavába.

— Most pedig kikötöm, hogy minden szabad per-
ced nálam fogod tölteni, érted?! Máskülönbén szép
tőled, hogy templomba jössz és nem a kártyaasztalhoz
sietsz, ha a harangszót hallod, mint manapság teszik a
fiatal urak; no de téged jól tudom én, másként neveltek
boldogult szüleid.

Beszélt volna az öreg, ki tudja meddig, ha azon
nem veszik észre magukat, hogy csak ketten maradtak,
a többiek már javában énekelnek odabenn.

Bementek hát ők is. Leültek az első sorban.

Az ifjút buzgó áhitatba ejtette a hívők fennszár-
nyaló éneklése s előrehajtott fővel ült mozdulatlan.

Egyszer felemelte fejét s hirtelen, mintha minden
vére a szíven akart volna keresztül folyni, valami izzó
melegséget érzett szíve táján, lázasan kezdett dobogni,
majd mintha egészen megszűnt volna verése, keble fe-
szült, emelkedett, arcza piros lánggal égett, szemeit el-
homályosodni érzé a ráfolyt könnyektől s mégis mintha
az üdvországot látta volna feltárulni maga előtt.

Egy szép fiatal hölgy ült átellenben vele. Halavány
arczához jól illett ruhája fekete színe. Akkor emelte fel
nagy kék szemeit, mikor Békés Károly rátékkintett. Sze-
meik találkoztak s az ifjú hölgy szelid arcját halavány
pir futotta el, mintha a rózsás hajnal egy itt feledett
sugára tévedt volna ez élő madonnaképre.

A lelkük is találkozott.

Küzdöttek magukkal. Vivódott a lelkük. Imádkozni,
megnyugodni jöttek és nem tudnak, csak jobban feldul-
ták egymás nyugalmát.

Az ifjú szemei az angyali arczo pillantok s az
érezte a perzselő szemek varázsát és ha nem birta to-
vább állni e titokzatos delejt, önkénytelenül is az ifjú
szemeit keresték szemei s önfeledten merült azok mély-
ségébe, nem is tudva, nem is sejtve, hogy boldogság-
gal biztatja-e az, vagy kárhozatba viszi.

Vége volt az Istentiszteletnek.

A látomás eltűnt. A szeretet lény sietve ment ki
a templomból.

Mikor ő is az utczára került, már nem látta sehol.

Legalább azt szerette volna tudni, hogy ki volt hát
ez az Isten legremekebb alkotása?!

Megakarta kérdezni öreg barátjától, de azt hitte,
láng csap majd arczába, a szó torkán akad és csak
fölkelti az öreg úr gyanuját, ki majd halálra fogja bosz-
szantani.

Mégis összeszedte magát s előállt kényes kér-
désével.

— Bátyám, ki volt az a csinos kis lány ott az
első sorban?

Megcsuklott a hangja s biztosra vette, hogy vagy
az ég szakad rá, vagy a föld alá süllyed.

— Talán megakadt a szemed rajta, öcsém? — kérdezi vissza az öreg. Nem csinos az, de ugyanám szép, hanem ég-föld vagytok egymáshoz, mert nem lány már az, de asszony.

Békés Károlynak a földbe gyökereztek lábai, megdöbbsent s önfeledten rebegte utána:

— Asszony . . .

Az öreg szívből felkaczagott.

— Asszony bizony, de mit esnél kétségbe, e délután úgys eljössz hozzánk, hát találkozhattok, mert ő is ott lesz.

Az ifjú reszketett a megindúltságtól, azután alig köszönve, elrohant.

Alig pár perc mulva szállásán volt.

Csakugyan rossz napja van ma. Ki van kelve magából. Lehajítja kalapját, pálczáját s végig dobja magát az avúlt kereveten.

Furcsa gondolatok kergetik egymást agyában.

— Nem megy el, ha ő ott lesz, csak azért sem, nem akar vele találkozni, látni sem óhajtja, hallani sem akar fölöle többé. Nem kalandokat szöni jött e városba, dolgozni fog egész délután, egész este, egész éjjel; nem, dolgozhat lát azonnal, ebédig is sokat végezhet.

Felkel. Asztalhoz ül s irományai fölé hajolva dolgozni kezd.

Egész bosszús lett, mikor azon kapta magát, hogy a helyett, hogy dolgozna, a sorsot szidja, a miért azt az öreg urat útjába hozta, a kihez délutánra hivatalos, hiszen ha elmegy, ki végez itt e rút számokkal. Ugy illenék ugyan, hogy ne utasítsa vissza a meghívást, de mikor azt az asszonyt többé nem akarja látni! Különben mit neki az az asszony? mások is lesznek ott, kikerülheti. Elmegy, azért is elmegy. Megmutatja, hogy ő nem fél.

Csöngetett. Felhozatta ebédét, de biz az most nem izlett, a miért aztán leszidta a pinczért, ki ilyen ételt mer felhozni, a vendéglőst, a ki a kutyájával egye meg a szakácsnéja főztjét.

Ebéd után ismét dolgozni kezdett, de csak nem haladt vele. Órájára tekintgetett, de az az átkozott mutató csiga lassúsággal haladt a célul kítűzött ötös szám felé. Mindegy, már mehet.

Mire odaért, egész diszes társaságot talált ott. Szinte versenyeztek, hogy ki tudja egymást túllicizálni a hangoskodásban. Egyedül az az asszony ült hallgatólag az ablak mellett. Nem is figyelt az élczes megjegyzésekre és nem kaczagott azokon. Keveset beszélt egész este. Hanem aztán ő emlegette, ő sürgette a legjobban, hogy jó lesz már menni, neki haza kell menni, mert a férje sincs otthon, a kis fiát sem hagyhatja oly soká egyedül.

Békés Károly véresre harapta ajkait. Már elmegy s a kis fiához siet. Hát már gyermeke is van. Hihetetlen előtte, hogy ez az asszony már asszony, hiszen még 19 éves sincs, a mint hallotta.

Annyi vigasztalása volt, hogy neki jutott a szerencse haza kíséni.

Ketten mentek. A szeretett lény, kinek elébb alig hallotta szavát, most oly beszédes lett, hogy ő rá is ráragadt a beszédesség. Mint a kik régen nem látták, vagy rövid ideig láthatják egymást és igyekeznek minél többet elmondhatni, oly élénken, szinte lázzal beszéltek mind a ketten, néha egyszerre.

Az ifjú éppen feleletet várt kérdésére, midőn felelet helyett azt hallja:

— Itthon vagyunk.

Elhallgattak.

Békés Károly búcsút akart venni, de az asszony olyan szépen kérte:

— Jőjön be egy perczre, nézze meg a kis fiamat, jőjön na, mert holnap majd nem talál rám, ha önteni jön. Ugy e, meg fog önteni?

Azt hitte, mindjárt a lábai elé roskad ennek az asszonynak. Nem tudta, mit gondoljon fölöle. Büszkén emlegeti a kis fiát és mégis hívja magához, mikor a férje nincs otthon.

Összefüggés nélkül beszélt valamit, aztán csak belépett.

Egyszerű lámpa szelid fénye világította be az izléssel butorozott szobácskát. Az asszony egész megfledkezve az ifjúról, rohant kicsi angyalához, ölbekapta: csókolgatta, beszélt hozzá édes anyai nyelven; édes angyalomnak, drága kincsemnek, egyetlen boldogságomnak, üdvösségemnek nevezgette s az a parányi lélek, mintha minden szót felfogna, nevetett anyjára.

Az asszony egészen anya lett.

Az ifjú pedig ott nézte őket. Keble, mint viharzó tenger, háborgott. Átkozta a perczet, mely e nővel összehozta. Szerette volna a gyereket letépni az anya kebléről, hogy ő ölelhesse azt a magáéra s égő csókjaival szivná ki lelkét, hogy többé senkinek ne jusson szeretetéből.

Az asszony feléje fordult s beszélgettek egy keveset. Aztán köszönt, a gyerekekre nem is tekintett s mikor távozott, az asszony fülébe súgta:

— De eljőjön . . .

Ment a szállására.

Egész este, egész éjjel, mintha valami láthatatlan szellem suttogetta volna fülébe, mindig azt hallotta:

— De eljőjön . . .

És ő küzdött e láthatatlan csábitóval. Arcza nedves lett a forró homlokáról lecsorgó verejtéktől.

— Nem megy el, nem mehet el. Ha közelségét érzi, erőtlenül omlik lábaihoz. Elég, ha ő szerencsétlen, mért dólna fel neki is, egy családi szentélynek nyugalalmát, békéjét. De az az asszony boldogtalan, kis fián kívül nincs senki másban öröme?! Nem, még sem! Ha szeret, szenvedjen titkon, de ő még sem gázol egy család becsületében.

Az a hang azonban nem hagyja nyugodni.

— De eljőjön.

— Nem, százszor visszamondja, nem.

Másnap sorba járta az utcákat. A friss lég frissítette, hűsítette lázas homlokát. A járó-kelők zaja, hangos beszéde csilapította, feledtette lelke háborgását.

Már-már megkönnyebbültnek érezte magát, mikor egyszerre egész fájdalma felriadt lelkének.

Ott találta magát a ház előtt, melyben lelke üdve várakozott reá.

Üdve? Vajjon nem kárhoztatja-e?

Elfeledett világot, fogadást, mindent, csak azt látta, ki odabenn várakozik reá.

Pár perc mulva együtt voltak a szobában.

Az asszony intett, hogy csendesen legyen egy perczre, mert most szunnyadt el fiacskája, kit azután át is vitt a mellékszobába, ágyacskájába helyezte s egy csókot lehelve homlokára, szeretettel suttogetta:

— Szépeket álmodjál . . .

Az ifjú egész gyűlöletet érzett a kis ártatlan iránt. Irigylte tőle a szeretetet, melylyel anyja elhalmozta, a csókot, melylyel álomra zárta szemeit.

Az asszony visszajött.

Ketten voltak az egész házban.

Mintha egy rózsaszínű fátyol terült volna el a kis szobában, minden olyan rejtelmes, titokzatos varázslas

hálózta be lelkeiket. Egymás szemébe olvadt tekintetük. Reszkettek, talán a félelemtől, talán a boldogságtól.

Enekes madár csicszergett az ablak alatt s az átellenes falon mozgó árnyak imbolyogtak: a szellőtől lengett fának rügyező ágai.

Hallgattak. Csak a szemök beszélt a lelkükben élő, kimondhatatlan szerelemről, vágyról, zokogó fájdalomról.

Az asszony előtt elvonulnak sivár multjának örömtelen napjai, midőn a szülei háznál nem volt egy szabad gondolata, önálló cselekedete, midőn szülei akarata folytán, szerelem nélkül ment férjhez egy nála 11 évvel idősebb férfihez, kit jó parthienak mondtak előtte. Jó ember, de mord, hideg, elhagyatottnak érzi magát mellette, egyedüli öröme, ha kis fiával foglalkozik. Azután elfeledi boldogtalanságát, elfeled maga körül mindent, csak az ifjút látja, kinek szeme sugarai lelkét égetik, bűvös álomba ringatják s egy eddig nem ismert boldog világot tárnak fel előtte.

Az ifjú kétségbeesve küzd magával. Fogyni érzi lelke erejét. Tusakodik a lidérc-fénynyel, mely ingoványba csalja, hogy iszapjába sülyedve bemocskolja becsületét, küzd vele, de az csak csalja káprázatos fényével, ott ül az asszony fénylő szemeiben s hívja, csalja: jer, jer, borúl le előttem s kárhozz el, mikor könyörögsz hozzám! Óhajtja: bárcsak jönne valaki, szabadítaná meg szörnyű kinjaitól, oltaná ki e pokol tüzét, melynek lángjában el kell égni becsületének. Hiába; sehol senki, csendes minden.

Mért engedi Isten, hogy elveszen?

Vége van. Nem bírja tovább. Jöjjön hát együtt üdv és kárhozzat!

Veszedelmes tűz pirja önti el arczát, melynek lángja homlokát is vérbe borítja. Forró vére vadul czikkázik ereiben. Ki akar szakadni a szive.

Felugrik, hogy becsületét dobja oda a nő lábához. . . . Gyermeksírás hallatszik a mellékszobából.

A nő, az anya, mintha sulyos teher esett volna le szívére, nem is fut, de repül lelke szerelméhez. Ölbekapja, szívéhez szorítja s úgy csókolja két kipirult arczát.

— En angyalom, rossz álmod volt?! . . .

Békés Károly halovány arczczal áll a küszöbön s úgy mondja:

— Rossz álma volt. Anyját akarták bántani és ő védte meg.

Odalépett hozzájuk s a gyermeket, kire eddig csak haragudni tudott és rá nem nézett, most elvette anyjától s kis kezeit sokszor megcsókolta.

Azután búcsút vett S bár tudta, hogy az asszony szereti és haláláig nem fogja őt felejthetni, fájó szívvél, de sorsán megnyugodva, sőt büszke öntudattal ment szállására, csomagoltatott, vonatra ült, a hol egy férfiről és egy asszonyról gondolkozott, kiknek egy kis gyermek volt a megvédő angyaluk. *ifj. Csabay Pál.*

Találkozás.

*Oh, miért hozott össze a sors
engemet ismét teveled,
miért kellett meglátnom újra
csillagsugaras kék szemed?!*

*Azt hittem, hogy selyem hajadra
nem gondolok én már soha,
hogy képedet elrejtí végkép
a felejtésem fátyola.*

*Mert elakartam én temetni
a te édes emlékedet,
hogy ne epekedjem hiába,
ha nem adod nekem kezed . . .*

*És ime újra látva téged
megint csak a régi vagyok,
szemedet juttatják eszembe
a mosolygó szép csillagok.*

*Kelő hajnal rózsáit látva
szép arczodra emlékezem,
s csalogánydalban a te édes
szavad csendül meg én nekem.*

*Te bűbájos kedves jelenség,
feledni téged nem lehet,
nincs hatalom, a mely kitepje
lelkemből a te képedet.*

*Ottan marad, ottan örökké
eszményi tisztán, fényesen,
mint a tündöklő nap az égen,
mely semmivé sosem leszen.*

Zilahi Tihamér.

Esküvőre.

*Vedd fel fehér selyem ruhád,
Tedd fel gyöngysor koszorúdat,
Fájó emlékeid vedd el
S a túláradt öröm cseppje
Szemedben találjon utat.*

*Halvány arczod piruljon ki,
Bús homlokod derüljön fel,
Utadból én félre álllok,
Csak ne sirasd csalfa álmod,
Mi már elmúlt s nem is jön el.*

*Ne félj az ég haragjától,
Hiszen megtört esküvésed,
A mit egyszer nekem tettél,
Nem tudja más az Istennél,
Ő pedig nem büntet téged.*

*Menj vig arczczal a templomba,
Mondd el esküd ott is bátran
S vig arczodról halk szavadnak
Az emberek hitelt adnak,
Mert szivedbe ők nem látnak.*

*Engem sujt az ég haragja,
Már is érzem a baj- s búkat.
Te ne félj; lásd: öröm jut rád.
Vedd fel fehér selyem ruhád,
Tedd fel gyöngysor koszorúdat.*

ifj. Csabay Pál.

Szerelmes király.

— A „Sárospataki Ifjúsági Közlöny“ eredeti tárczája. —

Irta: *Barcsa Endre.*

Gyakran elmerengve, lelkem a multakon tűnődik. A képzelet könnyű szárnyain most is a multba vezet. Rázzuk le magunkról ez új világ szürke porát, hagyjuk itt a vigadókat vígságuk közepett, a sirókat könyeik árja közt és menjünk emlékezni. Lebbentsük fel a multakat takaró sötét fátyolt, nézzük meg, hogy mik történtek régen-régen, még a mohácsi vész előtt. Emlékezzünk. Szomorú idők! Szomorú emlékezet! . . .

* * *

Eduám, lelkem, repülök hozzád! Ne mondd, hogy nem szeretsz, ne mondd, hogy nem vagy méltó hozzám. Szerelmes szívemnek egyetlen bálvány, lelkem lelke, imádott fehér galambom! Melletted felvidul a lelkem, lágy, puha karjaid közt feledve minden, édes boldogságom! Király vagyok s mégis csak olyan ember, mint más. Az én királyi szívem is elbűvölte a te édes lényed, királyi nőmet börtönbe csukattam, nem szeretem őt, csak téged imádlak szívemnek virága! Repülök édes, repülök tehozzád!

A budai királyi lak egyik termében ilyen áradozó szavakat lehetett hallani László király ajkairól.

Ott hallgatózott egy jámbor képű udvari szolga s gondolta magában: „Csak meg ne bánja felséges királyom!”

* * *

— Oly fehér az arczod, szokottnál fehérebb, m lelt galambom? Szólj édes Eduám, mi bántja lelkedet? Tudod, hogy szeretlek, tudod, hogy imádlak, mért oly bus az arczod?

— Rosszat sejt a lelkem, úgy szorúl a szívem, nem jót jelent ez királyi kedvesem. Az éjjel álmomban kardokon járkáltam, hideg volt a kardvas, kivérezte lábam s te örültél annak. Én meg dühös voltam, szaladtam keresztül az éles kardokon és a mint futottam, felugrok, egy kard hirtelen magasra, suhogva-zuhogva jött aztán lefelé és . . . jaj, megszakad a szívem . . . épen téged talált, szíved furta által s meghaltál előttem. Oh ez nagyon rossz jel királyi kedvesem!

— Ejh, ez csak babona, én nem hiszek az álmokban. Mi bántana minket, szeretjük mi egymást, szerelmünk elűz minden babonát. Roszúl aludtál, vagy megsértett valami, koronám gyémántja.

A nap tűzkorongja utolsó, vérvörös sugarakat lövelve, most bukott le a láthatár alá. Kicsiny szobában egyre homályosabb lesz. Két királyi kar remegve ölel át egy szerelemittas kun leányt és azután nem hallani mást, mint csókba fulasztott édes suttogást. Szem a szemnek szerelmet integet, ajk az ajknak csókról beszél, csókot ígér.

Király és kunleány!

Az egyiknek fején aranyos korona, hatalma alatt egy ország kezében királyi pálczával, intésére ezerek mozdulnak. A másik egyszerű kun nemesnek leánya, szép és szerelmes; szépségével meghódította a királyt, a ki királyi tekintélyét ásta alá. Könnyelműsége és hanyagsága miatt a kiméletlen főurak és adószedők által végig zaklatott, kifosztott nép gyűlölte már a királyt, nem is királyt látott már benne, hanem ostort, az ország ostorát.

* * *

— Nehéz ez a „László szekere“ pajtás, még ha két kerekű is, húzzad már te is. Bizony megelégedhetné már az Isten is ezt a nagy nyomoruságot!

— Hát 'iszen én is a mondó vagyok, hogy elég volna a roszból. Az embernek nincsen nyugta sohasem, nem tudja mikor rontanak rá, most ennek, majd annak, most ezt, majd azt kell fizetni, maga meg éljen koldusboton.

— Hejh, roszul dolgoznak a nagy urak, még maga a király is. Pusztul, vész az ország, szegényedik a nép, nincs a betevő falatja és mégis tovább nyúzzák. Sok, a mi sok.

— Isten nyilának kéne megütni az ilyen királyt. De meg is könnyitené az Isten az egész országot, ha magához venné „Kun Laczit.“

Igy beszélgetve ment két férfi a Buda felé vivő országúton. Ló hiányában maguk húzták a taligát és szidták a királyt. A király pedig lassan ballagva egy apródjával hallotta mindezt. Látta a két ember küzködését, az égbekiáltó nyomort, hallotta a panaszt, a jajt, s talán egy pillanatra meg is szólalt benne a jó lelkiismeret, de mire hazaért elfelejtett mindent.

Igen, mindent, még a kun leányt is, a szép Eduát. Csak nyárfalevél volt az ő szerelme Edua iránt. Olyan mint az őszi idő. Szépsége lekötötte egy ideig, addig, a míg nem akadt szebb kun leány, szebb mint Edua, a ki aztán elfeledtette vele az Eduával való viszonyt, elfeledtette az ő csókjait, elfeledtette ölelő karjait, hófehér arcját, igéző szemeit; elfeledtette, mert az új szerető jobban tudott kacintani, igézőbben tudott nézni sötét szemeivel, erősebben tudott szoritani gömbölyű karjaival, édesebben tudott csókolni csattanó-piros ajkaival. Hejh, pedig ez lesz az ő vége, ez lesz az ő halála.

László király, László király! Beteg a te lelked, beteg a te gondolkozásod! Ha már beszenyvezted a királyi trónt, ha már leereszkedtél trónod magasáról egy egyszerű kun leányhoz és annak is bemocskoltad nevét, elvetted szűzies tisztaságát, miért hagytad ott, miért futottál szebb rózsaszál után? Tán hogy azt is letörjed? Edua könyei hűtlenséged miatt végig sértették bátyjainak szívét élesre kifelve a tőr, csak hűtelen, csak csalfa, csapodár szívet keres, a te szívedet. Vigyázz László király!

Zug az őszi szél, zug, zug. Fekete felhős ég alján bágyadtan kandikál ki a nap fénye, mintha fájna neki a föld pusztulása, a nép fajulása; fájna a disztelen mező, fájna a nép nyomora; fájna a levelek hullása, fájna a magyarnak hervadó dicsősége. El is vonul inkább a felhők mögé, hogy ne lássa a földnek ijesztő pusztulását, az országnak esztelen rohanását a veszélybe. Szerelmes király alatt elszaporodik a bűn az országban, kegyetlen király alatt elvadul a nép, könnyelmű, pazarló király alatt elszegényedik az ország, gyarló király alatt a végveszélybe jut az az előtt hatalmas ország.

Most is kedveséhez siet a király, felnyergelt paripája dühösen várja gazdáját, kivel csak egy apród megy kíséretül. Miért is nagy kíséret még a királynak is, hogy ha kedveséhez siet Visszás dolog egy küssé, hogy a király. mint valami hősszerelmes megy kedveséhez, de hát a királynak is van szíve, angyalarczu szép leány az ő szívet is megigézi. László királynál pedig első a szép leány, az ország kormányzása csak másodrendű dolog, csak mellékes ügy. Miért is azzal törődni? . . . Csak elégítsd ki László kéjvágyó szívedet, dorbézolj kedves kunjaid közt. Hadd huzza az igát, a szegény pór, hadd szakadjon meg a szörnyű teher alatt. Hadd zaklassák végig a zsarolók a szegény parasztot, hiszen az nem ember, csak a föld terhe. Jól van az úgy — ne hidd —

csak te menj. Menj szeretők után, temesd el a gondot,
a végtelen kéjzönbe! Jobban felvidit a szép leány arcz
édes mosolygása, mint a kifosztott nép szörnyű jaj kiál-
tása. Eredj . . . eredj! . . .

* * *

— Szeretlek Máriám, szeretlek édes galambszívem!
Ember nem szeretett még úgy leányt, mint én szeretlek
téged királyi szívemmel. Szerettem már más is, de az
csak futó szerelem volt. Mily édes melletted a kiábrán-
dulás! Te melletted édesebb az öröm, ajkadról forróbb
édesebb a csók, ölelő karjaid közt meghalni is kéj volna.
Elveszni csókok közt, meghalni ölelő karjaid közt . . .
haha . . . ez volna a halál, megdicsőülés a földön, egyenes
ut a mennyországba! . . .

— Halj meg hát ölelő karok közt te hűtelen —
szól egy férfi hang és utánna véres tört huz ki a király
testéből.

Vessz el gyalázatban ocsmány féreg — szól egy
másik és ismét sugárzó vér hull a törütötte sebből.

De harmadszor is villan a tőr a király felett és
durva hang szól: Ez a kegyelemdőfés és kész az ut
számodra a pokolba. Igy vesszen el az, bárha király is,
a ki rútúl megcsalja kedvesét! Hehe — undok király,
Edua sír, nem jössz őt vigasztalni? Nem ugy-e? Hogy
is jönnél, éles a tőr, átfúrta a sokat szerető szívet.
Eduának három testvére közül melyiknek törszúrása fáj
jobban? Árbócz a király szívet szúrta át, Törtel a hűte-
len, hazug és ledér szívet és én Kemencse mind a ket-
tőt. Megérdemelted mind a hármat. Leszámoltunk. Isten
hát veled és szerencsés utat . . . a pokolba!

Az ölelő kar lehanyatlott, a leányajkáról mézet
szedő ajk szederjessé vált, az a sokat szerető szív meg-
szünt dobogni. Elveszett a király, megszabadult az
ország a végső nyomortól, a gyalázattól.

Odakünn a szél mintha ezt susogta volna. Jobb
igy, jobb igy . . . A fák pedig hosszan, mélyen bölín-
tettek igent sárguló lombjaikkal . . .

Emléksorok.

— Irta: Zajdó I.ászló. —

I.

*Kivánom, hogy jó hírneved
Rossz nyelvek ne bántsák;
Kivánom, hogy szép arczodon
A bánat és a fájdalom
Árnyát sohse lissák.*

*A merre jársz, virágokkal
Legyen hintve az út . . .
És tüzzék fel nemsokára
Szöke hajad bársonyára
A mirtus koszorút.*

II.

*Engemet a sorsnak viharja
E világon bárhova üz,
Szivem oltár lesz s rajta a te
Emléked lesz a Vestatüz.*

III.

*Légy bár szegény, csak legyen jó barátod,
Akkor okod búra, panaszra nincs,
Mert egy igaz nemes baráti lélek
Többet ér, mint a gazdagság, a kincs.*

IV.

*Nem ember az, — nem érdemli
Ezt a dicső szép nevet,
Kit az élet nagy küzdterén
Nem ékesít három erény:
Hit, remény és szeretet.*

*Nem disze a teremtésnek,
De a szennyje, a gaza:
Kit küzdelemre nem hevít
S nagy tettekre nem lelkesít
A vallás és a haza.*

Börtönügyi tanulmányi kirándulás.

1902. május 22—25. Aszód—Budapest—Lipótvár—Illava.

(Folytatás és vége).

II.

Néhány szó a fegyenczmunka jövedelméről.

A munka főeszköze az elítéltek erkölcsi megjaví-
tásának. Kitartáshoz, rendhez, engedelmességhez, tiszta-
sághoz szoktatja a fegyenczeket s a mi fő megvonja
őket a tétlenségtől, a mi pedig mindig szülője szokott
lenni a bűnös gondolatoknak. De nemcsak azért fontos
a fegyenczek munkáltatása, hogy a munka őket a tét-
lenségtől megóvjá, hanem első sorban magukra a fegyen-
czekre nézve azért igen fontos, mert a fegyházban a
legtöbb esetben elsajátítanak valamely munkaágat s azon
kis összegből, a mit munkájukért időnként kapnak, ösz-
szegyűtenek számukra egy kis tőkét s így módot nyuj-
tanak nekik arra, hogy kiszabadulásuk után tisztességes
életmódot folytassanak s meg vannak óva attól, hogy
ismét bűnössé válva lopjanak, raboljanak; másodsorban
fontos az az államra is államgazdászati szempontból is.
A rabtartási költség rámegey évenként nálunk egy millió
forintra az állam e költségeinek részben fedezésére az
elítéltek munkajövedelmének egy részét magának tartja
fenn. Az összes letartóztatási intézetek évente körülbe-
lől 200.000 frt tiszta hasznót hajtanak s így az egy
milliónak ötöd része megtérül.

Nem célom s nem feladatom e helyen ismertetni
az egyes munkaágakat s nem, hogy mily nagy ügyes-
ségre tesznek szert az egyes munkanemekben; csak egy
pár sorban akarom vázolni, hogy az általunk látott fegy-
házak körülbelől mily hasznót hajtanak az államnak s
mennyi marad a munkajövedelméből maguknak a fe-
gyenczeknek.

Az állam a kőbányai, lipótvári, illavai fegyenczek
munkáltatásánál általában a vegyes rendszert követi.
Egyes iparágakban maga kezelteti a munkát saját munka-
vezetői által, míg másokban a fegyenczek munkáját vál-
lalkozóknak adja bérbe.

A lipótvári fegyenczek azonkívül, hogy náluk több
iparág kézilleg kezeltetik évente 20,000 frt tiszta hasznót

nyujtanak, míg már az illavaiak kevesebbet k. b. 15,000 frttal mivel ott kevesebb a feyencz létszám.

Lipótvároson különösen virágzik a takácsipar. A feyháznak elég nagy kiterjedésű földbirtok áll rendelkezésére a hol természetik a kendert s a lent összeszedik ezt a környékről és így magának a kendernek a feldolgozása is sok munkás kezét foglalkoztat. A takácsipart házilag kezelik. Az általuk készített vásznat felhasználják a feyházak, fogházak számára, mivel a feyenczeknek sok fehérműre van szükségük s ebből készítik számukra a nyári ruhákat is. Az állam törekszik a kitartó munkára szoktatni őket, a mennyiben a vászon métere után 1½ krt ad nekik így érdekükben áll minél többet elkészíteni. Egy-egy szövészéken elkészítenek naponta 16 métert.

Állami kezelés alatt van a czipész ipar is. Leginkább a feyenczek, az őr személyzet, meg a m. kir. honvédség számára dolgoznak, 4—5 krt kapnak érte naponta. Dolgoznak azonban magánvállalkozóknak is és ilyenkor egy pár csizma elkészítéséért 20 krt kap az állam. Fizeti az ilyen munkánál az állam a jobb munkásokat darabszámra, hogy munkakedvet, szorgalmat, kitartást ébresszen bennök. Így egy jó munkás megkeres hetenként 70—80 krt. A czipész ipart a kőbányai gyűjtő fogházban, llaván, Lipótváron, egyaránt úzik.

Több iparág vállalkozó kezében van így pld. az aranyozó, asztalos, lakatos, kovács, esztergályos stb. Ezeknél a vállalkozó bére veszi a feyenczek munkáját s fizet az államnak érte fejenként 18, 20, 23 kr. napszámot, a miből a feyenczczé 4—5 kr. Némely munkaágául pedig a vállalkozó is az elkészített darabok száma szerint fizet.

A feyencz nem kapja kézhez munkabérét, hanem összegyűjtik számára, hogy kiszabadulása idején legyen egy kis pénze, miből magát fenntartsa addig, míg munkához jut. A jobb viseletűek néha-néha kapnak egy néhány fillért, a miből ők vehetnek maguknak gyümölcsöt, turót, sört stb.

Az állam igyekszik a törekvő jó munkás feyenczet nagyobb díjazásban részesíteni. Így, a kik önállóan jó munkát tudnak produkálni, azok 1/5-ét, a kik pedig erre nem képesek, de azért kellő útmutatás mellett jó munkát adnak, azok 1/6-át kapják munkájuk jövedelmének. Hogy kedvük legyen dolgozni s érdekükben álljon minél több darabot előállítani több iparágban darab szerint díjaztatnak, némelyikben pedig a napi rendes pénz felett még az elkészített darabok száma szerint is díjaztatnak így pld. Kőbányán, Lipótváron úzik a kosárfonást s itt minden elkészített 3 kosárért a rendes munkabéren felül 1 krt kapnak.

Az ujoncz munkások 3 hónapig az országos szegény-alap javára dolgoznak, a visszaesők pedig 6 hónapig.

Lipótváron, llaván szabadban végzendő munkákra kevésbé alkalmaztatnak a feyenczek, leginkább csak favágásra. A mezőgazdasági munkákat Lipótváron a közvetítő-intézetben levők végzik, kik munkájukért természetesen többet kapnak, mint a bennlevő feyenczek.

Katona Géza.

III.

A meglátogatott intézetek vallási, tanítási és könyvtári adatai.

1. Aszódi javító-intézet. A növendékek száma 180. Közülök a legtöbb róm. kath.; azután ev. ref. harmad-sorban ág. ev. ref. és végül izr. Három lelkész jár be az intézetbe az isteni tisztelet végzésére; egy r. kath. ki hetenként egyszer és az ünnepnapokon kápolnában végzi az istenitiszteletet; egy ev. ref. és egy ág. ev.,

kik ugyanezen alkalmakhoz egy-egy teremben végzik az istenitiszteletet. Ma azonban már tervbe van a reformátusok számára is egy imaház építése. A tanítást végzik: egy igazgató, egy gondnok, hat családfő, egy segéd családfő és két gyakornok. A tanítás elég jó eredményt mutat. A tanítás nyáron 7—10 óráig délelőtt, és télen délelőtt 7—10 óráig, délután 5—7 óráig tart. Az intézet könyvtára erkölcsi, történelmi és ismeretterjesztő irányú munkákból áll.

2. Budapesti gyűjtő fogház. 785 elfogott közül 450 róm. kath.; 8—10 görög keleti; 100 ref.; 80 ág. ev.; kevés unit.; 70—80 izr. Isteni tisztelet minden vasárnap és ünnepnapokon délelőtt és délután tartatik. Húsvétkor pedig urvacsorát osztanak. Az isteni tiszteletet egy róm. kath. bennlakó lelkész, egy bejáró görög keleti lelkész, egy bennlakó ev. ref. lelkész, egy bejáró ág. ev. lelkész és egy bejáró izr. rabbi végzi.

Egyedül pontos adatot csak a gyűjtő fogházban levő rabokról (börtönre itéltek) kaptam a vallásra vonatkozólag: 97 rab közül 70 róm. kath., 8 ref., 7 ág. ev. és 12 izr.

A tanítást 2 tanító végzi naponként reggel 1/26—7 óráig. Az elfogottak 2 csoportban tanítatnak. Az elsőbe van osztva az I., II. és III. oszt.; a másikba pedig a IV., V. és a VI. oszt. Az eredménnyel meg vannak elégedve. Az intézetnek 400 kötetből álló erkölcsi irányú könyvtárát az elfogottak hetenként használják.

A megfigyelő-intézetben elhelyezettek száma 87. Ezeknél persze szó sem lehet tanításról.

3. Lipótvári feyház. 530 feyencz közül 330 róm. kath., 112 ev. ref., 28 izr. és a többi különböző vallású. Az isteni tiszteletet 2 bennlakó róm. kath. lelkész, egy bennlakó ev. ref. lelkész és egy bejáró izr. rabbi végzi, hetenként kétszer és ünnepnapokon.

Van két tanító, kik elég jó eredménnyel működnek. Az intézet könyvtára 1200 kötet erkölcsi és ismeretterjesztő munkából áll.

A lipótvári intézetben épen alkalmunk volt a tanítást is látni és hallani. Irás, olvasás, számolás, rajzolás elég jól ment a felnőtt (30 éves korig kötelező a tanítás) hol tudatlan, hol vad kinézésű alakoknak. Megható jeleket történt a II. osztályba, hol egy 22—24 éves suhancztól kérdezte a tanító: miért nem tanult gyerek korában írni, olvasni? A legény felelet helyett sirva fakadt, bizonyosságául annak, hogy a jó érzés él a szívében s tanulságául arra, hogy a feyházi tanítónak bölcs és tapintatos modorú embernek kell lennie.

4. Illavai feyház. A feyenczek száma 489. Itt vannak összeponosítva az összes görög keleti vallású feyenczek s számuk 130. Igen nagy arányt mutatnak még a reformátusok, kiknek száma 134 et tesz ki. A többi felekezetek számarányait nem tudtam megszerezni. Az isteni tiszteletet egy bennlakó róm. kath. lelkész, egy bennlakó gör. keleti lelkész, egy bennlakó ev. ref. lelkész és egy bejáró izr. rabbi végzi.

A feyenczeket két csoportba osztva egy tanító oktatja szellemileg.

Maklár Dániel.

EGYLETI ÉLET.

A Magyar Irodalmi Önképző Társulat jun. 21-én tartotta évrő-gyűlését, a hol az évi működésről titkári jelentés, — a beszély és költői elbeszélés — pályázatról, továbbá, a „Húsvétkor” című versről bírálat olvastatott fel. Majd Nemes Béla olvasott

fel egy szép stylusu apró novellát. A legjobb prózadiját 20 kor.-ra emelte fel a társulat és ezt Nemes Béla kapta.

A Theológiai Egylet jun. 17-én tartotta évváró közgyűlését, hol titkári jelentés és az exegetikai pályátételre leérkezett művekről bírálat olvastatott fel, mely szerint a pályázat nem egészen sikeres, de azért Vajtó Lajos III. éves theológus műve érdemes a féldijra.

H I R E K.

— **Halálozás.** Főiskolánk kiváló tudósát, Buza János gimnáziumi tanárt nagy veszteség érte jun. 17-én, szeretett neje agyszélhűdésben hirtelen elhunyt. Fogadja a mélyen sujtott tanár az ifjúság legnagyobb és legőszintébb részvétét a jeles, Debórah erélyű nő elvesztése alkalmával. Vigasztalja meg lelkét a sirontúli találkozás édes hite!

— **Évváró-ünnepély.** Főiskolánkban az évváró-ünnepély jun. 22-én ment végbe. Az ünnepély előtt Peremartoni Nagy Gusztáv emlékére ünnepélyt rendezett a tanári kar, a hol a chórus két számmal szerepelt, Novák Lajos akadémiai és közigazgató pedig nagy szabású emlékbeszédben méltatta P. Nagy Gusztávot mint író, tanárt és embert s gyönyörű beszédével a halhatatlan embernek ércznél maradandóbb emléket állított. Az ünnepély után, miután igazgatói jelentésének előadására már nem volt idő, felolvasta az akadémiai pályázatok eredményét. A Kazinczy-pályázatról szóló jelentést megdöbbenve fogadtuk. Három pályamunka közül még tudomásul sem vétett egy sem, hanem a szerzőket a jelíges levelek felbontása nélkül megrójjá a tanári kar azért a vétkes könnyelműségért, melyet eme szép pályátétel iránt tanusítottak. Az isagógikai pályadíjat Pósa Péter III. é. th., a homiletikait Tóth Kálmán III. é. th. nyerte el; a praedikáció-versenyen három versenyző közül Farkas István IV. é. th. praedikációja nyert; a dogmatikai és egyháztörténeti pályadíjat a versenyző műveknek nem adták ki; az aesthetikai pályakérdést Böszörményi Sándor II. é. th.; a jogi pályakérdéseket pedig Sörös János III. é. jh. és Trócsányi József III. éves jh. oldották meg sikerrel s a teljes díjak elnyerésével. Majd az ösztön és szorgalom díjak kiosztása következett. A Ballagi-díjat Farkas István kapta, mint legjobb theológus. Szorgalomdíjat kaptak Farkas István, Beke András, Pásztor István, Hubay Bertalan IV. é., Pósa Péter, Tóth Kálmán III. é., Kun Zoltán, Sinka Gyula, Tariska Sándor, Böszörményi Sándor II. é., Jakab János I. éves theológusok; a jogászok közül: Mizsák József III. é., Sörös János III. é., Nagy Zsigmond, Terhes Tivadar, Legyel László I. é. joghallgatók. Legjobb érettségi vizsgát tett Binéth Menyhért és Kárászi Benő s így a díjat ők nyerték el. Szorgalmi díjat kaptak még a gimnázium minden osztályának jeles és szorgalmas növendékei. A díjak kiosztása után méltóságos és főtisztelendő Kun Bertalan püspök úr meleg szavakkal köszönte meg a tanári kar fáradozását és kérte őket, hogy ernyedetlen munkakedvüket a jövőben is tartsák meg, hogy főiskolánk a ref. egyháznak és a hazának ezután is diszes veteményes kertje legyen. A tulajdonképeni évváró-ünnepély d. u. 1/24 órakor vette kezdetét, a mikor is a főiskolai materem városi és vidéki közönséggel zsúfolásig megtelt. Az ünnepélyen a chórus és a zenekar remekül betanult darabokkal, Batta Miklós, Szabó László, Farkas Dezső, Élles István theológusok pedig szavakkal működtek közre.

— **A gimnáziumi torna-vízsga** jun. 18-án tartott meg, melyen nagy számú érdeklődő közönség volt jelen. A felvonulás 5 órakor kezdődött s a „Szózat“ eléneklése után az

osztályok 4-es sorokban helyökre álltak s az együttesen végzett rendgyakorlatok után s a felgyimn. tanulóinak szertornázása után a versenyek megkezdődtek, melynek eredménye s a nyertesek névsora a következő: I. a) osztály Kása Vincze első, második Szabó Károly (futás); I. b) oszt. (futás) 1. Beregszászi Endre, 2. Tudja Géza; II. a) oszt. (rúdkúszás) 1. Tariska Gábor, 2. Balogh János; II. b) oszt. (r. kúszás) 1. Sebők István, 2. Mátray Dezső; III. oszt. (kötélkúszás) 1. Mátray Andor, 2. Bodnár Jenő; IV. oszt. (futás 100 m.) 1. Biró László, 2. Szentimrey Dániel; V. oszt. (hosszú ugrás) 1. Túróczy Benő 493 cm., 2. Bodnár Ernő 485 cm.; VI. oszt. (magasugrás) Bornemisza István és Tóth Elek 162 cm. ugrott; VII. oszt. (hosszúmagas ugrás) 1. Szilágyi László 167 cm.) 2. Tariska Lajos 162 cm.; VIII. oszt. (rúdmagasugrás) 1. László Kálmán 285 cm., 2. Helmezy Antal 282 cméter. A gimn. torna-egylet ezzel együtt tartotta meg versenyét, hol a függeszkedésben első lett László Kálmán és Szilágyi László; sulydobásban Szilágyi László (16'80 m.) lett első, második pedig Tariska Béla (16.43 m.) Nem mulaszthatjuk el azt sem, hogy köszönetünket ne nyilvánítsuk szeretett tornatanárunknak, ki volt szives bennünket teljes odaadással tanítani ez évben is. További munkálkodásához erőt, egészséget és kitartást kívánunk.

Kötta Lajos.

— **Jutalmazás az énekarban.** Az énekar négy legszorgalmasabb tagja, úgymint Radácsi István III. é. th., Csorba Ferencz III. é. th., Kőszegi János és Sipos Lajos II. é. th. jelen évben 10—10 korona jutalmazásban részesült.

— **Szorgalomdíjat nyertek a következő gimnáziumi tanulók:** Veress Károly VIII., Mizsák András VIII., Binéth Menyhért VIII., Buza László VII., Papp József VII., Veszprémy Zoltán VII., Dezső Dénes VI., Szivos Béla VI., Trócsányi Zoltán VI., Vitányi Dezső V., Andrasovszky Béla V., Heiser Aurél V., Szabó Károly IV., Trócsányi Dezső IV., Tóth József III., Rozgonyi Sándor III., Kiss Árpád III., Vass Lajos II., Moravec Imre II., Katona György II., Csillik Bertalan II., Katonn Endre I., Szánthó Ferencz I., Bodnár Ferencz I., Kiss Ernő I., Szombathy Antal I.

— **A jogászbál** erkölcsileg fényesen, anyagilag a következőleg sikerült: Bevétel 222 kor. 20 fill; kiadás 154 kor. 30 fill. Tiszta jövedelem 67 kor. 90 fill. Felülfizettek: Dr. Szabó Sándor 9, Dr. Finkey Eerencz 7, Dr. Kun Zoltánné 3, Buza János 2, N. N. 2, Barna Ágoston 1, Farkas Lajosné (Vajdácska) 1, Tóth Miklós (Trauczon) 1, Dr. Kozma tvszb. (Sátoralja-Ujhely) 1, Ferenczy tvszb. (Sátoralja-Ujhely) 2, Görömbey tvszb. (Sátoralja-Ujhely) 1, Fekete tvszb. (Sátoralja-Ujhely) 1, Hellner tvszb. (Sátoralja-Ujhely) 1 koronát, Kiss László 20 fill. Fogadják a felülfizetők hálás köszönetünket, Apostol Emil, elnök. Mizsák József pénztárnok.

Szerkesztői üzenetek.

T. Gy. Szép költeményét térhiány miatt nem közölhetjük.

Vad rózsák. Vadaknak elég vadak, de rózsáknak nem mondhatók.

K. . . th Gyula. A jövődönök sivatag homályát bizd az isten még vezető karára. Vagy pedig: „gombház, ha leszakad, lesz más.“ Avagy: „búsuljon a ló, elég nagy a feje.“

Papp Jusztin Selmezbánya. A választásról szóló tudósítást térszúke miatt nem közölhetjük.

TARTALOM: Zajdó László. „Visszapillantás.“ — *ifj. Csabay Pál.* „A védangyal.“ — *Zilahí Tihamér.* „Tatálkozás.“ — *ifj. Csabay Pál* „Esküvőre.“ — *Barcsa Endre.* „Szerelmes király.“ — *Zajdó László.* „Emléksorok.“ — *Katona Géza.* „Nehány szó a fegyencz-munka jövedelméről.“ — *Makldry Dániel.* „A meglátogatott intézetek vallási, tanítási és könyvtári adatai.“ — „Egyleti élet.“ — „Hírek.“ — „Szerkesztői üzenetek.“